

الله الرحمن الرحيم

موسسه تخصصی تربیتی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

برنامه درسی دوره
دوم متوسطه نظری
در شرایط ویروس
کویید ۱۹

برنامه درسی

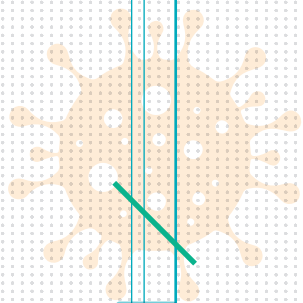
COVID 19

یقیناً هر چیزی که کمک کند به سلامت جامعه و عدم شیوع این بیماری، یک حسنه است؛ در نقطه مقابل، هر چیزی که کمک کند به شیوع این بیماری، یک سیئه است. خدای متعال ما را موظف کرده که نسبت به سلامت خودمان، سلامت دیگران و سلامت مردم احساس مسئولیت کنیم؛ بنابراین توصیه این است که کاملاً رعایت مقرراتی را که مسئولین برای ما مشخص می کنند، برای خودمان فریضه و لازم بدانیم و عمل کنیم.

حضرت آیت الله خامنه ای
رهبر معظم انقلاب اسلامی
۱۳۹۸/۱۲/۱۳

covid 19

covid 19

COVID-19

برنامه درسی دوره دوم متوسطه نظری / وضعیت زرد /

فهرست

سخن آغازین.....	۱۰
بخش عمومی (مشترک).....	۱۳
بخش اختصاصی.....	۵۱
مقدمه.....	۵۲
حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی.....	۵۴
دین و زندگی ۱۲ و ۱۱ و ۱۰.....	۵۴
منطق و فلسفه ۱ و ۲.....	۶۱
حوزه تربیت و یادگیری قرآن و عربی.....	۶۸
عربی.....	۶۸
حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادب فارسی.....	۷۳
فارسی ۳،۲،۱ نگارش.....	۷۳
علوم و فنون ادبی ۳،۲،۱.....	۷۳
فارسی و نگارش.....	۷۳
حوزه تربیت و یادگیری سلامت و تربیت بدنی.....	۸۵
سلامت و تربیت بدنی ۳،۲،۱.....	۸۵
بهداشت و سلامت ۱۲.....	۹۷
حوزه تربیت و یادگیری کار و فناوری.....	۱۰۴
کارگاه کارآفرینی و تولید.....	۱۰۴
حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی.....	۱۱۶
تاریخ ۳،۲،۱.....	۱۱۶
جغرافیای ایران ۳،۲،۱.....	۱۲۵
جامعه‌شناسی ۳،۲،۱.....	۱۴۷

۱۴۷	هویت اجتماعی	■
۱۵۳	مطالعات فرهنگی	■
۱۵۵	روان‌شناسی	■
۱۵۷	اقتصاد	■
۱۶۵	انسان و محیط‌زیست	■
۱۷۰	حوزه تربیت و یادگیری ریاضیات	
۱۷۰	هندسه ۳،۲،۱	■
۱۷۰	ریاضی ۳،۲،۱ تجربی	■
۱۷۰	ریاضی و آمار ۳،۲،۱	■
۱۷۰	آمار و احتمال / حسابان ۱ و ۲ / ریاضیات گسسته	■
۱۷۸	حوزه تربیت و یادگیری علوم تجربی	
۱۷۸	فیزیک ۳،۲،۱ تجربی	■
۱۷۸	فیزیک ۳،۲،۱ ریاضی	■
۱۸۳	شیمی ۳،۲،۱ ریاضی و تجربی	■
۱۸۹	زیست‌شناسی ۳،۲،۱ تجربی	■
۱۹۵	زمین‌شناسی	■
۱۹۸	آزمایشگاه علوم تجربی ۱ و ۲	■
۲۰۰	حوزه تربیت و یادگیری زبان‌های خارجی	
۲۰۰	زبان خارجه ۳،۲،۱	■
۲۰۴	حوزه تربیت و یادگیری آداب و مهارت‌های زندگی و بنیان خانواده	
۲۰۴	آمدگی دفاعی	■
۲۱۲	تفکر و سواد رسانه‌ای	■
۲۱۹	مدیریت خانواده و سبک زندگی دختران و پسران	■
۲۲۵	محتوای دوره دوم متوسطه نظری بارگذاری شده در سامانه آموزشی تربیتی رشد	

سخن آغازین

با توجه به شیوع ویروس کرونا وزارت آموزش و پرورش و بخش‌های مختلف آن در موقعیتی خاص، غیرمترقبه و حساس قرار گرفته‌اند به تبع آن سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی نیز با انتظارات اجتماعی کم‌سابقه‌ای روبه‌رو شده است. به‌طور طبیعی این انتظار همگانی و البته وظیفه‌سازمانی است که این سازمان علمی - آموزشی بتواند قابلیت‌های ویژه خود را نشان دهد و راست‌قامت در میدان طراحی‌های نوین راهنمای برنامه‌درسی و هنجارهای آموزشی حاضر شود. بنابراین کارشناسان سازمان پژوهش در مواجهه با شرایط ویژه ناشی از همه‌گیری ویروس کرونا عالمانه به میدان آمدند و متعهدانه وارد عمل شدند.

آنچه که در این مجموعه تدوین شده است، حاصل توان علمی، هم‌اندیشی‌های خردمندانانه و اقدامات متعهدانه‌ای است که در یک مجموعه منسجم و قابل اجرا ارائه می‌شود. در این باره و با این شیوه، تجربه و دانشی شکل گرفته در نظام آموزشی ما وجود نداشت، بلکه کارشناسان خبره در فضایی نو به ابتکاراتی دست زدند و راه‌هایی را گشودند. البته شرایط کلی به گونه‌ای پیش می‌رود که موظف و ناگزیریم تا به سوی رویکردهای جدید در آموزش پیش برویم. واقعیت‌ها را باید به درستی ببینیم و در مواجهه با آنها اندیشمندان عمل کنیم؛ لکن شرایط ویژه پیش‌رو موجب شد که قابلیت‌های کارشناسی، شرایط تازه‌ای را تجربه کند و حرکت خود را در جهت افق‌های فناورانه جدید سرعت بخشد. پیش از این، طی سال‌های متمادی در شرایط عادی به سر می‌بردیم برنامه و تولیدات را برای اوضاع عادی تهیه کرده بودیم. اما با شیوع ویروس کرونا خود را در یک فضای غیرمنتظره و دشوار دیدیم و برای پاسخ به نیازها به کاوش و مشورت نشستیم و حاصل آن را در مجموعه پیش‌رو مدون ساختیم. برای نیل به هدف‌های مورد انتظار و عمل هوشمندانه در وضع کنونی و دستیابی به شرایط مطلوب‌تر باید مشترکاً باید به نکات زیر توجه کنیم. در این شرایط موظف هستیم همه‌اقتشار مؤثر در برنامه‌های درسی را در نظر بگیریم و در قالب یک گروه واحد در کنار هم تلاش کنیم.

نکته اول اینکه همه ما (کارشناسان، مدیران، معلمان و خانواده) به صورت هماهنگ و متحد در خدمت دانش‌آموزان عزیز باشیم. بنابراین وظیفه ماست هرچه توان داریم به صحنه و عرصه بیاوریم تا این عزیزان از جهت آموزشی و تربیتی لطمه نبینند و از این مرحله، موفقیت‌آمیز عبور کنند. بی‌تردید کاستی‌هایی خواهیم داشت ولی به یاری خدا نخواهیم گذاشت تهدیدی خاص بروز و ظهور یابد.

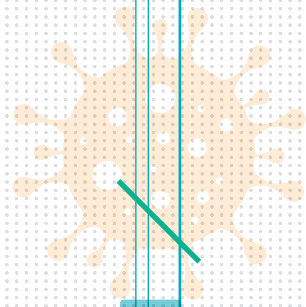
نکته دوم اینکه موقعیت کنونی را با همه ابعادش به درستی درک کنیم و خردمندانه با آن مواجه شویم. در آموزش‌های غیرحضوری تا حدود زیادی جای مدرسه و خانه عوض می‌شود؛ طبیعی است که با تغییر مکان، مکانت نیز باید تغییر یابد. به عبارت دیگر هنجارها و قواعد متفاوتی را باید در رسیدگی به دانش‌آموزان به کار بگیریم. حضور و ظهور والدین در مقام ناظم بیدار و مهربان در خانه، حضور متعهدانه همراه با روحیه ارتباطی معلمان در مدرسه، نظارت هوشیارانه مدیران مدارس به اوضاع آموزشی و تربیتی و نظارت عالیه و گاهی بالینی مدیران محترم آموزش و پرورش و دیگران باید خود را در برابر این پرسش تاریخی ببینند که: چگونه عمل کنیم تا متناسب با شأن تربیت و مترتی از این موقعیت گذر کنیم.

نکته سوم اینکه مجموعه پیش‌رو را به دقت مطالعه کنیم و سهم و نقش خود را دقیق‌تر درک کنیم. حقیقتاً ما تاکنون با خانواده‌ها در مقام شریک تربیت و یادگیری، این گونه صمیمی و شفاف حرف زده بودیم. انتظار داریم والدین عزیز با رجوع به سامانه شبکه ملی رشد، توصیه‌های مربوط به خود را دریافت و مطالعه کنند. از معلمان و مدیران محترم مدارس نیز همین انتظار را داریم.

نکته چهارم تکرار تقاضای همیشگی است. آنچه که ما تدارک دیده‌ایم، حاصل فکر و عمل تعدادی انسان است که در موقعیت کارشناسی و تألیف قرار گرفته‌اند. بدون شک این تصمیمات بی‌نقص نیست و مانند همیشه تقاضای اظهارنظر و ارائه پیشنهادهای جدید را از طرف شما داریم. هر قدر از سوی شما معلمان عزیز، والدین محترم و دانش‌آموزان گرامی بازخورد بگیریم، به همان اندازه قوی‌تر و با انگیزه‌تر این راه را ادامه خواهیم داد. انشاء الله

حسن ملکی

معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

COVID 19

COVID 19

Partners
COVID-19

بخش عمومی (مشترک)

مدت مدیدی است که عواملی چون آلودگی هوا در کلان شهرها، پدیده ریزگردها، سیل، زلزله و مخاطرات غیرمترقبه طبیعی و اجتماعی در روستاها و شهرهای کوچک و بزرگ، امکان آموزش حضوری و چهره به چهره را با اختلالاتی مواجه کرده است. اینک فراگیری ویروس کووید ۱۹، آموزش از راه دور را به یک ضرورت بدل کرده است، اما باید تصریح و تأکید کرد که تغییر در مکان و زمان آموزش در این شرایط؛ هرگز به معنای خروج کامل کلاس درس و «اجتماع یادگیری» از مدرسه و خانه و انتقال آن به فضای مجازی نیست. مدرسه و خانه همواره بستر اصلی یاددهی - یادگیری‌اند و البته همواره می‌توان از تمامی ظرفیت‌های فضای مجازی به بهترین شیوه بهره برد.

یاددهی - یادگیری پنج مؤلفه زیر را در بر دارد: ۱- **چه کسی یا کسانی؟** (دانش‌آموزان، معلمان، مدیران و خانواده‌ها) ۲- **چه فعالیتی؟** (فعالیت‌های یاددهی - یادگیری) ۳- **در چه شرایطی چه زمان و مکانی** (در محیط‌های آموزشی) ۴- **با چه وسیله‌ای؟ یا از چه طریقی؟** (روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی، ارزش‌یابی) ۵- **چرا؟** (برای رسیدن به چه اهدافی)

وقتی مؤلفه‌های زمان و مکان که یکی از مؤلفه‌های یاددهی - یادگیری است تغییر می‌کند، مؤلفه‌های دیگر نیز به تناسب تغییرات می‌کنند. وقتی خانه به جای مدرسه، مکان یاددهی - یادگیری می‌شود و آموزش چهره به چهره جای خود را به آموزش از راه دور می‌دهد، روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی و ارزش‌یابی نیز به عنوان سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری نمی‌توانند به شیوه سابق و بدون پذیرفتن تغییرات متناسب، کارآمد و اثربخش باشند. از این رو ضروری است حتی‌المقدور این تغییرات به درستی درک و ارزیابی شوند و به گونه‌ای صحیح و دقیق توصیف شوند. روش‌های غیر فعال یاددهی - یادگیری در کلاس‌های حضوری نیز کارآمدی لازم و کافی را ندارند و صد البته همان کارایی مرسوم را نیز در شرایط آموزش از راه دور از دست می‌دهند. پس به کارگیری روش‌های فعال یادگیری ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌شود. در شرایط جدید، رسانه‌های آموزشی جزء تفکیک‌ناپذیری از فرایند یاددهی - یادگیری می‌شوند و از این پس کنش‌گران و عوامل مؤثر در امر یادگیری نمی‌توانند رسانه‌های آموزشی را در حاشیه قرار دهند یا نادیده بگیرند و بدون آنها به وظایف خود عمل کنند. در نتیجه شناخت عمیق و دقیق رسانه‌های آموزشی و توان به کارگیری عالمانه و هنرمندانه آنها بخش مهمی از فعالیت‌های حرفه‌ای عوامل تربیت را تشکیل خواهند داد. ارزش‌یابی به معنای ارزیابی معلمان از

آموخته‌های دانش‌آموزان و عمدتاً در قالب ارزش‌یابی‌های پایانی بسیار دشوار می‌شود و خودارزیابی، همتا‌ارزیابی (ارزیابی همکلاسی‌ها) و ارزش‌یابی‌های مستمر و در حین تدریس کارآمدتر و اثربخش‌تر می‌شوند. برنامه درسی، دو سطح «چگونگی تدوین اهداف آموزشی و تربیتی» و «چگونگی تأمین این اهداف» را برنامه‌ریزی می‌کند. در سطح تأمین اهداف برنامه، تکلیف دو پرسش را مشخص می‌کنیم؛ ۱- چه محتوایی را آموزش دهیم؟ ۲- چگونه این محتوا را آموزش دهیم؟

در شرایط فراگیری وپروس کووید ۱۹ که برای آن دو وضعیت زرد و قرمز قابل تصور است، سطح دوم یعنی شرایط تأمین اهداف برنامه‌های درسی دچار تغییر می‌شود. از این‌رو محتوای آموزشی و شیوه سازماندهی آنها از جمله وسایل تأمین اهداف‌اند که نیازمند تغییرند؛ ولی فوریت و اضطرار موقعیت و زمان بر بودن طراحی محتوا امکان تغییر در محتوای درسی و متناسب‌سازی آنها را در کوتاه‌مدت دشوار می‌سازد. به همین دلیل در این زمان کوتاه، (از نظر گزینش محتوا و سازماندهی آن) صرفاً تنازل کمی و کاهش حجم محتوای درسی آن هم فقط برای وضعیت قرمز امکان‌پذیر است. پس بنا به ضرورت، بیشترین تغییرات و متناسب‌سازی‌ها باید در چگونگی آموزش محتوای موجود اتفاق افتد. در شرایط جدید، هم‌سویی و یگانگی رسانه‌های آموزشی، روش‌های یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی به‌عنوان سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری ضروری خواهد بود، زیرا تداوم روال سابق که بر فهم‌های چندگانه و تفکیکی از این سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری استوار بود، نامقدور می‌شود؛ مگر اینکه به حداقل‌های نازلی از مطلوب‌های تربیت و یادگیری بسنده کنیم. از این‌رو باید تلاش کرد تا تغییرات لازم در این سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری را برای متناسب‌سازی با شرایط آموزش از راه دور شناسایی کرد و دلالت‌های آن را برای تمامی مخاطبان برنامه درسی و عوامل مؤثر در امر آموزش و تربیت، استنباط و استخراج و در قالب توصیه‌های آموزشی و تربیتی ترویج کرد.

۱-۱- تحول در استفاده از رسانه‌های آموزشی

در سال‌های نه چندان دور، رسانه‌ها را وسایل کمک آموزشی سمعی و بصری می‌نامیدند و چه بسا هنوز کسانی باشند که چنین تصویری از رسانه‌ها دارند. رسانه‌ها برای برقراری ارتباط مؤثر در امر یاددهی - یادگیری لازم و ضروری به‌شمار می‌آیند. اکنون رسانه‌های آموزشی جزئی تفکیک‌ناپذیر از فرایند یاددهی - یادگیری هستند. آنها دیگر وسایلی در حمایت از آموزش نیستند، بلکه خود نیز حاوی پیام‌ها و محتواهای آموزشی و تربیتی محسوب می‌شوند و حتی به نسبت‌های متفاوتی تأثیری بیش از آنچه که از پیام‌ها و محتواهای آموزشی به تنهایی انتظار داریم، بر روی افراد می‌گذارند. رسانه به کلیه امکاناتی گفته می‌شود که می‌توانند شرایطی را به وجود آورند که تحت آن شرایط، دانش‌آموزان قادرند اطلاعات، رفتارها و مهارت‌های جدیدی را با درک کامل به دست آورند. آنچه مهم است این است که کدام رسانه‌ها در چه شکلی و در چه زمانی می‌توانند برای ایجاد بهترین و دست‌اول‌ترین تجربه‌ها مؤثر واقع شوند. تجارب مختلف و گوناگون نشان داده است که استفاده از رسانه‌ها در میزان یادگیری دانش‌آموزان اثر می‌گذارد و از طرف دیگر از طول زمان لازم برای آموزش می‌کاهد. شناخت رسانه‌ها و چگونگی کاربرد هر یک از آنها از مهم‌ترین عوامل موفقیت در استفاده و بهره‌گیری صحیح از آنهاست. البته این شناخت باید با روش‌های یاددهی - یادگیری همراه باشد. آشنایی با انواع رسانه‌ها راه را به سوی بهره‌برداری ثمربخش از آنها هموار می‌نماید. رسانه‌های آموزشی ویژگی‌های متفاوتی دارند و این وظیفه معلم است تا با آگاهی از آنچه که در دسترس دارد، نوع یا انواعی را که متناسب با نیازها و موقعیت دانش‌آموزان اوست، برگزیند.

این دوران را باید فرصت آشنایی کامل با رسانه‌های آموزشی و چگونگی استفاده کارآمد از آنها دانست و در کنار شناخت و کاربست دقیق روش‌های فعال یاددهی - یادگیری غنیمت شمرد. به ویژه معلمان و دبیران ارجمند نباید این فرصت کم نظیر را از دست بدهند.

در شرایط آموزش از راه دور ذیل استفاده از رسانه‌های آموزشی، فناوری‌های ارتباطی اهمیت بیشتری می‌یابند و توان استفاده بهتر از آنها ضروری تر می‌شود. در شرایط آموزش از راه دور فناوری‌های ارتباطی تنها راه ارتباط معلم و دانش‌آموز و دانش‌آموزان با یکدیگرند و به عبارتی یاددهی - یادگیری بدون این نوع رسانه‌ها امکان‌پذیر نیست. این الزام باعث می‌شود تا ما نسبت رسانه و آموزش را جدی بگیریم و

از این رهگذر شناخت عمیق تری به دست آوریم. البته این نسبت پیش از این نیز صادق بود ولی برای ما آشکار نشده بود. عوامل مؤثر در تربیت باید شناخت فناوری‌های ارتباطی را ذیل رسانه‌های آموزشی معنا و جست‌وجو کنند و رسانه‌های آموزشی را نیز همراه روش‌های یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی ذیل معنای تربیت و نظام معنایی آن بازخوانی و باز تعریف کنند. برای شناخت اجمالی، انواع فناوری‌های ارتباطی در جدول زیر خلاصه شده است.

نوع ارتباط	بستر (پلتفرم)	سامانه پیشنهادی	سخت‌افزار مورد نیاز	نرم‌افزار مورد نیاز	امکانات
خط هم‌زمان	اینترنت	کلاس	رایانه و تلفن همراه	Sky room, adobe connect, big bluebutton & Web conference	تبادل پیام‌بین کاربران/ ایجاد ارتباط و تعامل دوطرفه/ اشتراک‌گذاری منابع و اطلاعات/مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ بحث گروهی/ مشاهده فیلم و فایل صوتی به صورت برخط/ مدیریت حضور و غیاب کاربران/ وجود راهنما برای به کارگیری
	اینترنت	جلسات	رایانه و تلفن همراه	Skype, WhatsApp, video chat & instagram	تبادل پیام‌بین کاربران/ اشتراک‌گذاری منابع و اطلاعات/ مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ بحث گروهی/ مشاهده فیلم و فایل صوتی به صورت برخط/ به روزرسانی محتوا/ وجود راهنما برای به کارگیری
	اینترنت	گفت‌وگوی متنی	رایانه و تلفن همراه	Chat room	تبادل پیام‌بین کاربران/ ایجاد ارتباط و تعامل دوطرفه/ پرسش و پاسخ بین کاربران/ وجود راهنما برای به کارگیری
خط غیر هم‌زمان	اینترنت	CMS	رایانه و تلفن همراه	شبکه‌های آموزشی مانند رشد، آپارات و پادکست و تلویزیون اینترنتی	امکان جست‌وجوی ساده و پیشرفته روی محتوا/ امکان ثبت و مشاهده کلیه وقایع سیستم برای کاربر/ امکان تبادل و انتشار و انتقال انواع محتوا (صوت، تصویر، متن و چندرسانه‌ای)/ بهره‌مندی کلیه فراگیران از منابع و مدرسان به صورت یکسان/ وجود راهنما برای به کارگیری

قابلیت تطبیق سرعت پخش با پهنای باند اینترنت/نمایش موقعیت کاربر در نقشه آموزشی سامانه / استفاده از تقویم شمسی/ امکان مدیریت حضور و غیاب کاربران/ امکان جست‌وجوی ساده و پیشرفته بر روی محتوا/ قابلیت ایجاد ارتباط و تعامل دوطرفه/ امکان انجام فعالیت‌های یادگیری به‌صورت گروهی و مشارکتی/ امکان ثبت و مشاهده کلیه وقایع سیستم برای کاربر/ امکان تبادل، انتشار و انتقال انواع محتوا(صوت، تصویر، متن و چندرسانه‌ای)/ امکان احراز هویت کاربران/ امکان دسترسی از طریق پنل‌های کاربری متفاوت و سطوح دسترسی متنوع/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	Moodle	رایانه و تلفن همراه	LMS & LCMS	اینترنت	برخط غیرهم‌زمان
امکان تبادل، انتشار و انتقال انواع محتوا(صوت، تصویر، متن و چندرسانه‌ای)/تبادل پیام‌بین کاربران/اشتراک‌گذاری منابع و اطلاعات/ مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ بحث و گفت‌وگو/ مشاهده فیلم و فایل صوتی به‌صورت برخط/ مدیریت حضور و غیاب کاربران/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	شاد	رایانه و تلفن همراه	شبکه‌های اجتماعی	اینترنت	
تبادل با محتواهای متنی/ پیگیری پیشرفت دانش‌آموزان/ قابلیت ذخیره‌سازی و استفاده از مطالب در هر زمان و به‌صورت نامحدود/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	Forum & email	رایانه و تلفن همراه	گفت‌وگوی متنی	اینترنت	
تعامل با محتواهای متنی/ مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ مشاهده متن، فیلم و فایل صوتی/ ارائه تکالیف و تمرینات به منظور توسعه و تعمیق یادگیری/ ارائه تمرینات فردی و گروهی/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	Duolingo & Oxin channel و بازی‌های آموزشی Persian	رایانه و تلفن همراه	نرم‌افزارهای کاربردی	اینترنت	
انتقال اطلاعات و محتوا	Navigation & smart devices	رایانه و تلفن همراه	IOT	اینترنت	
ضبط و ذخیره‌سازی محتوای صوتی و تصویری/ انتشار پیام به‌صورت گروهی برای مخاطبان خاص یا عام/ قدرت بزرگ‌نمایی و توانایی پخش تصاویر به‌صورت سه‌بعدی با استفاده از عینک‌های پلاریزه/ دسترسی سریع و آسان به آرشیو برنامه‌ها/ امکان سفارش‌سازی/ تعامل یک‌سویه یا دوسویه با مخاطبان/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	شبکه آموزش	تلویزیون	انتشار سیگنال ویدیویی	امواج رادیویی	
ضبط و ذخیره‌سازی محتوای صوتی و تصویری/ دسترسی سریع و آسان به آرشیو برنامه‌ها/ انتشار پیام به‌صورت گروهی برای مخاطبان خاص یا عام/ تعامل یک‌سویه یا دوسویه با مخاطبان/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	کانال‌های رادیویی	رادیو	انتشار سیگنال صوتی	امواج رادیویی	

زون خط غیرهم‌زمان	غیرالکترونیکی	شبکه پستی	وسایل نقلیه	پست پیشتاز، سفارشی و ...	بازیابی اطلاعات مرسولات / انتشار و ارسال اطلاعات به صورت فردی یا گروهی / وجود راهنما برای به کارگیری
	الکترونیکی	نرم افزارهای آموزشی	رایانه و تلفن همراه	انواع دیکشنری و دایرةالمعارف، نرم افزارهای آموزشی	امکان تمرین و تکرار و به کارگیری مجدد / ذخیره سازی و بازیابی اطلاعات / امکان برقراری تعامل با مخاطب / وجود راهنما برای به کارگیری

برخی از کاربردهای فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در آموزش و یادگیری به این شرح‌اند:
- اینترنت مانند دیگر راه‌های ارتباطی، راه را برای انتقال و دیگر تعاملات فرهنگی و اجتماعی نمی‌بندد، بلکه یادگیرندگان هنگام حضور در شبکه‌های اینترنتی، کوله‌باری از تجربه‌های فرهنگی، علمی و اجتماعی را به همراه می‌آورند.

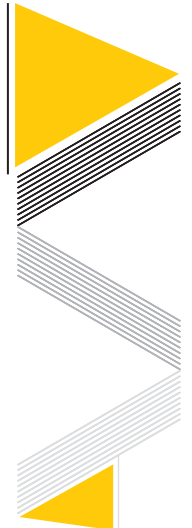
- فناوری‌های اطلاعات، مدعی از بین بردن قرابت فیزیکی و دانش موقعیتی نیستند؛ بلکه فضا را برای تسهیل ارتباط و تعامل مراکز تولید و انتقال دانش فراهم می‌آورند (کم کردن فاصله‌ها از نظر زمان و مکان). در شرایط کنونی و در آینده، علاوه بر چاپ و ارتباطات صوتی و تصویری، نظام‌های نوین اطلاع‌رسانی، دسترسی و استفاده از انواع داده‌ها در حجم بالا و سرعت بسیار را فراهم کرده است.

- کمک به ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال و قابل دسترس کردن آن خارج از محدودیت‌های زمانی و مکانی، در عمل امکان بزرگی را پیش روی مدارس، دانشگاه‌ها، یادگیرندگان و معلمان قرار داده است.
- شبکه‌های نوین اطلاعاتی، زمینه‌ها و گزینه‌های بیشتری در زمینه خدمات علمی، آموزشی و پژوهشی برای یادگیرندگان به وجود آورده‌اند و از این طریق، چشم‌انداز واقع‌بینانه‌تری برای رونق بخشیدن، جذاب‌تر کردن و متنوع کردن آموزش و یادگیری فراهم آمده است.

- دایرةالمعارف‌های الکترونیکی و وبسایت‌های علمی، آموزشی و پژوهشی از جمله منابعی هستند که می‌توانند هم برای معلم و هم برای یادگیرنده یک فرصت ذی‌قیمت در جهت غنا بخشیدن به اطلاعات علمی آنان باشد. امروزه میلیون‌ها نفر از دانش‌آموزان و دانشجویان، بخشی از دانش و یافته‌ها و آموخته‌های خود را از طریق مراجعه به سایت‌ها به دست می‌آورند و از این طریق با دیگر معلمان و استادان و منابع علمی جهان تبادل اطلاعات دارند.

- فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات وسیله‌ای برای دسترسی و افزایش سواد معلمان خارج از ساختارهای آکادمیک و محیط درسی شده است و معلومات حرفه‌ای بسیاری به دست اندرکاران مدارس هدیه می‌کند.
- ایجاد شبکه‌های درون مدرسه‌ای موجب در دسترس قرار گرفتن منابع علمی به صورت رایگان، تشویق به مشارکت در فرایند یادگیری و ارتقای سطح خدمات آموزش و پژوهش در مدرسه و تعامل و ارتباط دانش‌آموزان با تک تک معلمان و مربیان می‌شود.

- فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات یکی از زمینه‌ها و عوامل مهم توسعه و بهبود رابطه میان مدرسه،

خانواده و دانش‌آموزان به‌شمار می‌روند و نویدبخش پیوند بیشتر و همکاری متقابل این سه رکن در آموزش و پژوهش هستند. (ابراهیم‌آبادی. ۱۳۸۹: ۷۵)

در شرایط عالم‌گیری و ویروس کووید ۱۹ دانش‌آموزان و معلمان فرصت‌هایی برای آموزش و یادگیری از راه دور در اختیار دارند. یادگیری از راه دور به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که دستورالعمل معلم خود را در خارج از کلاس فیزیکی ادامه دهند و دور از هم‌سالانشان آن را دنبال کنند. دوره‌های نوین آموزش از راه دور از نظام‌های مبتنی بر وب استفاده می‌کنند که شامل مطالب و مواد خواندنی دیجیتال، پادکست‌ها (جلسات ضبط شده برای گوش دادن یا مشاهده در اوقات فراغت دانش‌آموزان است)، نامه‌های الکترونیکی، انجمن‌های بحث و گفت‌وگو، اتاق‌های گپ زدن (در فضای مجازی)، و قابلیت آزمون گرفتن در کلاس‌های مجازی (شبیه سازی رایانه‌ای) است. با اینکه اکثر سیستم‌ها معمولاً ناهم‌زمان هستند و به دانش‌آموزان، هر زمان که بخواهند، امکان دسترسی به اکثر ویژگی‌ها را می‌دهند، از فناوری‌های هم‌زمان، شامل فیلم زنده، نوار صوتی و دسترسی به مستندات الکترونیکی به اشتراک گذاشته شده در زمان‌های تعیین شده، نیز استفاده می‌شود. یادگیری تحت این شرایط را می‌توان یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته نامید. هدف از یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته، فراهم کردن نوآوری اجتماعی - فنی است که در عمل یادگیری برای یک فرد به روشی مستقل از زمان و مکان یادگیری و پیشرفت یادگیری می‌باشد که باعث افزایش کارایی و اثربخشی یادگیری می‌شود. بنابراین، یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته را می‌توان نوعی از یادگیری دانست که ابزارهای فناوری پیشرفته پشتیبان آن محسوب می‌شوند. در کنار رشد یادگیری از راه دور در مؤسسات مدرن، خدمات آموزشی مبتنی بر وب یا خدمات آموزشی تسهیل شده شخصی، از جمله یادگیری برخط (آنلاین) پدید آمده است. یادگیری برخط اصطلاحی است که برای توصیف دوره‌های از راه دور یا مکاتبه‌ای استفاده می‌شود که از طریق اینترنت ارائه می‌شوند. این موضوع یک تغییر عظیم در نظام آموزش ایجاد می‌کند و برای هر کس که می‌خواهد چیزی یاد بگیرد، فرصت‌های بزرگی را فراهم می‌کند، و راهی را که ما در سراسر جهان، از طریق آن دانش را به دانش‌آموزان ارائه و منتقل می‌کنیم، تغییر داده است (نورمن، ۲۰۱۶) می‌توان گفت استفاده ایمن، اخلاقی، مسئولانه و آگاهانه از فناوری از لوازم ضروری زندگی در جامعه امروز است که طیف وسیعی از مهارت‌ها و سوادهایی همچون، سلامتی و ایمنی اینترنت، حریم خصوصی و امنیت، مهارت‌های ارتباطی و تعامل سواد اطلاعاتی را شامل می‌شود.

در محیط‌های یادگیری غنی شده که با فناوری، یادگیری با دانش پیوند می‌خورد. حاصل فرایندی است که طی آن یادگیرنده از درک منابع و فهم ساختار دانش مرتبط با یادگیری شروع می‌کند و به تدریج در محتوای دانش کلیدی به‌خبرگی می‌رسد، به طوری که می‌تواند بر کل دانش آموخته شده در دوره زمانی مشخص، به مهارت و تسلط برسد. (هوانگ، و همکاران، ۲۰۱۳). امروزه دانش‌آموزان زیادی در سن نوجوانی و جوانی به فناوری دسترسی دارند. برای حفظ سلامتی و امنیت دانش‌آموزان، برای آنها مهم است که نحوه استفاده از فناوری با مسئولیت‌پذیری را بیاموزند. در زمانی که کلاس درس در مدرسه

برگزار نمی‌شود می‌توانیم در کنار یادگیری مدرسه‌ای، استفاده متعهدانه و مسئولانه از فناوری‌های ارتباطی را آموزش دهیم و تمرین کنیم.

۱-۲- تحول در روش‌های یاددهی - یادگیری

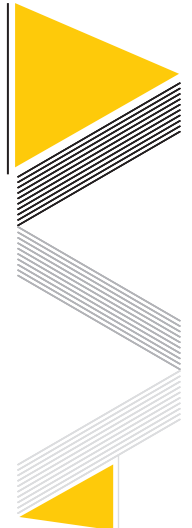
در سنت آموزشی رایج، استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری با بسنده کردن به حداقل‌ها، یک توصیه آموزشی صرف تلقی می‌شد، ولی با تغییر شرایط آشکار شد که استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است، زیرا در این شرایط سایر روش‌ها اثربخش و کارآمد نیستند.

۱-۲-۱- روش‌های یاددهی - یادگیری فعال

یادگیری فعال، روشی است که در آن دانش‌آموزان به طور فعال در فرایند یادگیری درگیر می‌شوند؛ بسته به درگیری دانش‌آموز، یادگیری فعال سطوح مختلفی دارد. هر روش آموزشی که دانش‌آموزان را در فرایند یادگیری درگیر می‌کند، یادگیری فعال محسوب می‌شود. به طور خلاصه، یادگیری فعال، فرصتی فراهم می‌کند تا دانش‌آموزان فعالیت‌های یادگیری معنادار انجام دهند و در مورد آنچه انجام می‌دهند، فکر کنند. به عبارت دیگر در یادگیری فعال دانش‌آموز فرصت و توان مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. از موانع یادگیری فعال می‌توان به الگوهای برنامه‌ریزی برنامه‌ریزان و سنت‌های آموزشی معلمان و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان که البته به یکدیگر وابسته‌اند، اشاره کرد.

روش‌های فعال به ویژه بر این اصل اتکا می‌کنند که یادگیری فعالیتی است که از دانش‌آموز سر می‌زند؛ یعنی دانش‌آموز یادگیرنده است و ادراکات جدید خود را برای همخوان کردن آنها با ساخت‌های شناختی فعلی تغییر می‌دهد و با این فرایند، یادگیری برای او امری معنادار می‌شود. یادگیری معنادار مبتنی بر مهارت‌های تفکر همانند تحقیق، مباحثه و استدلال منطقی است و مهم‌تر از آن در سطحی متفاوت و مبتنی بر مهارت‌های فراشناختی امکان‌پذیر می‌شود و از این رو فرایندی خودگردان، خودفرمان، خودتنظیم‌گر و خودراهبر است.

اما یادگیرنده شدن دانش‌آموز امری تعاملی است و گفت و شنود درونی دانش‌آموز جز در بستری تعاملی توسعه نمی‌یابد، از این رو عمده روش‌های فعال یادگیری به یادگیری تعاملی توجه ویژه دارند، به عبارت دیگر دانش‌آموزان در روش‌های تعاملی، روش‌های یادگرفتن را نیز می‌آموزند. یادگیری مبتنی بر همیاری از یادگیری‌های انفرادی و رقابتی برترند، مهارت‌های مهم زندگی نظیر سخن گفتن، گوش دادن، استدلال و حل مسئله از طریق تجارب تعاملی امکان‌پذیر می‌شوند، اعتماد به نفس دانش‌آموزان در روش‌های تعاملی افزوده می‌شود و انگیزش و رضایت درونی آنها در تعامل با دیگران بیشتر می‌گردد تا جایی که آنها از تشویق‌های معلم بی‌نیاز می‌شوند، پذیرش اجتماعی آنها افزایش می‌یابد و استفاده از گروه‌های کوچک به دوست داشتن سایر دانش‌آموزان، معلم و مدرسه می‌انجامد.

بنابراین وجه تعاملی (تعامل با دیگران: گفت و شنود با دیگران) و وجه فراشناختی (تعامل با خویشتن: گفت و شنود با خویشتن) نقش مهمی در شکل‌گیری و شکل‌دهی روش‌های فعال یادگیری دارد. اکنون باید دید در شرایط آموزش غیرحضوری با این دو وجه چگونه برخورد کنیم.

شاید روش‌های تعاملی تا حدودی دچار قبض می‌شوند؛ ولی این امر هرگز به معنای عدم امکان استفاده از این روش‌ها نیست و حتی‌المقدور باید تعامل دانش‌آموزان با اعضای خانواده، تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر و تعامل آنان با معلم و اولیای مدرسه را مورد مذاقه و توجه جدی قرار داد و برای آن برنامه‌ریزی کرد و با اهتمام کامل برای اجرای آن اقدام کرد.

فهرستی از روش‌های یاددهی - یادگیری فعال به این شرح است که البته هر کسی بر اساس بضاعت علمی و آموزشی خود می‌تواند تشخیص دهد که کدام یک از این روش‌ها برای آموزش از راه دور قابل اجرا و اثربخش است که گفته‌اند کار معلم در استفاده از روش‌های مختلف تدریس همچون کار نقاش در استفاده از رنگ‌هاست. همان‌طور که یک نقاش برای ترسیم و خلق یک تابلوی نقاشی از رنگ‌های مختلف استفاده می‌کند و هرگاه لازم باشد آنها را در هم می‌آمیزد تا اثر هنری خود را به بهترین شکل به وجود آورد، یک معلم نیز هنگام ارائه درس، با تشخیص موقعیت، روش‌ها و فنون مناسب را انتخاب می‌کند. ذکر این نکته مهم است که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری برای کاربست در آموزش از راه دور قابلیت‌هایی دارند.

- یادگیری معکوس (وارون): این راهبرد، یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیت‌های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس و آموزش انفرادی خارج از کلاس. در یادگیری معکوس استفاده از تدریس و ارائه معلم به خانه قبل از کلاس درس منتقل می‌شود و بخشی از فعالیت‌های دانش‌آموزان که معمولاً بعد از کلاس درس و در خانه انجام می‌شد، به کلاس درس منتقل می‌شود.

- پروژه: یادگیری مبتنی بر پروژه که در زمینه مسائل معتبر صورت می‌گیرد، در طول زمان ادامه دارد، و دانش بسیاری را از موضوعات مختلف به ارمغان می‌آورد. یادگیری مبتنی بر پروژه، اگر به درستی پیاده‌سازی و پشتیبانی شود، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مهارت‌های مهم از جمله خلاقیت، همکاری، و رهبری و درگیر شدن آنها را در مشکلات پیچیده جهان رشد و توسعه دهند و به آنها کمک می‌کند انتظارات تفکر نقادانه را برآورده کنند.

- اکتشافی: یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش‌آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف و مسئله‌ای را حل می‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب‌های نادرست دانش‌آموزان را به سمت جواب‌های درست هدایت می‌کند. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ کند؛ به طوری که از حالت کاوش و پویایی دانش‌آموزان کاسته نشود.

- همیاری یا یادگیری مشارکتی: مبنای این روش استفاده آموزشی از فعالیت گروهی و مشارکت

همه اعضای گروه استوار است، به طوری که دانش آموزان با هم کار می کنند تا یادگیری خودشان و یکدیگر را به حداکثر برسانند. در موقعیت های یادگیری مشارکتی یک وجه مهم وجود دارد و آن هم وابستگی مثبت بین دانش آموزان برای دستیابی به هدف است؛ دانش آموزان درک می کنند که اگر و فقط اگر دیگران بتوانند به اهداف یادگیری خود برسند، آنها نیز به اهدافشان می رسند.

- گروه های کوچک: در این روش دانش آموزان کلاس به گروه های کوچک تقسیم می شوند و هر یک مستقلاً به فعالیت یادگیری می پردازند. در چنین موقعیتی معلم انتقال دهنده دانش نیست، بلکه نقش هماهنگ کننده فعالیت ها را برعهده دارد. در گروه های کوچک هر یک از دانش آموزان می توانند نقش فعالی بپذیرند. گروه های کوچک به شکل های مختلفی می توانند فعالیت کنند. به عنوان مثال، همه گروه ها می توانند فعالیت مشترکی داشته باشند و یا اینکه هر گروهی فعالیت ویژه ای را، متفاوت از سایر گروه ها انجام دهد.

- مطالعه مستقل (انفرادی): این یادگیری فرایندی است که جنبه انفرادی دارد و در درون فرد انجام می شود. معمولاً نتایج یادگیری را با تغییراتی که در رفتار انسان به وجود می آید اندازه گیری می کنند. علی رغم این حقیقت که یادگیری امری است فردی، بسیاری از موقعیت ها که در مدرسه تدارک دیده می شود، بیشتر متوجه گروه است تا فرد.

- کنفرانس یا تدریس به دیگران: این روش بر این اساس مبتنی است که عمیق ترین سطح فهم، زمانی اتفاق می افتد که بخواهیم چیزی را که می دانیم، به دیگران آموزش دهیم. تقویت راهبری دانش آموزان با واگذاری تدریس برخی از درس ها به آنها و گماشتن آنها به عنوان هدایت کننده بحث ها و تعیین تکالیف مشارکتی و ... از اهداف این روش است.

- فن تمرین: تمرین، یکی از فنونی است که از دیرباز در امر آموختن به کار می رفته است. امروزه که هدف های آموزشی و تربیتی در قالب شایستگی ها ارائه می گردد، مسئولیت معلم در دادن تمرین های مناسب به دانش آموزان خطیرتر است.

- پرسش و پاسخ: این روش، فنی است که می تواند در تمام روش های تدریس و فعالیت های آموزشی به کار رود. به ویژه، هنگامی که معلم می خواهد دانش آموز را به تفکر درباره مفهومی جدید یا بیان مطلبی که آموخته شده است، تشویق کند. این فن، ممکن است برای مرور کردن مطالبی که قبلاً تدریس شده است، مفید باشد یا وسیله مناسبی برای ارزش یابی میزان درک دانش آموز از مفاهیم مورد نظر باشد.

- حل مسئله: «حل مسئله» فرایندی است برای کشف توالی و ترتیب صحیح راه هایی که به یک هدف یا یک راه حل منتهی می شود. در موقعیتی که انسان با مسئله ای روبه رو می شود باید بر موانع یا مشکلاتی که بر سر راه رسیدن به هدف وجود دارد، غلبه کند. عامل اصلی در حل مسئله، عبارت است از کاربرد دانش و تجربه قبلی فرد برای رسیدن به راه حل و پاسخی که پیش از آن برای انسان ناشناس بوده است.

— مباحثه: یکی از کهن‌ترین روش‌هایی است که در طول تاریخ تعلیم و تربیت به کار رفته است. روش سقراطی مشهورترین آنهاست. صورت‌های دیگر آن به این شرح است. **بحثی که معلم آن را هدایت می‌کند، بحث آزاد و بحث گروهی.**

— بحث گروهی: گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی که مورد علاقه مشترک افراد شرکت‌کننده می‌باشد. قاعدتاً بحث گروهی را یک نفر به نام رهبر گروه اداره می‌کند. بحث گروهی روشی است که به افراد فرصت می‌دهد تا نظرات، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند.

— بازدید علمی یا فعالیت تجربی خارج از کلاس: بازدید علمی کاری است عملی که بیرون از کلاس، آزمایشگاه یا کتابخانه صورت می‌گیرد و شامل مطالعات مستقیم و دست اول درباره یک مسئله، جمع‌آوری اطلاعات از طریق مشاهده، پرسش‌نامه، مصاحبه، اندازه‌گیری، نمونه‌برداری و ... است.

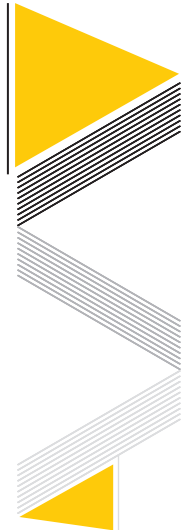
۱-۲-۲- روش‌های یاددهی - یادگیری مبتنی بر فراشناخت (چگونه روش‌های فعال یاددهی - یادگیری را ارتقا دهیم؟)

بدون شک در شرایطی که اجتماع یادگیری در مدرسه شکل نمی‌گیرد و آموزش به صورت غیرحضوری است توجه به رشد و توسعه مهارت‌های فراشناختی برای شکل دادن به یادگیری فعال، ضرورتی انکارناپذیر است. به عبارت دیگر تنها از این مسیر است که می‌توان امیدوار بود که آموزش در خانه به معنای توقف تربیت مدرسه‌ای نباشد. آنچه می‌تواند مسیر تحقق اهداف تربیتی را به شیوه قاطع پیش‌بینی‌پذیر سازد، محور قرار دادن مهارت‌های فراشناختی است. چه بسا تربیت مدرسه‌ای ما تاکنون نتوانسته باشد مهارت‌های فراشناختی را برای یادگیری فعال در دانش‌آموزان ایجاد کند و در این شرایط همه عوامل مؤثر در تربیت باید اهتمام خود را برای توسعه این مهارت‌ها و شکل دادن به یادگیری فعال به کار گیرند. به عبارت دیگر مسیر درست مداخله و مشارکت خانواده‌ها، دبیران و مدیران مدرسه، کمک به توسعه مهارت‌های فراشناختی است. شاید چنین به نظر برسد که وقتی تربیت مدرسه‌ای در شرایط آموزش چهره به چهره نتواند چنین مهارت‌هایی را فراهم کند، آیا مطالبه این نقش از آنان در شرایط مجازی امری بی‌جا و تکلیف‌مالایطاق نیست. پاسخ این است که تفاوت قضیه اتفاقاً در همین شرایط جدید است. از آنجا که دسترسی مستقیم دانش‌آموز و معلم و مدرسه به یکدیگر با موانعی مواجه شده است، فرصتی فراهم می‌گردد تا دانش‌آموزان خود به این نتیجه برسند که برخی از مسئولیت‌های یادگیری را خود به دوش بگیرند و معلمان نیز از انتقال بسیاری از آموخته‌ها به دانش‌آموزان خودداری نکنند. به عبارتی در سنت‌های آموزشی سابق، مدیریت یادگیری در اختیار معلم بود و اینک با پرورش مهارت‌های فراشناختی مدیریت یادگیری توسط دانش‌آموز انجام می‌شود. عمده مهارت‌های فراشناختی عبارتند از: خود - برنامه‌ریزی (self - plan) خود - نظارتی (self - monitoring) خود - ارزش‌یابی

(self - assessment) خود - بازاندیشی (self - reflection) و خود - تنظیمی (self - regulation).
فراشناخت عبارت است از آگاهی فرد بر نظام شناختی خود و کنترل و هدایت آن. اگر شناخت و تفکر را مترادف بگیریم. «فراشناخت» آگاهی بر جریان تفکر و کنترل و هدایت آن خواهد بود. اگر شناخت شامل دریافت، پردازش، نگهداری و انتقال اطلاعات است، فراشناخت فعالیتی است که کنش‌های مربوط به چهار عنصر یادشده را در برمی‌گیرد و بر آنها نظارت دارد. در این روش ابتدا دانش‌آموزان را به دریافت، پردازش و نگهداری و انتقال درست اطلاعات دعوت می‌کنیم و سپس آنها را ترغیب می‌کنیم تا فعالیت‌های ذهنی خود را بازنگری و اصلاح کنند. تشویق به اندیشیدن و پرورش مهارت فکر کردن و تعمیم یافته‌های حاصل از تفکر به موقعیت‌های متنوع و متعدد، از اهداف این راهبرد فراشناختی است. برای نمونه خودارزیابی یکی از مهارت‌های فراشناختی است. دانش‌آموزان در هر جلسه خود را با معیارهایی که معلم تعیین می‌کند یا در سطحی بالاتر با معیارهایی که خودشان تعیین می‌کنند، ارزیابی می‌کنند. دانش‌آموزان به صورت خودخوان محتوای دروس را مطالعه می‌کنند و بر عملکرد خود نظارت می‌کنند. دانش‌آموزان در هر درس مفاهیم و مهارت‌های اساسی و انتظارات یادگیری و معیارهای ارزیابی پیرامون آنها را مشخص می‌کنند و در هر کلاس آموزش غیرحضور، خود و شایستگی‌های خود را براساس معیارهای تعیین شده ارزیابی می‌کنند و بازخوردی از این توانایی و شایستگی را به معلمان، هم‌کلاسی‌ها و والدین خود ارائه می‌کنند.
یادگیری مهارت‌های فراشناختی کاری تدریجی و نیازمند تلاش و پشتکار مداوم است و می‌تواند برای برخی از دانش‌آموزان چالش‌ها و اضطراب‌هایی ایجاد کند از این‌رو معلمان و خانواده‌ها باید آنها را هدایت و حمایت کنند.

۱-۳- تحول در ارزش‌یابی: ضرورت ارتقای منزلت ارزش‌یابی و تأکید بر ارزش‌یابی به مثابه یاددهی - یادگیری

ارزش‌یابی فرایندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرندگان در رسیدن به اهداف آموزشی است. منظور از فرایند منظم آن است که ارزش‌یابی باید طبق برنامه و روال منظم انجام گیرد. از این رو مشاهدات بی‌نظم و ترتیب از رفتار دانش‌آموزان را نمی‌توان ارزش‌یابی نامید. مقصود از گنجاندن «اهداف آموزشی» در تعریف، آن است که در ارزش‌یابی، اهداف آموزشی حتماً باید از پیش تعیین شده باشند و به فراخور در دسترس تمامی مخاطبان قرار گیرند و ارزش‌یابی براساس آنها صورت گیرد. فرایند یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی را باید با هم برنامه‌ریزی کرد و در نظر گرفت. فرایند یاددهی - یادگیری بدون ارزش‌یابی و بازخورد، امری عقیم و ناکام است. معلمی که به جایگاه ارزش‌یابی، اعتقادی ندارد، درس را برای آموختن دانش‌آموزان ارائه نمی‌کند، بلکه به زعم خود وظیفه‌اش را انجام می‌دهد و به پیامدهای آن چندان نمی‌اندیشد. ارزش‌یابی، جانمایه و مرکز هرگونه تصمیم‌گیری آموزشی است.

ارزش‌یابی راه کسب اطمینان از معنادار بودن یادگیری است و برانگیختن دانش‌آموزان و انجام درست فرایند یاددهی - یادگیری جز با ارزش‌یابی امکان‌پذیر نخواهد بود. به‌همین دلیل برخی ارزش‌یابی را مؤثرترین وسیله یادگیری دانسته‌اند و برخی دیگر ارزش‌یابی را پاشنه آشیل آموزش و پرورش می‌دانند. نقش ارزش‌یابی، نظارت بر تغییرات شناختی، عاطفی و مهارتی دانش‌آموزان به‌طور اخص و نظارت بر کارایی سایر عناصر آموزش و پرورش از جمله، اهداف، برنامه، روش‌ها و رسانه‌های آموزشی است. ارزش‌یابی وسیله‌ای برای هدایت مستمر یادگیری دانش‌آموزان و جهت‌دهی به فرایند آموزش و پرورش است.

- نتایج ارزش‌یابی به معلم امکان می‌دهد که برنامه و روش‌های تدریس خود را با نیازمندی‌ها و توانایی‌های دانش‌آموزان هماهنگ سازد و در جهت بهبود کیفیت یادگیری آنان و تحقق اهداف آموزشی گام بردارد. هر معلمی باید از ویژگی‌های بدنی، روانی، اجتماعی، عاطفی و همچنین علایق، توانایی‌ها، استعدادها، نارسایی‌ها و آمادگی هر یک از دانش‌آموزان و همچنین رابطه بین این ویژگی‌ها و تأثیر آنها در رفتار یادگیری هر دانش‌آموز به خوبی آگاه باشد. زیرا هر نوع تصمیم‌گیری آگاهانه از طرف معلم برای برنامه‌ریزی فعالیت‌های درسی، مستلزم این شناخت است. عدم آگاهی معلم از ویژگی‌ها و دانسته‌های دانش‌آموزان از مهم‌ترین موانع ارتباط او با دانش‌آموزان است. برخی معتقدند معلم باید ارزش‌یابی خود را مقدم بر ارزش‌یابی دانش‌آموزان قرار دهد. گاهی معلم نقش خود را که فراهم کردن موقعیت و امکانات مناسب آموزشی و پرورشی و هدایت فعالیت‌های آموزشی دانش‌آموزان است، فراموش می‌کند و تنها به انتقال مطالب علمی و اندازه‌گیری آن مطالب ضبط شده توسط دانش‌آموزان به منظور عبور آنان از کلاسی به کلاس دیگر می‌پردازد، درحالی که ارزشیابی همچون سایر فعالیت‌های آموزشی است و جدای از زندگی دانش‌آموزان نیست. وظیفه همهٔ معلمان است که ارزشیابی را از وجه ناآگاهانه به‌شکل آگاهانه درآورند و بدانند که ارزش‌یابی، تنها برای صدور جواز عبور دانش‌آموز از یک کلاس به کلاس دیگر نیست. در کنار ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، باید کارآیی معلمان در امر یاددهی - یادگیری نیز ارزیابی شود و میزان موفقیت یا عدم موفقیت معلمان همراه با عوامل مؤثر در آن مشخص شود و معلم باید پس از بررسی میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و تعیین عوامل مؤثر در آن، برای رفع نواقص و اشکالات موجود، اقدامات لازم را به عمل آورد.

- ارزش‌یابی دانش‌آموز، اگر به‌صورت مطلوب انجام گیرد، مستقیماً در بهبود یادگیری دانش‌آموزان مؤثر واقع می‌شود. ارزش‌یابی باید انگیزه دانش‌آموز را برای افزایش دقت و کوشش برای یادگیری بیفزاید. نقاط قوت و ضعف او را در یادگیری به او بشناساند و به تقویت نقاط قوت و رفع نارسایی‌های تحصیلی او کمک کند. ارزش‌یابی برای دانش‌آموز باید به مثابهٔ هدایت تحصیلی و کشف و شناخت استعدادها و قابلیت‌های او به انتخاب رشته تحصیلی و شغلی دانش‌آموز کمک کند. اما غلبهٔ معیارهای شغلی، اقتصادی و مادی بر ارزش‌یابی‌های تحصیلی، آسیب‌های جبران‌ناپذیری برای نظام تعلیم و تربیت ایجاد می‌کند.

■ ارزش‌یابی مورد استفاده برنامه‌ریزان و مدیران آموزشی نیز قرار می‌گیرد. نتایج ارزش‌یابی‌ای که معلمان انجام می‌دهند، باید تجزیه و تحلیل شود و مورد استفاده برنامه‌ریزان آموزشی قرار گیرد. مؤسسات پژوهشی نیز از طریق پژوهش‌های گسترده‌ی کشوری برنامه‌های آموزشی را ارزش‌یابی می‌کنند. ارتباط میان این سه منظر و سه سطح ارزش‌یابی و برقراری دیالکتیک آنها می‌تواند به توصیف و تبیین ارزش‌یابی رایج در تربیت مدرسه‌ای بپردازد و با نقد و بررسی روند جاری برای بهبود ارزش‌یابی پیشنهادها و راهکارهای مناسب تجویز کند. ارزش‌یابی تنها راه مطمئن برای پاسخ به این پرسش است که آیا فرایندهای آموزشی و تربیتی ما در بازتولید و تعالی ارزش‌های اصیل فرهنگی و تمدنی ما موفق عمل می‌کنند یا خیر.

ارزش‌یابی مفید و موفق، میزان تحقق اهداف آموزشی را مشخص می‌کند، مشکلات را تشخیص می‌دهد و نقاط قوت و ضعف فرایند یاددهی - یادگیری را آشکار می‌کند و اطلاعات دقیقی درباره آنچه که در جریان هست و آنچه باید باشد، فراهم می‌کند و مقاومت در مقابل تغییرات مثبت را به فعالیت سازنده و مولد تبدیل می‌کند و با ایجاد انگیزه، به مشارکت فعال مخاطبان می‌انجامد. از این رو برای بهبود ارزش‌یابی و رفع موانع آن باید ضرورت ارزش‌یابی تبیین و بر انجام صحیح آن تأکید شود و راهبردهای ارزش‌یابی برای تمامی مخاطبان به ویژه معلمان تشریح گردد. نظارت بر ارزش‌یابی و هدایت عملکرد معلمان در امر ارزش‌یابی ضروری است؛ یادداشت تجربه‌های ارزش‌یابی، مشکلات، عیوب و راهبردهای آن باید به سنت آموزشی مدارس تبدیل گردد و از آنها برای دسترسی به راهبردی عام برای ارزش‌یابی استفاده شود و از شیوه‌های متنوع و متکثر ارزش‌یابی استفاده شود.

ارزش‌یابی از مناظر مختلف به انواعی تقسیم می‌شود؛ از جمله: ارزش‌یابی ورودی، مرحله‌ای و پایانی (مستمر و پایانی)؛ ارزش‌یابی توسط معلم، ارزش‌یابی توسط هم‌تایان و خود ارزش‌یابی.

■ در شرایط آموزش از راه دور، تأکید بر ارزش‌یابی پایانی برداشته شده و بیشتر بر ارزش‌یابی مستمر متمرکز می‌شود. ارزش‌یابی‌های پایانی دشوار و کم‌اثر و ارزش‌یابی‌های مستمر مفید و آسان می‌شوند. بنابراین باید از ارزش‌یابی‌های مستمر به شیوه‌های متنوع و جذاب حداکثر بهره را برد.

■ در این شرایط ارزش‌یابی از ارزش‌یابی توسط معلم به سمت ارزش‌یابی توسط هم‌کلاسی‌ها و عمدتاً خود ارزش‌یابی متمایل می‌شود. همان‌گونه که بالاترین سطح شناخت وقتی محقق می‌شود که فرد آنچه را آموخته است، به دیگران یاد دهد، ارزش‌یابی از هم‌تایان نیز از چنین ویژگی برخوردار است. خود ارزش‌یابی نیز یکی از مهم‌ترین مهارت‌های فراشناختی است که شرایط آموزش از راه دور فرصتی برای شکوفایی آن محسوب می‌شود. امید است این فرصت را با اصرار بیش از حد بر معانی، روش‌ها و تکنیک‌های رایج ارزش‌یابی و مهم‌تر از همه عادت‌های رایج از دست ندهیم.

■ از ارزش‌یابی مستقیم از تک‌تک افراد به ارزش‌یابی از گروه‌ها متمایل می‌شود. بهتر است به جای ارزش‌یابی از تک‌تک افراد از گروه‌های کوچک ارزش‌یابی به عمل آید. تقسیم کلاس به گروه‌های کوچک هم در فرایند یاددهی - یادگیری سهولت ایجاد می‌کند و هم ارزش‌یابی را سامان می‌دهد.

■ با فراهم کردن زمینه مشارکت خانواده‌ها در ارزش‌یابی دانش‌آموزان، از ظرفیت خانواده‌ها برای ارزش‌یابی‌های مفید و معنادار استفاده شود. اگر انتظار داریم خانواده‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت کنند، حتماً باید زمینه مشارکت آنها در ارزش‌یابی‌ها نیز فراهم شود. همه موارد بالا در صورتی معنادار می‌شوند که ارزش‌یابی را در دل فرایند یاددهی - یادگیری و نه پایانی بر فرایند یاددهی - یادگیری تلقی کنیم.

۲- مخاطبان برنامه

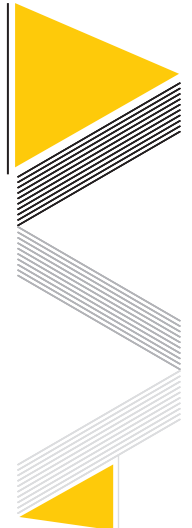
مخاطب مفاهیم و معانی ذکر شده در قبل، عاملان و کنشگران آموزش و تربیت‌اند. تغییرات مورد انتظار عمدتاً از مسیر نظر، نگرش و عمل خانواده‌ها، دانش‌آموزان، دبیران و مدیران به ثمر می‌نشیند. باید دید شرایط موجود چه دلالت‌هایی برای نظر و عمل آنها دارد.

۱-۲- خانواده: مسئول تربیت

این بار همه‌گیری کرونا به ما یادآوری می‌کند که به لطف خداوند حکیم، نهاد خانواده و خانواده‌های ایرانی، زنده، پویا و مستحکم‌اند و ایران اسلامی همواره می‌تواند با اتکا و اعتماد به آنها به کارهای بزرگ دست بزند و به اهداف بزرگ دست یابد؛ همچنان که ضرورت پاسداشت همه جانبه این نهاد مقدس را به همه ما گوشزد می‌کند. شرایط جدید می‌تواند برای برداشتن دیوارهای مرئی و نامرئی میان مدرسه و خانه و ایجاد هماهنگی و یکپارچگی میان این دو نهاد اساسی تربیت و یادگیری فرصتی مغتنم باشد. در شرایطی که خانه به مدرسه و کلاس درس تبدیل می‌شود، خانواده اولاً فضا و شرایط لازم را برای آموزش مجازی فرزندان فراهم می‌کند؛ ثانیاً از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموزان مراقبت می‌کند و ثالثاً با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر یادگیری فعال و تربیت فرزندان نظارت می‌کند. در ادامه برخی از این نکات به صورت تفصیلی تشریح می‌شوند. به دلیل ارتباط و وابستگی مسئولیت تمامی عوامل مؤثر در تربیت، انتظار داریم دانش‌آموزان توصیه‌های مربوط به خودشان دبیران و مدیران و همچنین نکاتی را که درباره روش‌های فعال یاددهی - یادگیری، ارزش‌یابی و رسانه‌های آموزشی آمده است نیز مطالعه و بررسی کنند و به کار ببندند.

۱-۲-۲- خانه و مدرسه

شرایطی که در حال حاضر کشور ما و تقریباً همه کشورهای جهان با آن مواجه شده‌اند، شرایط ویژه‌ای فراهم شده است که شاید در گذشته نیز ملت‌ها با آن روبه‌رو نبوده‌اند. عدم امکان حضور دانش‌آموزان و حتی دانشجویان در مدارس و دانشگاه‌ها باعث شده خانواده‌ها نقش دیگری در تعلیم و تربیت فرزندان‌شان پیدا کنند و خود را برای انجام برخی از وظایف مدرسه آماده سازند. این وضع را می‌توان فرصت‌گران‌بهبایی تلقی کرد که در آن شایستگی‌های تربیتی والدین و توانایی خود متری در اداره امور خود، همچنین توانایی‌ها و شایستگی‌های مدرسه در مواجهه با آموزش‌های غیرحضوری نمایان می‌شود و احتمالاً ابتکارات و نوآوری‌های مشکل‌گشا بروز و ظهور پیدا می‌کنند.

در وضع عادی عمدتاً نقش آموزش و پرورش به عهدهٔ معلم و مدرسه بود و خانواده‌ها در مناسب‌ترین شکل خود در حل برخی تمرینات و مطالب درسی به فرزند خود کمک می‌کردند. گاهی این کمک‌ها به صورت افراطی انجام می‌شد به نحوی که تکالیف درسی دانش‌آموز را نیز والدین انجام می‌دادند. تعدادی از خانواده‌ها نیز این نقش را نمی‌توانستند ایفا کنند و دانش‌آموزان به تنهایی به حل تمرینات و انجام تکالیف درسی می‌پرداختند. احتمالاً در تعداد محدودی از خانواده‌ها این نقش به درستی انجام می‌شد. و والدین سعی می‌کردند یاور فرزندان خود باشند نه جایگزین آنان. شرایط کرونایی انتظارات و به همراه آن مهارت‌های دیگری پدید آورده که شناخت آنها از سوی خانواده‌ها ضرورت تربیتی محسوب می‌شود:

- در شرایط جدید نیز خانه، خانه است و مدرسه، مدرسه. آنچه که تغییر می‌کند، نقش این دو نهاد است. در حقیقت خانه ظرفیت و نقش آموزشی و پرورشی بالاتری پیدا می‌کند و مدرسه نیز با معطوف شدن به خانه تغییراتی در مناسبات و عملکردهای خود انجام می‌دهد.

- آنچه که دربارهٔ لزوم همراهی و هماهنگی والدین با یکدیگر و تعادل در خانواده ذکر می‌شود، در شرایط کرونایی، آموزش‌ها، اهمیت و ضرورت بیشتری پیدا می‌کند. فضای روانی و اجتماعی خانه و خانواده باید آموزشی و تربیتی آرام و متعادل باشد.

- در این شرایط خانواده‌ها و مدارس و مسئولان به یک مفاهیم جدید محتاج هستند. احتمالاً تا رسیدن به تفاهم کامل زمان لازم است، ولی میزان قابل توجهی از آن در همین آغاز ضروری است تا بتوانند نقش تربیتی خود را ایفا کنند.

- در آموزش‌های غیرحضوری در حقیقت کلاس‌های درس دانش‌آموز در خانه تشکیل می‌شود. این فضای جدید با کلاس درس واقعی در مدرسه تفاوت‌هایی دارد. در همان اوقاتی که معلم مشغول تدریس است، امکان تشکیل یک مثلث یادگیری در مناسبات بین معلم، والدین و دانش‌آموز وجود دارد. البته این ارتباط سه جانبه به هماهنگی‌های قبلی بین معلم و خانواده‌ها نیاز دارد و ممکن است در بعضی دروس و همین‌طور در بعضی خانواده‌ها ممکن باشد و در بعضی دروس امکان‌پذیر نباشد.

- فضای خانه دارای ویژگی‌هایی است که در مدارس یا ممکن نیست یا در حداقل است. در خانه‌ها نوعاً ابزار و وسایلی در پیرامون دانش‌آموزان وجود دارد که به‌طور طبیعی می‌توانند به ابزار و وسایل یادگیری در حین تدریس و پس از تدریس تبدیل شوند. البته این امکان و فرصت‌ها در همهٔ دروس و در همهٔ خانه‌ها ممکن نیست، اما در اغلب خانه‌ها با تفاوت‌هایی امکان‌پذیر است. در بعضی از دروس که مستقیماً به خانه و خانواده ارتباط دارند، این کار مؤثرتر است.

- در آموزش‌های غیرحضوری، نظم در خانه اهمیت فراوانی دارد. آنچه که به‌عنوان نظم محیط یادگیری در ذهن داریم از طریق والدین انجام می‌گیرد. مواردی مانند: قرار دادن مکان و موقعیت مناسب و آرام برای فرزند جهت استماع درس معلم و تعامل با او برای فهم بهتر، پرهیز از باز و بسته کردن در اتاق یا مکانی که دانش‌آموز در آن به‌عنوان کلاس درس قرار دارد، پرهیز از سر و صداهای آزاردهنده در محیط خانه و انجام یک پذیرایی ساده از او در بین دو کلاس. فراموش نشود دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و در محیط مدرسه در زنگ تفریح با برخی تنقلات و گفت‌وگوها به بازسازی خود می‌پردازند.

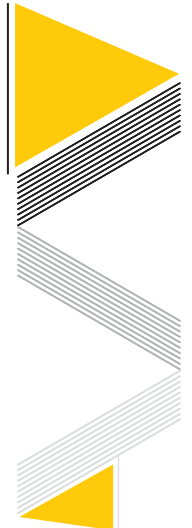
۲-۲-۲- سبک‌های رفتاری (زندگی) در خانه:

می‌دانیم هیچ راه میان‌بری برای یادگیری وجود ندارد، ولی هر سفر هزار فرسخی هم با «یک قدم» آغاز می‌شود. خانواده می‌تواند چه نقشی در یادگیری فعال فرزندان خود ایفا کند؟ بی‌شک سطح بالایی از خود تنظیمی و خود انضباطی و کار سخت برای کسب نتایج عالی لازم است. برای یک دوره تحصیل در خانه، دانش‌آموزان باید برای خود «برنامه یادگیری» طراحی کنند؛ از پیش برای کلاس‌های مجازی آماده شوند؛ در کلاس مجازی یادداشت‌برداری کنند، یادداشت‌هایی را که در کلاس برداشته‌اند، بعد از کلاس بررسی کنند. عادات خوب مطالعه و برنامه زندگی منظمی را در پیش گیرند. باید زمان مشخصی را برای انجام ورزش روزانه ترتیب دهند؛ برنامه زندگی منظم، می‌تواند شامل ورزش، کارهای خانه، برقراری ارتباط با والدین و دوستان برای حفظ سلامت روانی و بدنی باشد. فرزندانمان را در این مسیر همراهی کنیم.

هنگام تحصیل در خانه و در زمان اختلال آموزش چهره به چهره در مدرسه، دانش‌آموزان انواع فعالیت‌ها را انجام می‌دهند که شامل فعالیت‌های پایه‌ای زندگی خانوادگی (خوردن، خوابیدن، ورزش کردن، عبادت کردن، کارهای خانه و ...)، سرگرمی خانوادگی (تماشای تلویزیون، بازی‌های رایانه‌ای و موبایلی و ...) و یادگیری (مطالعه و تحقیق کردن، کتابخوانی، تعامل و گفت‌وگوی خانوادگی و ...) است. این مجموعه می‌تواند گستره برنامه کاری زندگی خانواده را در این دوران خاص (شرایط کرونایی) توصیف کند. همچنین ویژگی‌های هر خانواده را نیز می‌توان از روی زمان و انرژی اختصاص یافته به این فعالیت‌های روزانه شناسایی کرد. بر این اساس، بسته به فرهنگ عمومی خانواده و تنوع فرهنگی خانواده‌ها، سه الگوی رفتاری و اجرایی یا سه سبک زندگی در خانه قابل تصور است که هر کدام از این الگوها تأثیرات متفاوتی در یادگیری دانش‌آموزان در خانه دارند.

زندگی مطالعه - محور در خانه: بعضی از دانش‌آموزان انتظار بیشتری از خود دارند و دوست دارند سطح بالاتر و عمیق‌تری از دانش را کسب کنند، عادات‌های مطالعاتی خوبی دارند و ... این یک الگوی یادگیری خانگی مطالعه - محور است، مانند دانش‌آموزانی که در آزمون ورودی دانشگاه شرکت می‌کنند یا امسال در امتحان ورودی دبیرستان‌ها شرکت خواهند کرد. در این حالت، به جز ضروریات زندگی همچون خوردن و خوابیدن و نماز خواندن و ... فعالیت اصلی دانش‌آموز، مطالعه و درس خواندن است. وقتی سبک زندگی خانواده به ویژه پدر و مادر، در خانه مطالعه محور باشد، فرزندان نیز به همین شیوه عادت می‌کنند.

زندگی بازی - محور در خانه: ممکن است برخی دانش‌آموزان به مشغول شدن با دستگاه‌های تلفن همراه، بازی‌های رایانه‌ای و تماشای تلویزیون معتاد شوند. با این وضعیت، زمان کمی برای مطالعه و درس خواندن باقی می‌ماند. این الگوی رفتاری در خانه بسیار خطرناک است و والدین باید به فرزندان‌شان کمک کنند که حتی‌الامکان از این رویه برحذر باشند. چنانچه فرهنگ خانواده، به خصوص پدر و مادر، سبک بازی محور و سرگرمی محور باشد، بچه‌ها نیز همین عادت‌ها و رفتار را دارند.

زندگی ارتباط - محور در خانه: دانش‌آموزان ممکن است در خانه با والدین، برادران و خواهران ارتباط برقرار کنند، همچنین کتاب بخوانند و چندین ورزش را نیز در خانه انجام دهند. این سومین الگوی رفتاری خانگی است که مبتنی بر ارتباطات و تعامل است. در این سبک زندگی که گذران زندگی در خانه به گفت‌وگوهای دوره‌می، رفت‌وآمدها و تعاملات با فامیل، دوستان و همسایه‌ها، وجه غالب است، فرزندان نیز به تدریج به همین عادت‌ها و رفتارها خو می‌گیرند.

ارتقا و توانمندسازی دانش‌آموزان برای یادگیری فعال در خانه، نه تنها برای این دوره اختلال آموزش چهره به چهره در مدرسه ضروری است، بلکه برای توسعه مهارت‌های خود - تنظیمی دانش‌آموزان در همه دوران‌ها نیز مفید و ضروری است. باید شرایطی را برای دانش‌آموزان فراهم کرد تا آنها دریابند که چگونه می‌توانند یک یادگیرنده فعال بشوند و باید روش‌ها و ابزارهایی به دانش‌آموزان پیشنهاد داد تا از آنها برای ایجاد و توسعه خود - برنامه‌ریزی، خود - نظارتی، خود - ارزیابی، و خود - بازاندیشی استفاده کنند. برخی از این روش‌ها و ابزارها در بخش توصیه به دانش‌آموزان آمده است. والدین محترم آنها را مطالعه کنند و بر روند به کارگیری و استفاده از آنها نظارت کنند.

۲-۲-۲- مشکلات خانواده هنگام تحصیل فرزندان در خانه:

دانش‌آموزان در هنگام تحصیل در خانه با مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند. ما والدین برای مقابله با آنها چه کار کنیم؟ در طول دوره تحصیل در خانه، توانایی و قابلیت دانش‌آموزان برای خود - کنترل کافی نیست. آنها دوست ندارند به موقع بخوابند و بیدار شوند و در کارهایشان تأخیر می‌کنند. چه کار باید کرد؟ باید صبور و آرام بود، و به این فکر کرد که آیا شیوه‌ای که برای پاسخ به این مشکل بر می‌گزینیم، یک انتخاب خوب است یا یک انتخاب بد؟ باید به بهترین روش عمل و این مشکل را حل کنیم. بگذاریم دانش‌آموزان درباره اینکه انتخاب درست چیست، فکر کنند. اهداف یادگیری را با دانش‌آموزان و در کنار هم طرح کنیم و رشد و توسعه دهیم. اهداف باید به صورت شفاف و صریح، قابل اندازه‌گیری، قابل دستیابی، واقع بینانه و در محدوده زمان بیان شوند. از دانش‌آموزان بخواهیم تا با یکدیگر روی فهرست تکلیف‌ها تفکر و تأمل کنیم. اجازه دهیم آنان انتخاب کنند که چه موقع باید چه تکلیفی را انجام داد و چه زمانی باید کدام محتوا را آموخت (البته باید برنامه زمان‌بندی آموزش غیرحضور مدرسه را مراعات کنیم). ارزش‌یابی‌های متنوع و جالبی را مطرح کنیم. حتی الامکان جایی از خانه را به کلاس درس بدل کنیم. قبل از شروع کلاس و فرایند یادگیری، باید محیط را آماده کرد و همه وسایل سرگرمی محل آموزشی را از جلوی چشم دانش‌آموز برداشت، و چیزی را برای منحرف کردن حواس او باقی نگذاشت. باید به فرزندان خود گوش فرا داد و با آنان درباره نیازهای پشت‌سر رفتارهایشان گفت‌وگو و تبادل نظر کرد. اجازه دهیم دلایل رفتارهایی چون «بی‌موقع و بی‌جا انجام دادن تکلیف یا تعلل و به تعویق انداختن کارها» را توضیح دهند و تفسیر کنند. این کار - به جای اینکه آنها را موعظه، سرزنش و مجبور کرده باشیم - برای درک احساسات و پذیرش هیجانات آنهاست.

■ چگونه با اضطراب یادگیری فرزندانمان مقابله کنیم؟

باید تا جایی که مقدور است، محیط خانه را به مکانی آرام تبدیل کنیم. به فرزندان خود فرصت دهیم تا آرام شوند. بیش از حد به آنان فشار نیاوریم زیرا باعث افزایش بار یادگیری آنها می‌شود؛ علاوه بر اینکه کار زیاد باعث اضطراب آنها خواهد شد. باید تحمل داشته باشیم، به فرزندانمان اجازه دهیم اشتباه کنند، و آنها را راهنمایی کنیم، تا در موقع موفقیت و شکست به درستی رفتار کنند و از اضطراب ناشی از شکست جلوگیری کنند. نگرانی و اضطراب (استرس) را می‌توان مزه زندگی دانست. متأسفانه، بیشتر افراد به شیوه ضعیفی با آن کنار می‌آیند. آنها بیش از حد نگران می‌شوند، بیش از حد انتقاد می‌کنند، غالباً عصبانی می‌شوند و بیش از حد دچار تنش می‌شوند. اگر والدین بتوانند به کودکان کمک کنند تا یاد بگیرند که چگونه با فشارها برخورد کنند، فشارهایی را که به‌نظر می‌رسد جزء اجتناب‌ناپذیر زندگی تحصیلی آنهاست، آنگاه آنها می‌توانند هم در مقام یک دانش‌آموز و هم در مقام یک انسان رشد کنند و تعالی یابند. مطالعات نشان داده است که از عوامل عمده اضطراب دانش‌آموزان در یادگیری و امتحان باورهای نادرستی است که بر اثر شکست‌ها در یادگیری مطالب و امتحانات در طول دوران تحصیل شکل می‌گیرد. چنین دانش‌آموزانی غالباً شکست را به توانایی کم خود و هوش و استعداد ضعیف خود نسبت می‌دهند، در صورتی که فقدان تلاش و دقت کافی عامل شکست است و تلاش مجدانه عامل موفقیت است. بنابراین ما باید باورهای درست درباره شکست و موفقیت را جایگزین باورهای نادرست کنیم. در واقع دانش‌آموزی که اساس یادگیری را به تلاش مجدانه، سخت‌کوشی و پشتکار نسبت می‌دهد دچار اضطراب یادگیری نمی‌شود. به عنوان راهکار عملی از دانش‌آموز خواسته شود به جای پریشان شدن از ترس تکلیف، بر خود تکلیف تمرکز کنند و تلاش مجدانه و چندباره داشته باشند، نه اینکه زود دست از تلاش بردارند.

■ اگر فرزندانمان علاقه‌ای به مطالعه و درس خواندن ندارند، چگونه می‌توانیم آنها را به این کار ترغیب کنیم؟

بباید به آنها کمک کنیم تا فرح‌بخشی و لذت‌بخشی مطالعه و درس خواندن را تجربه کنند. از طریق فعالیت‌های عملی، به آنان اجازه دهیم در زندگی بیاموزند، در یک محیط ایمن دست به کاوش بزنند و تلاش کنند و یاد بگیرند که در عمل از ذهن و عقل خود استفاده کنند. آنها می‌توانند با بازی کردن و بازی‌های رایانه‌ای یاد بگیرند. بازی کردن و بازی‌های رایانه‌ای می‌تواند به آنها فرصت و امکان یادگیری و ابتکار عمل دهد و اینکه یاد بگیرند به‌طور خلاقانه فکر کنند و الهام بگیرند. این یک راه خوب برای رشد ذهنی آنهاست. هر فردی زمان خاصی تمرکز دارد، به ویژه هنگامی که علائق خود را پرورش می‌دهد. برای مثال، هنگامی که فرزندان ما کتاب تصویری یا مجله علمی می‌خوانند، باید در آن زمان از آنها فاصله بگیریم و تلاش کنیم تا مزاحمتی برای آنها ایجاد نکنیم و به آنها اجازه دهیم تا در یک محیط آرام تمرکز کنند. اگر آنها جهت توجه خود را تغییر دهند، ممکن است انرژی و اشتیاق خود را از دست بدهند. کارهای بی‌شماری وجود دارد که می‌توانیم برای کمک به فرزند خود انجام دهیم،

حتی اگر به نظر برسد که نمی‌خواهند کاری را بیاموزند. کاوش، یادگیری و گسترش دانش، بخش‌هایی طبیعی از تجربه بشر است. همه ما روش‌های منحصر به فرد و مخصوص خود را داریم تا بیان کنیم که چگونه یاد می‌گیریم، همه ما در محیط‌های مختلف شکوفا می‌شویم و همه ما نیازهای متفاوتی داریم، اما همه ما می‌توانیم یاد بگیریم (استعداد یادگیری همگانی است). فرزندانمان را تشویق کنیم تا برای تعالی بخشیدن به تربیت مدرسه‌ای و فراتر از آن انگیزه کافی داشته باشند. برای درک سبک‌های خاص یادگیری، نقاط قوت، نیازها و انگیزه‌های فرزندانمان وقت کافی صرف کنیم. شاید یکی از مهم‌ترین تفاوت‌های یادگیری در خانه و مدرسه در همین موضوع باشد. به تعبیری خانه مانند کارگاه عمل می‌کند و مدرسه همچون کارخانه. کارگاه کالای کمتر، ولی متنوع تولید می‌کند و کارخانه کالاهای بیشتر ولی یکسان تولید می‌کند. برای فهم ویژگی‌های خاص فرزندانمان بیشتر، تلاش کنیم.

■ چگونه به فرزندان خود برای خلاص شدن از وابستگی به وسایل الکترونیکی (تلفن‌های همراه، تبلت‌ها و غیره) کمک کنیم؟

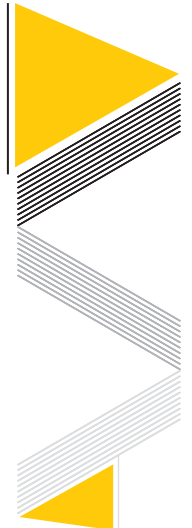
شاید تا دیروز فناوری‌های ارتباطی و وسایل الکترونیکی مزاحم آموزش و یادگیری تلقی می‌شدند ولی امروز تنها محمل و بستر آموزش و یادگیری مدرسه‌ای هستند. با تعطیلی گسترده مدارس در جهان، منابع جایگزین، از جمله برخی منابع برخط (آنلاین)، برای شروع یادگیری فعال در خارج از کلاس، در حال ارائه شدن به دانش‌آموزان است. راه‌حل‌های موقتی که برای آموزش از راه دور طراحی می‌شوند، گستره‌ای از ابزار کلاس برخط، تا پادکست‌هایی^۱ را که به وسیلهٔ معلمان تولید و ارائه می‌شوند، دربرمی‌گیرد. درحالی که ما والدین دانش‌آموزان در حال خوگرفتن و استفاده از این برنامه‌های آموزشی مجازی هستیم، ولی این موضوع هم مهم است که به دانش‌آموزان کمک کنیم تا بر یادگیری فعال متمرکز و پایدار بمانند و از استفاده بیش از حد از بازی‌ها، رسانه‌های اجتماعی و فیلم‌ها اجتناب کنند. مدت زمان استفادهٔ فرزندان خود را از وسایل الکترونیکی کنترل کنیم. مسئله این نیست که آنها در استفاده از محصولات الکترونیکی زیاده‌روی می‌کنند یا ما استفاده از این وسایل را برای آنها ممنوع می‌کنیم؛ مسئله مهم این است که به درستی از آنها استفاده کنند. می‌توانیم زمان بازی فرزندان خود را مشخص کنیم، به عنوان مثال، طبق وضعیت خاص هر فرد، تصریح شود که آنها پس از اتمام تکالیف درسی و کارهای خانه، می‌توانند از طریق تلفن همراه در هر روز ساعت معینی بازی کنند. بچه‌ها بیشتر دوست دارند با اهداف خاص و صریح این کار را انجام دهند. به دانش‌آموزان اجازه دهیم تا از پیچیدگی و فرومایگی محتوای اینترنتی دور شوند. کارتونها و فیلم‌هایی را تهیه کنیم که برای پیشرفت سلامت جسمی و روانی آنها ارزشمند و سودمند هستند، با بارگذاری برخی از بازی‌های آموزشی از طریق اینترنت، به آنها اجازه دهیم که از این محتواهای فرح‌بخش لذت ببرند. با همراهی کردن فرزندان به

۱- برنامه‌ای رادیویی یا مشابه آن که دیجیتالی ضبط می‌شود و برای دستگاه‌های شخصی پخش صدا در اینترنت گذاشته می‌شود. پادکست راهی آسان برای دستیابی به برنامه‌های دیجیتالی موجود در اینترنت و پخش آنها در زمان و مکان دلخواه است. پادکست در همهٔ دستگاه‌های پخش موسیقی دیجیتال قابل شنیدن است

آنها کمک کنیم تا توجه و تمرکز خود را از دستگاه‌های الکترونیکی بردارند. می‌توانیم فرزندان خود را، هنگامی که آنها می‌خواهند با لوازم الکترونیکی بازی کنند یا هنگامی که نمی‌خواهند از بازی با آنها دست بردارند، منصرف کنیم. به‌عنوان مثال، نقاشی کردن با آنها، بازی رایانه‌ای با آنها، کتاب خواندن و ... راه‌های خوب سلب توجه آنها از این وسایل است. ما الگوی فرزندانمان هستیم. آنها هر کلمه و کرداری را از ما تقلید می‌کنند. اگر به‌طور افراطی وابسته به تلفن باشیم و اغلب جلوی فرزندان خود با تلفن همراه بازی می‌کنیم، به‌طور طبیعی فرزندان ما هم می‌خواهند مثل ما با تلفن همراه بازی کنند، بنابراین باید سعی کنیم فراوانی و تواتر استفاده از محصولات الکترونیکی را جلوی فرزندانمان کاهش دهیم. استفاده بیش از حد از صفحه نمایش می‌تواند بر روی مغزهای جوان و در حال رشد اثر منفی بگذارد، بنابراین ضروری است در این‌گونه شرایط فراتر از شرایط معمولی از فرزندانمان مواظبت و مراقبت کنیم. ما والدین به هر اندازه‌ای که ممکن است باید کتابخوانی مکتوب را ترغیب کنیم. کتاب‌های درسی را همراه با سایر رسانه‌های مکتوب استفاده کنیم. با بحث و گفت‌وگو کردن با فرزندان خود در مورد کارهایی که انجام می‌دهند، خود - بیانگری آنها را تحریک کنیم. نوشتن خلاقانه و داستان‌گویی خیالی آنها را برانگیزانیم. سنت قصه‌گویی توسط بزرگ‌ترها را در خانه و خانواده احیا کنیم. دوباره پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها را - البته با رعایت حال آنها در شرایط کرونایی - دریابیم.

■ اگر فرزندان ما نافرمانی و بر خلاف ما عمل می‌کنند، چه کنیم؟

در این مورد گفتگو و تعامل خوب به ما و فرزندانمان کمک می‌کند. به احساسات و نیازهای کنونی آنها در زندگی توجه کنیم. اگر در گفت‌وگو و تعامل، مجادله و درگیری رخ داد به فرزندان خود زمان و فضای شخصی بدهیم. با سرگرمی‌های ذوقی و کارهای فرزندان خود درگیر شویم و از آنها حمایت کنیم و بیشتر از آنها مراقب کنیم تا احساس غریبگی نکنند. افکار درونی خود را با فرزندانمان به اشتراک بگذاریم. اگرچه اشتراک‌گذاری نمی‌تواند مشکل را حل کند ولی باعث می‌شود آنها احساس اعتماد و دوست داشتن بکنند. هنگام مکالمه با فرزندان خود، یکدیگر را نکوهش نکنیم و مورد انتقاد قرار ندهیم، اما به آنها کمک کنیم تا موقعیت و وضعیت به هم‌ریخته را مرتب کنند و سپس به آنها روی مثبت نشان دهیم و با آنان همراهی کنیم؛ همراهی کردن نوعی هدیه دادن و پشتیبانی کردن است و می‌تواند به فرزندان ما فرصت و امکان دهد تا مراقبت و عشق ما را احساس کنند. فرزندانمان را در مورد کار خوبی که انجام می‌دهند ستایش کنیم؛ آنها را به مطالعه و درس خواندن تشویق کنیم که به استحکام ارتباط ما و آنها کمک می‌کند و اعتماد به نفس و انگیزش درونی آنها را پرورش می‌دهد. وقتی فرزندان ما درد و رنج را تجربه می‌کنند، به آنها آرامش ببخشیم و هیجانات، احساسات و درد آنها را درک کنیم. به‌دلیل الزامات مدرسه و تکالیف کار و شغل، به‌ندرت پیش آمده که ما و فرزندان وقت زیادی برای در کنار هم بودن داشته باشیم. این وضعیت می‌تواند ارتباط و تعامل فرزندان و ما را بهبود ببخشد. از فرصت بی‌نظیر پیش آمده برای تربیت فرزندانمان به خوبی استفاده کنیم. وظیفه‌ای که شاید به‌دلایل

فوق در نزد برخی از ما از اولویت افتاده و کم رنگ شده باشد. ما پدران و مادران باید در انجام وظایف تربیتی خود باهم هماهنگ باشیم و نقشه تربیتی خوبی برای تربیت فرزندان خود داشته باشیم. باید بچه‌ها را در مقابل حوادث قوی و مقاوم تربیت کنیم نه ناتوان و کم ظرفیت، و ارتقا و تعالی شخصیت آنها را جدی بگیریم. ارتباط عاطفی فعالی بین اعضای خانواده برقرار کنیم؛ به طوری که همه اعضا، خانه را گرم‌ترین و با نشاط‌ترین محیط بدانند. بحث و گفت‌وگوی منطقی، درباره مسائل روز را در خانواده به صورت جدی و فعال جاری کنیم تا فرزندانمان بتوانند به شیوه درست از آموزش مجازی و رسانه‌های ارتباطی بهره ببرند و از آسیب‌های احتمالی آن در امان باشند. ارزش‌یابی، اساسی‌ترین راه شکل دادن به شاکله شخصیتی خانواده و اعضای آن است؛ فرهنگ ایرانی - اسلامی را ملاک و معیار ارزیابی خانواده خود قرار دهیم. امید، توکل و اعتماد به خدا را در فرزندان خود تعمیق ببخشیم و از این طریق شعله‌های امید به زندگی را در فرزندان خود برافروزیم. در گفت‌وگوها و نشست‌های دوره‌ای از بزرگ‌نمایی کرونا و آثار مخرب آن جلوگیری کنیم. احساس و نگرش مثبت، تعهد و تکلیف در قبال آموزش‌های مجازی مدرسه را در فرزندان خود ایجاد کنیم و از هرگونه سیاه‌نمایی، عیب‌گویی و حرف و کلام یأس‌آور درباره آن خودداری کنیم.

با شبکه رشد (شبکه ملی مدارس ایران) آشنا شویم و در شبکه شاد (دانش‌آموزی) عضو شویم و پیام‌های مدرسه فرزندانمان را پیگیری کنیم و به بهانه عدم آشنایی کافی از فضای مجازی از نظارت مستمر بر تقویم آموزش مجازی فرزندانمان نگاهیم. وضعیت آموزشی و تربیتی فرزندانمان را از مدیر و معلمان مدرسه پیگیری و با همراهی و همدلی با آنها مسیر تحقق اهداف یادگیری را تسهیل کنیم.

۲-۲- دانش‌آموز: یادگیرنده فعال

دانش‌آموزان عزیز می‌دانید وقتی مکان یادگیری از مدرسه به خانه منتقل می‌شود، فرصت‌ها و محدودیت‌ها و همچنین آسانی‌ها و دشواری‌هایی برای شما فراهم می‌شود؛ مثلاً

■ مدت زمان یادگیری به وقت کلاس درس محدود نمی‌شود بلکه به قبل، حین و بعد از کلاس درس گسترش می‌یابد و شما زمان بیشتری برای یادگیری دارید.

■ فرصت استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری معلمان بیشتری را به دست می‌آورید.

■ فرصت تعامل و یادگیری چهره به چهره از معلمان و هم‌کلاسی‌های خود را از دست می‌دهید.

■ فرصت مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورید که البته نیازمند توانایی‌ها و مهارت‌های خاصی است و باید تلاش کنید این مهارت‌ها را کسب کنید.

■ ...

خود شما می‌توانید این فهرست را ادامه دهید و تکمیل کنید.

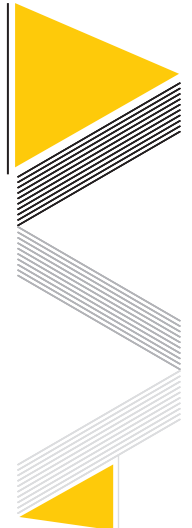
در شرایط کرونایی، آموزش غیرحضوری یا آموزش از راه دور می‌تواند مانع توقف یادگیری مدرسه‌ای باشد،

پس آن را غنیمت بشمارید و با تمام توان، تلاش کنید از همه ظرفیت‌های آن به خوبی استفاده کنید. برای توفیق در این کار باید نکات مهمی را رعایت کنید که در اینجا تنها به برخی از آنها اشاره می‌شود. مثلاً در شبکه شاد (شبکه آموزشی دانش‌آموزی) عضو می‌شوید و با شبکه رشد (شبکه ملی مدارس ایران) نیز آشنا و در ارتباط باشید. آموزش‌های تلویزیونی را پس بگیرید. از برنامه درسی و تقویم آموزشی مدرسه اطلاع کامل داشته باشید و پیام‌های مدرسه و معلمان را پیگیری کنید. آموزش‌های غیر حضوری مدرسه را جدی بگیرید و تکالیف درسی آن را به خوبی انجام دهید. حتماً از مطالب ارائه شده توسط معلم یادداشت‌برداری کنید و بعد از کلاس آنها را مطالعه و بازبینی کنید. قبل از شروع کلاس‌های غیر حضوری درس مورد نظر را مطالعه کنید. کتاب‌های درسی خود را با حوصله و دقیق و عمیق مطالعه کنید. موقع کلاس پرسش‌های خود را صریح و شفاف مطرح کنید و مشکلات و پیشنهادهای اصلاحی خود را با دبیران و دوستان خود در میان بگذارید. همیشه آماده باشید ارائه برخی از درس‌ها را به عهده بگیرید و به دوستان خود آموزش دهید.

برخی از صاحب نظران معتقدند عمیق‌ترین سطح یادگیری موقعی اتفاق می‌افتد که شما بخواهید مطلبی را به دیگران آموزش دهید. فعالیت‌های گروهی را از دست ندهید و حتی المقدور در تعامل با دبیران، اولیای مدرسه و دوستان خود، نوشتن و ارتباط کتبی را جایگزین پیام‌های صوتی و شفاهی کنید. ارزش‌یابی‌های مستمر کلاسی را جدی بگیرید و بدانید که زندگی شما را یادگیری عمیق و دقیق شما رقم خواهد زد. همواره برای ارزش‌یابی دبیران و دوستانتان از فرایند یادگیری آماده باشید و در ارزش‌یابی فرایند یادگیری هم کلاسی‌های خود مشارکت کنید. در فضای مجازی زمان سریع می‌گذرد مواظب اتلاف وقت خود در این فضا باشید. کتاب بخوانید و سعی کنید در این دوران یک یا چند مهارت هنری، ورزشی و فرهنگی را کسب کنید. و... و باز شما می‌توانید این فهرست را نیز ادامه دهید و تکمیل کنید. خیلی ضروری است که بدانید در این شرایط، شما دانش‌آموزان فرصت‌معمادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورید. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خود-برنامه‌ریزی، خود-نظارتی، خود-ارزش‌یابی، خود-بازاندیشی و خود-تنظیمی است که چه بسا تاکنون فراهم نبوده است. در نتیجه این امکان وجود دارد که انجام این مهم، مشکلات و اضطراب‌هایی برای شما در پی داشته باشد. بنابراین لازم است اولیا و مربیان با درک عمیق این موقعیت، شما را برای حسن استفاده از این اختیار و انتخاب یاری کنند.

از خود بپرسید چگونه در زمان تحصیل در خانه، که آموزش چهره به چهره در مدرسه دچار اختلال می‌شود، یک یادگیرنده فعال شویم؟

یادگیری فعال روشی برای یادگیری شما دانش‌آموزان است. در این روش، یادگیری از طریق مشارکت و درگیری فعال یا عملی شما در فرایند یادگیری محقق می‌شود. از این رو بسته به میزان و عمق درگیری شما دانش‌آموزان در فرایند یادگیری، سطوح مختلف یادگیری فعال وجود دارد. یادگیری فعال، باعث

می‌شود تا یادگیری برای شما معنادار شود: «فعالیت‌های درسی را انجام دهید و به آنچه انجام می‌دهید فکر کنید» در یادگیری فعال، شما درگیر فعالیت‌های کوچک یا بزرگی مانند نوشتن، حرف زدن، حل مسئله، یا بازناندیشی (در تفکر و عمل خود) می‌شوید. این روش برخلاف شیوه‌ها و سبک‌های قدیمی و البته هنوز رایج آموزش است، که در آن دانش‌آموزان دریافت‌کننده منفعل دانش از معلم هستند. در یادگیری فعال، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که در فرایند یادگیری مشارکت کنند و به‌طور فعال با برنامه‌ریزی، نظارت، ارزیابی، و تأمل و بازناندیشی، روند یادگیری خودشان را مدیریت کنند.

یادگیری فعال از اشتیاق درونی شما برای یادگیری ناشی می‌شود. حتی بدون شرایط یادگیری خوب نیز می‌توانید با تلاش خودتان شرایط یادگیری را ایجاد کنید. در فرایند یادگیری، به محض اینکه با مشکلات روبه‌رو می‌شوید، تسلیم نشوید و کنترل خود را از دست ندهید. در مواجهه با مشکلات، با شجاعت و جدیت بیشتر در حل مسائل، می‌توانید دستاوردهای بیشتری داشته باشید. یادگیری فرایندی است که طی آن تجارب و تأثیرات شخصی و محیطی را برای کسب، غنی‌سازی و اصلاح دانش‌ها، مهارت‌ها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و جهان‌بینی‌ها به کار می‌گیرید. یادگیری چرخه مکانیکی «محرک - پاسخ»ها نیست، یادگیرندگان، محرک‌های محیطی را به‌طور مکانیکی دریافت نمی‌کنند و به‌صورت منفعل به آنها واکنش نشان نمی‌دهند، بلکه محرک‌ها را بازمینی، پردازش و تفسیر می‌کنند و پاسخ‌های مناسب برای آنها تعیین می‌کنند.

هنگامی که شما معلم و استاد فرایندهای یادگیری خودتان می‌شوید، در یادگیری خود - تنظیم شده وارد می‌شوید. یادگیری خود - تنظیم شده نه یک توانایی ذهنی است و نه یک مهارت عملی، بلکه فرایندی خود هدایت شده است که از طریق آن یادگیرنده، توانایی‌های ذهنی خود را در مهارت‌های مرتبط با تکلیفی که در زمینه‌های مختلف علمی آموزشی، ورزشی و سلامتی انجام می‌دهد، تغییر می‌دهد.

خود - تنظیمی فرایند کنترل کردن و ارزیابی کردن یادگیری شخصی و رفتارهای شخصی خود را توصیف می‌کند. یادگیری خود - تنظیم شده بر استقلال، خودگردانی و کنترل یادگیرنده تأکید دارد. یادگیرنده برای کسب اطلاعات، گسترش دانش، خودسازی و تعالی خود، نظارت، هدایت و تنظیم اعمال و اقدامات خود را به عهده می‌گیرد. یادگیری خود - تنظیم شده فرایند چرخه‌ای است که در آن دانش‌آموز برای تکلیف یا کاری، برنامه‌ریزی می‌کند، خودش عملکرد خود را نظارت و مدیریت می‌کند، و سپس خودش نتیجه عملکرد خود را ارزیابی و بازناندیشی می‌کند. این چرخه تکرار می‌شود و دانش‌آموز از بازناندیشی حاصل شده از فعالیت قبلی در تنظیم کار و تکلیف بعدی استفاده می‌کند.

در دوره آموزش در خانه، نه تنها خوب کار کردن در یادگیری مطالب درسی، خیلی مهم است، بلکه ایجاد و رشد عادات خوب زندگی برای یادگیری خود - تنظیم شده نیز بسیار مهم است. عادات‌هایی مانند بیدار شدن سر وقت، ورزش در هر روز، و برقراری ارتباط و تعامل با والدین ... با هدف رشد و ارتقای همه جانبه اخلاق، هوش، آمادگی جسمانی، هنرها و کارها در برمی‌گیرد.

اکنون فرصت‌هایی برای یادگیری از راه دور در اختیار دارید. یادگیری از راه دور به شما این امکان را

می‌دهد که دستورات معلم خود را در خارج از کلاس فیزیکی و دور از هم کلاسی‌ها دنبال کنید. اکثر برنامه‌ها معمولاً ناهم‌زمان هستند و شما، هر زمان که بخواهید، می‌توانید به آنها دسترسی داشته باشید، ولی فناوری‌های هم‌زمان، شامل فیلم زنده، نوار صوتی و مطالب الکترونیکی به اشتراک گذاشته شده در زمان‌های مشخص، نیز وجود دارند. یادگیری تحت این شرایط را می‌توان یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته نامید. در یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته، یادگیری برای فرد مستقل از زمان و مکان یادگیری است، که باعث افزایش کارآمدی و اثربخشی آن می‌شود. این موضوع یک تغییر عظیم در نظام آموزش ایجاد می‌کند و برای هر کس که می‌خواهد چیزی بیاموزد، فرصت‌های بزرگی را می‌گشاید و راهی را که در سراسر جهان، از طریق آن دانش به دانش‌آموزان ارائه و منتقل می‌شد، تغییر می‌دهد. در محیط‌های یادگیری غنی شده با فناوری، یادگیری با دانش پیوند می‌خورد که طی آن یادگیرنده از درک منابع دانش و فهم چارچوب دانش مربوط به اهداف یادگیری شروع می‌کند و به تدریج در محتوای دانش به خبرگی می‌رسد، به طوری که می‌تواند بر کل دانش آموخته شده در دوره زمانی مشخص تسلط پیدا کند. در این شرایط شما در سن نوجوانی یا جوانی به فناوری‌های ارتباطی دسترسی دارید. برای حفظ سلامتی و امنیت خودتان نحوه استفاده از فناوری با مسئولیت‌پذیری را یاد بگیرید. این مسیری است که شما را برای زندگی در جامعه‌ای که پر از فناوری است آماده می‌کند. در این مدت می‌توانید در کنار یادگیری مدرسه‌ای، استفاده مسئولانه از فناوری را تمرین کنید.

برای بهبود و ارتقای یادگیری فعال روش‌ها و راهبردهایی وجود دارد. برای اینکه یک یادگیرنده فعال باشید، باید از راهبردهایی استفاده کنید که رفتارهای شما را تنظیم می‌کند.

■ سعی کنید در خود عادت‌های خوب فراشناختی به وجود آورید، یعنی به روش‌های فکر کردن و کار کردن خود در مطالعه و یادگیری بیندیشید و درباره بهبود و ارتقای آنها تأمل کنید. شما باید مطالعه و یادگیری خود را خودتان تنظیم کنید. یادگیری خود - تنظیم شده شامل تعیین اهداف یادگیری و سپس انتخاب راهبردهای مناسب برای رسیدن به آنها است. پس از انتخاب راهبرد مناسب، شما باید پیشرفت خود را نظارت و کنترل کنید و اگر اهداف شما را برآورده نمی‌کند، شگردها و روش‌های خود را دوباره ترمیم و نوسازی کنید. شما همچنین باید از زمان موجود خود به صورت مؤثر و کارآمدی استفاده کنید، روش‌هایی را که انتخاب کرده‌اید، ارزیابی کنید و روش‌های خود را برای یادگیرهای بعدی سازگار کنید. پس سه مرحله اصلی هنگام تنظیم یادگیری خودتان وجود دارد: برنامه‌ریزی، نظارت، و ارزیابی. این مراحل لزوماً پی در پی نیستند و شما می‌توانید در طول دوره یادگیری یک کار یا تکلیف از چرخه‌های گوناگونی عبور کنید.

■ هنگام تحصیل در خانه منابع و فناوری‌های یادگیری، یادگیری‌های متفاوتی را ارائه می‌دهند. شما می‌توانید با دیدن کلاس‌های برخط هم‌زمان یا ناهم‌زمان در اینترنت و شرکت در انواع فعالیت‌ها به صورت جالب و جذاب بیاموزید. این نوع یادگیری تجربیات مختلف یادگیری را به وجود می‌آورد و زمان بسیار خوبی است تا عادت‌های یادگیری خوبی را در خانه ایجاد کنید.

■ تحصیل در خانه بر ترکیبی از کار و اوقات فراغت تأکید دارد. شما باید از برنامه‌ی درسی پیروی کنید، ولی برای بازی و برقراری ارتباط و تعامل به اندازه کافی زمان در نظر بگیرید. شما می‌توانید تفکر اجتماعی خود را از طریق همکاری گروهی و خانوادگی ارتقا دهید.

به‌طور خلاصه می‌توان گفت شش عنصر اصلی برای یادگیری فعال در خانه عبارت‌اند از:

- برنامه‌ریزی یادگیری و بازی؛

- انتخاب منابع یادگیری بر اساس نیاز؛

- مطالعه و بازی به صورت گروهی؛

- ایجاد فرایند یادگیری مؤثر؛

- بررسی و ارزیابی کیفیت یادگیری توسط خودتان؛

- مرور و واریسی آنچه آموخته‌اید.

هنگامی که در خانه در حال یادگیری هستید، شما و والدینتان به همه‌ی این عناصر توجه کنید تا یک یادگیرنده‌ی فعال بشوید.

■ برای برنامه‌ریزی کردن و تولید برنامه‌های یادگیری مفید و مؤثر به خودتان کمک کنید. برای هدایت و تنظیم آسان و دنبال کردن کارهای برنامه‌ریزی شده، یک تقویم یا برنامه‌ی چاپی را در مکانی قابل مشاهده جلوی چشم قرار دهید.

■ هنگام نوشتن تاریخ در تقویم خود، از یک مداد استفاده کنید تا خودتان به راحتی بتوانید در صورت لزوم آنها را تغییر دهید. بیش از حد، فشرده برنامه‌ریزی نکنید و زمان اضافی برای مواقع اضطراری در نظر بگیرید، بی‌جهت بار یادگیری خود را زیاد نکنید.

■ زمان یادگیری را در هر روز یادگیری، متناسب و سازگار کنید تا به رشد و تحکیم عادات خوب مطالعه در خودتان کمک کنید.

■ زمان یادگیری خود را طوری تنظیم کنید تا پراکندگی فکر و حواس‌پرتی شما به حداقل برسد.

■ مطالب مختلف یادگیری را رنگ آمیزی کنید تا کنترل اجرای برنامه و دنبال کردن آن آسان‌تر شود.

■ به خودتان کمک کنید تا تمرکز خود را بهبود دهید. برای هر ۵۰ تا ۶۰ دقیقه مطالعه، ۱۰ تا ۱۵ دقیقه استراحت کنید. در زمان استراحت، یک میان‌وعده غذایی سبک صرف کنید، قدم بزنید و...

■ در پایان یک روز یا یک هفته به خودتان پاداش دهید. پاداش یک هفته باید بیشتر از پاداش هر روز باشد.

■ زمان‌هایی را که بهتر مطالعه می‌کنید، مشخص کنید و از قبل برای آنها برنامه‌ریزی کنید. ساعات خواب و بیداری خود را تنظیم کنید.

■ برای کمک به خودتان در مدیریت منابع یادگیری تلاش کنید تا به‌طور مؤثرتر و کارآمدتر از جست‌وجوگر اینترنتی استفاده کنید. وقت خود را هدر ندهید.

■ محیط یادگیری خود را مدیریت کنید؛ محیط‌های یادگیری را می‌توان از سه منظر تنظیم کرد.

۱ با انتخاب یک مکان آرام و ثابت، یک جریان و روال عادی و طبیعی برای انجام کارها و تکالیف ایجاد کنید؛ حتی الامکان محیط یادگیری خود را تغییر ندهید. سعی کنید همواره در یک محیط مشخص مطالعه کنید و درس بخوانید. برای ایجاد تنوع و رفع خستگی محیط یادگیری خود را تغییر ندهید. از طریق تغییر موضوعات مورد مطالعه و فعالیت‌هایی که انجام می‌دهید تنوع ایجاد کنید.

۲ از به هم خوردن تمرکز حواس (حواس‌پرتی)، پرهیز کنید. (حواس‌پرتی‌هایی چون تلفن همراه، تصاویر مورد علاقه، موسیقی و معطوف شدن به افراد دیگر)

۳ محیط یادگیری خود را پاک‌سازی کنید و تمیز نگه دارید. کتاب، لوازم‌التحریر، مواد و... را تمیز و مرتب کنید.

— برای کمک به خودتان از دیگران مشاوره بگیرید. روند یادگیری آن‌قدر پیچیده و دشوار است که مشورت کردن با دیگران درباره آن طبیعی است. مشورت با والدین، معلمان و هم‌کلاسی‌های خود را در اولویت قرار دهید.

— خود - نظارتی (خود - مراقبتی) را ارتقا دهید و به سوءرفتار در یادگیری به درستی پاسخ دهید. برنامه زمان‌بندی شده روزانه تهیه کنید. شما می‌توانید عمدتاً کار خود - مراقبتی یا خود - نظارتی را خودتان انجام دهید، شما می‌توانید به طور دقیق برنامه خود را دنبال کنید.

— تکالیف را با توجه به درجه اضطرار، فوریت و اهمیت آنها، دسته‌بندی کنید. شما باید اهداف و وظایف بلندمدت و کوتاه‌مدت را با اصول زیر در اولویت قرار دهید:

۱ به کارها و وظایف مهم و فوری رسیدگی کنید.

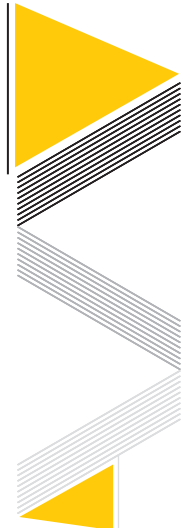
۲ تکالیفی که مهم هستند اما فوریت ندارند و تکالیفی را که نیاز به برنامه‌ریزی دقیق دارند، مشخص کنید و در هر روز مقداری از زمان را برای انجام این تکالیف ذخیره کنید.

۳ اگر وقت ندارید، می‌توانید از دیگران برای انجام کارهای فوری خود کمک بگیرید.

۴ اگر کارها فوری و مهم نیستند، سعی کنید آنها را انجام ندهید.

— برای برخورد با «وقفه‌ها» برنامه داشته باشید. برای رویدادهای غیرمنتظره در انتهای جدول برنامه روزانه جایی در نظر بگیرید؛ رویدادها و اتفاقات را در این نقطه ثبت کنید و به منظور جلوگیری از وقفه واقعی در یادگیری، بلافاصله به فرایند یادگیری، برگردید و پس از آنکه محتوای یادگیری کنونی تکمیل شد، زمانی را برای پرداختن به آن رویدادها در نظر بگیرید.

— تکالیف دشوار یادگیری را تقسیم کنید. برخی از تکالیف دشوار یادگیری را می‌توان به موارد کوچک‌تر تقسیم کرد و یک به یک و گام به گام از عهده انجام کارهای کوچک برآمد تا به طور مؤثر از کندی ناشی از دشواری تکالیف جلوگیری کنید. راهبرد موفق، مسئله و مشکل بزرگ را به مسائل کوچک‌تر تجزیه می‌کند و آنها را یک به یک و گام به گام حل می‌کند و در مقابل تلقی نادرست این است که مشکلات کوچک و سبک را با هم جمع کنید و با آنها مشکل بزرگی بسازید که از عهده حل آن برنیاید.

■ دفترچه یادداشت یادگیری داشته باشید و از آن مراقبت کنید. با ثبت کردن زمان یادگیری روزانه، هفتگی و ماهانه خود در دفترچه یادداشت یادگیری، محتوا و شیوه یادگیری مشخص می‌شود، به طوری که می‌توانید میزان و کیفیت تسلط بر دانش و پیشرفت یادگیری خود را در هر زمان ردیابی کنید و اصلاحات و تنظیمات لازم را در آن به موقع اعمال کنید.

■ از برجسته کردن و نشانه‌گذاری‌ها استفاده کنید. از نظر بصری مورد یا مواردی که از یک فهرست جدا می‌شوند احتمال بیشتری وجود دارد که در خاطر شما بمانند. برجسته کردن با علامت‌گذاری، تمرکز بیشتری روی کار مورد نظر ایجاد خواهد کرد و مانع غفلت شما از دیگر تکالیف موجود در فهرست نیز می‌شود.

■ با ارزش‌یابی مؤثر از یادگیری خود به خودتان کمک کنید. با ساختن انواع روش‌های ارزش‌یابی یادگیری و استانداردهای عملی به ارزش‌یابی واضح و شفاف از خودتان برسید. ارزش‌یابی باید عملی و واقع‌بینانه باشد تا در اثر نتایج نادرست آن، از ارزش‌یابی بالا یا پایین خودتان خودداری کنید. اهداف ارزش‌یابی باید متنوع باشند، از جمله شامل ارزیابی فرایند یادگیری، ارزش‌یابی نتایج یادگیری و ارزش‌یابی نگرش یادگیری باشد. روش‌های ارزش‌یابی می‌توانند متنوع باشند.

■ روال ثبت کارهای انجام شده و انجام نشده در دفترچه یادگیری را به صورت مداوم انجام دهید. درباره نقاط قوت و نقاط ضعف خود یک پرونده تشکیل دهید. در این پرونده ثبت کنید که با چه راهبردهای بهتری می‌توانید کار کنید، با چه نوع یادگیری‌هایی مشکل دارید و در کجا می‌توانید پیشرفت کنید.

■ بزرگ‌ترین دشمن بازانندیشی (تأمل در تفکر و عمل خویش)، اعتماد به نفس بیش از حد است. از افتادن در دام اعتماد به نفس بیش از حد دوری کنید. بعد از اتمام کار و مطالعه، در انجام تکالیف عجله نکنید یا کار بعدی را شروع نکنید. برای ساختن نظام دانش خود، لازم است کمبودها و نقایص را جبران کنید و بین دانش قبلی و دانش جدید ارتباط برقرار کنید.

■ برای ارزش‌یابی خودتان با والدین و معلمان خود مشورت کنید و تجارب و دستاوردهای یادگیری خود را با آنها به اشتراک بگذارید. کم و بیش چنین پرسش‌هایی را از خودتان پرسید؟ «دلایل من برای اینگونه فکر کردن چیست؟»، «من از این تحلیل‌ها چه می‌آموزم؟» و...

■ بازانندیشی دوره‌ای کوتاه‌مدت و بازانندیشی فرایندی بلندمدت را با هم ترکیب کنید. برای مثال، یادگیری بازانندیشی می‌تواند بر روی یادگیری بخشی از یک درس یا موضوع درسی، یادگیری در یک دوره درسی، یادگیری در یک روز یا حتی یادگیری در یک نیم‌سال تحصیلی انجام شود.

■ می‌توان از ابزارهای یادگیری برای تجسم تفکر استفاده کرد که نتایج بازانندیشی را آشکارتر کند، به گونه‌ای که یک مرجع برای فرایند یادگیری بعدی می‌شود. تغییرات در سبک یادگیری خود و حاصل آن یعنی افکار و آموخته‌های خود را به قلم بیاورید و بنویسید.

وقتی یک یادگیرنده فعال می‌شوید، امکان بهره‌گیری صحیح از تجربه و دانش معلمان خود را به‌عنوان افراد خبره و متخصص به‌دست می‌آورید. در کلاس‌های آموزش غیرحضور، فرصت بهره‌گیری از دانش،

هنر و مهارت معلمان خود را غنیمت بشمارید و پرسش‌های خود را به‌طور شفاف و صریح از آنان و هم‌کلاسی‌های خود بپرسید. پرسش‌های شما نمایانگر کمیت و کیفیت یادگیری شماست. معلمان بیشتر بر اساس پرسش‌های شما، شما را ارزش‌یابی می‌کنند تا از روی پاسخ‌هایتان. آنان، موفقیت خودشان را بیشتر در پرسش‌های شما جست‌وجو می‌کنند تا پاسخ‌هایتان. معلمان دوست دارند پرسش‌های دقیق شما را بشنوند و به پرسش‌های شما پاسخ دهند؛ شما نیز به پاسخ‌های معلمان گوش بسپارید. آنها حاصل عمر خود و میراث فرهنگ و جامعه را در اختیار شما می‌گذارند. هنر خوب گوش دادن را بیاموزید و تمرین کنید.

۳-۲- معلم، هادی و راهبر فرایند یاددهی - یادگیری

معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند لذا تمامی ارکان جامعه به ویژه عوامل مؤثر در امر تربیت و یادگیری باید از معلم و جایگاه او برای ایفای این نقش خطیر حمایت کنند.

اکنون با چه مسئله‌ای مواجه هستیم؟ چه تغییراتی رخ داده و این تغییرات چه آثاری بر کار و هویت حرفه‌ای ما معلمان و دبیران دارد؟ تغییراتی در زمان و مکان آموزش به وقوع پیوسته که سایر فرایندهای یاددهی - یادگیری را با تغییراتی مواجه می‌کند. شاید در شرایط جدید هنوز برخی از ما در تلاشیم تا با زحمت و مراتب فراوان، همان کاری را که در کلاس‌های حضوری انجام می‌دادیم، از طریق وسایل و ابزارهای الکترونیکی در فضای مجازی انجام دهیم و با تولید فیلم‌های تدریس، پیام‌های صوتی و سخنرانی‌های برخط و... به انتقال محتواهای درسی مشغول باشیم و انتظار داشته باشیم تا در فضای مجازی نیز دانش‌آموزان همان اقتضائات و قواعد کلاس درس حضوری را با نظارت خانواده‌ها و اولیای مدرسه رعایت کنند تا ما بتوانیم فعالیت‌های آموزشی خود را به راحتی انجام دهیم. قرار نیست آموزش مجازی تمامی نقایص و نارسایی‌های آموزشی ما را در کلاس حضوری اصلاح کند؛ ولی حتماً برخی از این نارسایی‌ها را می‌تواند جبران کند و لذا باید در هدف‌گذاری آموزش مجازی از افراط و تفریط خودداری کنیم. اما اینکه بخواهیم همان رویه‌ها و عادت‌های خود در آموزش حضوری را بدون کم و کاست به فضای مجازی بیاوریم و تفاوت‌های بنیادی این دو فضا را نادیده بگیریم، پذیرفتنی نیست.

خیلی قبل از شیوع کرونا و اختلال در آموزش چهره به چهره و بر اثر گسترش رویکردها و نظریه‌های جدید یادگیری و گسترش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و هم‌افزایی این دو عامل در نظام‌های آموزشی جهان از تغییر «محیط یادگیری انفعالی» به «محیط یادگیری فعال» و تأکید بر «یادگیری فعال» سخن گفته شده است. در اثر این تغییر، مدرسه، محیط تعاملی و خلاقیتی برای معلمان و دانش‌آموزان فراهم می‌کرد و برای فعال شدن تفکر و استعداد‌های دانش‌آموزان و تشویق و پرورش فرایندهای عالی فکری و مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاقانه زمینه‌سازی می‌کرد. براین اساس دو راهبرد و خط مشی زیر به نظام‌های آموزش و پرورش دنیا پیشنهاد می‌شد.

- تبدیل دانش آموز منفعل به یادگیرنده‌ای فعال و تشویق او برای پذیرش مسئولیت هر چه بیشتر در فرایند یادگیری، ایجاد زمینه‌های فکری برای درک نیاز به آموزش مداوم، خودنظم دهی، حل مسئله، افزایش دانش و مهارت به موازات تغییرات تدریجی جامعه و بازار کار و ایجاد فرصت‌های آموزشی خارج از کلاس درس از طریق فناوری‌های اطلاعات، اینترنت و شبکه وب.
- تغییر نقش معلم از انتقال‌دهنده اطلاعات به راهبر و هدایت‌کننده و مشوق و محرک دانش‌آموز به یادگیری. (جدول صفحه بعد این دو دسته تغییر را خلاصه می‌کند).

مقایسه محیط‌های یادگیری انفعالی و فعال

مؤلفه‌ها	محیط آموزشی انفعالی	محیط یادگیری فعال
فعالیت کلاسی	بیشتر یک‌سویه	تعاملی
نقش معلم	بیانگر مطالب، متخصص	همکار - گاهی یادگیرنده
تأکید آموزشی	از بر کردن مطالب	ارتباطات، جست‌وجو، ابتکار
مفاهیم علمی	انباشتن مطالب، با ارجاع به ضوابط	تحول مطالب
اثبات موفقیت‌ها	آزمون‌های چند گزینه‌ای	کیفیت درک
ارزش‌یابی	تمرین و تکرار	ارجاع به معیارها، عملکردها
استفاده از فناوری		ارتباط، دسترسی، همکاری

مقایسه تغییر نقش‌های معلم و دانش‌آموز در محیط‌های انفعالی و فعال

تغییرات در نقش معلم	
تغییر از: مخبره‌کننده اطلاعات، منبع اولیه اطلاعات، متخصص مفاهیم، پاسخ‌گوی تمامی سؤالات. معلم تمام جنبه‌های یادگیری را کنترل و هدایت می‌کند.	تغییر به: تسهیل‌کننده یادگیری، همکار، مربی، مشاور، راهنما و هم‌درس معلم در مسیر فراگیری، انتخاب‌ها و مسئولیت‌های بیشتری به دانش‌آموزان تفویض می‌کند
تغییرات در نقش دانش‌آموز	
تغییر از: دریافت‌کننده منفعل اطلاعات، پس دادن دانش‌ها، یادگیری فعالیتی انفرادی	تغییر به: مشارکت‌کننده فعال در فرایند یادگیری، تولید و تسهیم دانش، ایفای گاه به گاه نقش متخصص، یادگیری همکارانه و مشارکت با دیگران

بدون شک این نقش جدید معلم به هیچ وجه از اهمیت او نمی‌کاهد، بلکه مستلزم بینش‌ها، دانش‌ها، هنرها و مهارت‌های جدید فراوانی است. تأکیدی که بر نقش دانش‌آموزان می‌شود، نافی این مهم نیست که هسته اصلی تغییرات و اصلاحات آموزشی و پرورشی را باید در نقش معلمان جست. اما ما دیگر نمی‌توانیم دانش‌آموزان را ظرف‌های خالی بدانیم که باید پر شوند بلکه باید آنها را جویندگان معنا بدانیم و تولید معنا نیز نیازمند معلمان با انگیزه و دارای مهارت و دانش‌های جدید و عالی است معلمانی که توانایی تولید معنا دارند و بر توانایی‌های عمیق‌تری از جمله توانایی‌های فراشناختی مسلط هستند. چنین معلمی باید بتواند با معرفی مسائل به دانش‌آموزان، ایجاد ابهام کند و با ارائه راهبردهای حل مسئله به کمک خود او رفع ابهام کند. کوهی از نیازهای جدید دانش‌آموزان و مهارت‌های فکری وجود دارد که پاسخ‌گویی به آنها الزامی است و پاسخ به آنها تنها از عهده معلمان فرهیخته، هنرمند، متخصص و ماهر بر می‌آید. «ای که از کوچه معشوقه ما می‌گذری/ برحذر باش که سر می‌شکنند دیوارش».

برای عمل به وظیفه معلمی در شرایط آموزش از راه دور توجه به نکات زیر ضروری است.

۱ متخصصان آموزش الکترونیک، عملکرد مطلوب یادگیری را در نقش و کارکرد معلمان جست‌وجو می‌کنند. از نظر آنان، معلمان حال و آینده علاوه بر دانش و اطلاعات خود، درباره روش‌ها و مهارت‌های جدید یاددهی - یادگیری، می‌بایست مهارت‌های فنی و اداری لازم را برای آموزش در محیط وب و هر محیط مجازی دیگر به دست آورند. برخی از این مهارت‌های فنی و اداری به این شرح‌اند: الف) مهارت‌های پایه کار با رایانه؛ مثل فایل باز کردن، کپی و ذخیره کردن اطلاعات، ایجاد فایل‌های پشتیبان، استفاده از جست‌وجوگرها و ... ب) مهارت‌های مربوط به یاددهی - یادگیری از طریق وب مانند آشنایی اولیه با کارکرد نرم‌افزارهای جدید آموزشی ج) استفاده و به کارگیری ایمیل د) آشنایی با مرورگرها **۲** در فرایند یاددهی - یادگیری، روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی و ارزش‌یابی سه عنصر اساسی دستگیر ما هستند. شاید برخی از ما تا دیروز آنها را مستقل و مجزای از یکدیگر می‌دیدیم یا آنها را حاشیه‌ای و نادیده می‌پنداشتیم و بدون استفاده عالمانه و هنرمندانه از آنها به کار معلمی مشغول بودیم. ولی در شرایط جدید ارتباط تنگاتنگ و هویت یکپارچه این عناصر خودشان را به ما تحمیل می‌کنند و بدون این تلقی یکپارچه نمی‌توانیم به وظایف معلمی خود عمل کنیم. در شرایط آموزش از راه دور یا آموزش مجازی نیازمند فهم دوباره، ارتباط تنگاتنگ و هویت یکپارچه این عناصر سه گانه هستیم. از این رو به کارگیری روش‌های یاددهی - یادگیری، استفاده از رسانه‌های آموزشی و اجرای ارزش‌یابی را باید با هم یا حداقل متناظر باهم برنامه‌ریزی کنیم. روش‌های فعال یاددهی - یادگیری، رسانه‌های پرشمار و ارزش‌یابی‌های متنوع با شرایط آموزش مجازی تناسب بیشتری دارند. **۳** اگر آموزش را علم و هنر یاددهی - یادگیری می‌دانیم، در شرایط آموزش از راه دور سهم و نقش هنر و هنرمندی و زیبایی‌شناسی در کار معلمی برجسته‌تر می‌شود. این ویژگی برجسته هم باید در آموزش‌های ضمن خدمت معلمان به آن توجه شود و هم ما باید در فعالیت‌های حرفه‌ای خود انرژی و وقت بیشتری صرف کنیم و در سبد حرفه‌ای خود سهم خاصی برای آن قائل شویم. استعداد‌های هنری

بالقوه و توانایی‌های هنری بالفعل خود را بیشتر به کار بگیریم و توسعه دهیم. در محصولات تربیتی و آموزشی که تولید می‌کنیم شاخص‌های هنری و زیبایی شناسی را به صورت حداکثری مراعات و اعمال کنیم. معلم در شرایط آموزش مجازی نه تنها بی‌رقیب نیست بلکه رقبا بزرگی دارد که بدون بهره‌گیری از هنر، عرصه را به آنها واگذار خواهیم کرد. به تعبیر سعدی «هنر چشمه زاینده است و دولت پاینده، و اگر هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود، دولت است و هنرمند هر جا که رود قدر بیند و بر صدر نشیند و بی‌هنر لقمه چیند و سختی بیند». در اینجا مقصود از هنر، مهارت و فن در حرفه‌ها و صنعت است که مولد و تولیدکننده است.

۴ در شرایطی که «اجتماع یادگیری» و کلاس درس در مکان و زمان معینی برگزار نمی‌شود، فرصت برای فردی شدن و شخصی شدن یادگیری‌ها بیشتر می‌شود. این امر از سویی برای یادگیری فعال و معنادار شدن یادگیری دانش‌آموزان فرصت مغتنمی است، ولی تربیت مستلزم انتقال فرهنگ و جامعه نیز می‌باشد و باید در کنار کثرت و تنوع یادگیری‌ها، از وحدت و یگانگی تربیت و یادگیری نیز پاسداری کرد. وحدت تربیت از طریق هم‌سوئی فعالیت‌های متنوع و متکثر دانش‌آموزان با اهداف مصوب آموزشی محقق می‌شود و این وظیفه خطیر جز از طریق ما معلمان امکان‌پذیر نیست. معلمان ضامن تحقق اهداف مصوب آموزشی هستند. ما معلمان به نمایندگی از فرهنگ و جامعه به این مهم مبادرت می‌کنیم و تمام ارکان جامعه باید ما را در انجام این امر حمایت کنند. از دو راه می‌توان به تحقق و تضمین این هدف کمک کرد. تلاش کنیم اهداف اصلی هر واحد یادگیری را صریح و شفاف با دانش‌آموزان در میان بگذاریم و از انتقال و دریافت آن توسط دانش‌آموزان اطمینان حاصل کنیم و با پرسش‌ها و ارزش‌یابی‌های مکرر و متنوع در حین تدریس بر آن صحنه بگذاریم. کلاس را به گروه‌های کوچک تقسیم کنیم و ارتباط میان افراد گروه را تعقیب و تقویت کنیم، به گونه‌ای که تنوع و کثرت یادگیری‌های فردی در گروه‌ها به وحدت برسد و با تضمین ارتباط گروه‌های مختلف با یکدیگر وحدت فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان بیشتر شود. بهتر است برخی از تدریس‌ها را به گروه‌ها بسپاریم و برخی از ارزشیابی کلاس را به صورت گروهی انجام دهیم و به گروه‌ها امتیاز بدهیم و نه صرفاً به افراد. فرصتی فراهم کنیم تا افراد و گروه‌های مختلف، یکدیگر را ارزش‌یابی کنند تا وحدت و هم‌گرایی فعالیت‌های کلاس بیشتر شود.

۵ تربیت عمق هر آموزشی است و همواره با ارائه یک آموزش خوب، سطحی از تربیت محقق می‌شود. پس باید تلاش کنیم آموزش کم‌عیب و نقصی ارائه کنیم. اما می‌توان به آن بسنده نکرد و به موازات آموزش به تربیت نیز اهتمام بورزیم و همواره یک پیام تربیتی مناسب و متناسب داشته باشیم. در شرایطی که می‌تواند مستعد آسیب‌های اجتماعی و روانی باشد، پناه و سنگ صبور دانش‌آموزان باشیم. انسان‌ها به امید زنده‌اند، به بهانه‌های مختلف امید را به دانش‌آموزانمان هدیه کنیم. از ذکر نقایص و معایب احتمالی آموزش مجازی و تکرار آن خودداری کنیم و به آنها اطمینان دهیم که می‌توانند به شکل عمیق و دقیق مطالب را بیاموزند و ما برای این مهم همواره در کنار آنها هستیم. آستانه تحمل‌پذیری خود را به صورت مستمر ارتقا دهیم تا دانش‌آموزان از ما درس صبر و استقامت بیاموزند، انتقادپذیری

را به خوبی تجربه کنیم و آن را به عنوان ارزش در خود و دانش‌آموزان نهادینه کنیم. فرصتی فراهم کنیم تا دانش‌آموزان پرسش‌های خود را صریح و شفاف در جمع مطرح کنند. ارزش‌یابی خود را مقدم بر ارزش‌یابی دانش‌آموزان و مهم‌تر از آن بدانیم تا هم خودارزیابی را در آنها تقویت کنیم و هم کار خود (تدریس) را اصلاح و ارتقا دهیم. بین محتوا و تکالیف درسی و زندگی دانش‌آموزان ارتباطی معنادار برقرار کنیم تا علاقه و انگیزه‌های درونی آنها را برای درس خواندن و یادگیری برانگیزانیم. شاید در این مورد طرح تکالیفی که نیازمند همکاری و تعامل دانش‌آموزان و خانواده‌ها باشد، راه‌گشا است. ذهن دانش‌آموزان را از معلومات تلنبار نکنیم. از حجم و گستره مطالب بکاهیم و بر عمق و باطن آنها بیفزاییم.

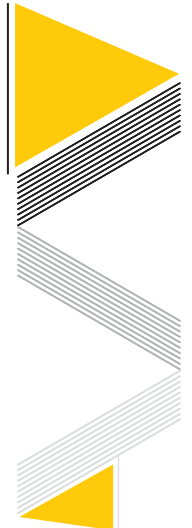
به عبارت مشهور اندیشیدن را به آنها بیاموزیم و نه اندیشه‌ها را!

در کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت که برای مهارت‌های آموزش غیرحضورى برگزار می‌شود، شرکت کنیم. از تجربیات دیگر همکارانمان استفاده کنیم و محتواها و محصولات آموزشی و تربیتی منتخب سایر همکاران را جست‌وجو کنیم و به دانش‌آموزان معرفی کنیم و حتی الامکان در اختیار آنها بگذاریم. رسانه‌های پشتیبان و مراجع و منابع اطلاعاتی و چگونگی استفاده از آنها را به دانش‌آموزان آموزش دهیم. کلاس غیرحضورى ما نباید یکنواخت و خسته‌کننده باشد. شاید داشتن طرح درس و استفاده از رسانه‌های پرشمار در این مورد به ما کمک کند. کلاس مجازی قبل، حین و بعد دارد به ویژه زمانی که از روش کلاس معکوس استفاده می‌کنیم. برای هر سه زمان آن برنامه‌ریزی کنیم و بدون اینکه دانش‌آموزان را خسته کنیم، آنها را به مشارکت مستمر تشویق کنیم و آنها را متقاعد کنیم که کار و فعالیت آنها در هر سه زمان برای ما ارزشمند است و آنها را با روش‌های متناسب و خلاقانه ارزش‌یابی کنیم و بازخورد مناسب نشان دهیم. پرسش‌های مفهومی و نیازمند تولید معنا را در ارزش‌یابی‌ها بیشتر کنیم و نسبت به امانتداری دانش‌آموزان در آزمون‌ها حساسیت زیادی نشان ندهیم. در صورت امکان نظرخواهی از دانش‌آموزان را برای رصد نیازها و خواسته‌های آنان از دست ندهیم.

۴-۲- مدیر: سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده فعالیت‌های آموزشی و تربیتی

مدیر در شرایط آموزش چهره به چهره، در موقعیت و چارچوب مدرسه و کلاس درس به هماهنگی عوامل مؤثر در تربیت و ساماندهی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری می‌پردازد. اینک در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر به وظیفه خود عمل کند.

تغییر در مکان و زمان تربیت، هرگز به معنای خروج «اجتماع یادگیری» از مدرسه و خانه و انتقال آن به فضای مجازی نیست. مدرسه و خانه همواره بستر اصلی تربیت و یاددهی - یادگیری‌اند و البته همواره تلاش می‌کنند تا با توجه به اقتضائات خود به بهترین شیوه از تمامی ظرفیت فضای مجازی استفاده کنند. این همان اصل تعطیل‌ناپذیری مدرسه و تربیت مدرسه‌ای است و بسیار آشکار است که

برقراری و برپایی مدرسه صرفاً به معنی باز بودن درهای فیزیکی مدرسه نیست، بلکه جاری و ساری بودن تربیت مدرسه‌ای با شادابی و بالندگی کامل مهم است. مدیر مدرسه ضامن برقراری و دایر بودن مدرسه و تربیت مدرسه‌ای است. عمل به این وظیفه مهم کاری بس خطیر و چه بسا دشوار است. در شرایط کنونی وضعیت تربیت مدرسه‌ای کاملاً حضوری ناممکن است و تربیت مدرسه‌ای کاملاً غیرحضوری مطلوب نیست. مدیر مدرسه باید در همین شرایط کرونایی هم حتی الامکان با رعایت کامل شیوه‌نامه‌های بهداشتی از تمامی ظرفیت حضوری مدرسه برای تعامل مؤثر دانش‌آموزان، خانواده‌ها و معلمان استفاده کند. این ارتباط ضرورتاً از طریق تشکیل کلاس درس و اجتماع یادگیری مرسوم صورت نمی‌گیرد. بلکه تعامل آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان و خانواده‌ها و معلمان می‌تواند در قالب‌های متفاوت حضوری زمان‌بندی و اجرا شود. حداقل ارتباط میان دانش‌آموزان، اولیا و مربیان مدرسه و پیگیری‌های درسی و آموزشی می‌تواند از طریق تلفن صورت گیرد.

مدیر مدرسه در فضای مجازی و آموزش غیر حضوری نیز می‌تواند به بسیاری از وظایف مدیریتی خود عمل کند و آموزش غیرحضوری نمی‌تواند محمول انصراف از تکالیف اساسی مدیریتی او باشد. اگر قرار است مدیر مدرسه ضامن جاری و ساری بودن تربیت مدرسه‌ای باشد، بسیاری از فعالیت‌های مدیر تعطیل‌ناپذیرند. از فعالیت‌های روزمره و جاری مدیر که بگذریم، اساسی‌ترین وظایف مدیر همچنان برقرار است و البته عمل به آن اقتضات جدیدی دارد که باید به آن آگاه شد. تمامی توصیه‌هایی که به خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان می‌شود، دلالت‌هایی برای مدیر مدرسه دارد. مدیر مدرسه باید برای خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان بسته‌های مدیریتی مستقل و متناسب طراحی و اجرا کند.

- در هر کدام از این بسته‌ها مدیر باید براساس برنامه و اهداف آموزشی و تربیتی درباره چگونگی استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی و ارزش‌یابی در آموزش‌های حضوری و غیر حضوری تصویر واضح و صریحی ارائه کند و بر اجرای کامل آن نظارت کند. در شرایط کنونی مدیران تحول‌گرا می‌توانند برای عبور از ارزش‌یابی کمی به ارزش‌یابی کیفی مشوق و پشتیبان توانمندی باشند.

- برگزاری کلاس‌های آموزش معلمان و ارتقای علمی آنان، به ویژه توانایی استفاده مطلوب از رسانه‌های آموزشی و آموزش الکترونیک، نظارت بر چگونگی ارزش‌یابی مستمر توسط آنان، ارزش‌یابی معلمان و نظارت بر عملکرد آنان در شرایط جدید و حمایت و پشتیبانی مؤثر از آنها از اهمیت بیشتری برخوردار است.

- حضور و غیاب دانش‌آموزان، توجه به آسیب‌های رفتاری و روانی آنها، رصد فعالیت‌های یادگیری آنان، نظارت بر پیشرفت تحصیلی آنان، توجه به تحقق مطلوبیت‌های تربیتی و شهروندی در آنها، پیگیری و نظارت بر راهبرد آموختن یک مهارت توسط آنها، اهمیت و ضرورت بیشتری دارد.

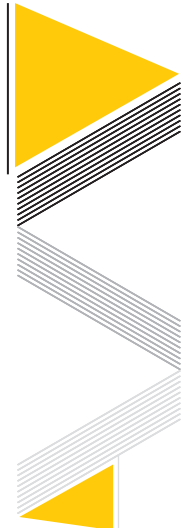
- شرایط کرونایی می‌تواند زمینه برداشتن دیوارهای مرئی و نامرئی میان خانواده و مدرسه باشد. از این رو برقراری ارتباط با خانواده‌ها، توجه ویژه به آموزش خانواده‌ها و جلب مشارکت حداکثری آنها، تشکیل انجمن اولیا و مربیان و برگزاری مستمر و منظم جلسات این انجمن برای هم‌افزایی در انتظار والدین،

دانش آموزان و معلمان از فرایندهای یاددهی - یادگیری در آموزش مجازی حائز اهمیت فراوان است. به هر ترتیب بخشی از خانه به کلاس درس تبدیل می شود و برخی از مسئولیت های تربیتی مدرسه به خانواده سپرده می شود. مدیر مدرسه باید در چگونگی سازماندهی آموزش در خانه به خانواده ها کمک کند. مدیر باید خود از امکانات و وسایل الکترونیکی دانش آموزان برای دسترسی به آموزش های مجازی اطلاع قطعی حاصل کند و در صورت عدم دسترسی برخی دانش آموزان برای رفع مشکل یا روش های جایگزین چاره اندیشی کند. نسبت به بهبود پیشرفت تحصیلی دانش آموزان فاقد انگیزه حساس باشد و با همکاری خانواده آنان در این زمینه اقدام لازم را به عمل بیاورد. هدایت و راهبری فعالیت های فرهنگی و اجتماعی؛ برگزاری مناسبت های اسلامی، برگزاری مسابقات علمی و فرهنگی میان دانش آموزان، تشکیل شورای مدرسه، برگزاری منظم جلسات دبیران، ایجاد تشکل های دانش آموزی چون انجمن اسلامی، بسیج، هلال احمر و... در این شرایط نیز امکان پذیر است. این فعالیت ها باعث تقویت ارتباط دانش آموزان و مدرسه می شود و شادابی و بالندگی مدرسه را در پی دارد.

مدیر مدرسه در شرایط حضوری در ارتباط با تربیت بدنی، سلامت روانی، بهداشت محیط و بهداشت فردی و گروهی دانش آموزان وظایفی به عهده دارد. این وظایف در شرایط کرونایی از اهمیت بیشتری برخوردار است و باید با تعامل با معلمان، دانش آموزان و خانواده ها به این وظایف عمل کند. مشاورت با دبیران تربیت بدنی و سلامت و بهداشت و پیشنهادها و راهکارها و نظارت آنان ضروری و راهگشاست. برای ساماندهی آزمایشگاه ها، کارگاه ها و کتابخانه ها و... در فضای مجازی نیز ظرفیت هایی وجود دارد. مدیر مدرسه می تواند برای عمل به این وظایف با دیگران مشورت کند و حتی المقدور از این ظرفیت استفاده کند. برای برطرف کردن مشکلات مدرسه در ارائه آموزش مجازی مطلوب باید از حمایت حداکثری ادارات آموزش و پرورش و خانواده ها بهره برد. این شرایط فرصت مجددی برای توجه، پیگیری و عمل به ارزش عدالت آموزشی در همه ارکان آموزش و پرورش، به ویژه مدیران مدارس دولتی است. اگر در یک طبقه بندی مشهور وظایف مدیر مدرسه را به چهار دسته وظایف آموزشی، تربیتی، اداری و مالی تقسیم کنیم، در شرایط جدید مدیر مدرسه باید از فشار و سهم وظایف اداری و مالی بکاهد و در مقام یک مدیر تربیتی و آموزشی عمل کند و حتی الامکان از یک مدیر سخت افزاری به یک مدیر نرم افزاری تغییر موقعیت دهد و بر مسئولیت ها و وظایف چندبعدی آموزشی، ارشادی، فرهنگی و اجتماعی خود واقف شود و به آنها عمل کند.

مدیریت آموزش و یادگیری الکترونیکی به عنوان ابزاری برای اعمال مدیریت بر دوره آموزش و محتوای آن در سطح مدرسه عمدتاً به دو بخش اصلی تقسیم می شود:

- برنامه ریزی آموزشی در سطح مدرسه (مدیریت بر دوره و برنامه آموزشی و یادگیری الکترونیکی): شامل تعریف درس، زمان بندی کلاس، انتخاب واحد، گزارش گیری، سطح بندی و رتبه بندی یادگیرندگان، ثبت اطلاعات کاربران یا دانش آموزان و ارائه مباحث درس بر اساس سلسله مراتب و توالی تعریف شده در برنامه.

— برنامه‌ریزی درسی در سطح مدرسه (مدیریت مطالب و محتوای آموزش و یادگیری الکترونیکی):
مدیریت محتوا مربوط به انواع خدمات فعالیت‌های جنبی کلاس مجازی، جست‌وجوی هوشمند، ایجاد امکان برای گفت‌وگوهای گروهی و انباشت تجارب اعضای کلاس درس مجازی و طراحی و ارائه انواع آزمون و فعالیت‌های مربوط به ارزش‌یابی و دریافت بازخورد را شامل می‌شود.
توجه به نکات زیر، در اعمال مدیریت آموزشی در آموزش مجازی و کارآمدی و اثربخشی آن مؤثر است.
۱ مدیر مدرسه در آغاز سال تحصیلی از طریق پیام‌رسان شاد یک پیام خوشامدگویی برای تمامی دانش‌آموزان ارسال کند و آغاز سال تحصیلی را به آنها تبریک بگوید و از اینکه مدرسه را برای تحصیل انتخاب کرده‌اند، از آنها تشکر کند و برای آنها آرزوی سلامتی و موفقیت کند و ضمن اطمینان بخشی به آنها به صراحت انتظارات خود را از آنها بیان کند و چگونگی ارتباط با خود و مربیان مدرسه را تشریح کند.
۲ از طریق پست الکترونیکی یا بحث‌های چندجانبه با دانش‌آموزان و معلمان در ارتباط باشد. برخی مدیران خلاصه‌ای از پیشرفت کار مدرسه را به خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان گزارش می‌کنند و درباره برنامه‌های آینده مدرسه اطلاع‌رسانی می‌کنند و تذکرات لازم را گوشزد می‌کنند.
۳ با طراحی مناسب آموزش‌های مجازی، مشارکت فعال خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان، تشویق آنها به تأمل و خود راهبری، می‌تواند مسائل و مشکلات ناشی از جدا افتادگی را کاهش دهد و آنها را به فعالیت‌های جالب و مفید فردی و جمعی تشویق کند.

ERT/privoc
COVID-19

بخش اختصاصی

در شرایط عالم‌گیری ویروس کووید ۱۹ که امکان تشکیل اجتماع یادگیری یا کلاس درس به روال عادی وجود ندارد چه باید کرد؟ مدرسه و تربیت مدرسه‌ای را چگونه سامان دهیم؟ بدون تردید بنا به اهمیت و ضرورت تربیت مدرسه‌ای باید با تغییر در روش‌ها و شیوه‌های انجام کارها از تعطیلی مدارس جلوگیری کنیم.

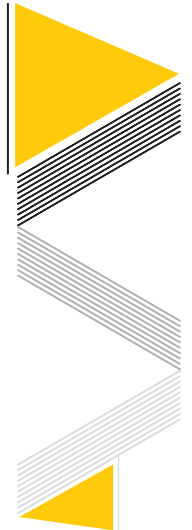
در وضعیت عادی که آن را وضعیت سفید می‌گویند، آموزش به صورت حضوری ارائه می‌شود. برای وضعیت غیرعادی و اضطراری ناشی از شیوع ویروس کووید ۱۹ دو حالت زرد و قرمز وجود دارد؛ در وضعیت زرد، آموزش، نیمه‌حضوری (تلفیقی از حضوری و غیرحضوری) برگزار می‌گردد و در وضعیت قرمز، آموزش، غیرحضوری ارائه می‌شود. در وضعیت قرمز برای کاستن از حجم محتوای آموزشی و افزودن به عمق آموزش، بخشی از محتوای دروس به‌عنوان «مطالعه آزاد» به دانش‌آموزان واگذار می‌شود و طبیعی است که از این بخش محتوا، ارزشیابی رسمی به‌عمل نمی‌آید. در این برنامه، منظور از زمان آموزش، همان زمان مصوب شورای عالی آموزش و پرورش است که هر جلسه درس را ۵۰ دقیقه حضوری می‌داند. با این معیار، مدت زمان لازم برای کلاس‌های غیرحضوری ۳۵ دقیقه تعیین شده است.

برنامه حاضر بر دو فرصت پیش روی تربیت مدرسه‌ای، تأکید ویژه دارد. یکی استفاده کارآمد و اثربخش از آموزش‌های غیرحضوری به کمک رسانه‌های پشتیبان و دیگری تأکید بر خانه، خانواده و دانش‌آموز به‌عنوان یادگیرنده فعال و مستقل است. در این شرایط دانش‌آموزان می‌توانند با حمایت اولیا و مربیان به یادگیرندگان فعال تبدیل شوند و به تدریج مدیریت یادگیری خود را به دست گیرند و یادگیری عمیق و معناداری داشته باشند. مدرسه تمام تلاش خود را به‌عمل می‌آورد تا آموزش‌های غیرحضوری اثربخش و کارآمد باشند. آموزش‌های غیرحضوری مدرسه را نیز باید به‌گونه‌ای ارائه داد که به هدایت و تقویت فعالیت‌های متنوع یادگیری دانش‌آموزان در خانه منجر شود. تنها تلفیق

مناسب این دو طریق می تواند مانع توقف تربیت مدرسه‌ای فرزندان ما شود. استمرار تربیت مدرسه‌ای و عبور صحیح از وضعیت پیش آمده، تنها با تغییرات متناسب در مؤلفه‌های اساسی برنامه‌های درسی امکان پذیر است. این مؤلفه‌ها شامل محتوا، رسانه‌های آموزشی، راهبردهای یاددهی - یادگیری و شیوه‌های ارزش‌یابی است. برای این مقصود، هر یک از برنامه‌های درسی دوره متوسطه در این مؤلفه‌ها تغییراتی داشته‌اند که در فصل حاضر به ترتیب و به تفکیک دروس ارائه خواهد شد. ابتدا هر برنامه درسی در قالب جدولی به نمایش درآمده است که در یک نگاه اجمالی، شمای کلی برنامه را در مؤلفه‌های یاد شده نشان می‌دهد. سپس در ادامه جدول، توضیحات تفصیلی و مبسوط هر برنامه درسی بیان شده است.

راهنمای درس دین و زندگی

۱- محتوا

دروسی که باید به شیوه حضوری آموزش داده شوند، در جدول صفحه پیش گنجانده شده‌اند. دروس اعتقادی و احکام به دلیل اهمیت آموزش صحیح این دروس و سؤالات فراوان دانش‌آموزان درباره آن، در اولویت آموزش‌های حضوری‌اند.

در کتاب‌های دین و زندگی، بیشتر دروس بخش اول کتاب یعنی بخش «تفکر و اندیشه» از دروس اعتقادی محسوب می‌شوند و دروس احکامی در فصل «قدم در راه» قرار دارند.

۲- روش تدریس

- حضوری

الف) روش آموزش فعال: روش تدریس کتاب‌های دین‌وزندگی، مبتنی بر روش آموزش فعال است؛ یعنی مشارکت دادن دانش‌آموز در فرایند تدریس؛ هدف از این روش این است که مخاطب به جای حفظ کردن کلمات و عبارات، قدرت تحلیل پیدا کند و روحیه پرسشگری و پژوهشگری در او رشد یابد و تقویت شود. گونه‌های مختلف این روش، در کتاب‌های راهنمای معلم موجود است؛ اما اکنون با توجه به شرایط پیش آمده لازم است تدبیری اندیشیده شود تا در کلاس‌های حضوری تا آنجا که فرصت اجازه می‌دهد؛ از این روش یعنی مشارکت هرچه بیشتر دانش‌آموز بهره‌مند شویم. به این منظور، دبیران محترم باید قبل از حضور دانش‌آموز در کلاس، مسئله و پرسش‌هایی را درباره موضوع درس مطرح کنند و دانش‌آموز را تشویق به دستیابی به پاسخ این پرسش‌ها نمایند تا وی با هدایت دبیر، به سراغ مطالعه منابع بیشتر برود.

ب) روش یادگیری معکوس: در این روش با توجه به فرصت اندک آموزش‌های حضوری، می‌توانید در قالب یک فیلم یا فایل صوتی، درس را آموزش و در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا آنها در خانه به آن گوش دهند و در فرصت حضور در کلاس، تنها به انجام فعالیت‌های گروهی یا پاسخ به پرسش‌های آنان بپردازید.

توجه: ارائه نمره تشویقی برای دانش‌آموزانی که قبل از ورود به کلاس، به مطالعه آن پرداخته‌اند، یکی از ابزارهای مناسب برای ترغیب دانش‌آموزان به این مسئله است.

- غیر حضوری: در آموزش‌های غیر حضوری از چند شیوه می‌توان استفاده کرد که عبارت‌اند از:
- در تدریس مجازی سعی شود بخشی از ساعت آموزش به خود دانش‌آموزان اختصاص داده شود؛ یعنی در انتهای هر جلسه فعالیت‌هایی از قبیل ارائه بخشی از درس، پاسخ به یکی از شبهات رایج درباره موضوع درس، مطالعه کتاب‌های مرتبط و دیدن فیلم و... بر عهده تعدادی از دانش‌آموزان گذاشته شود و در ابتدای جلسه بعد از آنان بخواهیم در این باره مطالب و گزارش خود را در بازه زمانی مشخص ارائه کنند. این کار موجب پیش مطالعه دانش‌آموز و آمادگی هرچه بهتر وی برای درک عمیق‌تر درس می‌شود.

- با راه‌اندازی گروه یا کانال در فضای مجازی از دانش‌آموزان بخواهیم سؤالات خود را در این گروه‌ها مطرح کنند؛ فیلم یا متن مناسب با موضوع درس ارسال کنند و تجربیات خود را درباره موضوع آموزش مطرح نمایند و....

- در تدریس مجازی خود حتماً کتاب‌های مرتبط، برنامه‌های تلویزیونی مرتبط (همچون برنامه به سمت خدا) و یا فیلم‌های مناسب و مرتبط با موضوع درس را به دانش‌آموز معرفی کنیم و برای مطالعه یا تماشای آن برنامه‌ها نمره تشویقی در نظر گیریم.

۳- ارزش‌یابی

- ارزش‌یابی حضوری

در ارزش‌یابی حضوری طبق شیوه‌نامه مندرج در راهنمای معلم عمل شود.

- ارزش‌یابی غیرحضوری

بهترین روش برای ارزش‌یابی غیرحضوری، میزان مشارکت دانش‌آموزان در فضای مجازی و آمادگی آنان برای پاسخ‌گویی به مسائلی است که دبیران مطرح می‌کنند. به‌عنوان نمونه، پیش مطالعه درس توسط دانش‌آموز، میزان عمل به فعالیت‌های ارائه شده از سوی دبیران، میزان طرح سؤال و بیان دغدغه‌ها و مسئله‌ها درباره محتوای درس، مطالعات جانبی و انجام فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند معیار خوبی برای ارزش‌یابی از دانش‌آموزان باشد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- شبکه رشد

این شبکه با همکاری کارشناسان گروه حکمت و معارف، برای هر یک از کتاب‌های دین و زندگی دهم تا دوازدهم، حداقل شیوه آموزش دو درس از بخش غیرحضوری را که کارشناسان گروه اجرا می‌کنند، تصویربرداری کند و به‌عنوان الگوی آموزش در اختیار دبیران قرار دهد. شیوه کار به این شکل خواهد بود که حوزه حکمت و معارف، برای هر پایه دو درس (یک درس اعتقادی و یک درس احکام یا اخلاق) را در قالب یک آموزش سی دقیقه‌ای ارائه می‌کند تا دبیران هر پایه با شیوه آموزش دروس به صورت مجازی آشنا شوند.

- شبکه شاد

انتظار می‌رود این شبکه بتواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی و دو سویه میان دبیران و دانش‌آموزان امکان اجرای هرچه پویاتر کلاس و نیز امکان ارزش‌یابی دقیق را فراهم آورد.

— رسانه سراسری

از این رسانه انتظار داریم:

- انتظار می‌رود به دلیل اشکالات فراوان پخش زنده، آموزش‌ها از قبل ضبط شود.
- این امکان را فراهم کند که دانش‌آموزان فرصت تعامل با دبیر اجراکننده را از طریق ابزارهای ارتباطی همچون دورنگار یا شماره تلفن و... داشته باشند تا پرسش‌ها و سؤالات خود را از دبیر بپرسند و پرسش‌های آنها در چند برنامه مجزا پاسخ داده شوند.
- از فرصت آموزش‌های رادیویی غفلت نکنند؛ چون بخش قابل توجهی از مناطق محروم روستایی تنها به رادیو دسترسی دارند.

— رسانه استانی

این شبکه‌ها فرصت خوبی را در اختیار ما می‌گذارند تا با توجه به فرصت کم شبکه‌های سراسری، بخشی از بار آموزش دانش‌آموزان را برعهده گیرند؛ البته از این شبکه‌ها انتظار داریم که حتماً در انتخاب دبیران برای آموزش دروس، حتماً در هماهنگی کامل با گروه آموزشی اداره‌های کل آموزش و پرورش استان باشند و ترجیحاً از سرگروه‌های آموزشی هر درس به‌عنوان مدرس استفاده کنند.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

— معلم

دبیران محترم به این نکته توجه کنند که تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان به دلیل ویژگی‌های نامناسب محیط و خانواده، تنها در این درس است که با آموزه‌های دین به صورت مستقیم آشنا می‌شوند و این مسئولیت سنگینی بردوش ما و متولیان آموزش دین می‌گذارد. از این رو، مراقب باشیم که در شرایط پیش آمده در کشور به دلیل کرونا، مبدا این دسته از دانش‌آموزان از این نوع تعلیم محروم شوند و دچار آسیب‌های جدی در تربیت دینی گردند. از این رو خواهشمند است به نکات ذیل توجه شود:

الف) سعی شود دروس اعتقادی و احکام که نیاز به آموزش ظریف و دقیق شما دبیران را دارد، به شیوه حضوری برگزار شود تا دانش‌آموزان در یادگیری این مطالب دچار کج‌فهمی نشوند.

ب) با توجه به نیاز مبرم دانش‌آموزان برای ارتباط بیشتر با دبیران دینی به منظور طرح سؤالات دینی خود و شرایط پیش آمده در کشور که باعث شده این ارتباط به حداقل برسد، خواهشمند است از راه‌های ارتباطی دیگر برای تعامل بیشتر با دانش‌آموزان بهره کافی برده شود. به‌عنوان نمونه شماره تلفن دبیر در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد تا سؤالات و شبهات خود را با وی در میان گذارد یا در فضای مجازی گروه‌های دوستانه برای ارتباط بهتر با دانش‌آموزان ایجاد گردد.

ج) با توجه به فراغت مضاعف دانش آموز در این شرایط، کتاب‌های مناسب و خوبی که در حوزه آموزش مباحث اعتقادی و اخلاقی نگاشته شده است، به دانش آموزان معرفی شود و نسبت به مطالعه آن ترغیب و تشویق صورت گیرد.

د) حتماً جلسه‌ای را به صورت حضوری با خانواده دانش آموزان برگزار کنید و از آنها به‌عنوان همیاران معلم یاد کنید و بخواهید تا در کنار فرزندشان، مباحث کتاب درسی را مرور کنند و آنان را به یادگیری این مطالب و عمل به آنان ترغیب کنند.

— مدیریت مدرسه

درس دینی متولی مستقیم آموزش مفاهیم دینی به دانش آموزان است و هرگونه کوتاهی در اجرای آن آثار جبران ناپذیری در تربیت دینی مخاطبان خواهد گذاشت. اهمیت این درس به لحاظ دامنه اثرگذاری آن، که علاوه بر دنیا آخرت مخاطب را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد، به نوعی اهمیت آن از درس‌های دیگر بیشتر است. تقسیم‌بندی دروس به دروس درجه یک و دو از سوی برخی مدیران همان قدر مضر و تأسف‌بار است که مسئولی شهروندان را به شهروندان درجه یک و دو تقسیم کند. تفکیک دروس به دروس مهم و غیرمهم قطعاً به فرایند تربیت لطمه می‌زند؛ چرا که همه این دروس همچون اجزای پیکری هستند که در کنار هم معنا می‌یابند. در این میان، دروس انسانی به جهت اثر ویژه‌ای که در رشد تفکر و اندیشه مخاطب دارند و پایه‌های فکری وی را بنا می‌گذارند، باید مورد حمایت جدی مدیران قرار گیرند، نه آنکه از چرخه آموزش کنار گذاشته شوند.

— خانواده

مهم‌ترین و اثرگذارترین نهاد در تربیت دینی دانش آموز خانواده است و مدرسه تنها به‌عنوان یک بازوی کمکی می‌تواند در امر تربیت دانش آموزان اثرگذار باشد. حال با توجه به کم‌رنگ شدن آموزش‌های حضوری در مدرسه و با توجه به اینکه دانش آموزان بخش بیشتری از وقت خود را در کانون خانواده می‌گذرانند، لازم است والدین جهت هرچه بهتر پیش رفتن روند تربیت دینی فرزندان خود، به نکات ذیل توجه کنند:

الف) فرزند من و شما آن چیزی نمی‌شود که ما می‌خواهیم، بلکه آن چیزی می‌شود که ما هستیم. این جمله کلیدی در امر تربیت است. فرزندان ما، «من دیگر ما» هستند و در بسیاری از امور از همان مسیری می‌روند که ما را در حال طی کردن آن دیده‌اند. از این رو اگر می‌خواهیم آموزه‌های کتاب‌های دینی بر روی فرزندانمان اثر گذار شود، اول باید من و شمای پدر و مادر به آن آموزه‌ها عمل کنیم؛ پس بهتر است من و شما نیز خود را مخاطب کتاب دینی بدانیم و گام به گام و همراه فرزندانمان درس‌های آن را بخوانیم و سعی کنیم به آن عمل کنیم.

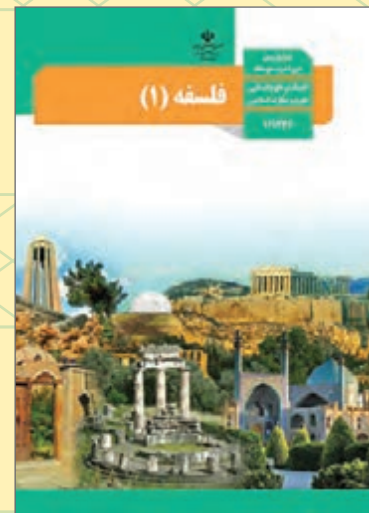
ب) شرایط محیط خانواده نباید در تعارض با آموزه‌های دین باشد. اگر دانش آموز در کتاب خود درباره حرمت موسیقی حرام مطالبی را بخواند یا از حرمت دیدن فیلم‌ها و تصاویر غیراخلاقی آگاه شود اما در

محیط خانواده بستری برای آلوده شدن به این گناهان فراهم باشد، قطعاً دچار تعارضات جدی می‌شود. این مسئله درباره سایر رذایل اخلاقی همچون دروغ، غیبت، بدهانی و... نیز صادق است. (ج) به دلیل دور بودن فرزندان شما از محیط مدرسه و عدم ارتباط وی با دبیران دینی یا سایر دبیران متعهد و با اخلاق، لازم است تدبیری از سوی شما اندیشیده شود تا این خلأ پر گردد. بدین منظور، تهیه کتاب‌های مناسب با موضوعات اخلاقی و دینی و تشویق فرزندان به مطالعه آنها می‌تواند بخشی از این نقیصه را جبران کند. به این منظور می‌توانید جهت آشنا شدن با کتاب‌های مناسب سن فرزندان به سایت: <http://samanketab.roshd.ir> ذیل مراجعه نمایید.

د) با توجه به اینکه فرزندان شما در این ایام، بیش از گذشته در فضای مجازی حضور دارند، نظارت و توجه شما والدین باید بیش از گذشته صورت پذیرد. البته این بدان معنا نیست که با ایجاد فضای بسته و تحکم‌آمیز، شرایط دشواری را برای فرزندان خود ایجاد کنیم؛ بلکه شایسته است در درجه اول با بالا بردن سواد رسانه‌ای خود، با فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی به خوبی آشنا شویم و در گام بعد با آگاه‌سازی فرزندان، آنان را به استفاده از فرصت‌های مطلوب فضای مجازی تشویق کنیم و از آسیب‌های این فضا بر حذر داریم.

راهنمای دروس فلسفه و منطق

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: محیط امنی برای دانش‌آموز ایجاد کنید. یکی از اتاق‌های منزل را به‌عنوان کلاس درس در نظر بگیرید. (در صورت امکان) از دانش‌آموز بخواهید خلاصه‌ای از آموخته‌های خود را برای شما توضیح دهد. با معلم دانش‌آموز ارتباط داشته باشید و مشکلات وی را به معلم منعکس کنید. سعی کنید فضای خانه را به فضای مطالعه قرار دهید و آن را تقویت نمایید.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: با آموزش به اولیا بخواهید فرهنگ خانواده را قدری تغییر دهند زیرا در شرایط جدید خانه به مدرسه تبدیل می‌شود. برای توجیه والدین در خصوص اهداف درس به خصوص در ایام فراگیری و پیروسی کرونا برنامه ریزی کنید.	
	معلم	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: سؤالاتی طرح کنید که ابتدا توجه دانش‌آموزان را به مبادی جلب کند. قبل از هر بحثی مسئله مربوط به درس را کاملاً واضح بیان کنید. سعی کنید در خصوص درس مثال‌هایی با جزئیات و شرح بیشتر ارائه کنید. بیش از پیش با دانش‌آموزان رابطه عاطفی برقرار کنید. به مشکلات دانش‌آموزان ناشی از شرایط جدید توجه نمایید. در افزایش مشارکت دانش‌آموزان به انحاء مختلف کوشا باشید. دانش‌آموزان را به گروه‌های ۴ یا ۵ نفره تقسیم کنید تا با هم به گفت‌وگو بپردازند. در آموزش فرض کنید که همه دانش‌آموزان سطح متوسطی دارند.	
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: درس جلسه بعدی را به‌خوبی بخوانید و زیرنکاتی که به نظر تان مهم است خط بکشید. در خصوص قسمت نامفهوم درس سؤالاتی را جهت پرسش کلاس‌ها و دبیر محترمتان طراحی کنید. در پایان هر درس نتیجه‌گیری خود را مکتوب و یا صوتی به معلم و همکلاس‌ان گزارش نمایید.	
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضوری (بیرون خط) online (برخط)	بهترین روش ارزش‌یابی میزان مشارکت دانش‌آموزان در فضای مجازی و آمادگی آنان برای پاسخگویی به مسائل مطرح شده از سوی دبیران است. به‌عنوان نمونه: پیش مطالعه درس، میزان عمل به فعالیت‌های ارائه شده، میزان طرح سؤال، مطالعات جانبی، انجام فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند معیار خوبی برای ارزش‌یابی باشد.	
		استانی	برای غنی‌سازی مطالب، هر استان می‌تواند با استفاده از سرگروه‌های آموزشی مطالبی را در ارتباط با دروس ارائه نماید.
		تلوویزیون	استفاده از دبیران مجرب
		سراسری	رفع اشکال، به اشتراک گذاری فیلم‌های آموزشی و متون و فعالیت‌های کتاب، دریافت گزارش فعالیت‌ها و پروژه پژوهشی
رسانه‌های پشتیبان	شبکه شاد	تصویربرداری از نمونه الگوی تدریس و قرار دادن آن در شبکه	
	فضای مجازی		
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	براساس راهنمای معلم عمل شود. از روش‌های فعال مثل: روش حل مسئله، روش ایفای نقش، روش جدالی نظام‌مند، روش گفت‌وگویی، روش پرسش و پاسخ استفاده شود. استفاده از روش کلاس معکوس: تماشای فیلم، فیلم‌های آموزشی قبل از حضور در کلاس مجازی و حل تمرین، انجام پروژه و بحث و تبادل نظر در کلاس مجازی	
	غیر حضوری	۹۱۰۲۰۱ دروس	
محتوا	حضوری	۴۰۵۴۳ ۸۰۷ دروس	
	غیر حضوری	۸۰۵۵۴ ۱۱ و ۱۰۵ دروس	
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		منطق / علوم انسانی و معارف اسلامی / دهم / فلسفه / علوم انسانی و معارف اسلامی / دوازدهم / دوم متوسطه	
		فلسفه / علوم انسانی و معارف اسلامی / دهم / فلسفه / علوم انسانی و معارف اسلامی / دوازدهم / دوم متوسطه	
		فلسفه / علوم انسانی و معارف اسلامی / دهم / فلسفه / علوم انسانی و معارف اسلامی / دوازدهم / دوم متوسطه	

۱- محتوا

همانطور که در برنامه درسی ملی مشخص شده است، تفکر و تعقل، اولین و مهم‌ترین عنصر از عناصر پنج‌گانه برنامه درسی است که سایر عناصر (ایمان - عمل - علم - اخلاق) بر حول محور آن سازمان می‌یابند. پیام این طرح آن است که شرط تحقق اهداف در حوزه‌های چهارگانه، تحقق اهداف مربوط به تفکر و تعقل است. لذا رشد تفکر و تعقل، هدف بنیادین کلیه برنامه‌های درسی به‌طور عام و فلسفه و منطق به‌طور خاص است. به همین دلیل فلسفه و منطق در بین دروس از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که معلمان عزیز حتماً به این امر مهم توجه ویژه دارند. در این برنامه، دروس فلسفه و منطق ذیل حوزه حکمت و معارف در دوره دوم متوسطه که به ترتیب منطق در پایه دهم، فلسفه ۱ در پایه یازدهم و فلسفه ۲ در پایه دوازدهم ارائه شده است. درس منطق درست‌اندیشیدن را تقویت می‌کند و آمادگی لازم را برای ورود به درس فلسفه فراهم می‌سازد. هدف اصلی فلسفه نیز تقویت تفکر فلسفی است. بنابراین سه کتاب مذکور ارتباط طولی تنگاتنگی با هم دارند که لازم است همکاران محترم در طراحی آموزشی چه به‌صورت حضوری و چه به‌صورت غیرحضوری به آن توجه نمایند.

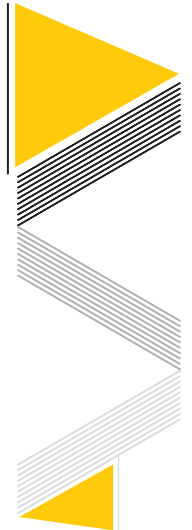
رویکرد آموزشی هر سه کتاب رویکردی فرایندی و فعالیت محور است. لذا به‌کارگیری روش‌های فعال در تحقق اهداف تأثیر بسزایی دارد.

آموزش دروس فلسفه و منطق باید در فضایی فعال و با مشارکت و همکاری دانش‌آموزان اتفاق بیفتد تا مهارت تفکر در مسائل فلسفی تقویت گردد به همین جهت در متن هر درس تعدادی فعالیت پیش‌بینی شده است برخی از این فعالیت‌ها مقدمه ورود به متن هر درس یا ادامه متن و نتیجه‌گیری از متن می‌شود و بدون انجام آنها درس بخوبی فهمیده نمی‌شود لذا لازم است فعالیت‌های کتاب با دقت کافی و با بهرمندی از توانایی‌های دانش‌آموزان انجام شوند.

۲- روش تدریس

■ با توجه به شرایط پیش آمده ضروری است در کلاس‌ها تا آنجا که فرصت اجازه می‌دهد از مشارکت هرچه بیشتر دانش‌آموزان بهره‌مند شوید؛ به این منظور از دانش‌آموزان خواسته شود تا پیش از شروع کلاس حتماً درس را یک‌بار مطالعه کنند و با موضوع درس آشنا شوند تا در کلاس با کمک دبیر، تنها محورهای اصلی درس به بحث و گفت‌وگو گذاشته شود. ارائه نمره تشویقی برای دانش‌آموزان یکی از ابزارهای مناسب برای ترغیب دانش‌آموزان به این موضوع است.

■ در پایان هر جلسه لازم است مسئله اصلی درس بعد از مطرح‌کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که درباره آن فکر کنند، با این کار ذهن دانش‌آموزان را مسئله‌دار کرده‌اید.

۳- روش‌های تدریس پیشنهادی

۱- تفهیمی

در شیوه تفهیمی مقصود آن است که یادگیرنده حتی‌المقدور با نحوه طرح پرسش فلسفی و با اصول و مبادی بحث آشنا شود و با متفکر هم‌سخنی پیدا کند. در این طریق البته روشنی و وضوح مسائل طرح شده و توجه به اصول و مبادی شرط اساسی است و در آن می‌توان به اقتضای بحث از تحلیل، یعنی سیر از مرکب به بسیط و از بسیط به مرکب بهره جست.

۲- جدالی نظام‌مند

روش جدالی و چالش نظام‌مند در آموزش فلسفه از حیث افزایش مشارکت فعال دانش‌آموزان و تشدید قدرت اندیشیدن بسیار مؤثر است. ساده‌ترین شیوه در چالش‌زا کردن برنامه آموزشی طرح آرای مختلف و نقد و داوری دیدگاه‌های مختلف است.

۳- ایفای نقش

در طرح مباحث فلسفه و منطق امکان استفاده از این روش وجود دارد؛ برای مثال دانش‌آموزان می‌توانند با استفاده از محاورات سقراطی خود را جای گفت‌وگوکنندگان بگذارند و ایفای نقش کنند و مباحث را به تصویر بکشند.

۴- سخنرانی

اگر چه سهم این روش در رویکرد جدید کم‌رنگ است، اما همچنان به‌عنوان مکملی مناسب برای سایر روش‌های تدریس قابل استفاده است.

۵- پرسش و پاسخ

در این روش معلم با طرح پرسش‌های هدفمند و برنامه‌ریزی شده و ساماندهی به پاسخ‌های دانش‌آموزان، زمینه را برای تحقق اهداف درسی فراهم می‌کند. باید توجه داشت که در فلسفه همواره طرح پرسش مهم‌تر از پاسخ است و اهمیت سلوک فکری و گفتمان فیلسوف از این حیث جلوه بیشتری دارد یعنی توجه به اینکه او به چه مسائلی التفات کرده و چگونه از آنها بحث کرده است.

۶- زبان گفت‌وگویی

زبان آموزشی فلسفه و منطق باید به گونه‌ای باشد که دانش‌آموز را از حالت شنوندگی صرف و تماشاگری محض درآورد و به موقعیت بازیگری و ایفای نقش در آموزش منطق و فلسفه بکشاند، یکی از شیوه‌های مؤثر در این راستا استفاده از زبان گفت‌وگویی است.

۷- تحلیلی

در شیوه تحلیلی نقد و داوری، مسبوق به فهم و تصور روشن و واضح از مطلب است لذا بر تحلیل ادعا و

روش بیان کردن سخن تأکید می‌شود. در شیوه تحلیل، دو گونه تحلیل متمایز اعمال می‌شود. تحلیل مفهومی و تحلیل گزاره‌ای. مراد از تحلیل مفهومی آن است که هر مفهومی که برای اولین بار با آن روبه‌رو می‌شویم، ابتدا به تحلیل آن پردازیم و مفاهیم سازنده آن را به دست آوریم و عمل تحلیل به مؤلفه‌ها را تا حدی پیش ببریم که مفهوم به صورت کامل، واضح و متمایز باشد و از مفاهیم مشتبه و متشابه جدا شود. در تحلیل گزاره‌ای، گزاره علاوه بر مفاهیمی که از آنها تألیف می‌شود، خود ساختار خاص (ناشی از تألیف) دارد. فهم معنای گزاره صرفاً فهم مفاهیم سازنده آن نیست. بلکه تحلیل ساختار گزاره نیز لازم است و ساختار معنای گزاره در گرو بسیاری از امور است؛ ساختار نحوی، ساختار منطقی، متن و امثال آن.

۸- کلاس معکوس

کلاس معکوس یکی از شیوه‌های آموزش و یادگیری است که در آن آموزش در منزل از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی و انجام فعالیت‌ها و نیز تکالیف درسی در کلاس و یا در فضای تعاملی صورت می‌گیرد. فراگیران فیلم‌های آموزشی را در منزل، قبل از حضور در کلاس حقیقی یا مجازی تماشا می‌کنند و زمان حضور در کلاس حقیقی و یا مجازی را به حل تمرین، انجام پروژه و بحث و تبادل نظر پیرامون آموخته‌های خود اختصاص می‌دهند ارزش شیوه تدریس معکوس در تبدیل زمان کلاسی به یک کارگاه آموزشی است که در آن فراگیران می‌توانند درباره محتوای آموزشی اظهار نظر کنند، میزان یادگیری خود را ارزیابی کرده و با در هم‌کلاس از طریق فعالیت‌های عملی و گروهی در تعامل باشند. در حین جلسه کلاس معکوس، معلم به عنوان یک مربی و یا مشاور عمل می‌کند و فراگیران را برای انجام تمرین بیشتر و فعالیت گروهی تشویق می‌نماید.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- شبکه رشد

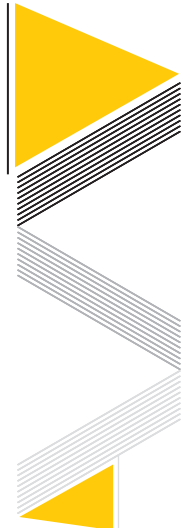
- ۱ تصویربرداری از نمونه الگوی تدریس و قرار دادن آن در شبکه؛
- ۲ ایجاد امکانات بیشتر برای ارتباط دبیر با دانش‌آموزان و اولیا.

- شبکه شاد

انتظار می‌رود این شبکه بتواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی و دوسویه میان دبیران و دانش‌آموزان امکان اجرای هر چه بهتر و پویاتر کلاس و نیز امکان ارزش‌یابی دقیق را فراهم آورد.

- تلویزیون سراسری

انتظار می‌رود در آموزش‌های تلویزیونی از دبیران مجرب با مشورت سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و گروه مربوطه استفاده نماید.

- تلویزیون استانی

بخشی از بار آموزش را می‌توانند به دوش بکشند، و برای غنی‌تر کردن آموزش با هماهنگی سرگروه‌های آموزشی فلسفه و منطق، مطلب مرتبط ارائه نمایند.

۵- ارزش‌یابی

بهترین روش برای ارزش‌یابی غیرحضور، میزان مشارکت دانش‌آموزان در فضای مجازی و آمادگی آنان برای پاسخگویی به مسائل مطرح شده از سوی دبیران است. به عنوان نمونه پیش مطالعه درس توسط دانش‌آموز، میزان عمل به فعالیت‌های ارائه شده از سوی دبیران، میزان طرح سؤال و بیان دغدغه‌ها و مسئله‌ها در خصوص محتوای درس، مطالعات جانبی و انجام فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند معیار خوبی برای ارزش‌یابی از دانش‌آموزان باشد. لذا:

- ۱ حفظ کردن عین محتوای کتاب درسی را ملاک قضاوت قرار ندهید بلکه بیان مفهوم و چهارچوب موضوع مورد پرسش و اشاره به نکات اصلی آن با هر زبانی کافی است.
- ۲ دانش‌آموزانی که پیش مطالعه دارند و دروس را خوب می‌خوانند و به سؤالات و فعالیت‌ها جواب درست می‌دهند، نمره تشویقی در نظر بگیرید. این کار باعث ایجاد انگیزه برای تلاش بیشتر خواهد شد.
- ۳ بخشی از نمره ارزش‌یابی را به ارائه خلاصه‌نویسی هر درس از سوی دانش‌آموز و ارسال آن به معلم در نظر بگیرید. خلاصه‌نویسی در فهم موضوعات مؤثر است.
- ۴ بر روی فعالیت‌های درون متن و پایان هر درس که پاسخگویی به آنها نیازمند مهارت‌های تفکر است، تأکید و در ارزش‌یابی مستمر لحاظ نمایید.

۶- انتظارات از مخاطبان برنامه

- معلم

- ۱ ابتدا مباحثی که نقش مبادی و مقدمات دارند و بعد مباحثی که منطقی‌تر آنها مبتنی است، طرح کنید.
- ۲ قبل از هر بحثی مسئله مربوط به درس را کاملاً واضح طرح کنید و آن را به مسائل سازنده تحلیل و ابعاد مختلف مسئله را بیان نمایید. بدین طریق دانش‌آموزان را به فلسفیدن نزدیک کرده‌اید.
- ۳ در افزایش مشارکت دانش‌آموزان به انتهای مختلف کوشا باشید تا دانش‌آموزان قدرت آموزش منطقی و فلسفه را در حل مسائل عینی زندگی و سنجش آرای خود و دیگران مشاهده کنند.
- ۴ با دانش‌آموزان رابطه عاطفی برقرار نمایید تا آنها راحت‌تر مشارکت کرده و مسائل و مشکلات خود را با شما در میان بگذارند.
- ۵ باید بدانید دانش‌آموزان در چه زمینه‌هایی مشکل بیشتری دارند و برای فهم کدام موضوع به کمک نیازمندند.

- ۶ دانش‌آموزان را به گروه‌های ۴ یا ۵ نفره تقسیم کنید و آنان را تشویق نمایید تا از طریق مجازی در خصوص مباحث به گفت‌وگو بپردازند.
- ۷ برای ارتباط بیشتر با دانش‌آموزان گروه‌های دوستانه در فضای مجازی ایجاد نمایید و در صورت امکان شماره تلفن خود را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید.
- ۸ برای پیشبرد بهتر کار با خانواده دانش‌آموزان جلسات حضوری تشکیل دهید و از آنها نیز یاری بطلبید.
- ۹ در هر جلسه طراحی آموزشی داشته باشید.
- ۱۰ بر عملکرد دانش‌آموزان در منزل از طریق ارتباط با دانش‌آموز و اولیا آنها، هدایت و نظارت کنید.

- دانش‌آموزان

- ۱ موضوع یا موضوعاتی را که معلم به‌عنوان مبحث درسی جلسه آتی معرفی کرده است، حتماً قبل از دیدن فیلم آموزشی مطالعه کنید و سؤالات خود را یادداشت نمایید.
 - ۲ پیرامون نکات نامفهوم، سؤالاتی را طرح کنید و با معلم و همکلاسان در میان بگذارید.
 - ۳ برای تسلط بیشتر در خصوص مباحث آموخته شده تفکر و تمرین نمایید.
 - ۴ پایان هر درس نتیجه‌گیری کنید و از یافته‌های خود گزارش (مکتوب یا صوتی) تهیه کنید و در گروه به اشتراک بگذارید.
 - ۵ معلم را در جریان فعالیت‌های خود قرار دهید.
 - ۶ حتماً خود را ارزیابی کنید یکی از راه‌های خودارزیابی ارائه مطالب به خود است؛ برای مثال آیا من مطلب را به خودم خوب ارائه کردم؟ و یا آیا می‌توانم یک مفهوم را به مفاهیم سازنده تجزیه تحلیل کنم؟ و...
- * پاسخ به این سؤال‌ها ارزیابی از خودتان را نشان می‌دهد.

- مدیر مدرسه

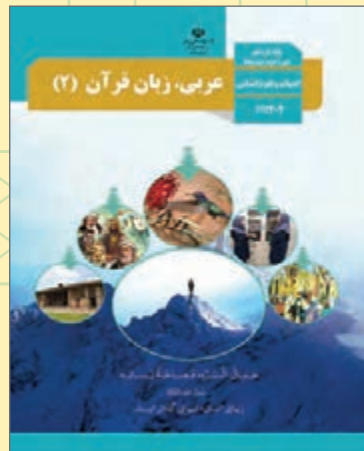
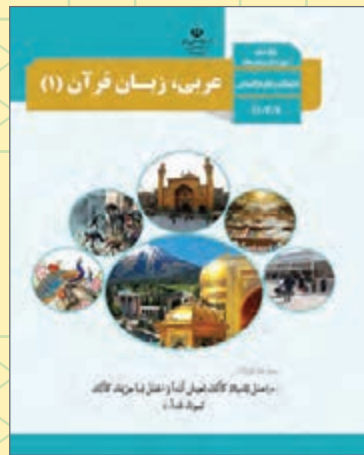
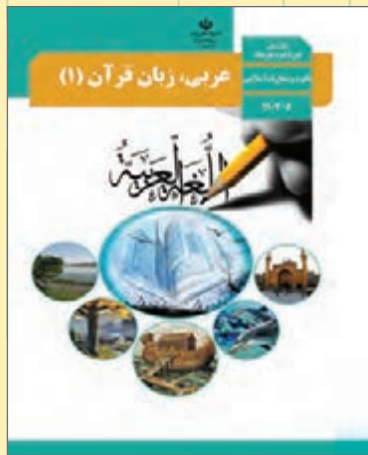
- ۱ همکاری با معلمان در تمهید مقدمات و اجرای هرچه بهتر آموزش؛
- ۲ برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برای برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضوری.

- خانواده

- ۱ تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف در منزل؛
- ۲ همکاری با معلم در اجرای هر چه بهتر آموزش‌های غیرحضوری.

راهنمای دروس عربی، زبان قرآن

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: مشارکت، مراقبت و حمایت و تشویق دانش آموز	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت، حمایت و تشویق معلمان و دانش آموزان	
	معلم	راهنم و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: آموزش، تدریس و تربیت از طریق شبکه های مجازی پیش از انجام کارهایی مانند تهیه فیلم تدریس، جداول افعال و ضمائر	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت هایی چون خودبرنامه ریزی، خودنظارتی، خودارزشیابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است.	
شیوه های ارزشیابی	حضوری (بیرون خط) غیرحضوری (برخط) online		
	ارزشیابی به شیوه برخط و بیرون خط		
رسانه های آموزشی رسانه های پشتیبان	استانی	دانش آموز با استفاده از نرم افزار لغتنامه (مانند نرم افزار المعانی) متونی را ترجمه می کند. این متون را دبیر انتخاب می کند. دانش آموز کارهایش مانند پژوهش را برای معلم ارسال می کند.	
	سراسری	بخشی از وظیفه آموزش را برعهده دارد و از دانش آموزان انتظار می رود از طریق رسانه بقیه برنامه را دنبال کنند.	
	شبکه شاد	۱- تعامل بین معلم و دانش آموز ۲- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی انتظار می رود امکان تعامل معلم و دانش آموز را فراهم کند.	
	شبکه رشد	دانش آموز به شبکه رشد به نشانی مراجعه نماید. www.roshd.ir	
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش های فعال در بستر مجازی: تعیین نماینده هر کلاس در فضای مجازی جهت تسهیل امور		
	روش تدریس		
محتوا	غیرحضوری	معجم (واژگان پرکاربرد) متن درس (مهارت شفاهی خواندن، گفتن و شنیدن به همراه ترجمه) حوار (مکالمه) برای مطالعه البحث العلمی (پژوهش)	
	حضوری	ساختار زبان (قواعد) تمرینات (ساختار، کاربرد واژگان)	
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		آموزش عربی، زبان قرآن / دهم تا دوازدهم / دوره متوسطه دوم نظری (رشته های تجربی، ریاضی و علوم انسانی)	

۱- محتوا

عناصر تدوین برنامه درسی ترکیبی و بسته آموزشی پیشنهادی برای سال تحصیلی ۱۳۹۹-۴۰۰ مبتنی بر شرایط زرد (حضور، غیرحضور) به تفکیک موضوعات درسی کتاب‌های آموزش عربی، زبان قرآن در دوره دوم متوسطه (پایه‌های دهم تا دوازدهم) در جدول صفحه قبل به آن اشاره شده است.

۲- روش تدریس

روش تدریس برای شرایط زرد طبق آنچه در مقدمه کتاب‌های درسی آمده و نیز طبق کتاب‌های راهنمای معلم تدریس است. کتاب‌های راهنمای تدریس معلم در سایت «پایگاه کتاب‌های درسی» به نشانی <http://chap.sch.ir> در دسترس شما قرار دارد.
لطفاً ضمن مطالعه دقیق نکات زیر دانش‌آموزان خود را در امر یادگیری یاری رسانید.

عربی، زبان قرآن / پایه دهم

ترجمه متن‌های آغازین هر درس غیرحضور و شرح قواعد و حل تمرینات، حضوری است.
۱ نظر به اینکه درس اول تکرار آموخته‌های دوره اول متوسطه است، لذا همه مطالب درس اول به صورت غیر حضوری می‌تواند تدریس شود. (به جز یادآوری فعل ماضی، مضارع، امر و نهی و ضمیر) از دانش‌آموز بخواهیم از جدول «صیغ الأفعال» رونویسی کند. سپس این جدول را با صدای بلند بخواند و صدایش را ضبط کند و برای معلم بفرستد. ترجمه متن درس و درک مطلب، حوار و تمرین ثانی و خامس غیرحضور است.

۲ در درس دوم تا هشتم ترجمه متن درس و درک مطلب آن، حوار و تمرینات کاربرد واژگان و ترجمه و انوار القرآن غیرحضور است و قواعد و تمرینات مربوط به قواعد، حضوری است. در درس دوم از دانش‌آموز بخواهیم عددها را بخواند و صدایش را ضبط کند و برای معلم بفرستد. در درس سوم و چهارم نیز ماضی، مضارع، مصدر و امر فعل‌های داخل جدول را بخواند و فایل صوتی را ارسال کند.

۳ در تدریس فعل مجهول حتماً در آغاز فعل مجهول را در فارسی توضیح دهیم.

۴ دانش‌آموز بخش‌های پژوهشی کتاب را انجام دهد و برای معلم بفرستد.

۵ قرائت عبارات و متون آغازین دروس توسط دانش‌آموز و در قالب فایل صوتی انجام و برای معلم ارسال می‌شود.

عربی، زبان قرآن / پایه یازدهم

ترجمه متن‌های آغازین هر درس و بخش جوار غیر حضوری و شرح قواعد و حل تمرینات، حضوری است. ۱ از دانش آموز بخواهیم قواعد هر درس را خلاصه کند؛ سپس آن را به صورت فایل صوتی یا تصویر از طریق شبکه اجتماعی برای معلم ارسال کند. (اصراری برای تایپ نیست. هرچند خلاصه تایپ شده بهتر است.)

۲ در تدریس قواعد معرفه و نکره، لازم است در آغاز، مفهوم معرفه و نکره را در ادبیات فارسی توضیح دهید. ۳ در تدریس فعل مضارع در درس‌هایی که حروف «أَنْ، لَنْ، كَيْ، لِكَيْ، لِ» و حروف «لَمْ، لَ، لِ» و ادوات «إِنْ، مَنْ، مَا» آموزش داده می‌شوند لازم است که فعل مضارع یادآوری شود؛ زیرا فعل مضارع در پایه هشتم آموزش داده شده و در پایه دوازدهم با گذشت سه سال فاصله نیاز به تکرار و یادآوری است. ۴ دانش آموز بخش‌های پژوهشی کتاب را انجام دهد و برای معلم بفرستد. ۵ قرائت عبارات و متون آغازین دروس توسط دانش آموز و در قالب فایل صوتی انجام و برای معلم ارسال می‌شود.

عربی، زبان قرآن / پایه دوازدهم

ترجمه متن‌های آغازین هر درس، غیر حضوری و شرح قواعد و حل تمرینات، حضوری است. ۱ از دانش آموز بخواهیم قواعد هر درس را خلاصه کند؛ سپس آن را به صورت فایل صوتی یا تصویر از طریق شبکه اجتماعی برای معلم ارسال کند. (اصراری برای تایپ نیست. هرچند خلاصه تایپ شده بهتر است.)

۲ در تدریس کتاب باید به بارم‌بندی امتحان نهایی و نمونه سؤالات نهایی خرداد، شهریور و دی ماه ۹۸ و ۹۹ توجه کنیم. بسیاری از مطالب سال دهم و یازدهم در امتحان خرداد خواهد آمد؛ لذا در تدریس حضوری و غیر حضوری باید به این امور توجه کنیم. ۳ دانش آموز بخش‌های پژوهشی کتاب را انجام دهد و برای معلم بفرستد. ۴ قرائت عبارات و متون آغازین دروس توسط دانش آموز و در قالب فایل صوتی انجام و برای معلم ارسال می‌شود.

۳- ارزشیابی

ارزشیابی در وضعیت زرد (حضوری - غیر حضوری) مانند ارزش‌یابی در وضعیت سفید در کتاب‌های راهنمای معلم آمده است. این کتاب‌ها در سایت «پایگاه کتاب‌های درسی» به نشانی <http://chap.sch.ir> در دسترس است.

دانش‌آموزان فایل‌های صوتی بخش غیرحضوری ترجمه متن و پاسخ به درک مطلب را برای معلم ارسال می‌کنند.

کتاب‌های گویا و بارم بندی کلیه امتحانات نوبت اول و دوم در کلیه کتاب‌های عربی در همه رشته‌ها نیز در نشانی <http://arabic-dept.talif.sch.ir> قرار دارد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

دانش‌آموزان، والدین و معلمان علاوه بر استفاده از برنامه‌های رسانه ملی، می‌توانند کلیپ‌های آموزشی و تدریس مجازی را از طریق شبکه‌های اجتماعی دانش‌آموزی (شاد) و نیز وبسایت شبکه آموزشی تربیتی رشد به نشانی <http://www.roshd.ir> یا وبسایت گروه درسی عربی دفتر تالیف کتاب‌های درسی به نشانی زیر دریافت کنند:
<http://arabic-dept.ralif.sch.ir>

۷۲

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

— خانواده

- ۱ خانواده‌های محترم بر بخش قرائت متن نظارت کنند که دانش‌آموز متن کتاب را ابتدا از کتاب گویا گوش کند، سپس خودش با صدای بلند قرائت کند.
- ۲ مراقبت خانواده لازم است که دانش‌آموز از کتاب‌های کمک آموزشی (خودآموز) استفاده نکند؛ زیرا در صورت رونویسی از کتاب‌های خودآموز آسیب جبران ناپذیری به یادگیری دانش‌آموز وارد می‌شود.
- ۳ در «مقدمه» کتاب درسی دانش‌آموز بخشی برای والدین در نظر گرفته شده است. لطفاً آن را با دقت بخوانید.

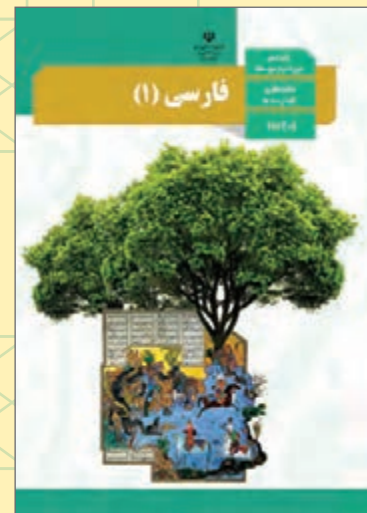
— مدیریت مدرسه

- ۱ مدیران محترم می‌توانند با نقش‌آفرینی اثربخش خود در زمینه درس عربی، به ارتقای کمی و کیفی این درس کمک شایانی داشته باشند.
- ۲ با توجه به اینکه دانش‌آموز در شرایط زرد حضور کامل در کلاس ندارد؛ لذا توجه به آموزش‌های مجازی بسیار مهم است.

— معلم

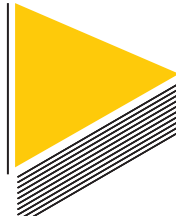
- ۱ معلمان گرامی از دانش‌آموزان بخواهند متن درس را با صدای رسا و بلند بخوانند و در قالب فایل کم‌حجم از طریق شبکه اجتماعی مانند شاد ارسال کنند.
- ۲ کانالی ویژه مطالب مهم راه‌اندازی شود که همه دانش‌آموزان پایه در آن عضو باشند. از هر پایه یا کلاس یک دانش‌آموز آشنا به IT نماینده شود که در کانال و گروه ادمین شود.

راهنمای دروس فارسی، نگارش، علوم و فنون ادبی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

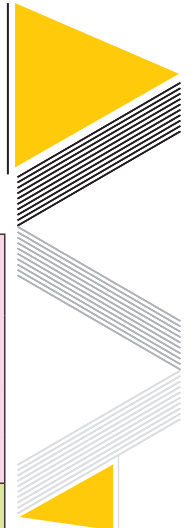

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف در منزل و همکاری در تأمین منابع مطالعاتی و همکاری با معلم در اجرای هرچه بهتر آموزش از وظایف مهم خانواده است.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: همکاری با معلمان در اجرای هرچه بهتر آموزش‌های غیرحضور و برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم.	
	معلم	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: طراحی آموزشی: هدایت و رهبری و نظارت بر عملکرد دانش‌آموزان وظایف مهم است.	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام فعالیت‌های زبانی و ادبی، روخوانی، پاسخ به سؤالات، درک مطلب و نوشتار از دیگر وظایف دانش‌آموزان است.	
شيوه‌های ارزشیابی	حضوری/غیر حضوری (تایرون خط) online (بر خط) آفلاین: فعالیت‌های خودارزیابی، بیان شفاهی و نوشتاری، متن خوانی آنلاین: پایان هر فصل (فارسی، نگارش، علوم و فنون) حضور: نوبت اول و دوم (فارسی، نگارش، علوم و فنون)		
	استانی	پخش نمونه تدریس معلمان استانی درس ادبیات	رسانه‌های پشتیبان تلویزیون سراسری شبکه شاد فضای مجازی شبکه رشد
	سراسری	پخش نمونه تدریس معلمان کشوری درس ادبیات	
	شبکه شاد	امکان‌سازی تعامل بین معلم و دانش‌آموز برای آموزش و یادگیری	
شبکه رشد	لوح‌های فشرده تصویری و صوتی، فیلم سینمایی مناسب با دروس		
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش‌های پیشنهادی:	روش‌های پیشنهادی:	روش‌های پیشنهادی:
	- تدریس معکوس - خواندن تحلیلی - خودارزیابی - خواندن دقیق	- تدریس معکوس - پروژه محور - تکلیف محور - آفرینش ادبی - شخصی سازی شده	- تدریس معکوس - توضیحی - نمایشی - پروژه محور - تکلیف محور - شخصی سازی شده
محتوا	غیر حضوری	درس‌های اول، سوم، پنجم و ششم و رسیدگی به تکالیف انجام شده	ستایش، نیایش، فصل‌های اول، سوم، پنجم و ششم. دانش‌های زبانی و ادبی کل کتاب و حل تمرین‌ها
	حضوری	درس‌های دوم، چهارم، ششم و هفتم و فعالیت‌های پایان دروس	درس‌های اول، دوم، چهارم، هفتم، دهم، یازدهم، خودارزیابی‌ها و کارگاه‌های تحلیل فصل
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس	فارسی / همه رشته‌ها / دهم / دوره دوم متوسطه	نگارش / همه رشته‌ها / دهم / دوره دوم متوسطه	علوم و فنون / همه رشته‌ها / دهم / دوره دوم متوسطه

مخاطبان برنامه	خانواده		
	مسئول تربیت: تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف در منزل و همکاری در تأمین منابع مطالعاتی و همکاری با معلم در اجرای هر چه بهتر آموزش از وظایف مهم خانواده است.		
	مدیریت مدرسه		
	معلم		
شیوه‌های ارزشیابی	دانش آموز		
	یادگیرنده فعال: انجام فعالیت‌های زبانی و ادبی، روخوانی، پاسخ به سؤالات، درک مطلب و نوشتار از دیگر وظایف دانش‌آموزان است.		
	حضور آفلاین: فعالیت‌های خودارزیابی، بیان شفاهی و نوشتاری، متن خوانی آنلاین: پایان هر فصل (فارسی، نگارش، علوم و فنون) حضور: نوبت اول و دوم (فارسی، نگارش، علوم و فنون)		
	حضور آفلاین (بیرون خط) online (برخط)		
رسانه‌های آموزشی رسانه‌های پشتیبان	استانی	پخش نمونه تدریس معلمان استانی درس ادبیات	
	سراسری	پخش نمونه تدریس معلمان کشوری درس ادبیات	
	شبکه شاد	امکان‌سازی تعامل بین معلم و دانش‌آموز برای آموزش و یادگیری	
	شبکه رشد	لوح‌های فشرده تصویری و صوتی، فیلم سینمایی مناسب با دروس	
راهبردهای یادگیری	روش تدریس	روش‌های پیشنهادی: - تدریس معکوس - خواندن تحلیلی - خودارزیابی - خواندن دقیق	
	روش‌های پیشنهادی:	روش‌های پیشنهادی: - تدریس معکوس - پروژه محور - تکلیف محور - آفرینش ادبی - شخصی سازی شده	
محتوا	غیر حضوری	فصل‌های دوم، چهارم، هفتم، هشتم و کارگاه متن پژوهی‌ها (تکات آموزشی قلمروهای زبانی و ادبی فصول بالا حضوری تدریس شود).	
	حضوری	ستایش، نیایش، فصل‌های اول، سوم، پنجم و هشتم، دانش‌های زبانی و ادبی کل کتاب و حل تمرین‌ها	
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس	فارسی ۲ / همه رشته‌ها / یازدهم / دوره دوم متوسطه	نگارش ۲ / همه رشته‌ها / یازدهم / دوره دوم متوسطه	علوم و فنون ۲ / همه رشته‌ها / یازدهم / دوره دوم متوسطه

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مختصات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف در منزل و همکاری در تأمین منابع مطالعاتی و همکاری با معلم در اجرای هرچه بهتر آموزش از وظایف مهم خانواده است.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: همکاری با معلمان در اجرای هرچه بهتر آموزش‌های غیرحضور و برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم.	
	معلم	راهنما و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: طراحی آموزشی: هدایت و رهبری و نظارت بر عملکرد دانش‌آموزان وظایف مهم است.	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام فعالیت‌های زبانی و ادبی، روخوانی، پاسخ به سؤالات، درک مطلب و نوشتار از دیگر وظایف دانش‌آموزان است.	
شیوه‌های ارزشیابی	حضور غیر حضوری (بیرون خط) حضور آنلاین (برخط)	آفلاین: فعالیت‌های خودارزیابی، بیان شفاهی و نوشتاری، متن خوانی آنلاین: پایان هر فصل (فارسی، نگارش، علوم و فنون) حضور: نوبت اول و دوم (فارسی، نگارش، علوم و فنون)	
		استانی	پخش نمونه تدریس معلمان استانی درس ادبیات
		سراسری	پخش نمونه تدریس معلمان کشوری درس ادبیات
		شبکه شاد	امکان‌سازی تعامل بین معلم و دانش‌آموز برای آموزش و یادگیری
رسانه‌های آموزشی رسانه‌های پشتیبان	تلویزیون	شبکه رشد	
	فضای مجازی	لوح‌های فشرده تصویری و صوتی، فیلم سینمایی مناسب با دروس	
	شبکه رشد		
	فصلی		
راهبردهای یادگیری - یاددهی	روش تدریس	روش‌های پیشنهادی:	روش‌های پیشنهادی:
		تدریس معکوس	تدریس معکوس
		توضیحی	توضیحی
نمایشی	نمایشی		
پروژه محور	پروژه محور		
تکلیف محور	تکلیف محور		
آفرینش ادبی	آفرینش ادبی		
شخصی سازی شده	شخصی سازی شده		
محتوا	غیر حضوری	فصل‌های دوم، چهارم، هفتم، هشتم و کارگاه متن پژوهی‌ها (نکات آموزشی قلمروهای زبانی و ادبی فصول بالا حضوری تدریس شود).	درس‌های اول، سوم، ششم و فعالیت‌های پایان دروس
	حضوری	ستایش، نیایش، فصل‌های اول، سوم، پنجم، ششم، دانش‌های زبانی و ادبی کل کتاب و حل تمرین‌ها	درس‌های دوم، پنجم، ششم، هشتم، نهم، دوازدهم و حل خودارزیابی‌ها و کارگاه‌های تحلیل فصل
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس	فارسی ۳ / همه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	نگارش ۳ / همه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	علوم و فنون ۳ / همه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه

۱- محتوا

کتاب‌های فارسی دوره دوم متوسطه (دهم تا دوازدهم)

- در وضعیت زرد تدریس حضوری این کتاب به صورت یک هفته در میان، ۲ ساعت خواهد بود. رویکرد خاص برنامه حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی، رویکرد مهارتی است؛ یعنی بر آموزش و تقویت مهارت‌های زبانی و فرازبانی و ادبی تأکید دارد.

- با توجه به رویکرد مهارتی، آنچه در بخش بررسی متن اهمیت دارد، کالبدشکافی عملی متون است. لازم است متن‌ها را پس از خوانش، در سه قلمرو بررسی کنیم. یکی از کاربردی‌ترین شیوه‌های بررسی، کالبدشکافی و تحلیل هر اثر، این است که متن در سه قلمرو بررسی شود: زبانی، ادبی و فکری.

۱- قلمرو زبانی

سطح واژگانی: بررسی واژه‌ها از نظر فارسی یا غیرفارسی بودن، نوع ساختمان، روابط معنایی از قبیل مترادف، تضاد، تضامن، تناسب، نوع گزینش و همچنین درست‌نویسی واژه‌ها. **سطح دستوری یا نحوی:** بررسی متن از دید ترکیبات و قواعد دستوری، کاربردهای دستور تاریخی، کوتاهی و بلندی جمله‌ها.

۲- قلمرو ادبی

در اینجا، شیوه نویسنده در به‌کارگیری عناصر زیبایی‌آفرین در سطح‌های زیر بررسی می‌شود:

سطح آوایی یا موسیقایی: بررسی متن از دید بدیع لفظی (وزن، قافیه، ردیف، آرایه‌های لفظی و تناسب‌های آوایی مانند واج‌آرایی، تکرار، سجع، جناس، و...). **سطح بیانی:** بررسی متن از دید مسائل علم بیان نظیر تشبیه، استعاره، مجاز و کنایه. **سطح بدیع معنوی:** بازخوانی متن از دید تناسب‌های معنایی همچون تضاد، ایهام، مراعات نظیر و...

۳- قلمرو فکری

در این مرحله، متن از نظر ویژگی‌های فکری، روحیات، اعتقادات، گرایش‌ها، نوع نگرش به جهان و دیگر جنبه‌های فکری بررسی می‌شود.

- در آموزش، به‌ویژه، در قلمرو زبانی و ادبی از بیان مطالب اضافی که به انباشت دانش و فرسایش ذهنی دانش‌آموزان منجر می‌شود، پرهیز شود.

- مطالب طرح شده در قلمرو زبانی و ادبی، برگرفته از متن درس است و پیوستگی زیادی با محتوای درس دارد. آموزش این نکات به درک و فهم بهتر متن کمک می‌کند، بنابراین «متن‌محوری» در این بخش، از اصول مورد تأکید است.

- روان‌خوانی‌ها، شعرخوانی‌ها و حکایات با هدف پرورش مهارت‌های خوانداری، ایجاد نشاط و طراوت ذهنی، آشنایی با متون مختلف و مهم‌تر از همه، پرورش فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی، در ساختار فارسی گنجانده شده‌اند.

- درس‌های آزاد، فرصت بسیار مناسب برای توجه به اصل پانزدهم قانون اساسی و تحقق آن است تا با مشارکت دانش‌آموزان و راهنمایی دبیران از گنجینه‌های فرهنگ سرزمینی و ادبیات بومی در غنی‌سازی کتاب درسی، بهره‌برداری شود.

کتاب‌های نگارش دوره دوم متوسطه (دهم تا دوازدهم)

در وضعیت زرد تدریس حضوری این کتاب به صورت یک هفته در میان، ۲ ساعت خواهد بود. بنابراین، پیشنهاد می‌شود فرایند یاددهی - یادگیری هر درس در سه جلسه (آموزش، تمرین و نگارش، بررسی و نقد برای تثبیت آموخته‌ها) طراحی و تنظیم شود.

- در ساختار هر درس، بعد از متن آموزشی، تمرین‌های نوشتنی با عنوان کارگاه نوشتن، در بخش‌های تشخیص، تولید متن، ارزیابی نوشته، هنجار نوشتار، حکایت‌نگاری، مثل‌نویسی و شعرگردانی سازماندهی شده است.

- فعالیت‌های کارگاه نوشتن با نظمی علمی و آموزشی به دنبال هم آمده‌اند؛ شماره یک با هدف تقویت توانایی بازشناسی و تشخیص، شماره دو با هدف تقویت توانایی نوشتن و تولید متن و شماره سه با هدف تقویت داوری و توانایی بررسی، تحلیل و نقدنویسی، طراحی شده است.

- هنجار نوشتار با هدف آموزش شاخص‌های درست‌نویسی و آشنایی با کاربرد درست واژگان در نوشتار معیار، توجه به ابزارهای انسجام متن طراحی شده است.

- حکایت‌نگاری، بخشی دیگر از فعالیت‌هاست. در حکایت‌نگاری، تأکید بر بازنویسی به زبان ساده و ساده‌نویسی است.

مثل‌نویسی تمرینی برای بازآفرینی و گسترش مثل است. در مثل‌نویسی، دانش‌آموزان با افزودن شاخ و برگ به اصل مثل، نوشته جدیدی را خلق می‌کنند.

- شعرگردانی از دیگر فعالیت‌های نگارشی است که به تقویت آموزه‌های ادبی و توانایی بازگردانی مفاهیم بلند ادبی به نثر معیار فارسی می‌انجامد. حکایت، مثل و شعر در بارورسازی ذهن و زبان و پرورش حافظه و تقویت خوب سخن‌گفتن و زیبانوشتن، بسیار مؤثر است.

کتاب‌های علوم و فنون دوره دوم متوسطه (دهم تا دوازدهم)

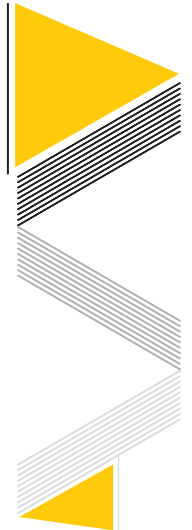
- در وضعیت زرد تدریس حضوری این کتاب به صورت یک هفته در میان، ۲ ساعت خواهد بود. برای تعمیق آموخته‌ها مجموعه فعالیت‌هایی در متن و پایان درس‌ها و فصول طراحی و تدوین شده است. فعالیت‌های متن درس مطالب خاصی را در حین آموزش دنبال می‌کند. فعالیت‌های پایان درس دانش‌آموز را به کسب مهارت در فنون ادبی آموخته‌شده ترغیب می‌کند. فعالیت‌های پایان فصول نیز با عنوان کارگاه تحلیل، نمونه‌هایی در اختیار خواننده می‌گذارد تا موارد آموخته‌شده در کل فصل را به‌طور عملی به کار بندد. نمونه‌های طرح‌شده در فعالیت‌ها، برگرفته از متون ادبی است و پیوستگی زیادی با

محتوای درس دارد. انجام دقیق این تمرین‌ها به درک و فهم بهتر متن کمک می‌کند. - رویکرد خاص برنامه فارسی آموزی، رویکرد مهارتی است؛ یعنی بر آموزش و تقویت مهارت‌های زبانی، فرازبانی و ادبی تأکید می‌کند. با توجه به رویکرد مهارتی، آنچه در بخش بررسی متن اهمیت دارد، کالبدشکافی عملی متون است. یعنی فرصتی خواهیم داشت تا متن‌ها را پس از خوانش، در سه قلمرو بررسی کنیم. این کار، سطح درک و فهم ما را نسبت به محتوای اثر، فراتر خواهد برد. یکی از آسان‌ترین و کاربردی‌ترین شیوه‌های بررسی و کالبدشکافی و تحلیل هر اثر، این است که متن در سه قلمرو بررسی شود: زبانی، ادبی و فکری.

۲- روش‌های تدریس

در کتاب راهنمای معلم روش‌های تدریس درس فارسی به تفصیل ارائه شده است که در آموزش‌های حضوری قابل اجراست. در شرایط آموزش‌های غیرحضوری درس فارسی روش‌های تدریس متناسب با هر یک از محتواهای این درس در دوره‌های مختلف تحصیلی به شرح جدول زیر پیشنهاد می‌شود:

روش‌های تدریس پیشنهادی	محتوا	نوع آموزش	دوره تحصیلی
بر اساس کتاب‌های راهنمای معلم	مهارت‌های زبانی و ادبی (گوش دادن، خواندن، گفتن و نوشتن، تحلیل و ترکیب سازه‌های زبانی، آفرینش ادبی) موضوعات و مفاهیم ارزشی و شناختی مانند مفاهیم معرفی شده در فصول کتاب، واژه‌شناسی و دستور و آرایه‌ها، عروض و نقد ادبی	حضور	دوم متوسطه
روش خواندن فردی روش تکلیف‌محور روش شخصی‌سازی شده روش آموزش فراگیر روش خودارزیابی روش آفرینش ادبی (بدیعه‌پردازی)	تمرینات مناسب برای نوشتن، خواندن و درک مطلب و کاربرد آموزه‌های زبانی و ادبی در تکالیف تعیین شده	غیرحضور	
روش مطالعه فردی روش تکلیف‌محور روش پروژه روش تکلیف‌محور روش خودارزیابی	موضوعات و مفاهیم ارزشی و شناختی مانند مفاهیم معرفی شده در فصول کتاب، واژه‌شناسی و دستور و آرایه‌ها، عروض و نقد ادبی		دوم متوسطه

■ **روش تکلیف‌محور:** در این روش یادگیرنده تکالیف زبانی تعیین شده توسط معلم را انجام می‌دهد و معلم نیز بازخورد فردی ارائه می‌دهد. این روش برای تمرین فردی طراحی شده است، لذا در آموزش‌های مجازی نیز کاربرد زیادی دارد. به‌عنوان مثال معلم می‌تواند تکالیف زبانی شامل تمرینات گوش دادن، گفتن، خواندن، نوشتن، قرائت متن، حفظ شعر و پاسخ به سؤالات را به‌صورت کلی تجویز کند و هر یک از دانش‌آموزان با توجه به زمان در اختیار در منزل تمرینات مربوطه را انجام دهند و گزارش آن را در کارنامه‌ی تکالیف منزل ثبت و ارائه کنند.

■ **روش شخصی‌سازی شده:** روش شخصی‌سازی شده، برنامه‌ای است که بر اساس تفاوت‌های توانایی‌های جسمی و شناختی یادگیرنده تهیه شده است. در این روش معلم به هر دانش‌آموز اجازه می‌دهد که با سرعت عمل خودش، تکالیف یادگیری تعیین شده توسط معلم را انجام دهد و پیشرفت کند. تمرکز اصلی این روش پاسخ به نیازهای هر فرد یادگیرنده در آموزش است تا در جریان یادگیری ضمن احساس راحتی، انگیزه و از همه مهم‌تر اعتماد به نفس خود را ارتقا دهد و طعم موفقیت را نیز بچشد. این روش یکی از روش‌های مؤثر در آموزش‌های مجازی درس فارسی است و به معلم این امکان را می‌دهد تا از امکانات، فضا و انواع رسانه‌های آموزشی قابل استفاده در فضای مجازی (فیلم، عکس، پوستر و ...) بهره‌ی لازم را ببرد.

ویژگی‌های این روش عبارت‌اند از:

■ **محتوا:** فهرست محتوا و تکالیف بر اساس نتایج پیش‌آزمون، به هر دانش‌آموز ارائه می‌شود و پیگیری و اجرای تکالیف توسط دانش‌آموز صورت می‌گیرد.

■ **کنترل مدیریتی:** سیاست‌ها توسط معلم و مدیریت اجرای تکالیف توسط دانش‌آموزان صورت می‌پذیرد و اولیا در منزل نقش نظارتی خواهند داشت.

■ **تکالیف:** با هدف درگیرسازی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تمرینی و مهارتی ارائه می‌شود و بیشتر تکالیف برای تمرین انفرادی طراحی شده است و دانش‌آموزان موظف به انجام، ثبت و گزارش‌دهی تکالیف به معلم‌اند.

■ **تعاملات آموزشی:** به‌طور متوسط در هر جلسه آموزش یک بازخورد توسط معلم ارائه می‌شود.

■ **تعیین روال عمل:** سرعت عمل یادگیری توسط هر دانش‌آموز تعیین می‌شود. دانش‌آموز تصمیم می‌گیرد که چه زمان، تمرین را آغاز کند و به پایان برساند.

■ **پیشبرد تکالیف:** کنترل پیشرفت تکالیف یادگیری در دست دانش‌آموزان است نه معلم. هر دانش‌آموز بر اساس توان خود در فعالیت‌های یادگیری شرکت می‌کند و از یک مرحله به مرحله دیگر می‌رود.

■ **روش آموزش فراگیر:** در این روش معلم چندین سطح عملکرد برای موفقیت همه دانش‌آموزان ارائه می‌کند. دانش‌آموز سطح عملکرد را بر اساس توانایی خود انتخاب می‌کند و در تکالیف یادگیری

آن شرکت می‌کند. به‌عنوان مثال در آموزش تمرینات بندنویسی، متن‌نویسی و آفرینش ادبی، معلم چندین سطح تمرین (ساده به دشوار) ارائه می‌کند و دانش‌آموز با توجه به توانایی خود یکی از سطوح نگارشی را انتخاب می‌کند و می‌نویسد.

■ **روش خودارزیابی:** در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با برگه معیارهای تعیین‌شده توسط معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان بر عملکرد خود نظارت می‌کنند. به‌عنوان مثال معلم معیارهای مدنظر در خواندن و نوشتن را در هر جلسه مشخص می‌کند و دانش‌آموزان بر اساس آن خودارزیابی می‌کنند و به معلم در پایان کلاس بازخورد ارائه می‌دهند.

■ **روش پروژه:** این روش در آموزش موضوعات دانشی درس فارسی در گستره فضای مجازی بسیار پرکاربرد و قابل اجراست. در شروع آموزش، معلم انواع پروژه در درس فارسی را به شرح زیر معرفی و دانش‌آموزان را در انتخاب مناسب آنها راهنمایی می‌کند. برای این کار معلم می‌تواند نمونه‌هایی از پروژه‌های دانش‌آموزی در سال‌های گذشته را نیز نمایش دهد.

■ تهیه گزارش با مراجعه به منابع علمی همچون کتاب و مقالات موجود در بستر اینترنت و اپلیکیشن‌ها

■ تهیه گزارش بر اساس ضبط مشاهدات در محیط زندگی

■ تهیه گزارش بر اساس مصاحبه با افراد مختلف در خانواده

■ تهیه روزنامه دیواری

■ کشیدن نقاشی از موضوعات و مفاهیم مختلف آموزشی

■ داستان‌نویسی درباره موضوعات مشخص شده از جانب معلم

■ واژه‌سازی، گروه‌کلمه‌سازی، جمله‌سازی و متن‌نویسی

پس از معرفی موضوعات درس فارسی (بر اساس کتاب‌های راهنمای معلم)، معلم فهرستی از عناوین موضوعات مرتبط را تهیه می‌کند و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد تا هر دانش‌آموز با مشورت اولیای خود و مطابق باذوق و علاقه، موضوعی از این فهرست را انتخاب کنند. پس از انتخاب موضوعات توسط دانش‌آموزان رهنمودهای زیر برای هدایت و ارزیابی بهتر پروژه قابل استفاده است:

■ آشنا کردن دانش‌آموزان با هدف و حدود انتظارات پروژه

■ آشنا کردن والدین با پروژه، هدف‌ها و انتظارات آن

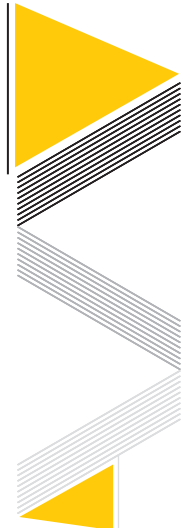
■ درخواست اعلام زمان‌بندی اجرای پروژه و ارائه گزارش از دانش‌آموز

■ نظارت مستمر بر فرایند انجام پروژه‌ها با دریافت گزارش

■ دادن فرصت مشخص به دانش‌آموزان و برای گزارش پروژه خود به شما و سایر هم‌کلاسی‌های خود

■ معرفی پروژه‌های بهتر و بایگانی آنها در مدرسه و نمایش در معرض عموم

■ **روش اکتشافی:** در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی از انواع رسانه‌های مختلف آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و...) بهره کافی ببرد.

یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف و مسئله‌ای را حل می‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب‌های نادرست دانش‌آموزان را به سمت جواب‌های درست هدایت می‌کند. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ کند؛ به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را وادار به فکر کردن می‌کند و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می‌کند.

■ **روش دقیق خوانی:** در این نوع خواندن، دانش‌آموز به درک کامل متن خواندنی و نگهداری آن به طور منظم در حافظه می‌رسد و به افکار اصلی نویسنده پی می‌برد. به ارتباط بین مطالب می‌پردازد، خلاصه متن را بیان و از آن نتیجه‌گیری می‌کند.

■ **روش خواندن تجسمی:** هدف این نوع خواندن درک عمیق‌تر، تحریک حس کنجکاوی و مشارکت فعالانه در مطالعه است. برای رسیدن به اهداف مذکور لازم است قبل از مطالعه سؤالاتی از بین متن انتخاب شود.

■ **روش خواندن انتقادی:** در این روش، دانش‌آموز به تجزیه و تحلیل مطالب، ارزش‌گذاری و قضاوت مطالب و برقراری ارتباط بین جوانب مختلف مطالب می‌پردازد.

■ **روش خواندن التذادی:** خواندن برای درک زیبایی‌ها روش مؤثری برای پرورش حس زیبایی‌شناسی و تقویت ذوق ادبی است. بهتر است دانش‌آموز بیشتر به دنبال یافتن زیبایی‌های موجود در نثر و شعر باشد، مانند: یافتن تشبیهات، ضرب‌المثل‌ها، وزن و قافیه، موسیقی موجود در شعر.

۳- ارزش‌یابی

- در کتاب راهنمای معلم روش‌های ارزش‌یابی درسی فارسی به تفصیل ارائه شده است که در آموزش‌های حضوری قابل اجراست. در شرایط آموزش‌های غیرحضوری درسی فارسی روش‌های ارزش‌یابی متناسب با هر یک از محتواهای این درس در دوره دوم متوسطه ارائه خواهد شد.

- ساعات تدریس این درس در وضعیت زرد، یک هفته در میان ۲ جلسه فارسی، ۲ جلسه نگارش و ۲ جلسه علوم و فنون است.

- در ارزیابی‌های غیرحضوری حتماً به روخوانی متن با رعایت آهنگ و لحن مناسب آن، درک مطلب، خودارزیابی، گفت و گو، حفظ شعر، کتاب‌خوانی و پژوهش، سخن‌وری و فن بیان، پاسخ به فعالیت‌ها و تمرین‌ها، شعرخوانی و روان‌خوانی توجه شود.

- نمره هر یک از ریز مواد بالا، به تشخیص معلم و متناسب با فرایند آموزش و شرایط کلاس و درس تعیین می‌شود.

- املاي حضوري هميشه از درس خوانده شده، نيست. مي‌توان از درس‌هاي پيشين و حتي ديگر کتاب‌های درسی همان پایه نیز املا گفت. در املاي واژگان، تشديد ارزش املايي ندارد.

- گسسته یا پیوسته‌نویسی واژه‌هایی که ساخت ترکیبی دارند (مانند کتاب خانه یا کتابخانه)، یکسان است و ارزش املایی ندارد.

- در حفظ شعر، از آوردن جای خالی باید پرهیز کرد، سروده کامل یا بخشی از آن خواسته شود.
- در آزمون‌ها و پرسش‌های فرایندی که در جریان یادگیری کلاسی به صورت شفاهی برگزار می‌شود، به موضوع‌های خوانشی یا پاره‌مهارت‌های خوانداری (مانند لحن، تکیه، مکث و درنگ، فراز و فرودهای آوایی و...) و فن بیان باید توجه شود. سؤال‌های معنایی و دستوری، باید در «جمله» پرسیده شود.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- سامانه ملی رشد

در آموزش‌های غیرحضورى معلمان می‌توانند از انواع فیلم‌های آموزشی مناسب برای درس فارسی، نگارش و علوم و فنون ادبی بارگذاری شده بر سامانه ملی رشد به‌عنوان پشتیبان برنامه درسی استفاده کنند. عناوین این فیلم‌ها عبارت‌اند از:

- فیلم آموزش فارسی پایه‌های دهم تا دوازدهم

- کتاب گویای فارسی دهم تا دوازدهم

- فیلم آموزش نگارش دهم تا دوازدهم

- لوح فشرده اشعار حفظی کتاب‌های فارسی

- فیلم آموزش مهارت‌های نوشتاری کتاب‌های نگارش دهم تا دوازدهم

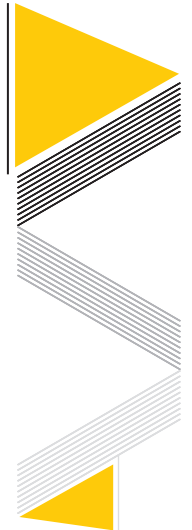
- لوح فشرده فیلم‌های مناسب با محتوای دروس فارسی و نگارش و علوم و فنون

علاوه بر فیلم‌های آموزشی مذکور تعدادی فیلم آموزشی ویژه دانش‌آموزان بر روی سامانه رشد موجود است که بهره‌مندی از آنها در آموزش‌های مجازی علاوه بر ایجاد تنوع در آموزش برای دانش‌آموزان نیز جذاب و دل‌چسب خواهد بود. همچنین توصیه می‌شود با امکانی که این سامانه در اختیار کاربران قرار داده است، معلمان نسبت به بارگذاری محتواهای آموزشی مناسب اقدام کنند.

- سامانه شاد

همه بسته‌های آموزشی مندرج در سامانه رشد (لوح‌های آموزشی، فیلم‌های آموزشی)، پس از مناسب‌سازی (از نظر حجم و زمان) قابلیت بارگذاری در سامانه رشد را دارند. همچنین فیلم‌های آموزشی تولیدشده توسط معاونت آموزشی ابتدایی و متوسطه و شبکه آموزش قابل بهره‌برداری است.

همچنین برخی از فیلم‌های تولیدشده متناسب با اهداف برنامه درسی که توسط استان‌ها باهدف آموزش مهارت‌های زبانی و ادبی تولیدشده قابل استفاده در سامانه رشد است. همچنین معلمان محترم می‌توانند نسبت به تولید محتوای آموزشی در فارسی، نگارش، علوم و فنون ادبی به صورت انفرادی و با استفاده از وسایل ساده موجود در منزل به تفکیک ۱۲ پایه تحصیلی و در سه سطح مبتدی، نیمه‌ماهر و ماهر اقدام کنند.

- رسانه سراسری و استانی

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی و محلی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی دانش‌آموزان برای آموزش زبان و ادبیات فارسی در منزل بهره برد.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- دانش آموز

- توجه به محتوای آموزشی و رعایت مراحل انجام تکالیف در منزل
- داشتن فضای مناسب برای انجام تکالیف زبانی، ادبی و فکری در منزل
- رعایت نکات زبانی، ادبی و فکری در انجام تکالیف تولیدی فارسی، نگارش و علوم و فنون ادبی
- انجام تکالیف هر جلسه آموزش در منزل و ثبت و گزارش‌دهی به‌موقع به معلم
- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزش مجازی

- معلم

- داشتن طراحی آموزشی در هر جلسه آموزش
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب فضای مجازی در هر جلسه
- بهره‌مندی از محتواهای آموزشی مناسب در رسانه‌های رشد و شاد
- تدارک و طراحی انواع تمرینات زبانی، ادبی و فکری با تأکید بر تمرینات انفرادی
- هدایت و راهبری و نظارت بر عملکرد دانش‌آموزان در منزل از طریق ارتباط با دانش‌آموز و اولیا

- مدیران مدرسه

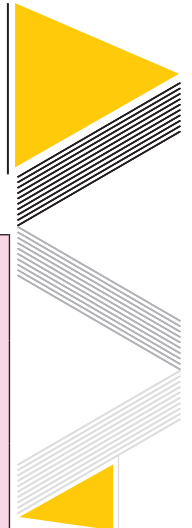
- همکاری با معلمان در تمهید مقدمات و اجرای هرچه بهتر آموزش‌های غیرحضوری
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضوری

- خانواده

- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف در منزل
- همکاری در تأمین منابع مطالعاتی زبان و ادبیات تعیین شده توسط معلم
- نظارت بر انجام فعالیت‌ها و تکالیف کتاب‌های در منزل
- همکاری با معلم در اجرای هرچه بهتر آموزش‌های غیرحضوری

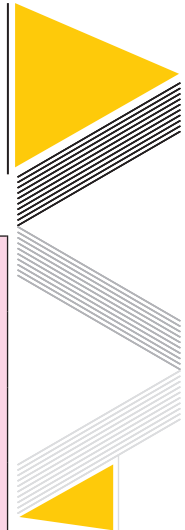
راهنمای درس تربیت بدنی

مستول تربیت: همکاری با معلم از طریق تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل و تأمین وسایل ورزشی مورد نیاز در منزل	خانواده	
	مدیریت مدرسه	
	معلم	
	دانش آموز	
سازمان دهنده و هماهنگ کننده: تمهید مقدمات، هدایت و نظارت بر اجرای آموزش مجازی درس تربیت بدنی	معلم	
	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: تدارک و طراحی آموزشی مناسب با استفاده از تمرینات حرکتی متنوع و جذاب متناسب با سرفصل دروس	
	دانش آموز	
	یادگیرنده فعال: انجام تکالیف حرکتی و تمرینات در منزل با مشاهده و بهره‌مندی از آموزش‌های مجازی و حضوری	
مهارت‌های حرکتی حضوری - فاکتورهای آمادگی جسمانی آفلاین - دانش‌ها آفلاین و آنلاین	ارزشیابی	
	شبه‌های	
	ارزشیابی	
	حضوری / غیرحضوری (بیرون خط) / online (برخط)	
آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده	رسانه‌های آموزشی	استانی
		سراسری
		شبکه شاد
		شبکه رشد
آموزش انواع برنامه‌های ورزشی مناسب اعضای خانواده	رسانه‌های پشتیبان	تلویزیون
		فضای مجازی
		شبکه شاد
		شبکه رشد
آموزش مهارت‌های ورزشی قابل اجرا در خانه، تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با سرفصل‌های درس	رسانه‌های پشتیبان	شبکه شاد
		شبکه رشد
		فضای مجازی
		تلویزیون
فیلم‌ها و محتواهای آموزش تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان و معلمان	رسانه‌های پشتیبان	شبکه شاد
		شبکه رشد
		فضای مجازی
		تلویزیون
بخش حضوری: براساس کتاب راهنمای معلم بخش غیر حضوری: فعالیت‌های آمادگی جسمانی با روش فراگیر، وظیفه‌ای، شخصی‌سازی شده، خودارزیابی. دروس دانشی با روش پروژه، اکتشافی	روش تدریس	
	روش تدریس	
	روش تدریس	
	روش تدریس	
محتوا	غیر حضوری	
	غیر حضوری	
	غیر حضوری	
	غیر حضوری	
زمان آموزش	ساعت	
	جلسه	
	جلسه	
	جلسه	
دوره / شاخه / پایه / درس		
تربیت بدنی / دهم / دوره دوم متوسطه		

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: همکاری با معلم از طریق تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل و تامین وسایل ورزشی مورد نیاز در منزل
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: تمهید مقدمات، هدایت و نظارت بر اجرای آموزش مجازی درس تربیت بدنی
	معلم	راهنبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: تدارک و طراحی آموزشی مناسب با استفاده از تمرینات حرکتی متنوع و جذاب متناسب با سرفصل دروس
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام تکالیف حرکتی و تمرینات در منزل با مشاهده و بهره‌مندی از آموزش‌های مجازی و حضوری
شیوه‌های ارزشیابی	حضوری / غیر حضوری online (برخط) / offline (خفا) مهارت‌های حرکتی حضوری فاکتورهای آمادگی جسمانی آفلاین - دانش‌ها آفلاین و آنلاین	
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
	تلویزیون	آموزش انواع برنامه‌های ورزشی مناسب اعضای خانواده
	شبکه‌های مجازی	آموزش مهارت‌های ورزشی قابل اجرا در خانه، تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با سرفصل‌های درس
	فضای مجازی	فیلم‌ها و محتوای آموزش تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان و معلمان
راهبرهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	بخش حضوری: براساس کتاب راهنمای معلم بخش غیر حضوری: فعالیت‌های آمادگی جسمانی با روش فراگیر، وظیفه‌ای، شخصی سازی شده، خودارزیابی. دروس دانشی با روش پروژه، اکتشافی
	محتوا	غیر حضوری
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری
	جلسه	۲
دوره / شاخه / پایه / درس		تربیت بدنی / یازدهم / دوره دوم متوسطه

موضوعات برنامه	خانواده	
	مسئول تربیت: همکاری با معلم از طریق تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل و تأمین وسایل ورزشی مورد نیاز در منزل	
مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: تمهید مقدمات، هدایت و نظارت بر اجرای آموزش مجازی درس تربیت بدنی	
معلم	راهنبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: تدارک و طراحی آموزشی مناسب با استفاده از تمرینات حرکتی متنوع و جذاب متناسب با سرفصل دروس	
دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام تکالیف حرکتی و تمرینات در منزل با مشاهده و بهره‌مندی از آموزش‌های مجازی و حضوری	
شیوه‌های ارزشیابی	مهارت‌های حرکتی حضوری، فاکتورهای آمادگی جسمانی آفلاین - دانش‌ها آفلاین و آنلاین حضوری / غیر حضوری (بیرون خط) online (برخط)	
رسانه‌های آموزشی	استانی	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
	تلوویزیون	آموزش انواع برنامه‌های ورزشی مناسب اعضای خانواده
	سراسری	آموزش مهارت‌های ورزشی قابل اجرا در خانه، تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با سرفصل‌های درس
	شبکه شاد	فیلم‌ها و محتواهای آموزش تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان و معلمان
رسانه‌های پشتیبان	شبکه‌های مجازی	
رسانه‌های پشتیبان	شبکه رشد	
راهنمای یاددهی - یادگیری	بخش حضوری: براساس کتاب راهنمای معلم بخش غیر حضوری: فعالیت‌های آمادگی جسمانی با روش فراگیر، وظیفه‌ای، شخصی‌سازی شده، خودارزیابی. دروس دانشی با روش پروژه، اکتشافی	
	روش تدریس	
محتوا	غیر حضوری	چگونه یک برنامه تمرینی برای بهبود استقامت قلبی تنفسی خودمان طراحی کنیم؟ تمرینات استقامت قلبی تنفسی چگونه یک برنامه تمرینی برای بهبود قدرت و استقامت عضلانی خودمان طراحی کنیم؟ تمرینات قدرت و استقامت عضلانی چگونه یک برنامه تمرینی برای بهبود انعطاف‌پذیری خودمان طراحی کنیم؟ تمرینات انعطاف‌پذیری دانشی: تقویم ورزشی (مکمل‌ها و مواد انرژی زا) دانشی: عوامل مؤثر بر فعالیت جسمانی
	حضوری	چگونه بسکتبال بازی کنیم؟ چگونه فوتبال بازی کنیم؟ چگونه به‌مینتون بازی کنیم؟ چگونه والیبال بازی کنیم؟ چگونه هندبال بازی کنیم؟ چگونه تنیس روی میز بازی کنیم؟ مهارت‌های اردویی ۲
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری
	جلسه	۲
دوره / شاخه / پایه / درس	تربیت بدنی / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	

۱- محتوا

در وضعیت زرد، محتوای آموزشی بخش‌های دانشی و آمادگی جسمانی به صورت غیر حضوری و محتوای بخش‌های مهارت‌های حرکتی به صورت حضوری انجام می‌شود.

۲- روش‌های تدریس

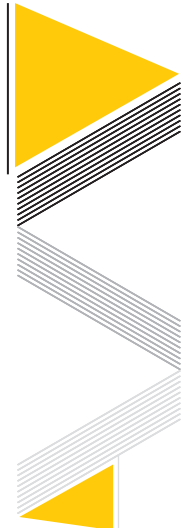
در کتاب راهنمای معلم روش‌های تدریس درس تربیت بدنی به تفصیل ارائه شده است که در آموزش‌های حضوری قابل اجراست. در شرایط آموزش‌های غیر حضوری درس تربیت بدنی روش‌های تدریس متناسب با هر یک از محتواهای این درس در دوره‌های مختلف تحصیلی به شرح جدول زیر پیشنهاد می‌شود:

۸۹

دوره تحصیلی	نوع آموزش	محتوا	روش‌های تدریس پیشنهادی
دوم متوسطه	حضور	مهارت‌های ورزشی	بر اساس کتاب راهنمای معلم (آموزش به روش درک بازی و...)
	غیر حضوری	آمادگی جسمانی	روش وظیفه‌ای روش شخصی‌سازی شده روش آموزش فراگیر روش خودارزیابی
		موضوعات دانشی	اکتشافی روش پروژه

■ **روش وظیفه‌ای:** در این روش یادگیرنده وظایف حرکتی تعیین شده توسط معلم را انجام می‌دهد و معلم نیز بازخورد فردی ارائه می‌دهد. این روش برای تمرین فردی طراحی شده است، لذا در آموزش‌های مجازی نیز کاربرد زیادی دارد. به عنوان مثال معلم می‌تواند تکالیف حرکتی شامل تمرینات آمادگی جسمانی را به صورت کلی تجویز کند و هر یک از دانش‌آموزان با توجه به زمان در اختیار در منزل تمرینات مربوط را انجام دهند و گزارش آن را در کارنامه تکالیف حرکتی در منزل ثبت و ارائه کنند.

■ **روش شخصی‌سازی شده:** روش شخصی‌سازی شده، برنامه‌ای است که بر اساس تفاوت‌های توانایی‌های جسمی و شناختی یادگیرنده تهیه شده است. در این روش معلم به هر دانش‌آموز اجازه می‌دهد که با سرعت عمل خودش، تکالیف یادگیری تجویز شده توسط معلم را انجام دهد و پیشرفت کند. پیام اصلی این روش این است که دانش‌آموزان در حد توانشان سریع و در حد نیازشان آهسته پیشرفت کنند. تمرکز اصلی این روش بر پاسخ به نیازهای هر فرد یادگیرنده در آموزش است تا در

جریان یادگیری ضمن احساس راحتی، انگیزه و از همه مهم‌تر اعتماد به نفس خود را ارتقا داده و طعم موفقیت را نیز بچشد. در این روش دانش‌آموزان همه در حال یادگیری در مسیر اهداف یکسان هستند، اما مسیرهای دستیابی به اهداف مشترک، به سطح پیشرفت فردی و سبک یادگیری دانش‌آموز بستگی دارد. این روش یکی از روش‌های مؤثر در آموزش‌های مجازی درس تربیت بدنی است و به معلم این امکان را می‌دهد تا از امکانات، فضا و انواع رسانه‌های آموزشی قابل استفاده در فضای مجازی (فیلم، عکس، پوستر و ...) بهره لازم را ببرد.

ویژگی‌های این روش عبارت‌اند از:

■ **محتوا:** فهرست محتوا و تکالیف بر اساس نتایج پیش‌آزمون، به هر دانش‌آموز ارائه می‌شود و پی‌گیری و اجرای تکالیف توسط دانش‌آموز صورت می‌گیرد.

■ **کنترل مدیریتی:** سیاست‌ها توسط معلم و مدیریت اجرای تکالیف توسط دانش‌آموزان صورت می‌پذیرد و اولیا در منزل نقش نظارتی خواهند داشت.

■ **تکالیف:** باهدف درگیرسازی دانش‌آموزان در فعالیت‌های حرکتی ارائه می‌شود و بیشتر تکالیف برای تمرین انفرادی طراحی شده است و دانش‌آموزان موظف به انجام، ثبت و گزارش دهی تکالیف به معلم هستند.

■ **تعاملات آموزشی:** به‌طور متوسط در هر جلسه آموزش یک بازخورد توسط معلم ارائه می‌شود.

■ **تعیین روال عمل:** سرعت عمل یادگیری توسط هر دانش‌آموز تعیین می‌شود. دانش‌آموز تصمیم می‌گیرد که چه زمان، تمرین را آغاز و به پایان برساند.

■ **پیشبرد تکالیف:** کنترل پیشرفت تکالیف یادگیری در دست دانش‌آموزان است، نه معلم. هر دانش‌آموز بر اساس توان خود در فعالیت‌های یادگیری شرکت دارد و از یک مرحله به مرحله دیگر می‌رود. از این رو در آموزش آمادگی جسمانی می‌توان به راحتی از این روش آموزش استفاده کرد.

■ **روش آموزش فراگیر:** در این روش معلم چندین سطح عملکرد برای موفقیت همه دانش‌آموزان ارائه می‌کند. دانش‌آموز سطح عملکرد را بر اساس توانایی خود انتخاب می‌کند و در تکالیف یادگیری آن شرکت می‌کند؛ به‌عنوان مثال، در آموزش تمرینات قدرت و استقامت عضلانی آمادگی جسمانی، معلم چندین سطح تمرین (ساده به دشوار) ارائه می‌کند و دانش‌آموز با توجه به توانایی خود یکی از سطوح تمرینی را انتخاب کرده و در تمرینات آن شرکت می‌کند.

■ **روش خودارزیابی:** در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با برگه معیارهای تعیین شده توسط معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان بر عملکرد خود نظارت می‌کنند؛ به‌عنوان مثال، معلم هنجارهای مدنظر در انعطاف‌پذیری را در هر جلسه آموزش مشخص می‌کند و دانش‌آموزان براساس اطلاعات آن هنجارها خودارزیابی می‌کنند و به معلم در پایان کلاس بازخورد ارائه می‌دهند.

■ **روش پروژه:** این روش در آموزش موضوعات دانشی درس تربیت بدنی، در بستر فضای مجازی بسیار پر کاربرد و قابل اجراست.

در شروع آموزش، معلم اشکال پروژه در درس تربیت بدنی را به شرح زیر معرفی کرده و دانش‌آموزان را در انتخاب مناسب آنها راهنمایی می‌کند. بری این کار معلم می‌تواند نمونه‌هایی از پروژه‌های دانش‌آموزی در سال‌های گذشته را نیز نمایش دهد.

- تهیه گزارش با مراجعه به منابع علمی همچون کتاب و مقالات موجود در بستر اینترنت و اپلیکیشن‌ها
- تهیه گزارش براساس ضبط مشاهدات در محیط زندگی
- تهیه گزارش براساس مصاحبه با افراد مختلف در خانواده
- تهیه روزنامه دیواری
- کشیدن نقاشی و داستان‌نویسی
- ساخت ابزار و ماکت وسیله ورزشی

۹۱

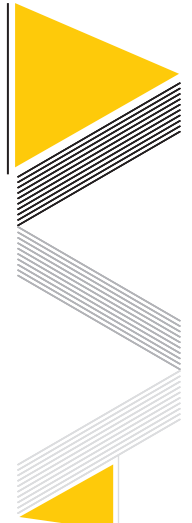
پس از معرفی موضوعات دانشی درس تربیت بدنی - بر اساس کتاب‌های راهنمای معلم - معلم فهرستی از عناوین موضوعات مرتبط را تهیه کرده و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد تا هر دانش‌آموز با مشورت اولیا خود و مطابق باذوق و علاقه، موضوعی از این فهرست را انتخاب کند. پس از انتخاب موضوعات توسط دانش‌آموزان برای هدایت و ارزیابی بهتر پروژه رهنمودهای زیر قابل استفاده است:

- آگاه‌سازی دانش‌آموزان با هدف و حدود انتظارات پروژه
 - آگاه‌سازی والدین در جریان پروژه، هدف‌ها و انتظارات آن
 - درخواست اعلام زمان‌بندی اجرای پروژه و ارائه گزارش از دانش‌آموز
 - نظارت مستمر بر فرایند انجام پروژه‌ها با دریافت گزارش
 - دادن فرصت مشخص به دانش‌آموزان برای گزارش پروژه خود به شما (معلم) و سایر همکلاسی‌های خود
 - معرفی پروژه‌های بهتر و بایگانی آنها در مدرسه و نمایش در معرض عموم
- روش اکتشافی:** در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی از انواع رسانه‌های مختلف آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و ...) بهره کافی را ببرد.

یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش‌آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف نموده و مسئله‌ای را حل می‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب‌های نادرست دانش‌آموزان را به سمت جواب‌های درست هدایت می‌نماید. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ نماید به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را وادار به فکر کردن می‌کند و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می‌نماید.

برای مثال در آموزش «سبک زندگی من» در پایه دهم:

- معلم فکر کردن را در دانش‌آموزان با گفت‌وگو و طرح پرسش برمی‌انگیزد و از آنها می‌خواهد با ارائه نمونه‌هایی از سبک‌های زندگی افراد مختلف، ویژگی‌های سبک زندگی را دنبال کنند.
- معلم پس از ارائه چند ویژگی سبک زندگی، چک‌فهرستی را برای بررسی کردن سبک زندگی به

دانش‌آموزان ارائه می‌نمایند.

- معلم باید اطمینان حاصل کند که دانش‌آموزان مسئله را فهمیده‌اند و بدانند که دنبال چه چیزی می‌گردند و چگونه باید این چک‌لیست را پر کنند.
- معلم پس از مقایسه چند سبک زندگی معرفی شده توسط دانش‌آموزان، آنها را به دسته‌بندی محاسن و معایب سبک زندگی فعال و غیرفعال راهنمایی می‌کند.
- پس از اطمینان از درک اهمیت ضرورت سبک زندگی فعال توسط دانش‌آموزان، فعالیت‌هایی را ارائه می‌نماید که به شکل‌گیری انواع الگو برای داشتن سبک زندگی فعال می‌انجامد.
- درنهایت بارانمایی دانش‌آموزان به آنها کمک می‌کند تا بهترین الگوی سبک زندگی فعال مناسب خود را کشف و ارائه کنند.

۳- ارزشیابی

بخش آموزش‌های حضوری:

در ارزشیابی بخش حضوری این درس که شامل آموزش مهارت‌های ورزشی است، معلم به صورت مستمر و در جریان آموزش به کمک روش‌های مختلفی از جمله ارزیابی معلم، خودارزیابی و ارزیابی همسالان با استفاده از ابزارهای رایج در تربیت بدنی همچون چک‌لیست خودارزیابی، چک‌لیست ارزیابی پروژه، چک‌لیست مشاهده رفتار، کارنمای ثبت تکالیف منزل، آزمون‌های کتبی آنلاین و... وضعیت دانش‌آموزان را در طول آموزش‌های حضوری سال تحصیلی ارزیابی می‌کند.

بخش آموزش‌های غیرحضوری:

در ارزشیابی بخش غیرحضوری این درس که شامل آموزش آمادگی جسمانی و موضوعات دانشی است، معلم به صورت مستمر و در جریان آموزش به کمک روش‌های مختلفی از جمله خودارزیابی و ارزیابی والدین با استفاده از ابزارهای رایج در تربیت بدنی همچون چک‌لیست خودارزیابی، چک‌لیست ارزیابی پروژه، چک‌لیست مشاهده رفتار، کارنمای ثبت تکالیف منزل، آزمون‌های کتبی آنلاین و... وضعیت دانش‌آموزان را در طول آموزش‌های غیرحضوری سال تحصیلی ارزیابی می‌کند.

جدول راهنمای ارزشیابی درس تربیت بدنی دوره دوم متوسطه در شرایط زرد مدارس در سال
تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹

نوع آموزش	محتوای آموزشی	ملاک‌های ارزشیابی	روش سنجش و ارزشیابی	ابزار جمع‌آوری داده‌ها
حضور	بخش مهارت‌های ورزشی (۱۰ نمره)	<ul style="list-style-type: none"> رفتارهای فردی و اجتماعی (پوشش ورزشی، حضور به موقع، اجرای تکالیف و مسئولیت‌پذیری، کنترل هیجانات و احترام به دیگران، رعایت بهداشت فردی و عمومی...) 	<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی همسالان خودارزیابی ارزیابی معلم 	<ul style="list-style-type: none"> چک‌لیست مشاهده رفتار دفتر گزارشات سرگروه چک‌لیست ارزشیابی از خود یا دیگران
		<ul style="list-style-type: none"> سطح مهارت‌های ورزشی (مهارت‌های مدنظر در هر نیمسال) 	<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی همسالان خودارزیابی ارزیابی معلم 	<ul style="list-style-type: none"> چک‌لیست ثبت رکورد چک‌لیست مشاهده رفتار
		<ul style="list-style-type: none"> امتیازات کسب‌شده در انجام بازی‌ها و رقابت‌های کلاسی 	<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی همسالان ارزیابی معلم 	<ul style="list-style-type: none"> چک‌لیست ثبت امتیازات
		<ul style="list-style-type: none"> به‌کارگیری قوانین و مقررات و استراتژی‌ها در بازی‌های ورزشی 	<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی همسالان ارزیابی معلم 	<ul style="list-style-type: none"> چک‌لیست مشاهده رفتار
		<ul style="list-style-type: none"> مشارکت فعال در تمرینات و بازی‌های ورزشی 	<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی همسالان ارزیابی معلم 	<ul style="list-style-type: none"> چک‌لیست مشاهده رفتار

غیر حضوری	■ شناخت مفاهیم و اصول آمادگی جسمانی	■ ارزیابی معلم	■ چک‌لیست ارزیابی پروژه ■ آزمون‌های کتبی آنلاین
	■ آمادگی جسمانی (۸ نمره)	■ انجام تمرینات و تکالیف حرکتی ■ آمادگی جسمانی	■ کارنمای ثبت تکالیف حرکتی در منزل ■ پوشه کار ■ چک‌لیست مشاهده رفتار
	■ سطوح آمادگی جسمانی (فاکتورهای مدنظر در هر نیمسال)	■ ارزیابی معلم ■ ارزیابی والدین	■ چک‌لیست مشاهده رفتار ■ آزمون‌های آمادگی جسمانی
	■ موضوعات دانشی (۲ نمره)	■ شناخت موضوعات مربوط به زندگی فعال	■ چک‌لیست ارزیابی پروژه ■ گزارش تکالیف منزل ■ آزمون‌های کتبی آنلاین

۴- رسانه‌های پشتیبان

■ سامانه ملی رشد:

در آموزش‌های غیرحضوری معلمان می‌توانند از انواع فیلم‌های آموزشی تربیت‌بدنی بارگذاری شده بر روی سامانه ملی رشد، به‌عنوان پشتیبان برنامه درسی استفاده کنند؛ عناوین این فیلم‌ها عبارت‌اند از:

- فیلم آموزش تنیس روی میز ویژه معلمان تربیت‌بدنی دوره دوم متوسطه
- فیلم آموزش بدمینتون ویژه معلمان تربیت‌بدنی دوره دوم متوسطه

علاوه بر فیلم‌های آموزشی مذکور تعدادی فیلم آموزشی ویژه دانش‌آموزان بر روی سامانه رشد موجود است که بهره‌مندی از آنها در آموزش‌های مجازی علاوه بر ایجاد تنوع در آموزش، برای دانش‌آموزان نیز جذاب و دل‌چسب خواهد بود. عناوین فیلم‌های آموزشی درس تربیت‌بدنی ویژه دانش‌آموزان عبارت‌اند از:

- فیلم ورزش زورخانه ویژه دانش‌آموزان
- فیلم ورزش پیاده‌روی در کوهستان ویژه دانش‌آموزان

همچنین توصیه می‌شود با امکانی که این سامانه در اختیار کاربران قرار داده است، معلمان نسبت به بارگذاری محتواهای آموزشی مناسب اقدام نمایند.

■ سامانه شاد:

حوزه تربیت‌بدنی و سلامت در شبکه شاد دارای کانال‌های متنوعی از جمله کانال تربیت‌بدنی و سلامت،

کانال کانون‌های ورزشی، کانال تغذیه سالم، وزن سالم و زندگی سالم و کانال باشگاه مجازی بدن‌سازی و آمادگی جسمانی است. در هر یک از این کانال‌ها، محتوای متنوعی برحسب موضوع بارگذاری شده است. در کانال تربیت بدنی و سلامت محتوای درسی تمام پایه‌های تحصیلی از اول ابتدایی تا دوازدهم در بخش‌های دانشی، آمادگی جسمانی، مهارت‌های ورزشی، انواع بازی‌های ورزشی در خانه، ورزش صبحگاهی سرگرمی‌های ورزشی و مباحث اخلاقی و تربیتی بارگذاری شده است. همچنین در کانال کانون‌های ورزشی، آموزش ۸ رشته ورزشی (والیبال، بسکتبال، هندبال، فوتسال، بدمینتون، طناب‌زنی و حرکات اصلاحی) ارائه شده است.

■ رسانه سراسری و استانی:

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی و محلی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی دانش‌آموزان برای آموزش مؤلفه‌های آمادگی جسمانی، بخش‌های دانشی و بازی‌های حرکتی در منزل بهره برد.

۹۵

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

■ دانش آموز:

- رعایت مراحل گرم کردن و سرد کردن بدن هنگام انجام تکالیف حرکتی در منزل
- داشتن پوشش ورزشی مناسب برای انجام تکالیف حرکتی در منزل
- رعایت نکات بهداشتی و تغذیه‌ای انجام فعالیت‌های حرکتی در منزل
- انجام تکالیف حرکتی و دانشی هر جلسه آموزش در منزل و ثبت و گزارش‌دهی به‌موقع به معلم
- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزش مجازی

■ معلم:

- داشتن طراحی آموزشی در هر جلسه آموزش
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب فضای مجازی در هر جلسه
- بهره‌مندی از محتواهای آموزشی مناسب در رسانه‌های رشد و شاد
- تدارک و طراحی انواع تمرینات حرکتی با تأکید بر تمرینات انفرادی
- هدایت و راهبری و نظارت بر عملکرد دانش‌آموزان در منزل از طریق ارتباط با دانش‌آموز و اولیا
- برگزاری جلسات مجازی با اولیا با هدف تدارک محیط آموزشی مناسب در منزل
- انجام ارزشیابی براساس دستورالعمل ارائه شده

■ مدیریت مدرسه:

- همکاری با معلمان در تمهید مقدمات و اجرای هر چه بهتر آموزش‌های حضوری و غیرحضوری
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های

غیرحضوری

- نظارت بر آموزش‌های مجازی درس تربیت بدنی براساس بودجه‌بندی ارائه شده
- نظارت بر رعایت موازین و ارزش‌های فرهنگی و دینی در جریان آموزش‌های مجازی

■ خانواده:

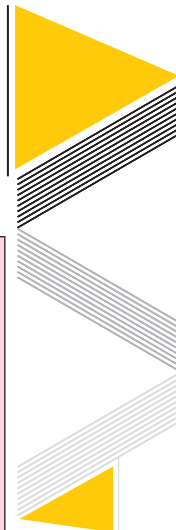
- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل
- همکاری در تأمین وسایل ورزشی در منزل
- نظارت بر انجام فعالیت‌ها و رعایت مراحل گرم کردن، سرد کردن و ایمنی فعالیت‌های حرکتی در منزل
- نظارت بر رعایت مسائل بهداشتی و تغذیه دانش‌آموزان در هنگام انجام تکالیف حرکتی در منزل
- همکاری با معلم در اجرا و ارزشیابی هر چه بهتر آموزش‌های غیرحضوری
- فراهم آوردن محیط امن و مناسب برای انجام فعالیت‌های حرکتی در منزل
- شرکت در جلسات مجازی ویژه اولیا

راهنمای درس سلامت و بهداشت

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مسئول تربیت: نظارت دقیق بر روند بخش آموزش در خانه، مشارکت در بحث‌های ناظر بر فعالیت‌های کتاب به‌ویژه رژیم مصرف رسانه و همراهی با دانش‌آموزان در روند آموزش و انجام فعالیت‌های عملی	خانواده		
	مدیریت مدرسه		
	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: جدی گرفتن این کتاب و جلوگیری از حذف این درس و جایگزین شدن آن با سایر دروس		
راهبر و هدایت‌کننده یاددهی-یادگیری: تمرکز بر پرسش‌های دانش‌آموزان و تلاش برای به روز کردن اطلاعات خود در این حوزه با استفاده از منابع ارائه شده در سامانه‌های معتبر/تمرکز جدی بر بخش فعالیت‌های کتاب و ملاک ارزیابی قرارداد فعالیت‌ها و گزارشات دانش‌آموز به‌جای تکیه بر مباحث نظری کتاب	معلم		
یادگیرنده فعال: انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش‌دهی به معلم و شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به‌صورت مجازی - مشارکت فعال در برنامه‌ها و پروژه‌ها	دانش‌آموز		
آفلاین: از طریق ارزشیابی مستمر و ارائه فعالیت‌های کلاسی به معلم - آزمون کتبی آنلاین به صورت تحلیلی یا محفوظات با رعایت ملاحظات آزمون کتبی - حضوری: از طریق فعالیت‌های کلاسی (نمره میزان فعالیت‌ها جایگزین نمره کتبی می‌تواند بشود)	حضوری (تیر و خط) حضوری (تیر و خط) online (برخط)		
در حال حاضر قابلیت و ضرورت ندارد.	استانی	رسانه‌های پشتیبان تلویزیون سراسری شبکه شاد فضای مجازی شبکه رشد	
رفع خلأهای تدریس مجازی و کمک به دانش‌آموزانی که دسترسی به فضای مجازی ندارند.	سراسری		
ارائه نمونه‌های طراحی آموزشی موفق و تجربیات معلمان در سامانه	شبکه شاد		
استفاده از منابع و محصولات پاورپوینت و فیلم کوتاه که در سامانه رشد بارگذاری شده است	شبکه رشد		
بهره‌مندی از انواع روش‌های تدریس فعال همچون اکتشافی، بحث‌های گروهی در اتاق‌های چت، پروژه، کلاس معکوس	راهبردهای یاددهی-یادگیری (روش تدریس)		
۱۴۰۱۲۰۹۰۵۰۲	غیرحضوری		
۱۳۰۱۱۰۱۰۰۸۰۷۰۶۰۴۰۳۰۱	حضوری		
هر جلسه ۳۵ دقیقه	ساعت		
۲	جلسه		
سلامت و بهداشت/ همه رشته‌ها / دهم یا یازدهم / دوره دوم متوسطه نظری			دوره /شاخه/پایه/درس

۱- محتوا

در شرایط زرد برخی از آموزش‌های این کتاب درسی به صورت غیر حضوری تدریس می‌شود که عناوین آنها عبارت‌اند از: سبک زندگی، بهداشت و ایمنی مواد غذایی، بهداشت ازدواج و باروری، اعتیاد به مواد مخدر و عوارض آن، پیشگیری از حوادث خانگی

۲- روش تدریس

در آموزش‌های حضوری و غیر حضوری این درس، امکان بهره‌مندی از انواع روش‌های تدریس فعال فراهم است که برای نمونه سه روش پیشنهادی در آموزش‌های غیر حضوری به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

■ **روش اکتشافی:** در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، انواع رسانه‌های آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و...) را برای هدایت بهتر دانش‌آموزان از قبل تدارک ببیند.

یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش‌آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف نموده و مسئله‌ای را حل می‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب‌های نادرست دانش‌آموزان را به سمت جواب‌های درست هدایت می‌نماید. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ نماید؛ به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را وادار به فکر کردن می‌کند و آن‌ها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می‌نماید

برای مثال در آموزش درس «کنترل وزن و تناسب‌اندام» در فصل دوم: ابتدا معلم با نمایش تصویر فعالیت شماره ۱ و طرح اولین پرسش آن، دانش‌آموزان را به فکر کردن وامی‌دارد و آن‌ها را برمی‌انگیزاند تا با مقایسه شیوع چاقی در محیط زندگی خود با سایر استان‌ها، چاقی را به عنوان یک مسئله جدی در محیط زندگی خود بررسی کنند.

معلم پس از ارائه چند نمونه از تصاویر چاقی، دانش‌آموزان را به سمت شناسایی انواع چاقی و ویژگی هریک از آن‌ها هدایت می‌کند؛ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد چاقی افراد را در خانواده یا نزدیکان خود علت‌یابی کنند و با راهنمایی دانش‌آموزان در خلال فعالیت، آن‌ها را به سمت بازبینی پاسخ‌های خود و کشف عوامل چاقی در محیط زندگی هدایت می‌کند.

معلم باید اطمینان حاصل کند که در تمام فرآیند آموزشی، دانش‌آموزان ضرورت مسئله را به درستی فهمیده‌اند و بدانند که دنبال چه چیزی می‌گردند و چگونه باید این مراحل را طی کنند.

■ **بحث گروهی:** روش بحث گروهی گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است. روش بحث گروهی برای کلاس‌هایی حضوری این درس به راحتی قابل اجرا است ولی در روش آموزش مجازی نیز می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های کوچک حداکثر ۵ نفره تقسیم کرد و با بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، گفت‌وگوها را در آن بستر

انجام داد. در این روش، معمولاً معلم موضوع یا مسئله اصلی درس را مطرح می‌کند و شاگردان درباره آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهار نظر می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند؛ بنابراین برخلاف روش سخنرانی در این روش، شاگردان در فعالیتهای آموزشی فعالانه شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیری را به عهده می‌گیرند. آنان در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند. در اجرای صحیح بحث گروهی، شاگردان باید توانایی سازمان‌دهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران (چه درست و چه نادرست) و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند؛ به عبارت دیگر، روش بحث گروهی، روشی است که به شاگردان فرصت می‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه‌های خود را با دلایل مستند بیان کنند؛ و نتایج گفت‌وگوهای خود را به معلم گزارش دهند؛ همچنین معلمان می‌توانند با شرکت در گفت‌وگوهای دانش‌آموزان از کم و کیف فعالیتهای آنها مطلع شوند.

■ **روش کلاس معکوس:** در این روش دانش‌آموزان موضوعات جدید را از طریق تماشای ویدیوها در خانه با توجه به سرعت یادگیری خودشان و ارتباط برخط (آنلاین) با معلم یا همسالان خود فرامی‌گیرند و آنچه قبلاً در قالب تکلیف مربوط به آن درس بود، در کلاس با هم انجام می‌دهند. آنها در کلاس درس با کمک معلم با مفهوم درس درگیر می‌شوند. همچنین معلم به جای ایراد سخنرانی این فرصت را دارد که با توجه به نیاز هر یک از دانش‌آموزان، راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را ارائه بدهد و با آنان ارتباط ایجاد کند. در حقیقت این شیوه، یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیتهای یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس، و آموزش انفرادی مستقیم با کامپیوتر خارج از کلاس. به عنوان مثال دانش‌آموزان می‌توانند در موضوع «تغذیه»، فیلم‌های آموزشی مربوط را در منزل تماشا کرده، بر محتوای درس مربوط تأمل کنند. آنها در کلاس درس می‌توانند با جایگیری در گروه‌های مختلف، با یکدیگر گفت‌وگو کرده و در نهایت با راهبری معلم ابهامات احتمالی برطرف شود.

۳- ارزشیابی

در آموزش‌های حضوری و غیر حضوری در این درس، ارزشیابی دانش‌آموزان مشتمل بر دو نوع ارزشیابی مستمر و ارزشیابی پایانی است:

الف) ارزشیابی مستمر (۲۰ نمره)

در ارزشیابی مستمر آموزش‌های حضوری و غیر حضوری، آموخته‌ها و فعالیتهای دانش‌آموزان در درس سلامت و بهداشت، در سه بخش ارزیابی می‌شود:

۱- مشاهدات معلم از میزان مشارکت دانش‌آموزان در انجام فعالیت در کلاس و منزل (۱۰ نمره) شامل:

- ابراز علاقه نسبت به انجام فعالیت و مشارکت فعال در انجام آن؛
- بهره‌گیری از اطلاعات و تجربیات خود در ارتباط با انجام فعالیت؛

- رعایت نظم و ترتیب از طریق انجام به موقع فعالیت و ارائه گزارش آن.
 - ۲- بررسی نتایج کار دانش آموزان در کتاب درسی (۵ نمره) شامل:
 - تکمیل برگه های خودارزیابی ها،
 - پر کردن جداول،
 - پاسخ به سؤالات،
 - محاسبه و اندازه گیری.
 - ۳- بررسی پروژه پژوهشی که در طول سال تحصیلی توسط دانش آموز انجام می شود (۵ نمره) شامل:
 - تعیین هدف پژوهش؛
 - طراحی و اجرای صحیح مراحل انجام کار با مراجعه به معلم و دریافت بازخوردهای لازم؛
 - تهیه خلاصه گزارش پژوهش و نتایج آن؛
 - آمادگی لازم برای ارائه گزارش و پاسخ به سؤالات مرتبط با آن.
- (ب) ارزشیابی پایانی (۲۰ نمره)
- بر اساس نتایج آزمون کتبی است که در پایان هر نوبت تحصیلی به صورت حضوری و یا غیرحضوری (آنلاین) از دانش آموزان به عمل می آید.

۴- رسانه های پشتیبان

- سامانه ملی رشد:
- از جمله فعالیت های جذاب در این درس، نمایش فیلم های آموزشی است. در سامانه ملی رشد امکان بهره مندی از فیلم های آموزشی این درس به سهولت فراهم شده است و به معلمان این امکان را می دهد تا ضمن ایجاد تنوع در فرآیند تدریس خود، از ظرفیت های آموزشی آنها نیز بهره مند شوند. عناوین فیلم های آموزشی درس سلامت و بهداشت در سامانه ملی رشد به شرح زیر است:
- سبک زندگی
 - کم تحرکی و سرطان
 - نقش تغذیه سالم در پیشگیری و درمان سرطان
 - عوامل محیطی مؤثر در ابتلا به سرطان
 - نحوه صحیح شستن دست ها
 - ویروس «اچ آی وی» با بدن چکار می کند؟
 - من سارا هستم
 - سیگار و سرطان
 - وجود انبوهی سیگار در خانه

— به خاطر زندگی‌ام

— ارگونومی کار با رایانه

همچنین معلمان محترم و دانش‌آموزان می‌توانند با مراجعه به سایت آوای سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به آدرس iec.behdasht.gov.ir از سایر فیلم‌ها و رسانه‌های آموزشی مناسب در جریان آموزش خود بهره‌مند شوند.

همچنین با امکانی که این سامانه در اختیار کاربران قرار داده است، توصیه می‌شود برای بهره‌مندی دیگران، معلمان نسبت به بارگذاری محتواهای آموزشی و مناسب خود در این سامانه اقدام نمایند.

— سامانه شاد:

کلیپ‌های کوتاه آموزشی در موضوعات مختلف مرتبط با آموزش سلامت در این سامانه بارگذاری شده‌است.

همچنین برخی از فیلم‌های تولیدشده توسط استان‌ها که با هدف ارتقای سطح سلامت و بهداشت و متناسب با اهداف برنامه درسی سلامت و بهداشت تولید شده، قابل استفاده است. انتظار می‌رود معلمان نمونه‌های طراحی آموزشی خود در درس سلامت و بهداشت و سایر مطالب علمی و قابل استفاده را با هدف بهره‌مندی دیگران بر روی این سامانه بارگذاری کنند.

— رسانه سراسری و استانی:

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی و محلی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی مناسب بخش غیر حضوری درس سلامت و بهداشت بهره لازم را برد.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

— دانش آموز:

- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی مجازی
- شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی
- انجام تکالیف دروس، ثبت و گزارش دهی به موقع به معلم
- شرکت در آزمون‌های آفلاین، آنلاین و حضوری

— خانواده:

- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف دانش‌آموزان در منزل
- فراهم آوردن فضای آرام و ساکت در منزل، به هنگام برگزاری کلاس‌های مجازی
- همکاری با معلم و مدرسه در برگزاری آزمون‌های حضوری و غیر حضوری

- مدیریت مدرسه:

- فراهم آوردن امکانات موردنیاز معلمان برای برگزاری آموزش‌های حضوری و غیرحضوری
- برقراری ارتباط با اولیای و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضوری

- معلم:

- طراحی آموزشی مناسب برای هر درس
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب برای استفاده در فضای آموزش مجازی
- تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق گفت‌وگوهای گروهی در فضای مجازی
- پیگیری و نظارت مستمر بر انجام تکالیف و فعالیت‌های کتاب توسط دانش‌آموزان
- بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی شبکه‌های رشد و شاد در آموزش‌های مجازی
- هدایت و راهبری فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان

راهنمای درس کارگاه کارآفرینی و تولید

معلمین برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده، فضا و شرایط لازم را برای آموزش فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.			
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا می‌کند. استفاده از هنرآموزان مرتبط جهت آموزش			
	معلم	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند. نقش راهبر آموزشی، تهیه محتوای آموزشی مرتبط با هر بخش			
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است. حضور در کلاس و پاسخ به سؤالات و فعالیت‌ها			
	شیوه‌های ارزش‌یابی	ارزیابی دانسته‌ها به شیوه مرسوم تا حدی زیاد ناممکن شده است. در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود، مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خود ارزش‌یابی، هم‌تا ارزش‌یابی (ارزش‌یابی همسالان)، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود. آفلاین: پاسخ به فعالیت‌ها، پژوهش، ارسال گزارش آنلاین: مشارکت در مباحث. ارائه نظرات. پاسخ به سؤالات حضور			
رسانه‌های آموزشی رسانه‌های پشتیبان	استانی	در شبکه استانی، استان‌ها می‌توان آموزش دهند.			
	تولیزون	در مدرسه تلویزیونی ایران پودمان ۳ تا ۵ تدریس شده است.			
	مجازی	تولید محتوای ابرای هنرآموزان بارگذاری شده است.			
	فضای مجازی	فیلم‌های بخش ۱۸ تا بخش ۲۹ روی سایت رشد بارگذاری شده است.			
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	شاید تاکنون با بسنده کردن به حداقل‌ها، دعوت به استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری یک توصیه آموزشی صرف تلقی می‌شد؛ ولی با تغییر شرایط آشکار شد که استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است؛ زیرا در این شرایط سایر روش‌ها همان اثربخشی حداقلی را نیز ندارند.			
محتوا	غیرحضور				
	حضور	پودمان ۱: حل مسئله	پودمان ۲: ایفای نقش و بارش افکار	پودمان ۳: تلفیقی	پودمان ۴: تلفیقی
	حضور	پودمان ۵: تلفیقی			
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری			
	جلسه	۲			
دوره/شاخه/پایه/درس	کارگاه نوآوری و کارآفرینی/همه رشته‌ها/ یازدهم/ دور دوم متوسطه				

۱- محتوا

عنوان مبحث درسی	حضوری	غیرحضوری
بخش ۱: تیم‌سازی	*	
بخش ۲: کار تیمی موفق		*
بخش ۳: تقویت کار تیمی		*
بخش ۴: حل مسئله	*	
بخش ۵: هدف‌گذاری و تصمیم‌گیری		*
بخش ۶: خودشناسی		*
بخش ۷: طراحی مسیر شغلی (کارگاه توسعه شخصی)	*	
بخش ۸: طراحی مسیر شغلی (شناسایی ارزش‌ها و نیازها)	*	
بخش ۹: طراحی مسیر شغلی (شناسایی مهارت‌ها، استعدادها، علایق و جمع‌بندی)	*	
بخش ۱۰: تفکر		*
بخش ۱۱: تفکر خلاق (واگرا)		*
بخش ۱۲: توسعه خلاقیت فردی		*
بخش ۱۳: توسعه خلاقیت تیمی		*
بخش ۱۴: تشخیص فرصت، ایده‌پردازی و ارزیابی ایده		*
بخش ۱۵: ایده‌یابی، ساختن ایده و الگوبرداری		*
بخش ۱۶: نوآوری و تریز		*
بخش ۱۷: سنجش کارآفرینی		*
بخش ۱۸: تعیین نوع کسب‌وکار	*	

	*	بخش ۱۹: مدل کسب و کار (مشتری شناسی)
	*	بخش ۲۰: مدل کسب و کار (طراحی ارزش پیشنهادی)
	*	بخش ۲۱: مدل کسب و کار (تعیین کانال توزیع)
	*	بخش ۲۲: مدل کسب و کار (ارتباط با مشتریان)
	*	بخش ۲۳: مدل کسب و کار (درآمدزایی)
*		بخش ۲۴: مدل کسب و کار (منبع یابی)
*		بخش ۲۵: مدل کسب و کار (فعالیت های کلیدی)
*		بخش ۲۶: مدل کسب و کار (شریک یابی)
*		بخش ۲۷: مدل کسب و کار (برآورد هزینه)
	*	بخش ۲۸: طرح کسب و کار
	*	بخش ۲۹: نگارش طرح (معرفی کسب و کار، تهیه برنامه سر و سامان دادن نیروی انسانی)
	*	بخش ۳۰: نگارش طرح (تهیه برنامه بازار و بازاریابی)
	*	بخش ۳۱: نگارش طرح (تهیه برنامه تولید، ساخت کالا یا ارائه خدمت)
	*	بخش ۳۲: نگارش طرح (تهیه برنامه مالی و زمان بندی)

۲- روش تدریس

در آموزش های حضوری و غیر حضوری در این درس امکان بهره مندی از انواع روش های تدریس فعال فراهم است که برای نمونه سه روش پیشنهادی در آموزش های غیر حضوری به شرح زیر پیشنهاد می شود:

■ **روش اکتشافی:** در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره مندی از امکانات فضای مجازی، انواع رسانه های آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و...) را برای هدایت بهتر دانش آموزان از قبل تدارک ببیند.

یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف و مسئله ای را حل می کند. در این روش، معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب های نادرست دانش آموزان را به سمت

جواب‌های درست هدایت می‌کند. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ کند؛ به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را به فکر کردن وا می‌دارد و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می‌کند.

برای مثال در آموزش درس «تفکر خلاق» بخش ۱۱:

ابتدا معلم با نمایش تصویر فعالیت کتاب و طرح اولین پرسش آن، دانش‌آموزان را به فکر کردن وامی‌دارد و آنها را برمی‌انگیزاند تا با بررسی موانع تفکر خلاق، آن را به‌عنوان یک مسئله جدی در زندگی خود بررسی کنند.

معلم پس از ارائه چند نمونه از مثال‌های مختلف، دانش‌آموزان را به سمت شناسایی و بررسی‌های ویژگی‌های هر یک از انواع تفکر هدایت می‌کند. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد مثال‌های دیگری را بیان کنند و با راهنمایی دانش‌آموزان در خلال فعالیت، آنها را به سمت بازبینی پاسخ‌های خود و کشف مدل‌های ذهنی خلاق هدایت می‌کند.

معلم باید اطمینان حاصل کند که در تمام فرایند آموزشی، دانش‌آموزان ضرورت مسئله را به درستی فهمیده‌اند و می‌دانند که دنبال چه چیزی می‌گردند و چگونه باید این مراحل را طی کنند.

■ **بحث گروهی:** روش بحث گروهی، گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که موردعلاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است. روش بحث گروهی برای کلاس‌های حضوری به راحتی قابل اجراست ولی در روش آموزش مجازی نیز می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های کوچک حداکثر پنج نفره تقسیم کرد و با بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، گفت‌وگوها را در آن بستر انجام داد. در این روش، معمولاً معلم موضوع یا مسئله اصلی درس را مطرح می‌کند و شاگردان درباره آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهارنظر می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند، بنابراین برخلاف روش سخنرانی، در این روش، شاگردان در فعالیت‌های آموزشی فعالانه شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیری را به عهده می‌گیرند. آنان در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند. در اجرای صحیح بحث گروهی، شاگردان باید توانایی سازمان‌دهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران (چه درست و چه نادرست) و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند. به عبارت دیگر، بحث گروهی روشی است که به شاگردان فرصت می‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه‌های خود را با دلایل مستند بیان کنند و نتایج گفت‌وگوهای خود را به معلم گزارش دهند. همچنین معلمان می‌توانند با شرکت در گفت‌وگوهای دانش‌آموزان از کم و کیف فعالیت‌های آنها مطلع شوند.

برای مثال در آموزش درس «توسعه خلاقیت تیمی» بخش ۱۳:

معلم از گروه‌های دانش‌آموزی می‌خواهد که در مورد انواع روش‌های خلاقیت تیمی در کتاب با یک موضوع دلخواه تمرین کنند.

از آنجا که تدریس در فضای مجازی انجام می‌شود، می‌توان بحث‌هایی مانند طوفان مغزی و شش کلاه تفکر را در قالب فعالیت در سامانه «شاد» به اجرا گذاشت.

■ **روش خودارزیابی:** در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با معیارهای تعیین‌شده معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان به صورت خودخوان محتوای دروس را مطالعه و بر عملکرد خود نظارت می‌کنند. به عنوان مثال معلم در هر درس مفاهیم و مهارت‌های اساسی و انتظارات یادگیری و معیارهای ارزیابی پیرامون آنها را مشخص می‌کند و دانش‌آموزان موظف‌اند در هر کلاس آموزش مجازی پس از مطالعه درس، خود را بر اساس معیارهای تعیین‌شده از سوی معلم ارزیابی کنند و در پایان کلاس به معلم بازخورد ارائه دهند.

برای مثال در آموزش درس «تقویت کار تیمی» بخش ۳:

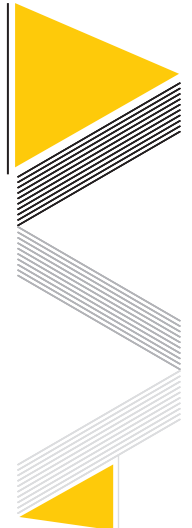
با توجه به اینکه دانش‌آموزان در دنیای اطراف خود و در کلاس‌های مختلف کار تیمی را تجربه کرده‌اند، معلم می‌تواند با ارائه یک رویکرد اصلی از درس از دانش‌آموزان بخواهد در پایان با تکمیل فعالیت‌های و جداول درس به سطح ارزیابی در این بخش برسند. معلم می‌تواند با تأکید بر مطالعه کتاب و انجام تحقیقات تکمیلی به درک بهتر درس کمک کند.

■ **روش کلاس معکوس:** در این روش دانش‌آموزان موضوعات جدید را از طریق تماشای ویدئوها در خانه با توجه به سرعت یادگیری خودشان و ارتباط برخط (آنلاین) با معلم یا همسالان خود فرا می‌گیرند و آنچه قبلاً در قالب تکلیف تعریف می‌شد را در کلاس با هم انجام می‌دهند. در کلاس درس با کمک معلم با مفهوم درس درگیر می‌شوند. همچنین معلم به جای ایراد سخنرانی این فرصت را دارد که با توجه به نیاز هر یک از دانش‌آموزان، راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را بدهد و با آنان ارتباط ایجاد کند. در حقیقت این شیوه، یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است: فعالیت‌های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس و آموزش انفرادی مستقیم با کامپیوتر خارج از کلاس.

به عنوان مثال در بخش ۱۰ درس «تفکر»

دانش‌آموزان می‌توانند در موضوع «تفکر»، فیلم‌های آموزشی را در منزل تماشا یا از طریق سایت‌های اینترنتی معرفی شده، بر محتوای درس مربوطه تأمل کنند و در کلاس درس با جای‌گیری در گروه‌های مختلف، گفت‌وگو و با راهبری معلم ابهامات احتمالی را برطرف کنند.

■ **تدریس مجازی:** یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های آموزش مجازی، داشتن زمان متغیر برای یادگیری و آموزش است؛ به گونه‌ای که امکان تکرار مطالب تا بی‌نهایت برای یادگیرنده فراهم شود. پیشنهاد می‌شود در تدریس غیرحضور، شروع آموزش از سوی دانش‌آموزان باشد. بدان معنا که در انتهای هر جلسه، متون، مستندها، فیلم‌های آموزشی یا لینک‌هایی که مرتبط با درس بعدی است. به

دانش‌آموزان معرفی شود و ایشان با مراجعه به آنها و تلاش برای پاسخ به مسئله‌ای که ناظر به درس بعدی است، پاسخ‌های خود را به دست آورند. این بدان معناست که هر دانش‌آموز، پیش مطالعه برای فهم درس جدید را آغاز کرده است.

یکی از روش‌های مؤثر و قابل اجرا در تدریس غیرحضور، ترغیب دانش‌آموزان به یافتن و ایجاد ارتباط بین مفاهیم مختلف و مرتبط با مفهوم اصلی هر درس است.

به عنوان مثال در درس «طراحی مدل کسب و کار»:

معلم می‌تواند به کمک یک فایل صوتی تمامی نکات مربوط به مفاهیم اولیه طراحی مدل کسب و کار را برای دانش‌آموز شرح دهد. این مبحث با توجه به نکات خاص تحلیلی می‌تواند از طرف دانش‌آموز بارها مورد استفاده قرار گیرد تا در نهایت، یادگیری کامل حاصل شود.

۳- ارزش‌یابی

الف) ارزش‌یابی مستمر و پایانی

ارزش‌یابی باید بخشی از فرایند آموزش و یادگیری تلقی شود و نه پایان آن. تکالیف ارزش‌یابی باید همسو با اهداف یادگیری طراحی شود و به تسهیل فرایند آموزش و تحقق اهداف یادگیری کمک کند. در ارزش‌یابی آموزش‌های حضوری و غیرحضور، آموخته‌ها و فعالیت‌های دانش‌آموزان در درس کارگاه کارآفرینی و تولید در سه بخش ارزش‌یابی می‌شود:

۱. مشاهدات معلم از میزان مشارکت دانش‌آموزان در انجام فعالیت در کلاس و منزل (۱۰ نمره) شامل:
 - ابراز علاقه نسبت به فعالیت و مشارکت فعال در انجام آن.
 - بهره‌گیری از اطلاعات و تجربیات خود در ارتباط با انجام فعالیت.
 - رعایت نظم و ترتیب از طریق انجام به موقع فعالیت و ارائه گزارش آن.
۲. بررسی نتایج کار دانش‌آموزان در کتاب درسی (۵ نمره) شامل:
 - تکمیل برگه‌های خودارزیابی‌ها.
 - پر کردن جداول.
 - پاسخ به سؤالات و فعالیت در فضای مجازی.
 - محاسبه و اندازه‌گیری.
۳. بررسی پروژه پژوهشی که در طول سال تحصیلی دانش‌آموز انجام می‌دهد (۵ نمره) شامل:
 - تعیین هدف پژوهش.
 - طراحی و اجرای صحیح مراحل انجام کار با مراجعه یا ارسال برای معلم و دریافت بازخوردهای لازم.
 - تهیه خلاصه گزارش پژوهش و نتایج آن.
 - آمادگی لازم برای ارائه گزارش و پاسخ به سؤالات مرتبط با آن.

ب) ارزش‌یابی در فضای مجازی: ارزش‌یابی میزان مشارکت یادگیرندگان در محیط مجازی برای رسیدن به اهداف آموزشی از امکانات ارتباطی گوناگون مانند: تالارهای گفت‌وگو، شبکه‌های اجتماعی، پست الکترونیکی، ابزارهای گفت‌وگوی همزمان متنی، صوتی و ویدئویی و برخی امکانات ارتباطی ناهمزمان بهره می‌گیرند. از این رو باید در ارزش‌یابی‌ها نیز میزان مشارکت یادگیرندگان مدنظر قرار گیرد. طرح سؤالات مشارکتی، ارائه پاسخ‌های مشارکتی، رتبه‌بندی موضوعات گوناگون و تهیه آزمون‌های مشارکتی، نمونه‌هایی از فعالیت‌های مشارکتی در محیط یادگیری مجازی‌اند که می‌توان با استفاده از ملاک‌هایی همچون میزان ارائه و دریافت کمک، میزان مبادله منابع و اطلاعات، نحوه توضیح و بسط اطلاعات، میزان تشریح دانش با دیگران، ارائه و دریافت بازخورد، دعوت اعضا به مشارکت و نظارت بر مشارکت دیگران این فعالیت‌ها را ارزش‌یابی کرد.

در ارزش‌یابی میزان مشارکت هر یادگیرنده باید به ملاک‌های کمی و کیفی توجه کرد. ملاک‌های کمی به شمارش تعداد نظرات یا دفعات شرکت فرد در بحث اشاره دارد. در مقابل، ملاک‌های کیفی بر وسعت و عمق نظرات توجه دارد.

با توجه به ماهیت درس، استفاده از نمونه پروژه‌های تحلیلی می‌تواند بسیار مفید باشد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

■ سامانه ملی رشد

از جمله فعالیت‌های جذاب در این درس، نمایش فیلم‌های آموزشی است. در سامانه ملی رشد امکان بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی این درس به سهولت فراهم شده است و به معلمان این امکان را می‌دهد تا ضمن ایجاد تنوع در فرایند تدریس خود، از ظرفیت‌های آموزشی آنها نیز بهره‌مند شوند. عناوین مقاله‌های آموزشی درس کارگاه کارآفرینی و تولید در سامانه ملی رشد به شرح زیر است:

- کارآفرینی از منظر ارزش‌های اسلامی.
- کارآفرینی، فرصتی برای حل آسیب‌های اجتماعی.
- کارآفرینی در برنامه درسی ملی.
- ایجاد کسب‌وکار الکترونیکی.
- تبیین مفهوم و انواع حرفه‌آموزی همراه با تولید و راهکارها.
- و...

■ سامانه شاد

کلیدهای کوتاه آموزشی در موضوعات مختلف مرتبط با آموزش کارگاه کارآفرینی و تولید در این سامانه بارگذاری شده است.

انتظار می‌رود معلمان، نمونه‌های طراحی آموزشی خود در این درس و سایر مطالب علمی و قابل استفاده را با هدف بهره‌مندی سایرین بر روی این سامانه بارگذاری کنند.

■ رسانه سراسری و استانی

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی و محلی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی مناسب بخش غیر حضوری درس کارگاه کارآفرینی و تولید بهره لازم را برد.

■ شبکه آموزش صدا و سیما

فیلم برنامه‌های آموزشی صدا و سیما در آرشیو سایت‌های رسمی شبکه‌ها موجود است که می‌تواند به عنوان منبعی مناسب جهت معرفی به دانش‌آموزان استفاده شود.
در جدول صفحه بعد فیلم‌های آموزشی با تأکید بر پودمان‌های غیر حضوری آمده است.

جدول رسانه‌های آموزشی

شبکه آموزش	http://tv7.ir/program/142712	اجزای بوم کسب و کار
شبکه آموزش	http://tv7.ir/program/139974	مشتری‌شناسی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/K1hBv	ابعاد مختلف شخصیتی و رفتاری
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/r5ASQ	برآورد هزینه
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/oVWYB	ارتباط با مشتری
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/u0mCZ	طراحی ارزش پیشنهادی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/0fv8j	برآورد هزینه
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/T6G04	مشارکت‌های کلیدی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/YsPFQ	فعالیت‌های کلیدی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/3vJOG	منابع کلیدی کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/TYIcJ	کانال توزیع یا کانال ارتباطی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/MI42e	جریان‌های درآمدی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/VAp0O	سنجش کارآفرینی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/RIguM	تفکر

سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/jrOSX	بوم کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/d۶JaW	تعیین نوع کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/ijM۶۱	کارآفرین و تولید کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/YZdeb	بازاریابی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/WaCpM	تفکر خلاق و انتقادی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/Jx۹sL	تفکر خلاق و انتقادی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/s۷B۵۰	قدرت کار تیمی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/QvKuR	تکنیک حل مسئله
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/mdIYt	طراحی مسیر شغلی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/soweG	طراحی مسیر شغلی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/۵۸viS	طراحی مسیر شغلی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/۴۹ud۲	طراحی مسیر شغلی
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/JbzGK	نوآوری چیست؟
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/LIQxH	ایجاد کسب و کار نوآورانه
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/byZKQ	طرح بوم کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/Yglj۹	اصول اولیه طرح تجاری کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/xVhe۲	طرح کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/m۹HDU	طرح کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/Sre۹v	طرح کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/eK۸Eo	طرح کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/۲jPZQ	طرح کسب و کار
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/qpXrh	افزایش مشتری
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/۷۷۸og	بازاریابی شبکه‌ای
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/GUYqJ	برآورد هزینه
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/RYYNB	ارتباط با مشتریان
سایت آپارات	https://www.aparat.com/v/۹qDsS	هدف گذاری
باشگاه خبرنگاران جوان	https://cdn.yjc.ir/files/fa/news/۱۳۹۹/۱/۲۹/۱۱۷۳۳۰۲۹_۸۶۲.mp۴	بوم کسب و کار

<https://t.me/novifan>

<https://telegram.me/NovavariVaKarafarini>

https://t.me/cbt_10

کانال شبکه‌های اجتماعی

<https://www.paadars.com>

کتاب کمک آموزشی

<https://chap.sch.ir/sites/default/files/lbooks/1399-1400/29C110224.pdf>

کتاب درسی

<https://gama.ir>

<https://mollemblog.com/>

<https://3download-book6.niloblog.com/>

<https://nomreplus.ir/>

خلاصه نکات درسی

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

■ دانش آموز

- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی مجازی
- انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش‌دهی به معلم
- شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با هم‌کلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی
- انجام تکالیف دروس، ثبت و گزارش‌دهی به موقع به معلم
- شرکت در آزمون‌های آفلاین و آنلاین

■ خانواده

- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف دانش‌آموزان در منزل
- فراهم آوردن فضای آرام و ساکت در منزل به هنگام برگزاری کلاس‌های مجازی
- همکاری با معلم و مدرسه در برگزاری آزمون‌های غیرحضوری

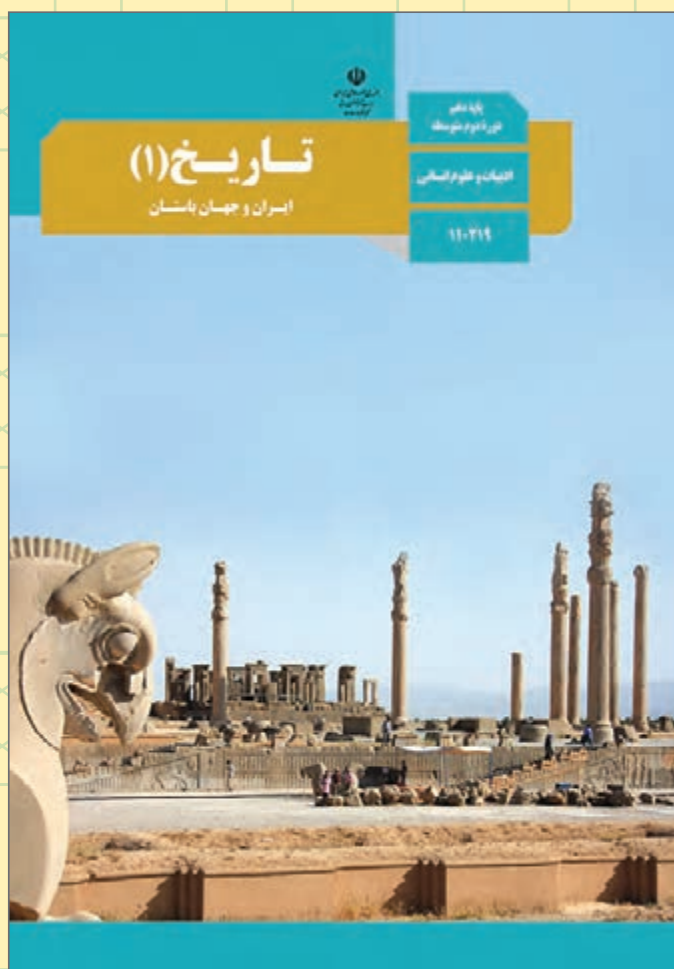
■ مدیریت مدرسه

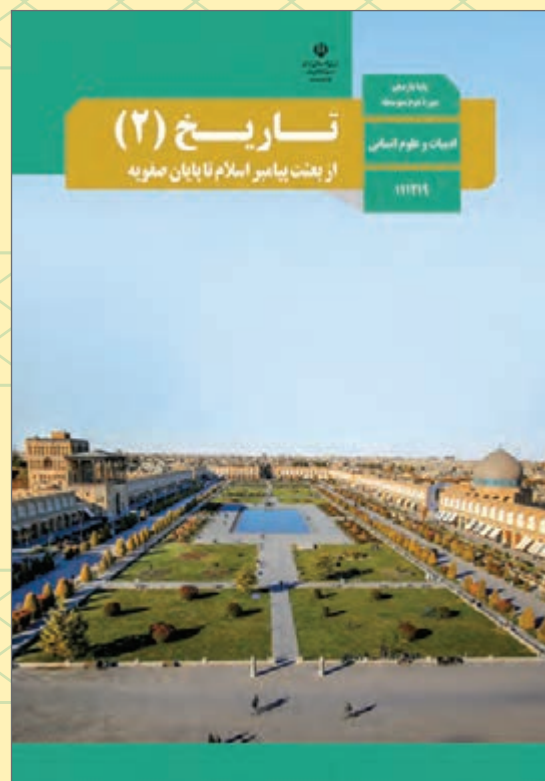
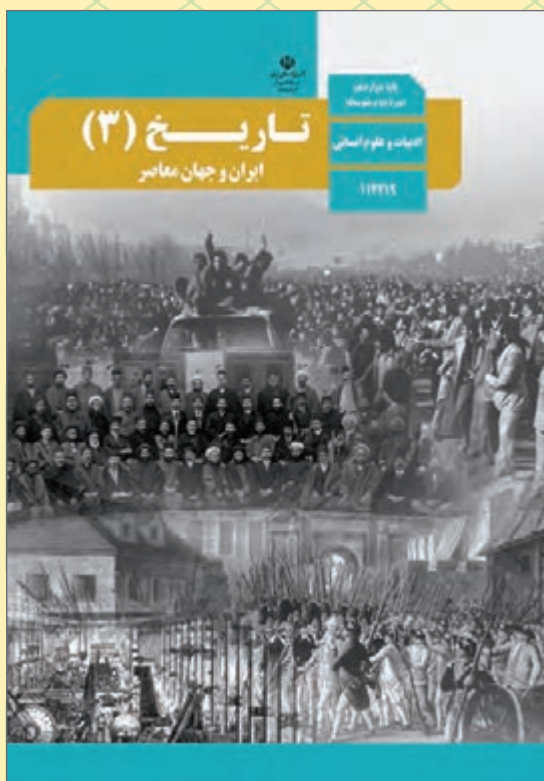
- فراهم آوردن امکانات موردنیاز معلمان در برگزاری آموزش‌های غیرحضوری
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برای برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضوری

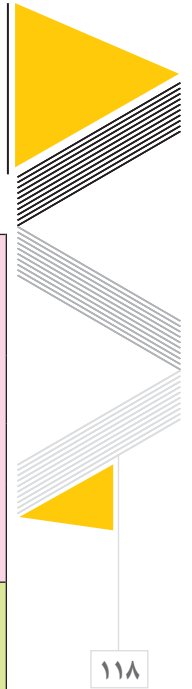
■ معلم

- طراحی آموزشی مناسب برای هر درس
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب برای استفاده در فضای آموزش مجازی
- تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق گفت‌وگوهای گروهی در فضای مجازی
- پیگیری و نظارت مستمر بر انجام تکالیف و فعالیت‌های دانش‌آموزان
- بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی شبکه‌های رشد و شاد در آموزش‌های مجازی
- هدایت و راهبری فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان

راهنمای درس تاریخ

مستول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند. - همکاری با مدرسه و نظارت بر عملکرد دانش‌آموز در منزل ۸ جلسه	خانواده		مخاطبان برنامه
	مدیریت مدرسه		
	معلم		
	دانش‌آموز		
سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: فراهم کردن شرایط، موقعیت، امکانات و تجهیزات مطلوب و مناسب برای پیشبرد فرایند یادگیری فعال ۷ جلسه			شبه‌های ارزش‌یابی
راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: تمرکز بر هدایت و راهنمایی متربیان و ایجاد حس کنجکاوی در آنان برای خودیادگیری به جای انتقال صرف محتوا ۶ جلسه			
یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است که چه بسا تاکنون کسب نشده باشند.			
در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود، مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خودارزش‌یابی، همتای ارزش‌یابی، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و ... میسر می‌شود. - غیرحضوری (برون خط (افلاین): ارزش‌یابی از نتایج انجام تکالیف و فعالیت‌ها - حضوری: اهتمام به ارزش‌یابی مستمر برای رفع موانع خودیادگیری و تمرکز بر درک و فهم به جای انباشت ذهنی ۴ جلسه	حضوری / غیرحضوری / برون خط (برخط) online		
استفاده از ظرفیت شبکه استانی برای آموزش هماهنگ در سطح استان	استانی	تلویزیون	رسانه‌های پشتیبان
تدریس برخی دروس توسط مدرسان باتجربه در سطح کشور	سراسری	فضای مجازی	
ارائه و انجام تکالیف	شبکه شاد	شبکه رشد	
تولید و ارائه محتوای علمی به زبان ساده برای برخی مباحث که نیاز به توضیحات تکمیلی دارند.			
استفاده از روش‌های فعال و متربی محور ۲	روش تدریس		راهبردهای یاددهی - یادگیری
سایر مطالب و فعالیت‌های دروس	غیرحضوری		محتوا
مفاهیم و ایمنی اصلی درس‌ها را تأکید بر علل رویدادهای تاریخی	حضوری		
۲۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری برای هر جلسه	ساعت جلسه		زمان آموزش
۲ جلسه در هفته	۳ جلسه در هفته	۳ جلسه در هفته	
تاریخ / پایه دوازدهم / دوم متوسطه	تاریخ / پایه یازدهم / دوم متوسطه	تاریخ / پایه دهم / دوم متوسطه	دوره / شاخه / پایه / درس

۱- محتوا

با توجه به ماهیت درس تاریخ، دروس بر اساس ترتیب و توالی منظم تاریخی و زمانی تنظیم شده‌اند و حذف یک درس یا مبحث از فرایند تدریس و آموزش، اختلال اساسی در فرایند یادگیری تمامی دروس ایجاد خواهد کرد. از سوی دیگر محتوای کتاب‌های درسی تاریخ به زبانی ساده و کاملاً قابل فهم برای دانش‌آموزان نوشته شده است. بنابراین در شرایط زرد و در موقعیتی که دانش‌آموزان فقط در نیمی از زمان معمول آموزش هفتگی در مدرسه حضور پیدا می‌کنند، تنها راه مناسب و مطلوب، سرعت بخشیدن به روند آموزش است که به گونه‌ای در هر جلسه آموزشی، **دو برابر حد معمول** و عادی از محتوای کتاب تدریس شود. بدین منظور دبیر در هر جلسه بر تبیین مسئله اصلی و ایده یا ایده‌های کلیدی درس و طرح چندین پرسش اساسی ناظر بر اهداف ناظر بر زمینه، علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی تمرکز می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد که در منزل با مطالعه دقیق و عمیق درس و انجام فعالیت‌های آن، پاسخ پرسش‌های مذکور را به صورت کتبی به او بازخورد دهند. دبیر به صورت برخط (online) یا برون خط (offline) پاسخ‌های دانش‌آموزان را بررسی و توصیه و راهنمایی‌های لازم را ارائه خواهد کرد.

۲- روش تدریس

در درسی مانند تاریخ که اساساً متن‌محور است، حتی در شرایط عادی و معمولی نیز روش تدریس متکی بر انتقال حداکثری محتوا از طریق سخنرانی معلم، نه ممکن و نه مفید و مؤثر است. انتظار و امید می‌رود که شرایط غیرمعمول ناشی از بیماری کووید ۱۹ از باب «عدو سبب خیر شود، اگر خدا خواهد»، به تغییر اساسی در شیوه‌های تدریس دروسی همچون تاریخ کمک کند. با توجه به اینکه در شرایط غیرمعمول دانش‌آموزان زمان کمتری را در مدرسه می‌گذرانند و یا به صورت مجازی و از راه دور آموزش می‌بینند، ضرورت دگرگونی و تحول در فرایند یاددهی - یادگیری دو چندان می‌شود.

استفاده از روش‌های فعال تدریس و سپردن نقش محوری در فرایند یادگیری به متربی و ایفای نقش مشوق و هدایت‌گری توسط مربی از جمله راهکارهای مطلوب و ممکن هم در شرایط عادی و به خصوص در وضعیت قرمز و زرد است؛ به عبارت دیگر، اگر دبیران محترم، به جای تأکید بر انتقال حداکثری محتوا از طریق سخنرانی و طرح انبوهی از پرسش‌های جزئی و منفصل از هم، بر سازوکارهایی متمرکز باشند که در همان محدود فرصت‌های آموزشی، میل درونی متربیان را برای یادگیری برانگیزانند، حس کنجکاوی‌شان را تحریک کنند و آنها را به مطالعه درس و اجرای فعالیت‌های آن تشویق و هدایت نمایند، فرایند آموزش به مراتب اثربخش و رشدیابنده‌تر خواهد شد و عدم حضور دانش‌آموزان در کلاس درس لطمه زیادی به کیفیت یادگیری آنان نمی‌زند. تجربه سال‌های متمادی نشان داده است که پافشاری بر شیوه تدریس سنتی مبتنی بر انتقال حداکثری محتوای آموزشی به طور مستقیم توسط دبیر محترم، مستلزم اختصاص زمان طولانی برای آموزش به شکل صرفاً حضوری است که حتی در شرایط عادی هم مربی فرصت لازم را برای محقق ساختن چنین امری ندارد تا چه رسد به

شرایط غیرعادی و کرونایی؛ از سوی دیگر، این روش کارایی و اثربخشی حداقلی خود را هم از دست داده و تأثیر بسزایی در افت تحصیلی و بی‌علاقگی دانش‌آموزان در کلاس درس تاریخ داشته است؛ بنابراین، به نظر می‌رسد که چاره کار در این است که هم در شرایط عادی و مخصوصاً در شرایط غیرعادی و کرونایی، راهبردها و روش‌های یاددهی - یادگیری متحول شوند و متربی از عنصری منفعل و صرفاً حفظ‌کننده محتوای آموزشی آن هم به شکلی موقتی، به عنصری فعال، علاقه‌مند، کنجکاو، جست‌وجوگر و مشتاق مطالعه و بیشتر دانستن تبدیل شود. تحقق این هدف، منوط به اتخاذ راهبرد یادگیری فعال است تا شرایط و موقعیتی فراهم آید که دانش‌آموز انگیزه، اراده و این امکان را بیابد که خود فرایند یادگیری را با شوق و ذوق پیش ببرد.

راهبرد یادگیری فعال و متربی محور، شامل روش‌های گوناگونی از تدریس و یادگیری است که هر دبیر می‌تواند به اقتضای موقعیت و امکانات کلاس خود، شرایط متربیان و نیز محتوای آموزشی، یکی از آنها یا ترکیبی از آنها را انتخاب کند. روش پرسش و پاسخ، بحث گروهی، کلاس معکوس و کاوش و پژوهش از آن جمله است؛ به‌عنوان مثال پیشنهاد می‌شود، دبیران محترم به جای سخنرانی‌های کسل‌کننده طولانی و توضیح نوشته‌های کتاب یا فراتر از کتاب، به شکل مختصر و مفید مسئله مسائل مهم و ایده‌های کلیدی بخش مورد تدریس را بیان و سپس بر اساس اهداف اولویت‌دار آن بخش، تعداد محدودی (حداکثر ۳ تا ۵) سؤال برانگیزاننده ناظر بر هدف‌ها طرح و دانش‌آموزان تشویق و آماده نمایند که با مطالعه درس و فراتر از آن، به آن پرسش‌ها پاسخ درخور دهند.

۳- رسانه‌های پشتیبان

راهنمای معلم کتاب‌های درسی تاریخ ۲ و تاریخ ۳ و نیز گنجینه تاریخ ۱، تاریخ ۲ و تاریخ ۳ شامل مواد، منابع (کتاب‌های دانش‌افزایی دبیر و کتاب‌های تحقیق دانش‌آموزی) و متون کمک‌آموزشی متنوع از قبیل پی‌دی‌اف مقاله‌های علمی و آموزشی، پی‌دی‌اف متون اخذ شده از منابع معتبر به ویژه کتاب‌های مرجع مانند دائرةالمعارف‌های تاریخی و علمی، نقشه‌های تاریخی، نمودارهای خط زمان، قطعه‌های صوتی، تصویری و ویدئویی و... برای استفاده دبیران محترم و دانش‌آموزان بر روی پورتال گروه تاریخ دفتر تألیف کتاب‌های درسی به نشانی: <http://history-depet.talif.sch.ir> قرار گرفته است.

۴- ارزش‌یابی

یکی از مسائل و چالش‌های اساسی فرایند یاددهی - یادگیری درس تاریخ، در سال‌های اخیر، شیوه ارزش‌یابی و سنجش محتوای آموزشی بوده است. این شیوه بر سنجش میزان انباشت ذهنی عمدتاً در قالب نکته‌های ریز و جزئی کتاب درسی و داده‌های علمی ذره‌بینی و مستقل و منفصل از هم متمرکز بوده و کمتر به سنجش درک و فهم، قدرت تجزیه و تحلیل و توان استنباط توجه داشته است. سنجش

مبتنی بر انباشت ذهنی انبوهی از داده‌های علمی پراکنده از هم، نتیجه و میوهٔ اصرار بر روش آموزش انتقال حداکثری محتوا توسط دبیر در کلاس درس حضوری است. آزمون‌های اجرا شده در سطح مدارس، مناطق، استان‌ها و به ویژه آزمون‌های کشوری و نهایی، بیانگر این مسئلهٔ اسفناک است که بیشتر واژه‌ها و کلمه‌های کتاب‌های درسی تاریخ به استثنای حروف یا کلمه‌های ربط و اضافه، این شانس و احتمال را دارند که مورد سنجش قرار گیرند. معنای دیگر این سخن آن است که دانش‌آموز برای گرفتن نمرهٔ عالی و خوب باید سطر به سطر، عبارت به عبارت و حتی به نوعی کلمه به کلمه کتاب درسی را به خاطر بسپارد. به همین دلیل است که کتاب درسی دانش‌آموز در پایان سال تحصیلی تبدیل به صدها، بلکه هزاران سؤال ریز و جزئی با پاسخ‌های خیلی کوتاه و عمدتاً یک کلمه‌ای از متن درس می‌شود. بسیار مهم است که از خود بپرسیم: این روش و شیوهٔ ارزش‌یابی و سنجش چه نسبتی با تربیت و یادگیری دارد؟ ارزش‌یابی و سنجش در خدمت تربیت و یادگیری است یا آن را از مسیر درست خود خارج می‌کند؟ آیا این شکل از ارزش‌یابی و سنجش شوق و علاقهٔ دانش‌آموزان را به آن مادهٔ درسی برمی‌انگیزاند و به یادگیری مادام‌العمر کمک می‌کند و یا اینکه اسباب اضطراب و استرس و بی‌علاقگی و بی‌انگیزگی را در دانش‌آموزان نسبت به درس مورد نظر فراهم می‌آورد؟! تجربهٔ گذشته و ارزیابی‌های میدانی به روشنی حکایت از آن دارد که ارزش‌یابی متکی بر انباشت ذهنی تأثیر فراوانی بر افت کیفیت یادگیری و بی‌علاقگی دانش‌آموزان به درس تاریخ گذاشته است.

گروه و مؤلفان کتاب درسی تاریخ پیش از این و در شرایط عادی همواره بر تغییر و اصلاح روش ارزش‌یابی و سنجش رایج و مرسوم توجه و تأکید داشته‌اند. بخش عمده‌ای از محتوای فیلم‌های آموزش معلمان در پایه‌های دهم، یازدهم و دوازدهم به لزوم تغییر و اصلاح شیوهٔ ارزش‌یابی و سنجش در آموزش تاریخ اختصاص داشته و برای انجام این مقصود راهکارها و توصیه‌های مفصلی هم در فیلم‌های آموزش معلمان و هم در راهنمای تدریس کتاب‌های نونگاشت تاریخ ارائه شده است. بخش مستقلی از کتاب‌های راهنمای تدریس پایه‌های یازدهم و دوازدهم اختصاص به موضوع مهم ارزش‌یابی دارد. در این قسمت علاوه بر یادآوری استانداردها و شاخص‌های کیفی و کمی طراحی انواع آزمون‌ها و پرسش‌ها در درس تاریخ، نمونه‌های متعددی از آزمون‌ها و پرسش‌های استاندارد و منطبق با اهداف کتاب درسی و غیراستاندارد و نامنطبق با هدف‌های کتاب ذکر شده که کمک بسیار زیادی به دبیر خواهد کرد تا آزمون‌های استاندارد و منطبق با اهداف کتاب درسی طراحی کند.

در شرایط غیرعادی و کرونایی نیز ضرورت دارد ارزش‌یابی و سنجش با توجه به شاخص‌های زیر اجرا شود: الف) تمامی ارزش‌یابی‌های مستمر و غیرمستمر و آزمون‌های مختلف اعم از داخلی، منطقه‌ای، استانی و کشوری در چارچوب اهداف اولویت‌دار هر یک از دروس کتاب انجام شود. در شرایط غیرعادی لازم است فقط آن دسته از اهداف کتاب درسی که ناظر بر علل، آثار و پیامد رویدادهای مهم تاریخی است مورد توجه و تأکید قرار گیرند، ضروری است که ارزش‌یابی و سنجش نیز به محوریت این اهداف انجام شود.

ب) طراحی آزمون‌های استاندارد

پ) اختصاص سهم درخوری به ارزش‌یابی مستمر در نمره پایانی، مخصوصاً در پایه‌های دهم و یازدهم که آزمون نهایی ندارد.

ت) توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در فرایند ارزش‌یابی
ث) نتایج ارزش‌یابی و نمره و تشویق‌ها را محدود و منحصر به انجام تکالیف و فعالیت‌ها، تحقیق و کاوش و پاسخ به پرسش‌های شفاهی و کتبی ننمایید، بلکه تلاش و کوشش مستمر یادگیرنده در سال تحصیلی و حتی، علاقه‌مندی و کنجکاوی نشان دادن او نیز همواره در نظر گرفته شده و به دانش‌آموز بازخورد داده شود.

ج) همواره به یاد داشته باشیم که ارزش‌یابی و سنجش، ابرازی برای تسهیل و تقویت فرایند یادگیری است و نه وسیله‌ای خاص برای پاداش دادن و مجازات کردن دانش‌آموزان.
گروه مؤلفان کتاب‌های درسی تاریخ آمادگی خود را برای برگزاری کارگاه‌های طراحی آزمون‌های استاندارد و منطبق بر اهداف آموزشی و کتاب‌های درسی به صورت مجازی اعلام می‌کند. امیدواریم با توجه به اهمیت و نقش فراوانی که ارزش‌یابی و سنجش بر فرایند یاددهی - یادگیری دارد، این موضوع مورد توجه و اهتمام مسئولان ذیربط در وزارت آموزش و پرورش قرار گیرد.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- دانش‌آموز

دانش‌آموزان تحت هدایت و راهنمایی دبیر و با کنجکاوی و روحیه پرسشگری، به‌طور منظم و مستمر و با برنامه دقیق، درس را مطالعه، فعالیت‌های آن را اجرا و به پرسش‌های کلیدی طرح شده از سوی معلم به‌طور کتبی پاسخ می‌دهند. چنین دانش‌آموزانی بی‌نیاز از کتاب‌های تست و کنکوری که صرفاً حافظه‌محور و جزئی‌نگر هستند، بیشتر به فهم علل، آثار و نتایج رویدادهای تاریخی توجه و تمرکز دارد و نه به خاطر سپردن داده‌های جزئی.

- معلم

دبیران محترم برای ایفای مسئولیت هدایت‌گری فرایند یادگیری دانش‌آموزان در مدرسه و منزل به این امور توجه خواهند داشت:

۱ در صورتی که به فیلم‌های آموزش معلمان کتاب‌های درسی دسترسی دارند، یک بار دیگر آنها را مرور کنند.

۲ اتخاذ راهبردهای یاددهی - یادگیری فعال و تمرکز بر ایجاد انگیزه، برانگیختن حس کنجکاوی و روحیه پرسشگری در دانش‌آموزان و تشویق و ترغیب آنان به پژوهش و مطالعه عمیق کتاب درسی و

منابع کمکی و پرهیز از اتکای صرف به روش سخنرانی و پافشاری بر انتقال حداکثری محتوا توسط دبیر؛
۳ تمرکز بر اهداف اولویت‌دار (علل، آثار و پیامد رویدادهای مهم تاریخی) در فرایند تدریس و پرهیز
از جزئی‌نگری و داده‌محوری پراکنده و منفصل از هم؛

۴ تبیین راهبردهای جدید یاددهی - یادگیری و شیوه ارزش‌یابی و سنجش برای دانش‌آموزان؛

۵ تشویق و راهنمایی دانش‌آموزان به استفاده از مجموعه‌های کمک‌آموزشی تدوین شده توسط گروه
مؤلفان و نیز تلاش برای تدوین و تولید قطعه‌های مشابه؛

۶ نظارت دقیق و کامل بر جریان یادگیری دانش‌آموزان و بررسی فعالیت‌های آموزشی آنان به صورت
هفتگی؛

۷ اهتمام به اجرای ارزش‌یابی و سنجش مبتنی بر درک و فهم به جای ارزش‌یابی و سنجش حافظه‌محور
و جزئی‌نگر؛

۸ برقراری ارتباط با اولیا و تبیین راهبردهای جدید یاددهی - یادگیری (راهبردهای فعال و متربی‌محور)
و نیز ارزش‌یابی و سنجش متکی بر درک و فهم برای آنان؛

۹ ارتباط مستمر و منظم با اولیا و ارائه بازخورد وضعیت یادگیری دانش‌آموزان به آنان؛

۱۰ راهنمایی و تشویق دانش‌آموزان و خانواده‌ها بر استفاده نکردن از منابع کمک‌آموزشی که منطبق
با برنامه درسی و اهداف تحولی نیستند.

۱۱ ایستادگی در برابر برگزاری آزمون‌های مغایر با رویکرد و اهداف برنامه‌های درسی توسط مؤسسات
کنکوری در مدرسه.

۱۲ تشویق و ترغیب مستمر دانش‌آموزان به تحقیق و مطالعه خارج از کلاس و پرهیز مطلق از حافظه‌سنجی
صرف، دقت‌نگری و مچ‌گیری در ارزش‌یابی و سنجش.

■ مدیریت مدرسه

مدیران مدارس برای فراهم آوردن شرایط و موقعیت مناسب و مطلوب برای تحقق یادگیری در شرایط
زرد، ضرورت دارد به امور زیر اهتمام جدی داشته باشند:

۱ تجهیز کلاس درس به ابزارها و رسانه‌های جدید آموزشی؛

۲ مراقبت بر این نکته که تعداد دانش‌آموزان هر کلاس بیشتر از ۲۰ نفر نباشد تا دبیر محترم بتواند
به خوبی کار هدایت و نظارت بر فرایند یادگیری و بررسی تکالیف و فعالیت‌های هفتگی یا دوهفتگی
دانش‌آموزان را انجام دهد.

۳ حمایت جدی و مستمر از دبیران برای اتخاذ راهبردهای یادگیری فعال و ارزش‌یابی و سنجش متکی
بر درک و فهم به جای انباشت ذهنی؛

۴ ممانعت از برگزاری آزمون‌های کنکوری مغایر با اهداف و برنامه‌های درسی؛

۵ عدم اجبار دبیران محترم به اختصاص ساعت آموزشی یا فوق برنامه به کلاس‌های تست زنی و کنکور؛

۶ اهتمام جدی بر جلوگیری از اختصاص ساعت آموزش درس تاریخ به دروس دیگر؛
۷ توجیه و تبیین راهبردهای فعال یادگیری و شیوه ارزش‌یابی استاندارد و منطبق بر اهداف آموزشی
برای اولیا؛

■ خانواده

اولیا و خانواده‌ها برای همکاری تنگاتنگ با مدرسه و نظارت دقیق بر عملکرد دانش‌آموز به مسائل زیر توجه و اهتمام خواهند داشت:

۱ باور به اینکه نرفتن فرزندشان به مدرسه، به معنای تعطیلی مدرسه و تعطیل شدن فرایند تربیت و یادگیری نیست.

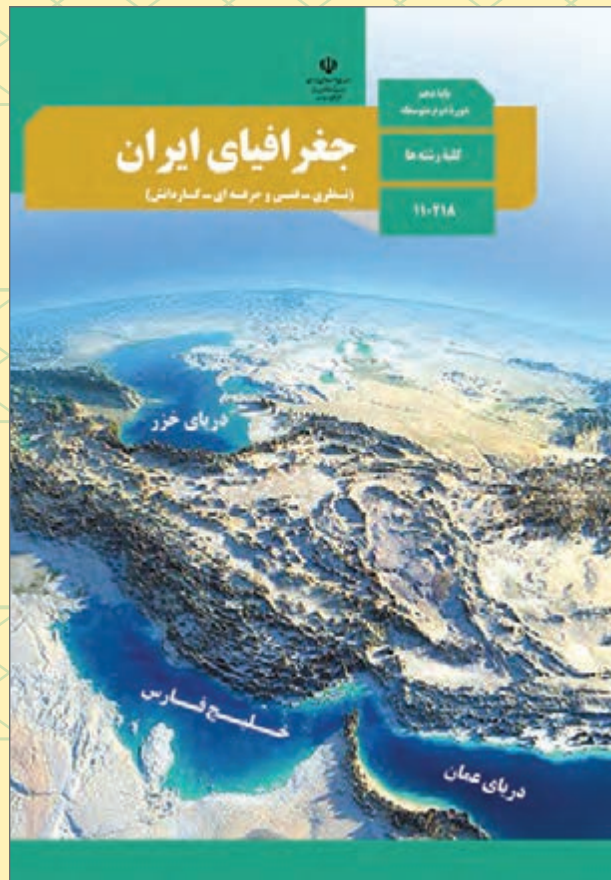
۲ نظارت مستمر و دقیق‌تر و حتی بیشتر از گذشته بر روند یادگیری فرزند خود و تشویق مکرر او به مطالعه منظم و مستمر (با برنامه).

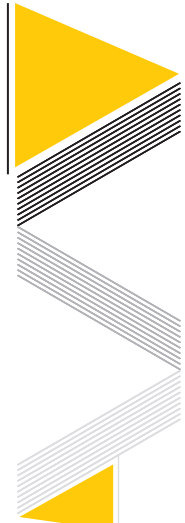
۳ نظارت کامل بر زمان و ساعت مطالعه، استراحت و خواب فرزندشان؛ والدین باید نظارت و دقت داشته باشند که تعطیلی مدرسه موجب شب‌بیداری فرزندشان و یا باعث برهم‌خوردن روال طبیعی زندگی او نشود.

۴ ارتباط منظم و مستمر با کادر آموزشی مدرسه برای جویا شدن از روند یادگیری فرزندشان.

۵ همکاری کامل با مدرسه و معلم برای اجرای درست و کامل راهبردهای یادگیری فعال و ارزش‌یابی و سنجش استاندارد و منطبق بر اهداف آموزشی.

راهنمای درس جغرافیای ایران

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: ایجاد فضایی مناسب برای آموزش غیر حضوری فرزندان در منزل، تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف در منزل هدف عمده فعالیت‌های کتاب آموزش مهارت‌های زندگی و تربیت اجتماعی است و بدون همکاری و همراهی خانواده این امر به درستی تحقق نمی‌یابد. بنابراین در شرایط خاص کنونی مشارکت خانواده‌ها بسیار تأثیرگذار خواهد بود. همکاری با مدرسه و دبیر جهت پیشبرد کار یادگیری و نظارت بر عملکرد دانش آموز در خانه
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا کند. توسعه زیرساخت‌های IT مدرسه
معلم	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند و هدایت و راهنمایی دانش‌آموزان در فرایند یادگیری، نظارت دقیق بر فعالیت‌های یادگیرنده	معلم
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است. دانش‌آموزان عزیز توجه نمایند با توجه به اینکه کتاب جغرافیای ایران ویژگی‌های کشور عزیزمان را توضیح می‌دهد، انجام فعالیت‌های آن بسیار مهم و بالارزش است. بنابراین انجام فعالیت‌هایی چون: ۱- پیدا کردن موقعیت جدید ایران در بخش‌های مختلف جهان یا کمک اطلس ۲- ترسیم هرم‌های سنی و جنسی جمعیت و مقایسه کشورهای مختلف با یکدیگر ۳- تراکم ریاضی و تراکم نسبی جمعیت و به‌دست آوردن و پیش‌بینی جمعیت با توجه به قانون ۴- ترسیم تقسیمات کشوری شهرستان و استان خود و به‌دست آوردن این تقسیمات از بخش بزرگ‌تر (استان) به بخش کوچک‌تر (دهستان) و پیدا کردن محل زندگی خود در این تقسیمات ۵- استفاده از نقشه ایران در منزل به شما کمک بزرگی می‌کند اگر امکان تهیه آن نیست از نقشه‌های ایران در (ناهمواری‌ها، جمعیت، آب‌وهوا، منابع آب) اطلس هم می‌توانید استفاده کنید. ۶- تولید فیلم‌های کوتاه یا تهیه Power point از مطالب کتاب جغرافیایی هم به فهم بهتر کمک می‌کند و هم در ارزش‌یابی مستمر شما می‌تواند تأثیرگذار باشد. ۷- همان‌طور که در متن کتاب مشاهده می‌کنید فعالیت با عنوان «شناخت محل زندگی خودمان» آمده است که نشانگر پیوند کتاب استان‌شناسی با شماسنت، بنابراین فعالیت‌های خواسته شده را با دقت و جدیت انجام دهید.
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضور / غیرحضور (ببرون خطا) (برخط)	در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته است و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود؛ مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خود ارزش‌یابی، هم‌تا ارزش‌یابی، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و ... میسر می‌شود.
	استانی	همکاری با گروه‌های آموزشی و جغرافیای استان
رسانه‌های آموزشی	تلویزیون	استفاده از فیلم‌های موجود در شبکه‌های تلویزیون
	سراسری	تهیه فیلم‌های روش تدریس برای همکاران
رسانه‌های پشتیبان	مجازی	شبکه شاد
	فضای مجازی	استفاده از فیلم‌های موجود در شبکه رشد تهیه شده توسط گروه جغرافیای دفتر تألیف سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	روش‌های فعال یاددهی - یادگیری: بارش مغزی، طرح مسئله و انجام فعالیت داده شده توسط دبیر مربوطه انجام فعالیت موقعیت ریاضی و نسبی در کلاس درس و استفاده از اطلس و یافتن موقعیت‌های جدید ریاضی برای ایران - ترسیم هرم سنی جمعیت، به‌دست آوردن تراکم نسبی جمعیت، قانون ۷۰ - فعالیت ترسیم تقسیمات کشوری محل زندگی دانش‌آموز توسط خودشان
محتوا	غیرحضور	درس ۱: جغرافیای طبیعی برای زندگی بهتر درس ۲: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا درس ۳: آب و هوای ایران درس ۴: منابع آب ایران درس ۵: توان‌های اقتصادی ایران
	حضور	درس ۳: موقعیت جغرافیای ایران درس ۴: نام‌های جغرافیایی ایران درس ۵: ویژگی‌های جمعیتی ایران درس ۶: تقسیمات کشوری ایران درس ۷: سکونت‌گاه‌های ایران
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری
	جلسه	۲
دوره / شاخه / پایه / درس		جغرافیای ایران / کلیه رشته‌ها / دهم / دوره دوم متوسطه

۱- محتوا

با توجه به شرایط به وجود آمده نمی توان مانند سال های قبل تدریس کرد و با توجه به محتوای کتاب جغرافیای ایران و کتاب استان شناسی ضمیمه آن، باید برنامه ریزی دقیقی داشته باشیم. همان طور که می دانید زمان تدریس کتاب جغرافیای ایران دو ساعت در هفته و زمان آموزشی ما در سال تحصیلی، ۲۶ هفته است بنابراین ما ۵۲ ساعت برای تدریس این کتاب زمان داریم.

همه عزیزان مستحضرنند که آموزش جغرافیا در دو بخش مفاهیم و مهارت های جغرافیایی است، بنابراین با توجه به شرایط فعلی می توان مفاهیم را به صورت آموزش مجازی و مهارت ها را به صورت حضوری انجام داد. به عنوان نمونه مفاهیمی چون فعالیت های سؤالات کلیدی جغرافیا، دید ترکیبی، موقعیت ریاضی و نسبی، جابه جایی موقعیت فرضی جغرافیایی ایران، موقعیت ایران در خلیج فارس، ناهمواری های ایران، مقایسه تصاویر ماهواره ای ایران برای تشخیص حرکت ابرها و پیش بینی وضعیت هوا، جدول توده های هوای وارد شده به ایران، مکان یابی دریاچه های ایران، محاسبه رشد طبیعی و مطلق جمعیت، قانون ۷۰، ترسیم هرم جمعیت و مقایسه هرم های جمعیت با یکدیگر، ترسیم تقسیمات کشوری، استان، شهرستان، بخش و... محل زندگی دانش آموز، نقش سکونت گاه ها و فعالیت های اقتصادی محل زندگی دانش آموزان باید به صورت حضوری انجام پذیرد.

۲- روش تدریس

بدون شک با استفاده از راهنمای تدریس در شرایط عادی می توانستیم این کتاب را تدریس کنیم اما در شرایط فعلی نمی توان به روش های کتاب راهنمای معلم بسنده کرد، بلکه باید از روش های جدیدتر بهره گرفت. به عنوان نمونه، طبق پیشنهادات در بخش محتوا، نیمی از مفاهیم را به صورت غیرمجازی آموزش می دهیم که با روش هایی چون نمایش فیلم، ارائه به صورت power point، استفاده از قلم نوری و تدریس تعاملی (Interactive) میسر می شود. اما در روش حضوری دانش آموزان با حضور در کلاس درس و با رعایت فاصله گذاری اجتماعی تحت نظر شما کارهای عملی و فعالیت ها را انجام می دهند. در این کلاس ها شما از روش هایی چون بارش مغزی، کلاس معکوس، پرسش و پاسخ و حتی سخنرانی می توانید استفاده کنید.

قابل ذکر است در شرایط کنونی می توان مفاهیم را بدون در نظر گرفتن ترتیب درس ها آموزش داد، اما کارهای عملی را به صورت یک مجموعه در کلاس حضوری انجام دهید. به عنوان مثال در آموزش فصل یک، جغرافیا چیست؟ می توان مفاهیم را در یک جلسه توضیح داد ولی کارهای عملی مانند سؤالات کلیدی جغرافیا، دید ترکیبی در جغرافیا را به طور عملی در یک جلسه حضوری انجام دهید. یکی از نکات مهم تدریس این کتاب پیوند آن با کتاب های استان شناسی است. همان طور که در متن کتاب مشاهده می کنید یک ارتباط منطقی بین فعالیت های خواسته شده و محیط زندگی دانش آموزان

وجود دارد. بنابراین فعالیت‌های مربوط به کتاب استان‌شناسی را با دقت و جدیت انجام دهید.

۳- ارزش‌یابی

در بخش کلاس‌های حضوری شما با استفاده از چک‌لیست و نظارت بر فعالیت‌های دانش‌آموزان می‌توانید نمرانی برای آنها منظور کنید اما در بخش آموزش غیرحضوری بنابر تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون می‌تواند آنلاین یا آفلاین با توجه به محتواهای ارائه شده برگزار شود. همکاران گرامی توجه داشته باشند که بارم بندی کتاب براساس سال‌های گذشته است.

ارزش‌یابی درس جغرافیای ایران به صورت ارزش‌یابی مستمر و پایانی در هر دو نوبت تحصیلی صورت می‌گیرد. لازم به ذکر است پنج نمره ارزش‌یابی این درس به کتاب استان‌شناسی اختصاص دارد. در آزمون‌های کتبی طرح هرگونه سؤال از بخش‌های «بیشتر بدانیم»، «برای مطالعه» و «واژه‌نامه پیوست آخر کتاب» ممنوع است. ارزش‌یابی مستمر در آموزش مجازی جایگاه خاصی دارد، سعی کنید برای فعالیت‌های کتاب که به فهم مطالب کمک می‌کند ارزش خاصی قائل شوید. تمرکز زیادی بر روی فعالیت «شناخت محل زندگی خود» داشته باشید. هدف از طراحی این فعالیت‌ها درگیر کردن دانش‌آموزان در فرایند یادگیری است. ضروری است دبیران گرامی در انجام فعالیت‌ها اهتمام داشته باشند.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- شبکه رشد:

ارائه فیلم‌های آموزشی درس به درس هر کتاب با هماهنگی گروه جغرافیای دفتر تألیف مانند تهیه فیلم‌هایی در مورد خلیج فارس، ناهمواری‌های ایران، پیری جمعیت در ایران، شهرهای مختلف ایران، زندگی عشایری، جاذبه‌های گردشگری ایران، کشاورزی و صنعت در ایران و استفاده از فیلم‌های روش تدریس مؤلفان و دبیران مجرب در سازمان با عنوان «بر فراز آسمان».

- شبکه شاد:

به نظر می‌رسد این شبکه در آموزش غیرحضوری یا همان مجازی نقش بسیار مؤثری دارد. این شبکه می‌تواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی (Interactive) و ارزش‌یابی معلم هر کلاس با دانش‌آموزانش، امکان آموزش آنلاین و تصویری برای معلمان عزیز را فراهم کند.

- شبکه سراسری:

با هماهنگی دبیرخانه کشوری از دبیران با تجربه و مسلط جغرافیا برای تدریس غیرحضوری استفاده شود و این امر فقط منوط به دبیران شهر تهران نباشد بلکه از دبیران توانمند تمامی استان‌ها در این مهم کمک گرفته شود. در اختیار قرار دادن فیلم‌هایی با مضمون جغرافیای ایران برای شبکه رشد و

شاد برای انتقال بهتر مفاهیم به دانش آموزان.

- شبکه استانی:

همکاری با گروه‌های آموزشی جغرافیای هر استان برای استفاده از دبیران مجرب جغرافیا برای آموزش در شبکه استانی و نمایش فیلم‌های مرتبط با موضوعات کتاب جغرافیای ایران با محور همان استان؛ مانند زندگی روستایی و عشایری، جاذبه‌های گردشگری، کشاورزی و صنعت در استان و...

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- خانواده:

از خانواده‌ها انتظار می‌رود که در این شرایط خاص با ایجاد فضایی مناسب برای آموزش غیرحضوری فرزندان در منزل، تشویق و ترغیب آنها و همکاری در انجام فعالیت‌ها، این شرایط را برای آنها راحت‌تر کنند. پیشنهاد می‌شود اگر فضای کافی در منزل دارید بخشی از آن را فضا سازی و تبدیل به کلاس درس کنید؛ مثلاً لوازم ارتباطی مانند لپ‌تاپ، تبلت، لوازم التحریر و... را در فضای مشخصی بگذارید و فرزندان را موظف کنید با لباسی آراسته در کلاس‌های مجازی شرکت کنند. زمان مطالعه و مرور درس‌ها نیز باید دارای برنامه باشد و او را تشویق کنید که طبق یک برنامه زمان‌بندی شده وظایف خود را انجام دهد. پیشنهاد می‌شود زمان استراحت، تفریح و بازی، تماشای تلویزیون هم طبق برنامه‌ریزی باشد. والدین عزیز توجه داشته باشند که این شرایط سخت روزی به پایان خواهد رسید و در آن زمان ما باید شاهد فرزندی منظم، درس‌خوان و با انضباط باشیم. نباید به وجود آمدن این شرایط خلی در شخصیت فرزندان ما ایجاد کند.

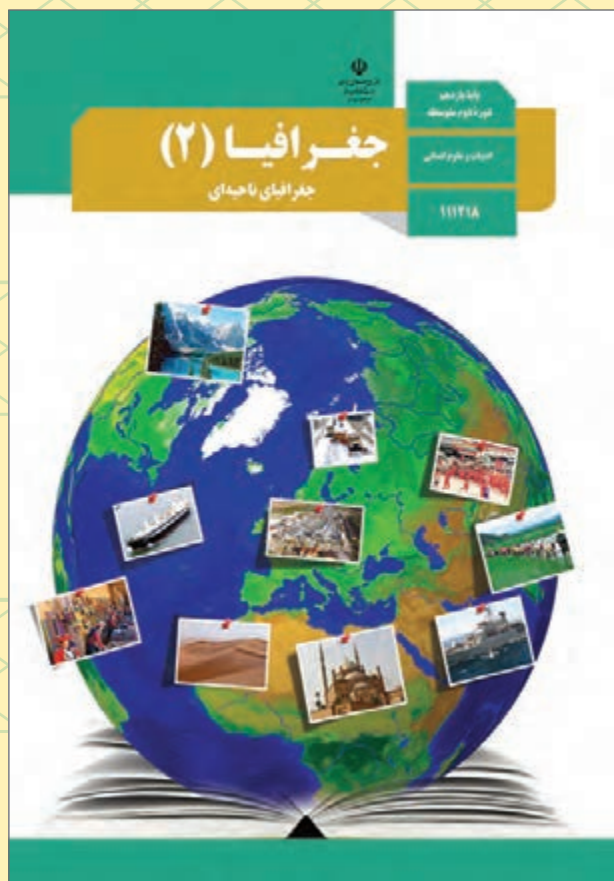
- مدیریت مدرسه:

مدیران مدرسه با نظارت بر اجرای صحیح پروتکل‌های بهداشتی و آماده کردن فضای کلاس‌ها برای ساعات حضور دانش‌آموزان، باعث آرامش خانواده‌ها و معلمان و با تدارک زیرساخت‌های IT باعث افزایش کیفیت کار معلمان عزیز می‌شوند و تأثیر مثبتی بر روند آموزش غیرحضوری می‌گذارند.

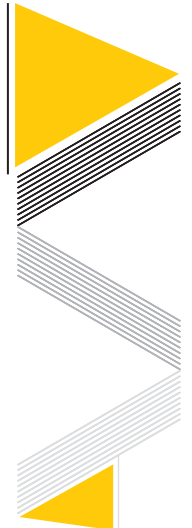
- معلم:

معلمان گرامی هم با توجه به شرایط کلاس و آمادگی دانش‌آموزان برای فراگیری مطالب کتاب درسی به تولید و سازماندهی محتوا می‌پردازند و به بخش‌هایی که ضرورت دارد زمان بیشتری اختصاص می‌دهند؛ مانند انجام فعالیت‌ها، مهارت‌های جغرافیایی یا قسمت‌هایی که نیاز به حضور دانش‌آموزان دارد.

راهنمای درس جغرافیا (۲)

مختصات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: در شرایط آموزش از راه دور با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا می‌کند؛ توسعه زیرساخت‌های IT مدرسه	
	معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.	
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است که چه‌بسا تاکنون کسب نشده باشند و در نتیجه چالش‌ها و اضطراب‌هایی برای دانش‌آموزان در پی داشته باشد.	
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضوری/غیر حضوری (بیرون خط) (برخط) online		در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود؛ مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خودارزش‌یابی، همتا ارزش‌یابی، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود.
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان تلویزیون سراسری شبکه شاد فضای مجازی شبکه رشد	استانی	همکاری با گروه‌های آموزشی جغرافیای استان
		سراسری	استفاده از فیلم‌های موجود در شبکه‌های تلویزیون
		شبکه شاد	تهیه فیلم‌های روش تدریس برای همکاران
		شبکه رشد	استفاده از فیلم‌های آموزشی مؤلفان این کتاب توسط شرکت تصویرسازان فردا به سفارش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	کاوشگری	
محتوا	غیر حضوری	درس ۳- نواحی آب و هوایی درس ۴- ناهموزاری‌ها و اشکال زمین درس ۹- معنا و مفهوم ناحیه سیاسی درس ۱۰- کشور، یک ناحیه سیاسی درس ۱۱- ژئوپلیتیک	
	حضوری	درس ۱- معنا و مفهوم ناحیه درس ۲- انسان و ناحیه درس ۵- نواحی زیستی درس ۶- نواحی فرهنگی درس ۷- نواحی اقتصادی ۱ درس ۸- نواحی اقتصادی ۲	
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۳	
دوره/شاخه/پایه/درس		جغرافیا ۲/علوم انسانی/یازدهم/دوره دوم متوسطه	

۱- محتوا

زمان تدریس کتاب جغرافیای ناحیه‌ای سه ساعت در هفته است و زمان آموزشی ما در سال تحصیلی ۲۶ هفته است. بنابراین ما ۷۶ ساعت برای تدریس این کتاب زمان داریم. همه عزیزان مستحضرنند که آموزش جغرافیا در دو بخش مفاهیم و مهارت‌های جغرافیایی است، بنابراین با توجه به شرایط فعلی (شرایط زرد) می‌توان مفاهیم را به صورت آموزش مجازی و مهارت‌ها را به صورت حضوری تدریس کرد. به عنوان نمونه مفاهیمی چون، استفاده از اطلس برای پاسخ‌گویی به فعالیت‌های کتاب، تقسیم بندی آب و هوایی کوپن، پیدا کردن مکان‌ها با نپال، استفاده از اطلس برای پاسخ‌گویی به فعالیت‌های مطالعه موردی (۱) نپال زندگی در بلندی‌ها، مطالعه موردی (۲) ناحیه فرهنگی جهان اسلام، (۳) منطقه ژئوپلیتیکی خلیج فارس و مطالعه موردی (۴) منطقه ژئوپلیتیکی اتحادیه اروپا. ترسیم منحنی‌های هم فشار و منحنی‌های میزان، تعیین کشورهای عضو اوپک در نقشه جهان نما، بررسی استان محل زندگی با توجه به عنوان یک ناحیه سیاسی و پیدا کردن ۱۵ کشور همسایه ایران بر روی نقشه جنوب غربی آسیا.

۲- روش تدریس

طبق پیشنهادات در بخش محتوا نیمی از مفاهیم را به صورت غیرمجازی آموزش می‌دهیم و از روش‌هایی چون نمایش فیلم، ارائه به صورت power point، استفاده از قلم نوری، و تدریس تعاملی (Interactive) استفاده می‌کنیم. اما در روش حضوری دانش‌آموزان با حضور در کلاس درس با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی تحت نظر شما کارهای عملی و فعالیت‌ها را انجام می‌دهند. در این کلاس‌ها شما می‌توانید از روش‌هایی مثل بارش مغزی، کلاس معکوس، پرسش و پاسخ و حتی سخنرانی استفاده کنید. گفتنی است در شرایط کنونی می‌توان مفاهیم را بدون در نظر گرفتن ترتیب درس‌ها آموزش داد، اما کارهای عملی را به صورت یک مجموعه در کلاس حضوری انجام دهید. به عنوان مثال در درس سه نواحی طبیعی می‌توان مفاهیم را در یک جلسه توضیح دهید ولی کار عملی پیدا نمودن آب و هواهای مختلف بر اساس تقسیم‌بندی کوپن را بر روی اطلس در یک جلسه حضوری انجام دهید. دبیران گرامی می‌دانند که کتاب جغرافیای (۲) بیشتر جنبه مفهومی دارد بنابراین می‌توانید بر اساس مطالب کتاب، توان دانش‌آموزان و شرایط محلی آن را به شکل حضوری و غیرحضوری تقسیم نمایید. دانش‌آموزان پایه یازدهم برای درس جغرافیای (۲) ناحیه‌ای در سال جاری با مفاهیم نواحی طبیعی، سیاسی و انسانی در مقیاس جهانی آشنا می‌شوند بنابراین دو ابزار مهم اطلس و کره جغرافیایی را باید تهیه کنند. در انجام فعالیت‌ها اهتمام بورزند زیرا خواندن متن به تنهایی به فهم و درک آنها کمکی نخواهد کرد و شایسته است که به تمرین‌ها توجه بیشتری نمایند. در پایان هر درس فعالیت‌های مربوط به مهارت‌های جغرافیایی بسیار مهم است زیرا مهارت‌هایی چون

نقشه خوانی، تولید نقشه های موضوعی، مراجعه به اطلس، کار با نقشه های هواشناسی و توپوگرافی و ترسیم منحنی های میزان را به شما آموزش می دهد.

در بخش هایی از کتاب «مطالعه برای انجام دادن فعالیت» و «مطالعه موردی» وجود دارد که با مطالعه آنها قدرت تجزیه و تحلیل شما زیاد و روحیه پرسشگری در شما تقویت می شود. (از لوح صوتی و تصویری که در سایت گروه جغرافیا وجود دارد و بسیاری از مفاهیم را می تواند برای شما توضیح دهد، استفاده کنید.)

۳- ارزش یابی

در بخش کلاس های حضوری شما با استفاده از چک لیست و نظارت بر فعالیت های دانش آموزان می توانید نمرانی برای آنها منظور نمایید اما در بخش آموزش غیر حضوری بنابر تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون می تواند با توجه به محتواهای ارائه شده و زیرساخت های موجود به صورت آنلاین یا آفلاین برگزار گردد. همکاران گرامی توجه داشته باشند که بارم بندی کتاب براساس سال های گذشته است. ارزش یابی درس جغرافیای ایران به صورت ارزش یابی مستمر و پایانی در هر دو نوبت تحصیلی صورت می گیرد. در آزمون های کتبی طرح هر گونه سؤال از بخش های «بیشتر بدانیم»، «برای مطالعه»، «واژه نامه پیوست آخر کتاب» «مطالعه موردی ۱ تا ۴» متن فعالیت هایی که درس با آنها آغاز می شود ممنوع است. فعالیت های مربوط به نقشه فقط در محدوده مهارت های جغرافیایی درج شده در کتاب انجام می گیرد و در پایان هر درس ارزیابی می شود. از ارائه نقشه های گنگ و حافظه محور در آزمون ها خودداری کنید.

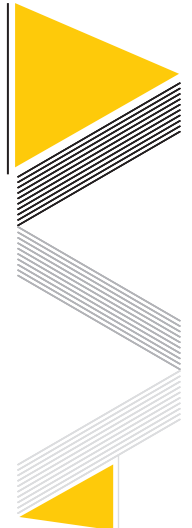
۴- رسانه های پشتیبان

■ شبکه رشد:

ارائه فیلم های آموزشی درس به درس هر کتاب با هماهنگی گروه جغرافیای دفتر تألیف مانند تهیه فیلم های در مورد منطقه جنوب غربی آسیا (خاورمیانه) اتحادیه اروپا، تنوع آب و هوا در جهان، مرزهای سیاسی، اتحادیه های اقتصادی و سیاسی و استفاده از فیلم های روش تدریس مؤلفان و دبیران مجرب در سازمان که توسط شرکت تصویرسازان فردا تهیه شده است.

■ شبکه شاد:

به نظر می رسد این شبکه در آموزش غیر حضوری یا همان مجازی نقش بسیار مؤثری دارد. این شبکه می تواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی (Interactive) و ارزش یابی معلم هر کلاس با دانش آموزانش، امکان آموزش آنلاین و تصویری را برای معلمان عزیز فراهم کند.

■ شبکه سراسری:

با هماهنگی دبیرخانه کشوری از دبیران با تجربه و مسلط جغرافیا برای تدریس غیرحضورى استفاده کند و این امر فقط منوط به دبیران شهر تهران نگردد بلکه از دبیران توانمند تمامی استان‌ها در این مهم بهره بگیرد. در اختیار قرار دادن فیلم‌هایی با مضامین جغرافیای ناحیه‌ای برای شبکه رشد و شاد برای انتقال بهتر مفاهیم به دانش‌آموزان.

■ شبکه استانی:

همکاری با گروه‌های آموزشی جغرافیای هر استان برای کمک گرفتن از دبیران مجرب جغرافیا برای آموزش در شبکه استانی و نمایش فیلم‌های مرتبط با موضوعات کتاب جغرافیای ناحیه‌ای با محور همان استان، مانند ناهمواری‌ها، شرایط آب و هوایی، مرزهای استان و ...

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

■ دانش‌آموزان:

دانش‌آموزان پایه یازدهم برای درس جغرافیای (۲) ناحیه‌ای در سال جاری با مفاهیم نواحی طبیعی و سیاسی و انسانی در مقیاس جهانی آشنا می‌شوند بنابراین باید دو ابزار مهم اطلس و کره جغرافیایی را تهیه کنند. در انجام فعالیت‌ها اهتمام بورزند زیرا خواندن متن به تنهایی به فهم و درک آنها کمکی نخواهد کرد و شایسته است که به تمرین‌ها بیشتر توجه کنند. در پایان هر درس فعالیت‌های مربوط به مهارت‌های جغرافیایی بسیار مهم است زیرا مهارت‌هایی مثل نقشه‌خوانی، تولید نقشه‌های موضوعی، مراجعه به اطلس، کار با نقشه‌های هواشناسی و توپوگرافی و ترسیم منحنی‌های میزان را به شما آموزش می‌دهد. در بخش‌هایی از کتاب «مطالعه برای انجام دادن فعالیت» و «مطالعه موردی» وجود دارد که با مطالعه آنها قدرت تجزیه و تحلیل شما زیاد و روحیه پرسشگری در شما تقویت می‌شود. (از لوح صوتی و تصویری که در سایت گروه جغرافیا وجود دارد و بسیاری از مفاهیم را می‌تواند برای شما توضیح دهد، استفاده کنید.)

■ خانواده:

از خانواده‌ها انتظار می‌رود که در این شرایط خاص با ایجاد فضایی مناسب برای آموزش غیرحضورى فرزندان، تشویق و ترغیب آنها و همکاری در انجام فعالیت‌ها این شرایط را برای آنها راحت‌تر کنند. پیشنهاد می‌شود اگر فضای کافی در منزل دارید، بخشی از آن را فضا سازی و به کلاس درس تبدیل کنید؛ مثلاً لوازم ارتباطی مانند لپ‌تاپ، تبلت، لوازم التحریر و... را در فضای مشخصی بگذارید و فرزندان را موظف نمایید با لباسی آراسته در کلاس‌های مجازی شرکت کند. زمان مطالعه و مرور درس‌ها نیز

باید برنامه داشته باشد. او را تشویق کنید که طبق یک برنامه زمان بندی شده وظایف خود را انجام دهد. پیشنهاد می شود زمان استراحت، تفریح و بازی، تماشای تلویزیون هم طبق برنامه ریزی باشد. والدین عزیز توجه داشته باشند این شرایط سخت روزی به پایان خواهد رسید و در آن زمان ما باید فرزندی منظم، درس خوان و با انضباط داشته باشیم. به وجود آمدن این شرایط نباید خللی در شخصیت فرزندان ما ایجاد کند.

■ مدیریت مدرسه :

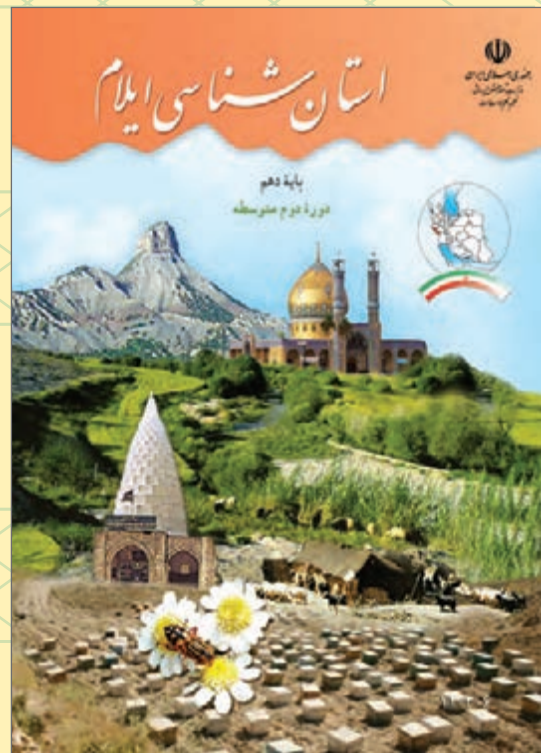
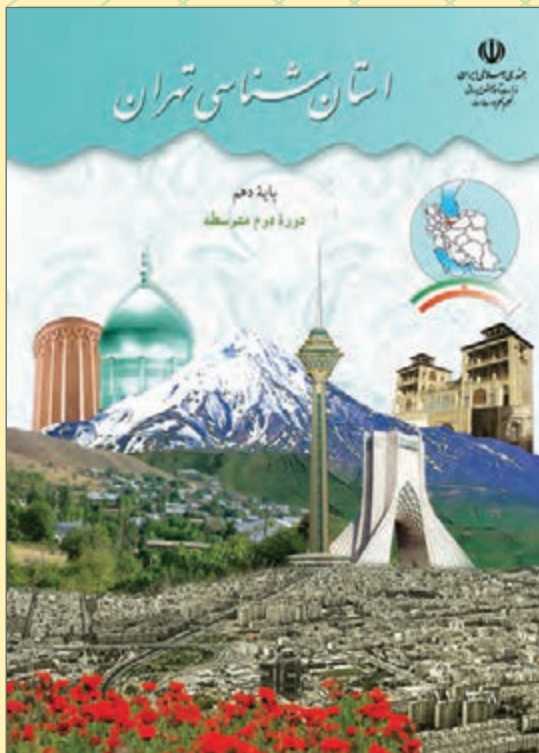
مدیران مدرسه با نظارت بر اجرای صحیح پروتکل های بهداشتی و آماده کردن فضای کلاس ها برای ساعات حضوری دانش آموزان باعث آرامش خانواده ها و معلمان شوند و با تدارک زیر ساخت های IT هم کیفیت کار معلمان عزیز را افزایش دهند و هم تأثیر مثبتی بر روند آموزش غیرحضوری داشته باشند.

■ معلمان گرامی:

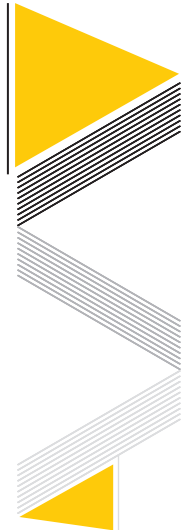
معلمان گرامی هم با توجه به شرایط کلاس و آمادگی دانش آموزان برای فراگیری مطالب کتاب درسی به تولید و سازمان دهی محتوا بپردازند و برای بخش هایی که ضرورت دارد، زمان بیشتری بگذارند مثلاً وقت بیشتری را به انجام فعالیت ها، مهارت های جغرافیایی یا قسمت هایی اختصاص دهند که نیاز به حضور دانش آموزان دارد.

در تمامی درس های کتاب جغرافیای (۲) فعالیت های نظام دار و متوالی طراحی شده اند، از دانش آموزان بخواهید تمامی این فعالیت ها را انجام دهند زیرا فضای لازم را برای درک و فهم و پرورش مهارت ها و کسب شایستگی ها پدید می آورند. توجه داشته باشید که انجام ندادن فعالیت ها بستری برای سؤال و جواب های کلیشه ای برخلاف رویکردهای برنامه است.

راهنمای درس استان شناسی

مضامین برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند. برای تقلب خانواده‌ها باید فکر شود.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: توسعه زیرساخت‌های IT مدرسه	
	معلم	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.	
شیوه‌های ارزش‌یابی	دانش آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن و مدیریت یادگیری را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی مثل خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است. ارائه راهکارها و روش‌های جدید برای آموزش می‌تواند هم در فهم مطالب درسی و هم در ارزش‌یابی مؤثر باشد.	
	حضوری (بیرون خط) / غیرحضوری (برخط) / online	در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار می‌رود و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود، مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خود ارزش‌یابی، هم‌تأ ارزش‌یابی و ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود.	
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان تلویزیون سراسری شبکه شاد فضای مجازی شبکه رشد	استانی	استفاده از فیلم‌های موجود در شبکه‌های تلویزیون
		سراسری	تهیه فیلم‌های روش تدریس برای همکاران
		شبکه شاد	استفاده از فیلم‌های آموزشی مؤلفان این کتاب توسط شرکت رایادرس به سفارش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
		فضای مجازی شبکه رشد	با توجه به شرایط و با صلاحدید دبیران گرامی
راهبرهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	بارش مغزی، کاوشگری و انجام دقیق فعالیت‌های درس	
محتوا	غیرحضوری	سایر دروس به صورت مجازی	
	حضوری	موقعیت جغرافیایی استان، ناهمواری‌های استان، ترسیم نمودارهای آب و هوایی، مخاطرات طبیعی، تغییرات اقلیمی و پیامدهای آن، آلودگی هوای استان، تقسیمات کشوری، استان، شهرستان، بخش و روستا، محل زندگی دانش‌آموز، ترسیم هرم جمعیت استان و بررسی شرایط اقتصادی محل زندگی دانش‌آموزان	
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		استان شناسی / دهم / دوره دوم متوسطه	

۱- محتوا

با توجه به شرایط به‌وجود آمده نمی‌توان مانند سال‌های قبل تدریس کرد و با توجه به محتوای کتاب استان‌شناسی ضمیمه آن باید برنامه‌ریزی دقیقی داشته باشیم. همان‌طور که می‌دانید، این کتاب به‌صورت ضمیمه است و بهترین روش این است که هم‌زمان با کتاب جغرافیای ایران تدریس شود، هر چند که در مواردی دروس آنها با یکدیگر انطباق ندارد.

همه‌عیزان مستحضرنند که آموزش جغرافیا دو بخش دارد؛ مفاهیم و مهارت‌های جغرافیایی. بنابراین با توجه به شرایط فعلی می‌توان مفاهیم را به‌صورت مجازی و مهارت‌ها را به‌صورت حضوری آموزش داد. به‌عنوان نمونه مفاهیمی مثل موقعیت جغرافیایی استان، ناهمواری‌های استان، ترسیم نمودارهای آب و هوایی، مخاطرات طبیعی، تغییرات اقلیم و پیامدهای آن، آلودگی هوای استان، تقسیمات کشوری، استان، شهرستان، بخش و روستا، محل زندگی دانش‌آموز، ترسیم هرم جمعیت استان و بررسی شرایط اقتصادی محل زندگی دانش‌آموزان باید به‌صورت حضوری انجام شود. سایر مفاهیم کتاب استان‌شناسی می‌تواند به‌صورت غیرحضوری آموزش داده شود.

کتاب استان‌شناسی ضمیمه کتاب جغرافیای ایران است و در ارزش‌یابی ۵ نمره به آن اختصاص دارد.

۲- روش تدریس

بدون شک در شرایط عادی با کمک از راهنمای معلم می‌توانستیم این کتاب را تدریس کنیم اما در شرایط فعلی می‌توان هم از روش‌های راهنما استفاده کرد و هم از روش‌های جدیدتر. به‌عنوان نمونه طبق پیشنهادات در بخش محتوا نیمی از مفاهیم را به‌صورت غیرمجازی آموزش می‌دهیم و از روش‌هایی مثل نمایش فیلم، ارائه به‌صورت power point، استفاده از قلم نوری، و تدریس تعاملی (Interactive) استفاده می‌کنیم. اما در روش حضوری، دانش‌آموزان با حضور در کلاس درس با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی تحت نظر شما کارهای عملی و فعالیت‌ها را انجام می‌دهند. در این کلاس‌ها شما می‌توانید از روش‌هایی چون بارش مغزی، کلاس معکوس، پرسش و پاسخ و حتی سخنرانی استفاده کنید. گفتنی است در شرایط کنونی می‌توان مفاهیم را بدون در نظر گرفتن ترتیب درس‌ها آموزش داد، اما کارهای عملی را به‌صورت یک مجموعه در کلاس حضوری انجام دهید. به‌عنوان مثال آموزش توان‌های اقتصادی استان می‌تواند به‌صورت غیرحضوری باشد اما توضیح توان‌های سه بخش اقتصادی استان باید به‌صورت حضوری انجام شود.

۳- ارزش یابی

در بخش کلاس‌های حضوری شما با استفاده از چک لیست و نظارت بر فعالیت‌های دانش‌آموزان می‌توانید نمراتی را برای آنها در نظر بگیرید؛ اما در بخش آموزش غیرحضوری بنابر تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون می‌تواند با توجه به محتواهای ارائه شده آنلاین یا آفلاین برگزار شود. همکاران گرامی توجه داشته باشند که بارم‌بندی کتاب براساس سال‌های گذشته است. ارزش‌یابی درس جغرافیای ایران به صورت مستمر و پایانی در هر دو نوبت تحصیلی صورت می‌گیرد. گفتنی است نمره ارزش‌یابی کتاب استان‌شناسی ۵ نمره است. در آزمون‌های کتبی طرح هرگونه سؤال از بخش‌های «بیشتر بدانیم» و «برای مطالعه» ممنوع است.

۱۳۹

۴- رسانه‌های پشتیبان

- شبکه رشد:

ارائه فیلم‌های آموزشی درس به درس هر کتاب با هماهنگی گروه آموزشی جغرافیای استان.

- شبکه شاد:

به نظر می‌رسد این شبکه در آموزش غیرحضوری (مجازی) نقش بسیار مؤثری دارد. این شبکه می‌تواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی (Interactive) و ارزش‌یابی معلم هر کلاس با دانش‌آموزانش، امکان آموزش آنلاین و تصویری را برای معلمان عزیز فراهم کند.

- شبکه استانی:

همکاری با گروه‌های آموزشی جغرافیای هر استان برای کمک گرفتن از دبیران مجرب جغرافیا برای آموزش در شبکه استانی، نمایش فیلم‌های مرتبط با موضوعات کتاب استان‌شناسی با محور همان استان، مانند زندگی روستایی و عشایری، جاذبه‌های گردشگری، کشاورزی و صنعت در استان و...

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- خانواده:

از خانواده‌ها انتظار می‌رود که در این شرایط خاص با ایجاد فضایی مناسب در منزل برای آموزش غیرحضوری فرزندان، تشویق و ترغیب آنها و همکاری در انجام فعالیت‌ها شرایط را برای آنها راحت‌تر کنند.

- مدیریت مدرسه:

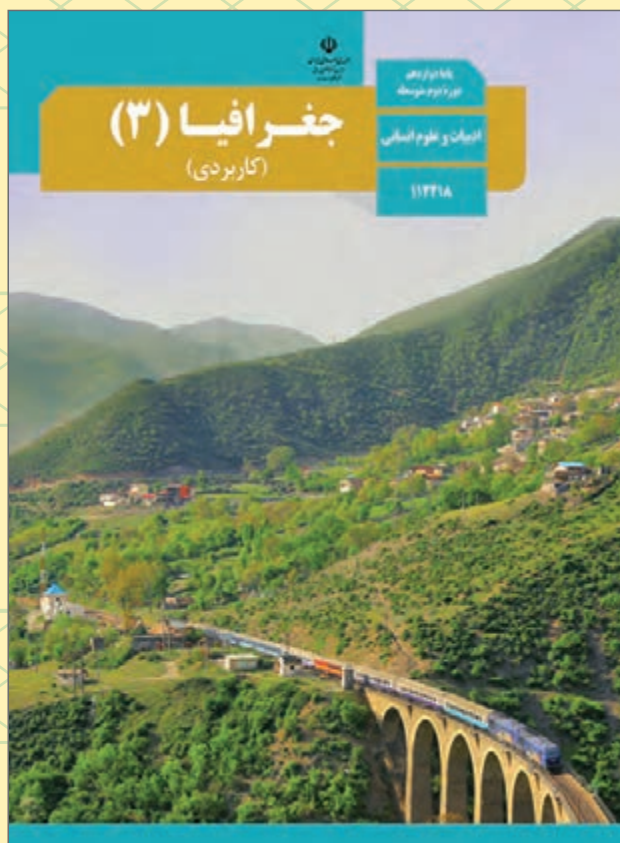
مدیران مدرسه باید با نظارت بر اجرای صحیح پروتکل‌های بهداشتی و آماده کردن فضای کلاس‌ها برای ساعات حضوری دانش‌آموزان باعث آرامش خانواده‌ها و معلمان شوند و با تدارک زیر ساخت‌های IT هم کیفیت کار معلمان عزیز را افزایش دهند و هم تأثیر مثبتی بر روند آموزش غیرحضوری داشته باشند.

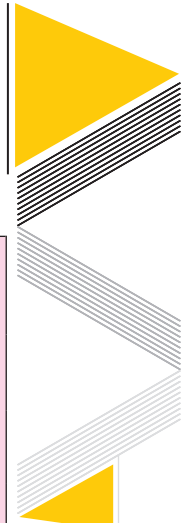

— معلم:

معلمان گرامی هم با توجه به شرایط کلاس و آمادگی دانش‌آموزان برای فراگیری مطالب کتاب درسی به تولید و سازمان‌دهی محتوا پردازند و برای بخش‌هایی که ضرورت دارد، زمان بیشتری بگذارند مثلاً وقت بیشتری را به انجام فعالیت‌ها، مهارت‌های جغرافیایی یا قسمت‌هایی که حضور دانش‌آموزان نیاز دارد، اختصاص بدهند. معلمان عزیز توجه داشته باشند که ایجاد علاقه به محل زندگی و هویت، یکی از اهداف عمده کتاب‌های استان‌شناسی است؛ بنابراین انجام فعالیت‌های آن بسیار با ارزش است. با توجه به پیوندی که با کتاب جغرافیای ایران دارد، زمان مشخصی را برای تدریس آن بگذارید و فعالیت‌های خواسته شده در کتاب جغرافیای ایران در مورد محل زندگی دانش‌آموز (شناخت محل زندگی خود) را حتماً انجام دهید.

راهنمای درس جغرافیا (۳)

مضامین برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند. - ایجاد شرایط مطلوب و آرام در خانه با توجه با برگزاری امتحان این پایه به صورت نهایی و برگزاری کنکور سراسری
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا می‌کند؛ توسعه زیر ساخت‌های IT مدرسه
	معلم	راهنما و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و مبتکر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است.
شیوه‌های ارزش‌یابی	جمهوری غیر حضوری (خطی/آنلاین) (برخط)	در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود؛ مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خودارزش‌یابی، هم‌تارزش‌یابی، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود.
رسانه‌های آموزشی	استانی	همکاری با گروه‌های آموزشی جغرافیای استان
	تلوویزیون	استفاده از فیلم‌های موجود در شبکه‌های تلویزیون
	شبکه شاد	تهیه فیلم‌های روش تدریس برای همکاران
	فصلی مجازی	استفاده از فیلم‌های آموزشی مولفان این کتاب توسط شرکت تصویرسازان فردا به سفارش سازمان
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	بارش مغزی، کلاس معکوس، کاوشگری و انجام فعالیت‌های ارائه شده در متن درس مانند: به دست آوردن ماتریس، شاخص انحراف و فعالیت طراحی جاده، محاسبه ساعات رسمی کشورها با استفاده از اطلس و طول جغرافیایی، تمرین مسیریابی از طریق GPS تلفن همراه و مسیریابی از طریق پایگاه اینترنتی مرکز مدیریت راه‌های کشور، مانند ترسیم حوضه آبخیز و استعداد سیل خیزی و ترسیم هیدروگراف یک رودخانه
	غیر حضوری	درس ۱- شهرها و روستاها درس ۲- مدیریت شهرها و روستاها درس ۳- ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل و نقل
محتوا	حضوری	درس ۴- مدیریت حمل و نقل درس ۵- ویژگی‌ها و انواع مخاطرات طبیعی درس ۶- مدیریت مخاطرات طبیعی
	ساعت	۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری
زمان آموزش	جلسه	۲
	دوره / شاخه / پایه / درس	جغرافیا ۳ / علوم انسانی / دوازدهم / دوره متوسطه دوم

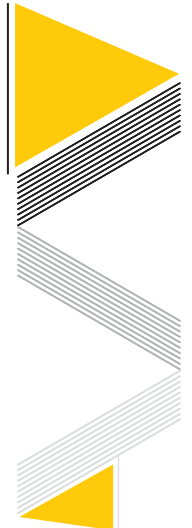
۱- محتوا

با توجه به اینکه کتاب جغرافیای کاربردی در پایه دوازدهم تدریس می‌شود و دانش‌آموزان آن را به صورت نهایی کشوری امتحان می‌دهند، حساسیت زیادی در تدریس این کتاب وجود دارد. همان طور که می‌دانید زمان تدریس کتاب جغرافیای کاربردی دو ساعت در هفته است و زمان آموزشی ما در سال تحصیلی ۲۶ هفته است؛ بنابراین ما ۵۲ ساعت برای تدریس این کتاب زمان داریم.

همه عزیزان می‌دانند که آموزش جغرافیا در دو بخش مفاهیم و مهارت‌های جغرافیایی خلاصه می‌شود، بنابراین با توجه به شرایط فعلی می‌توان مفاهیم را به صورت آموزش مجازی و مهارت‌ها و فنون جغرافیایی را به صورت حضوری انجام داد. به عنوان نمونه مفاهیمی چون تهیه نقشه GIS، محاسبه سرانه فضای سبز، فعالیت درست، نقشه کاربری اراضی، فعالیت اطلس راه‌ها، مزایا و محدودیت‌های شیوه‌های حمل و نقل و شاخص انحراف مسیر و شبکه‌های راه، به دست آوردن ماتریس، شاخص انحراف و فعالیت طراحی جاده، محاسبه ساعات رسمی کشورها با استفاده از اطلس و طول جغرافیایی، تمرین مسیریابی از طریق GPS تلفن همراه و مسیریابی از طریق پایگاه اینترنتی مرکز مدیریت راه‌های کشور مانند ترسیم حوضه آبخیز و استعداد سیل خیزی و ترسیم هیدروگراف یک رودخانه، اجرای مانور زلزله به صورت حضوری تدریس می‌شود و پیدا کردن مکان‌های امن آن، تعیین دوره خشکسالی براساس نمودار بارندگی، ترسیم حدود بستر سیلاب رودخانه با استفاده از تصاویر ماهواره‌ای باید به صورت حضوری انجام پذیرد. همکاران گرامی توجه داشته باشید در پایان هر فصل کتاب، پایگاه‌های اینترنتی رسمی و مرتبط با موضوعات معرفی شده‌اند و در بعضی از فعالیت‌ها نیز دانش‌آموزان به این پایگاه‌ها ارجاع داده شده‌اند. در برخی از پایگاه‌ها فیلم، عکس و رسانه‌های مناسب و قابل استفاده در کلاس وجود دارند که می‌توانید از آنها بهره بگیرید. در شرایط فعلی این پایگاه‌ها بهترین ابزار برای آموزش‌اند. برای آموزش سایر مباحث کتاب، استفاده از اطلس‌های جغرافیایی که دارای نقشه‌های گوناگون از نواحی مختلف است، الزامی است.

۲- روش تدریس

در شرایط فعلی طبق پیشنهاد در بخش محتوا نیمی از مفاهیم را به صورت غیر مجازی آموزش می‌دهیم که با روش‌هایی چون نمایش فیلم، ارائه به صورت power point، استفاده از قلم نوری، و تدریس تعاملی (Interactive) انجام می‌شود. اما در روش حضوری، دانش‌آموزان در کلاس درس با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی تحت نظر معلمان کارهای عملی و فعالیت‌ها را انجام می‌دهند. در این کلاس‌ها از روش‌هایی چون بارش مغزی، کلاس معکوس، پرسش و پاسخ و حتی سخنرانی نیز می‌توان استفاده کرد. گفتنی است در شرایط کنونی می‌توان مفاهیم را بدون در نظر گرفتن ترتیب درس‌ها آموزش داد، اما کارهای عملی را باید به صورت یک مجموعه در کلاس به شکل حضوری انجام داد. به عنوان مثال در آموزش فصل دو (شیوه‌های حمل و نقل) می‌توان مفاهیم را در یک جلسه توضیح داد؛ ولی کارهای

عملی مانند فعالیت اطلس راه‌ها، مزایا و محدودیت‌های شیوه‌های حمل و نقل و شاخص انحراف مسیر و شبکه‌های راه را باید به‌طور عملی در یک جلسه حضوری انجام داد.

۳- ارزش‌یابی

در بخش کلاس‌های حضوری شما با استفاده از چک‌لیست و نظارت بر فعالیت‌های دانش‌آموزان می‌توانید نمراتی برای آنها در نظر بگیرید اما در بخش آموزش غیرحضوری بنابر تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون می‌تواند برخط (آنلاین) یا آفلاین برگزار شود. همکاران گرامی توجه داشته باشند که بارم بندی کتاب بر اساس سال‌های گذشته است.

ارزش‌یابی درس جغرافیای کاربردی به صورت ارزش‌یابی مستمر و پایانی در هر دو نوبت تحصیلی صورت می‌گیرد. امتحان پایانی این درس به صورت نهایی می‌باشد. در آزمون‌های کتبی طرح هرگونه سؤال از بخش‌های «بیش‌تر بدانیم»، «برای مطالعه»، «واژه‌نامه پیوست آخر کتاب»، «بیندیشیم» ممنوع است. طرح توضیحات و زیرنویس عکس‌ها و نقشه‌ها و پرسش در زمینه خواندن و تفسیر نمودارها و مدل‌ها بلامانع است؛ به شرط آنکه اطلاعات حافظه‌ای و آمار و ارقام مندرج در آنها مبنای پرسش نباشد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

— شبکه رشد:

ارائه فیلم‌های آموزشی درس به درس هر کتاب با هماهنگی گروه جغرافیای دفتر تألیف مانند تهیه فیلم‌هایی در مورد انواع سکونتگاه‌ها، نقشه‌های کاربری اراضی، سرانه‌های شهری، شیوه‌های حمل و نقل، ترافیک شهری، مخاطرات طبیعی و فیلم‌هایی در زمینه سیلاب‌های اخیر و همچنین استفاده از فیلم‌های روش تدریس مؤلفان و دبیران مجرب در سازمان با عنوان (بر فراز آسمان).

— شبکه شاد:

به نظر می‌رسد این شبکه در آموزش غیرحضوری یا همان مجازی نقش بسیار مؤثری دارد. این شبکه می‌تواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی (Interactive) امکان آموزش آنلاین و تصویری برای معلمان عزیز را فراهم کند. پایگاه‌های اینترنتی رسمی و مرتبط با موضوعات معرفی شده‌اند و در بعضی از فعالیت‌ها نیز دانش‌آموزان به این پایگاه‌ها ارجاع داده شده‌اند. در برخی از پایگاه‌ها فیلم، عکس و رسانه‌های مناسب و قابل استفاده در کلاس وجود دارند. استفاده از اطلاعات این پایگاه‌ها درک مطالب توسط دانش‌آموزان را آسان‌تر می‌نماید.

— شبکه سراسری:

این شبکه می‌تواند با هماهنگی دبیرخانه کشوری از دبیران با تجربه و مسلط جغرافیا برای تدریس

غیرحضوری استفاده کند روشن است که این امر فقط منوط به دبیران شهر تهران شود، بلکه از دبیران توانمند تمامی استان‌ها در این مهم بهره گرفته شود. در اختیار قرار دادن فیلم‌هایی با مضمون قید شده در شبکه رشد برای انتقال بهتر مفاهیم به دانش‌آموزان بسیار مفید است.

- شبکه استانی:

شبکه استانی می‌تواند گروه‌های آموزشی جغرافیای هر استان همکاری کند و از دبیران مجرب جغرافیا برای آموزش در شبکه استانی استفاده کند. نمایش فیلم‌های مرتبط با موضوعات کتاب جغرافیای کاربردی با محور همان استان، مانند شیوه‌های حمل و نقل در استان، پیشینه تاریخی مناطق شهری و روستایی استان، مخاطرات طبیعی سال‌های اخیر استان و نقش مدیریت در آنها از فعالیت‌های این شبکه می‌تواند باشد.

۱۴۵

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- دانش‌آموزان:

دو ابزار کره جغرافیایی و اطلس در یادگیری مطالب این کتاب به شما دانش‌آموزان کمک زیادی می‌کند، زیرا مقیاس محتوای کتاب عمومی و جهان است، هرچند در دروس مختلف به نمونه‌هایی در سطح ملی (ایران) اشاره شده است. انجام فعالیت‌هایی چون به دست آوردن ماتریس، شاخص انحراف و محاسبه طول جغرافیایی و ... به طور کلی فنون و مهارت‌های جغرافیایی می‌تواند دانش‌آموزان را در امتحان نهایی و کنکور سراسری کمک کند.

- خانواده:

از خانواده‌ها انتظار داریم فضای مناسبی برای آموزش غیرحضوری فرزندان خود فراهم کنند و با برنامه‌ریزی منظم شرایط زمانی و مکانی را برای دانش‌آموزان آماده کنند.

ذکر این نکته ضروری است که دانش‌آموزان پایه دوازدهم داوطلبان کنکور سراسری نیز هستند؛ بنابراین آرامش و افزایش حس اعتماد آنها از مواردی است که خانواده‌های عزیز باید به آن توجه خاصی داشته باشند.

- مدیریت مدرسه:

مدیران مدرسه با نظارت بر اجرای صحیح شیوه‌نامه‌های بهداشتی و آماده نمودن فضای کلاس‌ها برای ساعات حضور دانش‌آموزان باعث آرامش خانواده‌ها و معلمان شوند و با تدارک زیرساخت‌های IT

هم باعث افزایش کیفیت کار معلمان عزیز می‌شوند و هم تأثیر مثبتی بر روند آموزش غیرحضوری بگذارید. نکته مهم این است که دانش‌آموزان در سال پایانی آموزش خود می‌باشند و مدیران مدرسه باید تمامی نیازهای آنها را مانند کلاس‌های حضوری مکمل و مشاوره‌های ضروری را فراهم کنند.

- معلمان گرامی:

معلمان گرامی هم با توجه به شرایط کلاس و آمادگی دانش‌آموزان برای فراگیری مطالب کتاب درسی به تولید و سازماندهی محتوا بپردازند و در بخش‌هایی که ضرورت دارد زمان بیش‌تری بگذارند؛ مانند انجام فعالیت‌ها، مهارت‌های جغرافیایی و یا قسمت‌هایی که نیاز به حضور دانش‌آموزان دارد. نگرانی دانش‌آموزان بابت امتحانات نهایی و برگزاری کنکور سراسری امری طبیعی است که انتظار می‌رود دبیران گرامی با ایجاد آرامش و امنیت خاطر بستر مناسب را با هدف برون رفت این عزیزان در این شرایط خاص فراهم آورند.

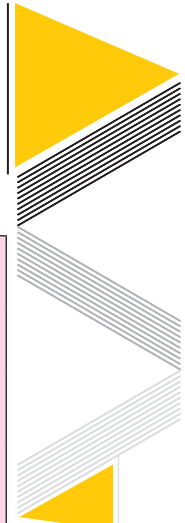
معلمان گرامی با به‌کارگیری روش‌های مناسب، فضایی پر نشاط و دلپذیر در آموزش مجازی به‌وجود آورند. با توجه به برگزاری این پایه به‌صورت امتحان نهایی و شرکت آنها در آزمون سراسری ایجاد یک جو آرام و دوستانه در جهت هدایت دانش‌آموزان به فراگیری بهتر بسیار تأثیرگذار خواهد بود. تأکید بر انجام فعالیت‌ها برای درک بهتر مفاهیم است. ضمناً در سایت گروه و شبکه رشد آموزش‌های لازم جهت این کتاب فراهم می‌باشد. در صورت نیاز می‌توانید به آنها مراجعه کنید. استفاده از اطلس و کره جغرافیایی کمک بزرگی به شما برای تدریس آن خواهد بود.

راهنمای دروس علوم اجتماعی: جامعه‌شناسی و هویت اجتماعی

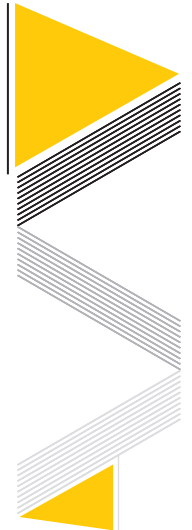

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مخاطبان برنامه	خانواده	خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.	
	مدیریت مدرسه	در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا می‌کند.	
	معلم	معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.	
	دانش‌آموز	در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به‌دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است که چه‌بسا تاکنون کسب نشده باشند و در نتیجه چالش‌ها و اضطراب‌هایی برای دانش‌آموزان در پی داشته باشد. بنابراین لازم است سایر عوامل مؤثر در امر یادگیری با درک عمیق این موقعیت، وی را برای حسن استفاده از این اختیار و انتخاب یاری کنند	
	شیوه‌های ارزش‌یابی	ارزیابی دانسته‌ها به شیوه مرسوم تا حدی زیاد ناممکن شده است. در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود؛ مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خود ارزش‌یابی، هم‌ارزش‌یابی، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود.	
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	استانی	برگزاری جلسات آگاهی بخشی آموزشی میان کارشناسان آموزشی و مدرسین و مسئولین شبکه‌های آموزش سیما در جهت تحقق بیشتر اهداف آموزشی در تدریس‌های تلویزیون - ارائه تدریس دیران مجرب و کارآزموده
		سراسری	ارائه تدریس‌ها با روش‌های فعال، برقراری امکان تعامل میان مخاطبان (مدیر، معلم، دانش‌آموز، خانواده) ارائه برنامه‌های فرهنگی و تربیتی
	فضای مجازی	شبکه شاد	تهیه و بارگذاری منابع مورد نیاز مستند
		شبکه رشد	
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	یادگیری معکوس - بارش مغزی - بحث گروهی - پرسش و پاسخ - بحث گروهی - حل مسئله	
محتوا	غیر حضوری	درس ۲، ۵، ۹، ۱۰، ۱۳ درس ۳: گستره جهان اجتماعی درس ۶: فعالیت‌ها و محدودیت‌های جهان متجدد درس ۱۶: هویت جمعیتی ایران	درس ۲ و ۶ (بطور کامل) درس ۳: قواعد اجتماعی، نظام اجتماعی درس ۴: خشت بنای جامعه درس ۹: منزلت علم - علوم اجتماعی در قرآن درس ۱۰ «مدار، مقاومت و عدالت ۱۰- مدار، مقاومت و عدالت دو انقلاب در یک قرن
		درس ۱، ۵، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۵ (به‌طور کامل) درس ۲: فرهنگ جهانی مطلوب چه ویژگی‌هایی دارد؟ درس ۶: رابطه فلسفه روشنگری و فرهنگ جدید غرب، آثار فرهنگ جدید بر زندگی اجتماعی درس ۱۳: منورالفکران و روشنفکران غرب‌گرا درس ۱۴: مقایسه انقلاب اسلامی و انقلاب‌های آزادی‌بخش	درس ۱، ۵، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵ (به‌طور کامل) درس ۳: چه تصویری از جهان اجتماعی دارید؟ درس ۶: آیا جهان اجتماعی صرفاً تابع خواست و اراده افراد است؟ پیامدهای جهان اجتماعی‌اند یا محدودیت؟ درس ۱۶: هویت اقتصادی ایران
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری	۳۵ دقیقه غیرحضور معادل ۵۰ دقیقه حضوری
	جلسه	۲	۲
دوره / شاخه / پایه / درس		جامعه شناسی / پایه دهم / دوره اول متوسطه	
دوره / شاخه / پایه / درس		جامعه شناسی / پایه دوازدهم / دوره اول متوسطه	

مخاطبان برنامه	خانواده	خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.	
	مدیریت مدرسه	در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش آموزان و مربیان در محیطی گسترده تر و البته پیچیده تر وظیفه خود را ایفا می‌کند.	
	معلم	معلم به شیوه های عالمانه و هرمندانه، فعالیت های متنوع و متکثر یادگیری دانش آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.	
	دانش آموز	در این شرایط، دانش آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت هایی چون خودبرنامه ریزی، خودنظارتی، خودارزش یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است که چه بسا تاکنون کسب نشده باشند و در نتیجه چالش ها و اضطراب هایی برای دانش آموزان در پی داشته باشد. بنابراین لازم است سایر عوامل مؤثر در امر یادگیری با درک عمیق این موقعیت، وی را برای حسن استفاده از این اختیار و انتخاب یاری کنند.	
شیوه های ارزش یابی	حضوری / غیرحضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	ارزیابی دانسته ها به شیوه مرسوم تا حدی زیاد ناممکن شده است. در شرایطی که روش های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش آموز به یادگیرنده فعال بدل می شود؛ مجال ارزش یابی به شیوه های خود ارزش یابی، همتا ارزش یابی، ارزش یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و ... میسر می شود.	
رسانه های آموزشی	رسانه های پشتیبان	استانی	برگزاری جلسات آگاهی بخشی آموزشی میان کارشناسان آموزشی و مدرسین و مسئولین شبکه های آموزش سیما در جهت تحقق بیشتر اهداف آموزشی در تدریس های تلویزیون - ارائه تدریس دبیران مجرب و کارآموده
	رسانه های پشتیبان	سراسری	ارائه تدریس ها با روش های فعال، برقراری امکان تعامل میان مخاطبان (مدیر، معلم، دانش آموز، خانواده) ارائه برنامه های فرهنگی و تربیتی تهیه و بارگذاری منابع مورد نیاز مستند شبکه رشد
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	یادگیری معکوس - بارش مغزی - بحث گروهی - پرسش و پاسخ - بحث گروهی - حل مسئله	
محتوا	غیرحضوری	درس ۶ و ۸ (به طور کامل) درس ۲: پدیده های اجتماعی کدامند؟ درس ۳: از جامعه و فرهنگ چه تصویری دارید؟ درس ۹: قدرت و انواع آن درس ۱۰: جمعیت هر جامعه چه رابطه ای با هویت آن دارد؟	
	حضوری	درس ۱، ۴، ۵، ۷ (به طور کامل) درس ۲: کنش اجتماعی چیست؟ درس ۳: جامعه و فرهنگ چه الزاماتی دارند؟ درس ۹: نظام سیاسی و انواع آن - لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی چه تفاوتی دارند؟ درس ۱۰: اقتصاد هر جامعه چه رابطه ای با هویت آن دارد؟	
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		هویت اجتماعی / پایه دوازدهم / رشته های ریاضی و فیزیک، فنی و حرفه ای و کار و دانش	

۱- محتوا

نکته ضروری و حائز اهمیت این است که حتی الامکان اولین و آخرین درس کتاب به صورت حضوری برگزار شود.

۲- روش تدریس

عمدتاً در چنین شرایطی روش کلاس وارون، شیوه حل مسئله و روش پروژه‌ای را پیشنهاد می‌دهند که روش کلاس وارون را مناسب‌تر می‌دانند به گونه‌ای که گستره کلاس درس را به قبل، حین و بعد کلاس بسط و گسترش می‌دهد و تلاش می‌کند تا با افزایش گستره و پهنای آموزش، عمق و ژرفای موجود در کلاس‌های حضوری را جبران کند. در چنین روشی یک بسته آموزشی به شرح ذیل به وسیله معلم کلاس تهیه می‌شود و قبل از برگزاری کلاس آنلاین در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد تا آن را مطالعه کنند و کلاس آنلاین بیشتر به شکل پرسش و پاسخ و رفع اشکال برگزار شود. این بسته آموزشی باید خیلی روان و ساده تهیه شود تا دانش‌آموزان بتوانند به راحتی آن را مطالعه کنند. الف) تهیه فایل صوتی و در صورت امکان فایل تصویری از هر درس به مدت حداقل ۳۰ و حداکثر ۴۰ دقیقه. ب) طراحی چند پرسش اساسی و کلی از درس مربوطه به گونه‌ای که پاسخ به آنها یادگیری کلی درس را در پی دارد. ج) تهیه جزوه آموزشی درس شامل اهداف درس، پاورپوینت، توضیح تصاویر و ... د) طراحی آموزشی و معرفی برنامه‌های پیش‌رو ولی با توجه به محتوای دروس کتاب می‌توان روش‌های یاددهی - یادگیری زیر را نیز پیشنهاد داد.

۳- ارزشیابی

همانند آموزش در شرایط طبیعی، دو چالش عمده آموزش مجازی را در تمرکز این نوع از آموزش‌ها بر محفوظات و عدم توجه به سطوح بالاتر یادگیری، و نقصان و نارسایی در پرورش خلاقیت است. علاوه بر اینها، فقدان حضور و ارتباط موثر دانش‌آموزان با یکدیگر از یک سو و دبیران محترم از سوی دیگر چالش سوم است. راه برون رفت از این مشکلات توجه ویژه به ارزش‌یابی است. در این شرایط ارزش‌یابی بیشتر ابزاری برای یادگیری است تا صرفاً معیاری برای سنجش میزان یادگیری، از این رو موارد زیر توصیه می‌شود:

- ۱ افزایش تعداد دفعات ارزش‌یابی در قالب آزمونک‌ها، آزمون‌های جامع تشریحی و ...
 - ۲ طراحی پرسش‌ها بر اساس اهداف درس برای هدایت دانش‌آموزان به اهداف اصلی درس و هدایت دانش‌آموزان برای طرح چنین پرسش‌هایی
 - ۳ آزمون‌ها در ساعت مقرر و در زمان تعیین شده به طور منظم برگزار شود.
- در ارزش‌یابی مجازی استفاده از تکالیف فعالیت محور برای دانش‌آموزان، پرسش شفاهی آنلاین، تعریف پروژه و تحقیق، اختصاص نمره برای تلخیص مطالب و طرح سؤال توسط دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود.

بهتر است از درس‌هایی که به صورت حضوری تدریس می‌شوند به صورت غیر حضوری و در حین تدریس ارزش‌یابی به عمل آید و از درس‌های غیر حضوری و مجازی به صورت حضوری ارزش‌یابی به عمل آید.

۴- رسانه‌های پشتیبان

رسانه‌ها قابلیت‌های متنوع و مفیدی برای آموزش غیر حضوری دارند. مهم‌تر از هر چیز، شکل‌گیری ارتباط تعاملی بین دبیران و دانش‌آموزان است. در این زمینه، تجارب مفیدی در سطح جهانی و ملی به ویژه در شرایط موجود به دست آمده است. برخی دانشگاه‌ها و مدارس برنامه‌های تدریس و آزمون مناسب و مفیدی به کار گرفته‌اند که قابلیت تعمیم و استفاده در مدارس را دارند.

■ شبکه رشد

تهیه و بارگذاری کتاب مفاتیح الحیات - فیلم محمد رسول الله (ص) - تهیه کتاب ده درس پیرامون امر به معروف و نهی از منکر - فیلم پژوهشگرده روپان و تحقیق در مورد سلول‌های بنیادی - تهیه کتاب‌های غرب‌زدگی و بازگشت به خویشتن، خدمات متقابل اسلام و ایران و فطرت و بیابانه گام دوم انقلاب - فیلم عصر جدید.

■ شبکه شاد

ارائه تدریس‌ها با روش‌های فعال، ارائه روش‌های تدریس فعال برای همکاران دبیر، امکان بارگذاری روش‌های تدریس خوبی که همکاران دبیر تولید کرده‌اند. ایجاد فضای ارتباطی مناسب میان مدیر، دبیران، دانش‌آموزان و خانواده‌ها، معرفی کتاب‌های مناسب، برگزاری مسابقات هفتگی و... به اثرگذاری شبکه شاد می‌افزاید.

■ تلویزیون سراسری

شبکه‌هایی بیش از شبکه ۴ و شبکه آموزش به امر آموزش در شرایط موجود اختصاص یابد. تهیه برنامه‌های ویژه، نشست‌ها و میزگردهای مناسب برای تضمین کلیت امر تربیت و آموزش و حفظ روحیه دانش‌آموزان و خانواده‌ها در دستور کار قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود تدریس‌هایی که در رسانه ملی اجرا می‌شود به صورت کلاس واقعی برگزار شود به گونه‌ای که هر همکاری چند نفر از دانش‌آموزان خود را به مکان ضبط برنامه ببرد و یک کلاس واقعی البته با تعداد کم برگزار کند.

۵ - انتظارات از مخاطبان برنامه درسی

در کلاس حضوری:

■ دانش آموز:

مشارکت فعال در کلاس درس - رعایت پروتکل‌های بهداشتی - غنیمت دانستن فرصت حضور در کلاس درس

■ معلم:

راهبری کلاس درس

■ مدیریت مدرسه:

توجه به برنامه درسی ملی و اهمیت برگزاری کلاس‌ها به صورت حضوری - تأمین ابزار مورد نیاز برای رعایت پروتکل‌های بهداشتی و نظارت بر آنها - برگزاری جلسات توجیهی با معلمان و اولیا و توضیح و تبیین دقیق برنامه کلاس‌های حضوری در بحران کرونا و ایجاد اعتماد در خانواده‌ها

■ خانواده:

همکاری با مدرسه جهت برگزاری کلاس‌های درس و شرکت فعال در آنها - یاری رساندن به مدیر و مسئولین در تأمین ابزارهای پروتکل‌های بهداشتی و برگزاری کلاس‌های درس

در کلاس غیر حضوری

■ دانش آموز:

تفہیم اهمیت آموزش غیر حضوری در دوران بحران جهت حضور فعال در کلاس درس.

■ معلم:

تهیه طرح درس جامع - تسلط به نرم‌افزارهای آموزشی

■ مدیریت مدرسه:

برگزاری جلسه رفع اشکال حضوری به صورت ماهانه یکبار برای هر پایه و هر کتاب درسی - در نظر گرفتن تمهیداتی برای آموزش نرم‌افزارهای آموزشی به معلمان. برگزاری جلسات اولیا و مربیان برای هماهنگی، رفع مشکلات و دریافت پیشنهادات. عضویت و حضور خود یا نماینده او در گروه‌های درسی کلاس‌های غیر حضوری مدرسه برای جدیت در برگزاری کلاس‌ها و تضمین حضور دانش‌آموزان در کلاس‌های غیر حضوری.

■ خانواده:

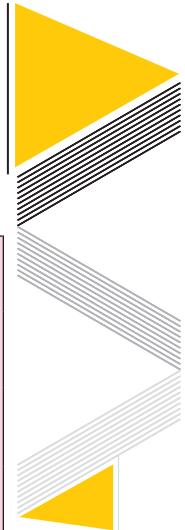
مشارکت فعال در جلسات غیر حضوری اولیا و مدرسه و همکاری در تحقق اهداف آموزشی در دوران بحران کرونا

راهنمای درس تحلیل فرهنگی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
 معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
 دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
 آموزش عمومی و متوسطه نظری

۱۵۴

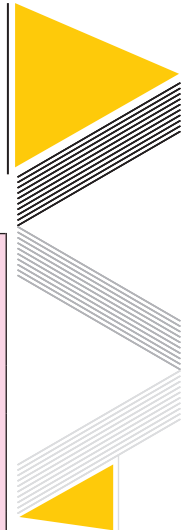
مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش فراهم می‌کند، از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا کند.	
	معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.	
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن و مدیریت یادگیری را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی مثل خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است.	
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضوری غیرحضوری online (برخط)	در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار می‌رود و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود؛ مجال ارزش‌یابی به شیوه‌های خودارزش‌یابی، هم‌تارزش‌یابی و ارزش‌یابی مستمر در حین فرآیند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود.	
		حضور آنلاین در فضای سامانه شاد یا حضور در سامانه‌های ویدیوکنفرانسی مانند اسکای روم و... میزان انجام فعالیت‌ها و ارسال به موقع آنها حضوری: حضور در کلاس‌های پنج تا ده نفره رفع اشکال هفتگی (هر دانش‌آموز یک بار در ماه برای درس تحلیل فرهنگی به مدرسه مراجعه کند)	
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	استانی	تدریس ۲۰ دقیقه در هفته برای معلم - گزارش مشاهده آموزش دروس و طرح سؤالات دانش‌آموز
		شهری	
		شبکه شاد	دو جلسه در هفته هر جلسه ۲۵ دقیقه
		شبکه رشد	ارائه تکالیف معین و جست‌وجو در شبکه رشد
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	شاید تاکنون با بسنده کردن به حداقل‌ها، دعوت به استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری یک توصیه آموزشی صرف تلقی می‌شد ولی با تغییر شرایط، آشکار شد که استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است زیرا در این شرایط، سایر روش‌ها همان اثربخشی حداقلی را هم ندارند.	
		روش فعال ویژه فضای مجازی؛ به‌تراست تدریس مجازی در همان کلاس دانش‌آموزان باشد؛ باحضور پنج دانش‌آموز همان کلاس. در هر جلسه این پنج نفر تغییر یابند.	
محتوا	غیرحضوری	فصل اول درس دوم سوم تا صفحه ۲۹ فصل دوم درس اول فصل سوم درس اول فصل چهارم درس دوم و سوم	
	حضوری	فصل اول درس اول صفحات ۳۰ و ۳۱ فصل دوم درس دوم و سوم فصل سوم درس دوم و سوم فصل چهارم درس اول	
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
درس / پایه / دوره / رشته		تحلیل فرهنگی / علوم انسانی و معارف / یازدهم و دوازدهم / دوره دوم متوسطه	

راهنمای درس روانشناسی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

۱۵۶

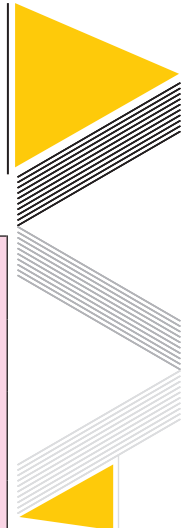
مسئول تربیت: شرایط جدید می‌تواند در برداشتن دیوارهای مرئی و نامرئی میان مدرسه و خانه و ایجاد هماهنگی و یگانگی میان دو رکن اصلی نهاد تربیت فرصتی مغتنم باشد. در شرایطی که خانه به کلاس درس و مدرسه تبدیل می‌شود، خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزشیابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.	خانواده		مخاطبان برنامه
	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: همراهی مدیر مدرسه با ایجاد امکانات مجازی در مدرسه و خانه		
	معلم		
	راهنم و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند لذا تمامی ارکان جامعه به ویژه عوامل مؤثر در امر تربیت و یادگیری باید از معلم و جایگاه او برای ایفای این نقش خطیر حمایت کنند.		
یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزشیابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است که چه‌بسا تاکنون کسب نشده باشند و در نتیجه چالش‌ها و اضطراب‌هایی برای دانش‌آموزان در پی داشته باشد. بنابراین لازم است سایر عوامل مؤثر در امر یادگیری با درک عمیق این موقعیت، وی را برای حسن استفاده از این اختیار و انتخاب پاری کنند.	دانش‌آموز		
افلاین: معیارها باید در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد. آزمون عمدتاً عملکردی باید باشد، تهیه پوستر، پاورپوینت، متن مرتبط و مشارکت در کلاس مجازی و توضیح فرایند تولید کار عملی و میزان سهم خود، حتی تدریس درس توسط دانش‌آموزان. قرار دادن ویس از فهم خود و گفت‌وگوی حضوری در این فضا آنلاین: مراقبت در آزمون‌های آنلاین	حضوری اغیر حضوری online (بر خط)		شیوه‌های ارزش‌یابی
تدریس برخی دروس توسط دبیران با سابقه استانی	استانی	رسانه‌های پشتیبان تلویزیون مجازی فصلی شبکه رشد	رسانه‌های آموزشی
تدریس برخی دروس توسط مدرسان زبده کشوری	سراسری		
ارائه و انجام تکالیف	شبکه شاد		
تولید و ارائه محتوای علمی به زبان ساده برای برخی مباحث که نیاز به توضیحات تکمیلی دارد	شبکه رشد		
روش مجازی و دادن فرصت برای مشارکت و بیان نظرات و گفت‌وگو و همچنین استفاده از روش‌های فعال و متربی محور	روش تدریس		راهبردهای یاددهی - یادگیری
سایر دروس	غیرحضوری		محتوا
۷ دروس ۱، ۳، ۴ و ۷ سایر دروس	حضوری		
۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	ساعت		زمان آموزش
۲	جلسه		
روانشناسی / علوم انسانی و معارف اسلامی / یازدهم / دوره دوم متوسطه		دوره / شاخه / پایه / درس	

راهنمای درس اقتصاد

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

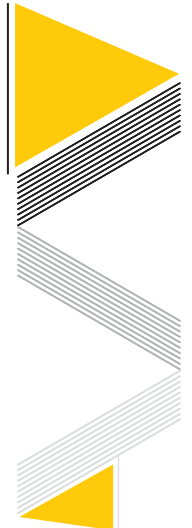
مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: ایجاد فضای مناسب آموزشی، نظارت، تعامل مناسب با مدرسه، معلم و تهیه امکانات لازم برای ارتباط غیرحضوری تا حد امکان، طرح معلم یار مدرسه*	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت، هماهنگی لازم با معاونت آموزشی و فناوری، تعامل با معلم و دانش آموز، خانواده و ایجاد امکان تعامل مجازی و حضوری آنها و ارائه راهنمایی‌های لازم، آموزش معلمان	
	معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: برنامه ریزی، ارائه فعال آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی حضوری یا مجازی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و اطلاع رسانی به مدیر و خانواده	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: تعامل با معلم (حضوری و غیرحضوری) انجام فعالیت‌ها، حل تمرین‌ها و پرسش‌ها با استفاده از ظرفیت‌های ایجاد شده در آموزش از راه دور	
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضوری / غیرحضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	آفلاین: انجام تکالیف، پاسخ به پرسش‌ها، مسائل، انجام فعالیت‌های واگذار شده، تعریف پروژه‌های ساده و کوچک. آنلاین: استفاده از بسته‌های ارزش‌یابی مجازی و آزمونک‌های برخط با پرسش‌های متفاوت، اما هم ارز حضوری: انجام آزمونک حضوری با پرسش و پاسخ در هر جلسه حضوری و یک جلسه آزمون حضوری در پایان هر فصل	
		استانی	بومی سازی استانداردهای تدریس
		سراسری	ارائه الگوها و استانداردهای تدریس
		شبکه شاد	ارتقای زمینه تدریس تعاملی و مشارکتی
رسانه‌های آموزشی	فضای مجازی	شبکه رشد	ارائه فیلم‌ها یا پویانمایی‌های مرتبط با مفاهیم دروس
	رسانه‌های پشتیبان	تولیزبون	
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس		در وضعیت غیرحضوری دانش آموزان هر درس را مطالعه می‌کنند و سپس اشکالات یا ابهامات خود را از طریق فضای مجازی با معلم درمیان می‌گذارند. معلم در ارتباط مجازی با دانش آموزان سعی می‌کند با محوریت قرار دادن مفاهیم اصلی، مطالب کتاب را به شکل گفت‌وگو، بیان شفاهی، ارائه پاورپوینت، ضبط و یا پخش مستقیم تدریس در کلاس توسط رسانه‌های مجازی و یا بهره بردن از امکانات شبکه رشد و شبکه شاد، تدریس کنند. همچنین دانش آموزان، فعالیت‌ها و تمرین‌هایی را که به شکل گروهی نیست انجام می‌دهند و نتایج را با معلم درمیان می‌گذارند...
	غیرحضوری		از سوی دیگر، کلیه بخش‌های درس دوم و نیز درس‌های ۱۲-۱۴ و نیز مفاهیم و بخش‌هایی که در جدول وضعیت حضوری نیامده است (از جمله کلیه موقعیت‌های داستانی ابتدای هر درس، قسمت‌های بیشتر بدانیم، قاب‌های درس زندگی و شهد و شکر و فعالیت‌های خارج از کلاس و...) به شکل غیرحضوری تدریس می‌شود.
محتوا	حضوری		الگوی اول: مفاهیم و بخش‌های اصلی و پیچیده‌تر درس‌های اول تا یازدهم (به جز درس دوم) به صورت حضوری تدریس می‌شود. (این مفاهیم در فایل پیوست (راهنما) آمده است)
	غیرحضوری		درس‌های اول و دوم و سوم و نیز درس‌های دوازدهم و سیزدهم و چهاردهم (۶ درس) غیرحضوری تدریس می‌شود
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		اقتصاد / علوم انسانی و معارف اسلامی / دهم و یازدهم / دوره دوم متوسطه	

۱- محتوا

۱-۱- حضوری

مفاهیم و بخش‌های اصلی درس‌های اول تا یازدهم (به جز درس دوم) به صورت حضوری تدریس می‌شود. در وضعیت حضوری، معلمان پس از آنکه توضیحاتی از فضای کلی درس ارائه می‌دهند، بر مفاهیم اصلی و پیچیده‌تر که نیاز به آموزش مستقیم دارد، تمرکز می‌کنند و اولویت تدریس را به آموزش این مفاهیم اختصاص می‌دهند. این مفاهیم در جدول زیر آمده است:

درس	مفاهیم و بخش‌ها	شماره صفحه
اول	هزینه‌های تولید، درآمد و سود	ص ۸
سوم	هزینه فرصت، کمیابی و بده بستان	ص ۲۵-۲۷
سوم	قید بودجه و هزینه‌های دررفته	ص ۲۸ و ۲۹
سوم	مقایسه هزینه و منافع	ص ۲۹ و ۳۰
چهارم	منحنی مرز امکانات تولید و مفهوم هزینه فرصت اجتماع	ص ۳۷-۳۹
چهارم	کارایی	ص ۳۹-۴۱
پنجم	جریان چرخشی ساده	ص ۴۸ و ۴۹
پنجم	منحنی عرضه و تقاضا، قیمت تعادلی در بازار	ص ۵۰-۵۳
ششم	مالیات بر ارزش افزوده	ص ۶۳
ششم	جایگاه دولت در جریان چرخشی	ص ۶۵
هفتم	مزیت نسبی و مطلق و رابطه آن با هزینه فرصت	ص ۷۱ و ۷۲
هشتم	مفهوم بی‌کاری و محاسبه نرخ بی‌کاری	ص ۸۵ و ۸۶
نهم	وظایف پول و نقدینگی	ص ۹۸
نهم	تورم و محاسبه نرخ تورم	ص ۱۰۰ و ۱۰۱
دهم	مفهوم اقتصاد مقاومتی با توجه به فعالیت ص ۱۱۲	ص ۱۱۲
یازدهم	مفهوم رشد اقتصادی با توجه به منحنی مرز امکانات	ص ۱۱۷ و ۱۱۸
یازدهم	مفهوم تولید ناخالص داخلی و محاسبه نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	ص ۱۱۹-۱۲۱
یازدهم	شاخص دهک‌ها و توزیع درآمد	ص ۱۲۳ و ۱۲۴

۲-۱ - غیر حضوری

شماره صفحه	مفاهیم و بخش‌ها	درس
۲۲-۱۲	کلیه مفاهیم و بخش‌ها	درس ۲
۱۶۰-۱۳۰	کلیه مفاهیم و بخش‌ها	درس ۱۲ و ۱۳ و ۱۴
	مفاهیم و بخش‌هایی که در جدول وضعیت حضوری نیامده است (از جمله کلیه موقعیت‌های داستانی ابتدای هر درس، قسمت‌های بیشتر بدانیم، قاب‌های درس زندگی و شاهد و شکر و فعالیت‌های خارج از کلاس و...)	درس ۱-۱۱ (به جز درس ۲)

نکته:

معلمانی که به هر دلیل تمایل ندارند، به شیوه فوق عمل کنند، می‌توانند به‌طور کلی درس‌های اول و دوم و سوم و نیز درس‌های دوازدهم و سیزدهم و چهاردهم (۶ درس) را به شکل غیرحضوری و درس‌های چهارم تا یازدهم را به شکل حضوری تدریس کنند.

۲- روش تدریس

۲-۱ - حضوری

در روش حضوری، معلمان از الگوهای فرایند یاددهی - یادگیری مبتنی بر پرسشگری نقادانه و استدلالی و روش‌های کاوشگری به شیوه مشارکتی، پژوهش مشارکتی، مطالعه موردی، موقعیت‌های واقعی و مشارکت در فعالیت‌های جمعی بهره می‌برند. در الگوهای نوین آموزشی، معلم صرفاً انتقال دهنده دانش به صورت خطی به دانش‌آموز نیست، بلکه دانش یا مهارت محصول تدریجی تعامل معلم و دانش‌آموز در یک بستر خلاقانه است. در این الگو بخش مهمی از دانش را دانش‌آموز با تأمل، تمرین، تحلیل و به کارگیری خلاقیت خود می‌سازد و این دانش به صورت مستمر اصلاح و تکمیل می‌شود. به همین دلیل به معلمان توصیه می‌شود به تربیت اجتماعی و مهارت‌افزایی دانش‌آموزان توجه کنند و برای تقویت آن از روش‌ها و ابزارهای متنوع و فضاهای گوناگون استفاده کنند. همچنین معلمان برای افزایش قدرت تعامل اقتصادی دانش‌آموز با محیط، بر تطبیق آموزه‌های مطرح شده با شرایط بومی و محلی تأکید کنند و در عمل آن را به دانش‌آموز نشان دهند.

در الگوهای جدید آموزشی، بر مهارت‌های بین فردی تأکید شده است. در این الگوها، عادت‌ها، رفتارها و شناخت دانش‌آموز به صورت جمعی اصلاح و یا تقویت می‌شود. درک موقعیت‌های اقتصادی خرد

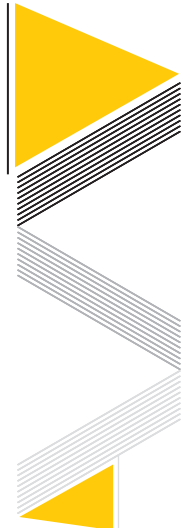
در پرتو روابط اقتصادی کلان و شیوه تصمیم‌گیری جمعی روی می‌دهد و دانش‌آموز با آثار متقابل انتخاب‌های فرد و جمعی آشنا می‌شود. همچنین در این الگو شیوه تفکر بر مبنای تعاملات بین منطقی‌ها شکل می‌گیرد. تأثیر اقتصاد سیاسی منطقه و جهان بر اقتصاد سیاسی ایران و نیز تأثیر این هر سه بر اقتصاد خانوار از نتایج به کارگیری این الگوی آموزشی است. از این رو معلمان سعی کنند از طریق ایجاد ارتباط بین تحلیل‌های ذهنی دانش‌آموزان و اخبار و اطلاعات مربوط به اقتصاد ایران و جهان، قدرت تحلیل دانش‌آموزان را درباره مسائل اقتصادی افزایش دهند و توان حل مسئله را به صورت گروهی به آنها بیاموزند. در همین جهت تمرکز بر شناخت و تحلیل الگوهای رفتار اقتصادی چه در سطح جامعه، چه خانواده و چه فرد، براساس اصول مطرح شده در کتاب راهگشا خواهد بود. به معلمان توصیه می‌شود به جای تمرکز بر ارائه تعاریف کلیشه‌ای از مفاهیم، بر تصویری از مفهوم که در ذهن دانش‌آموز نقش می‌بندد و منشأ تصمیم و رفتار اقتصادی او می‌شود تمرکز کنند.

در تدریس حضوری بر مفاهیم اصلی تمرکز شود. توصیه می‌شود ابتدا یک توضیح اجمالی از منطقی و محتوای کلی هر درس و اهداف آن (با توجه به نقشه راه و طرح مسئله ابتدای هر درس) به دانش‌آموزان داده شود. سپس با مشخص شدن جایگاه مفاهیم اصلی هر درس (مندرج در جدول)، آن مفاهیم تدریس شود. در تدریس بهتر است معلمان محترم مفاهیم اصلی، شکل‌ها، نمودارها و فرمول‌ها را روی تخته ترسیم و تحلیل کنند و اطمینان حاصل کنند که دانش‌آموزان مفهوم و تحلیل آن را درک کرده‌اند. سپس فعالیت گروهی یا فردی کلاسی را که با مفهوم مورد نظر ارتباط دارد (در صورت امکان)، اجرا نمایند. در این میان جلب مشارکت دانش‌آموزان اهمیت دارد. پس از بیان مفاهیم اصلی، از دانش‌آموزان خواسته می‌شود که باقی درس را مطالعه کنند و اشکالات یا ابهامات خود را از طریق فضای مجازی طرح نمایند. هم‌چنین بهتر است دانش‌آموزان قبل از شروع کلاس، درس مربوطه را پیش مطالعه کنند تا با فضای کلی درس آشنا شوند.

۲-۲- غیر حضوری:

در وضعیت غیرحضوری دانش‌آموزان هر درس را مطالعه می‌کنند و سپس اشکالات یا ابهامات خود را از طریق فضای مجازی با معلم درمیان می‌گذارند. معلم در ارتباط برقرار کردن با دانش‌آموزان سعی می‌کند با محوریت قرار دادن مفاهیم اصلی، مفاهیم و مطالب کتاب را به شکل غیرحضوری تدریس کند. همچنین دانش‌آموزان، فعالیت‌ها و تمرین‌هایی را که به شکل گروهی نیست انجام می‌دهند و نتایج را با معلم درمیان می‌گذارند. توصیه می‌شود که معلمان در تدریس غیرحضوری خود از الگوهای زیر استفاده کنند:

■ ارائه محتوای درس با استفاده از بیان شفاهی، پاورپوینت (و در صورت امکان ترسیم و نگارش مطالب بر روی صفحات یا تخته‌های دیجیتال)

- ارائه محتوای درس به صورت متداول در کلاس درس و ضبط یا پخش مستقیم آن از طریق رسانه‌های مجازی (در صورت امکان)
- گفت‌وگو و بحث با دانش‌آموزان از طریق رسانه‌های مجازی
- بازخوردگیری از دانش‌آموزان از طریق سؤالاتی که در میان درس یا بعد از درس مطرح می‌شود یا حل تمرین‌ها و فعالیت‌ها
- رفع اشکالات و ابهامات دانش‌آموزان
- بهره‌بردن از نمونه‌های تدریس در تلویزیون و نیز امکانات شبکه رشد (از جمله دریافت فیلم‌ها یا پویانمایی‌های آموزشی)
- ترغیب دانش‌آموز به مطالعه منابع مکمل، تماشای فیلم‌ها و پویانمایی‌های آموزشی و...
- استفاده از خود دانش‌آموزان برای تدریس بخش‌های ساده‌تر کتاب

۳- ارزش‌یابی

در وضعیت غیرحضور، میزان مشارکت و آمادگی دانش‌آموزان ملاک اصلی در ارزش‌یابی است. به معلمان محترم توصیه می‌شود که حتماً فرایند ارزش‌یابی را به صورت یک فرایند مستمر و بلندمدت در نظر بگیرند. ممکن است دانش‌آموزی به دلیل مشکلات خاص خود نتواند تمامی کلاس‌های غیرحضور را شرکت کند. آنچه مهم است آن است که دانش‌آموز، بینش اقتصادی موردنظر در هر درس را فراگیرد و قدرت تحلیل اقتصادی خودش را افزایش دهد. گاهی این امر در دانش‌آموزان مختلف از طریق روش‌ها و تکنیک‌های متفاوتی حاصل می‌شود و لازم نیست توان همه دانش‌آموزان با یک روش واحد سنجیده شود. در ادامه به برخی از این روش‌ها و تکنیک‌ها اشاره می‌شود:

- حل تمرین‌ها و یا فعالیت‌های کتاب (یا تمرین‌ها و فعالیت‌های پیشنهادی معلم) در قالب پروژه: در این روش دانش‌آموز در مدت معینی روی یک پروژه تحقیقی مشخص کار می‌کند و محصول کارش را به معلم ارائه می‌دهد.
- نوع سؤالاتی که دانش‌آموزان مطرح می‌کنند: گاهی شیوه و نوع سؤالاتی که دانش‌آموزان در حین تدریس یا بعد از آن مطرح می‌کنند، میزان آمادگی و دقت نظر آنها را ارزیابی می‌کند.
- خلاصه‌نویسی: می‌توان از دانش‌آموز خواست تا مطالب اصلی یک درس را «به زبان خودش» خلاصه‌نویسی کند. این خلاصه‌ها می‌تواند نشان‌دهنده گستره و عمق یادگیری دانش‌آموز باشد.
- تحلیل محتوای یک برنامه تلویزیونی، فیلم یا پویانمایی: می‌توان از دانش‌آموزان خواست، یک برنامه تلویزیونی در زمینه اقتصاد، فیلم، پویانمایی و یا قسمت اقتصادی از یک مجله و یا کتاب (که می‌تواند شامل قطعات داستانی و خبری و... باشد) را تحلیل کنند و آن را به معلم ارائه دهند.

۴- رسانه‌های پشتیبان

رسانه‌ها به طور کلی می‌توانند پشتیبانی علمی و عملی تدریس را برعهده داشته باشند. در این مورد موارد زیر توصیه می‌شود:

شبکه رشد: ارائه فیلم‌ها یا پویانمایی‌ها و نیز کتاب‌های مرتبط با مفاهیم دروس
شبکه شاد: ارتقای زمینه تدریس تعاملی و مشارکتی: یادگیری تعاملی میان دانش‌آموز و معلم مستلزم فراهم شدن زمینه‌های فنی است. هم‌چنین بهتر است زمینه‌ای فراهم شود که معلمان بتوانند همان وضعیت داخل کلاس را در فضای مجازی اجرا کنند.
رسانه سراسری: ارائه الگوها و استانداردهای تدریس از طریق برگزاری نمونه تدریس‌های موفق
رسانه‌های استانی: بومی‌سازی استانداردهای تدریس

۱۶۳

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

خانواده: پشتیبانی و نظارت بر فرایند یادگیری: دانش‌آموز در موقعیت غیرحضوری ممکن است دل‌مشغولی‌هایی داشته باشد که موجب سلب تمرکز او می‌شود. توصیه می‌شود خانواده‌ها حتی المقدور عوامل حواس‌پرتی را کم کنند و هنگام تدریس حضوری کاملاً فضایی رسمی و جدی در خانه ایجاد کنند؛ به طوری که دانش‌آموز موقعیت ایجاد شده را چون محیط مدرسه، جدی بگیرد. هم‌چنین والدین می‌توانند محیط خانه را محیط تعلیم و تربیت قلمداد کنند و برخی از مطالب درسی را که می‌توانند، به دانش‌آموز توضیح دهند و او را در حل مسائل و تمرین‌ها و فعالیت‌ها یاری رسانند.

درباره برخی از مفاهیم کتاب که از پیچیدگی کمتری برخوردار است، با فرزند خود گفت‌وگو کنند. والدین اگر می‌توانند فعالیت‌های گروهی داخل کلاس را - در صورتی که امکان برگزاری آن در کلاس وجود نداشته باشد - در خانه شبیه‌سازی کنند.

در تمرین‌ها و فعالیت‌های فردی و خارج از کلاس، فرزند خود را یاری دهند و نکات مبهم را برای پرسش از معلم مشخص کنند.

دانش‌آموز: پیش مطالعه - حل تمرین‌ها و فعالیت‌ها: از دانش‌آموزان انتظار داریم که همه دروس را پیش از برگزاری کلاس پیش مطالعه کنند و با آمادگی قبلی بر سر کلاس حاضر شوند. هم‌چنین لازم است تمرین‌ها و فعالیت‌های خارج از کلاس با دقت انجام شود.

درس‌ها را قبل از تدریس حتماً پیش مطالعه کنند و نقاط مبهم را مشخص کنند تا از معلم درباره آن سؤال کنند.

تمرین‌ها و فعالیت‌ها را در منزل و با کمک پدر و مادر انجام دهند و نتیجه را از طریق شبکه‌های مجازی برای معلم ارسال کنند.

معلم: تدریس مفاهیم اصلی - پیگیری تمرین‌ها و فعالیت‌ها: علاوه بر تدریس دقیق و با حوصله مفاهیم

اصلی، معلمان محترم بهتر است با بازخوردگیری مستمر، میزان یادگیری دانش‌آموزان را رصد کنند. همچنین آنها را به مطالعه و تحقیق بیشتر در زمینه مطالب مرتبط با درس، ترغیب نمایند. علاوه بر تدریس دقیق و با حوصله مفاهیم اصلی، با بازخوردگیری مستمر، میزان یادگیری دانش‌آموزان را رصد کنند.

دانش‌آموزان را به مطالعه و تحقیق بیشتر در زمینه مطالب مرتبط با درس، ترغیب کنند. شیوه استفاده از فضای مجازی به گونه‌ای باشد که حتی المقدور دانش‌آموزان بیشترین مشارکت را روند یادگیری داشته باشند. معلمان سعی کنند مفاهیم اصلی کتاب را با حوصله و دقت بیشتری تدریس کنند. در فرایند ارزش‌یابی بر یک روش خاص تمرکز نکنند و بسته به امکانات دانش‌آموزان و موقعیت‌های پیش آمده، از روش‌های متنوعی همچون ارائه گزارش، شیوه پاسخ‌گویی‌ها و حل تمرین‌ها و فعالیت‌ها، میزان مشارکت‌ها در تدریس، شیوه تحلیل‌ها و ... استفاده کنند.

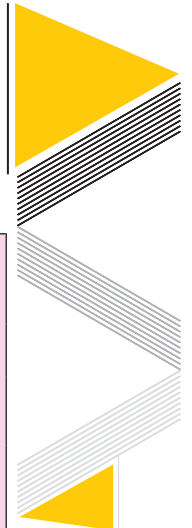
مدیریت مدرسه: پشتیبانی و نظارت بر فرایند یادگیری: از آنجا که شیوه تدریس غیرحضورى ممکن است با ناهماهنگی‌ها و کاستی‌هایی همراه باشد، مدیران مدرسه از طریق پشتیبانی و هماهنگی‌های لازم سعی در جبران این کمبودها داشته باشند.

راهنمای درس انسان و محیط زیست

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مختصات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش مرتبی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزشیابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند برای تقلب خانواده‌ها باید فکر شود.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: توسعه زیرساخت‌های IT مدرسه	
	معلم	راهبر هدایت‌کننده - یاددهی - یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند.	
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزشیابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است. شما به‌عنوان سفیران و جهادگرانی که می‌کوشند نه تنها خود که تمامی اطرافیان خود را به همراهی و همکاری با رهروان این راه برای «حفاظت از زمین به‌عنوان یک امانت الهی» فرا بخوانند و آینده‌ای متفاوت را برای خود و آیندگان رقم بزنند باید بهای کافی به این کتاب برای یادگیری و تغییر در نگرش و رفتار بدهند. انجام تمامی فعالیت‌های کتاب و انجام آنها در نحوه زندگی می‌تواند یکی از بهترین روش‌ها برای حفاظت از محیط‌زیست باشد. ارائه راهکارهای جدید، روش‌های جدید برای آموزش می‌تواند هم در فهم مطالب درسی و هم در ارزشیابی شما مؤثر باشد.	
شیوه‌های ارزشیابی	حضوری/غیرحضوری (بیرون خطه) / online (برخط)		در شرایطی که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری به کار رفته و دانش‌آموز به یادگیرنده فعال بدل می‌شود؛ مجال ارزشیابی به شیوه‌های خودارزشیابی، همتا ارزشیابی، ارزشیابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و... میسر می‌شود.
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان تلویزیون فصلی مجازی شبکه رشد	استانی	استفاده از فیلم‌های موجود در شبکه‌های تلویزیون
		سراسری	تهیه فیلم‌های روش تدریس برای همکاران
		شبکه شاد	استفاده از فیلم‌های آموزشی مؤلفان این کتاب توسط شرکت رایادرس به سفارش سازمان
		شبکه رشد	با توجه به شرایط و با صلاحدید دبیران گرامی
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	بارش مغزی، کاوشگری و انجام دقیق فعالیت‌های درس به عنوان نمونه: محاسبه آب مجازی مصرف شده برای یک وعده صبحانه، تفکیک زباله به صورت تر و خشک، تولید پوسال در خانه و ارائه پیشنهادات برای برنامه‌ریزی یک سفر با هدف حفاظت از محیط‌زیست بارش مغزی، کاوشگری و انجام دقیق فعالیت‌های درس به عنوان نمونه: جمع‌آوری اطلاعات در مورد امنیت غذایی و ایمنی موادغذایی و محصولات غذایی تراژن، آلودگی هوا محیطی، پیشنهادات در مورد کاهش آلودگی هوا، محاسبه میزان مصرف برق منزل با برچسب‌های انرژی و جست‌وجو در مورد نماد جانوری و گیاهی استان محل زندگی دانش‌آموزان	
محتوا	غیرحضوری	درس ۲: خاک، بستر زندگی درس ۳: هوا، نفس زندگی درس ۴: انرژی، حرکت زندگی درس ۵: تنوع زیستی	
	حضوری	درس ۱: آب، سرچشمه زندگی درس ۵: زباله فاجعه محیط‌زیست درس ۶: محیط‌زیست بهتر در زندگی مسئولانه گردشگری مسئولانه	
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
زمان آموزش	جلسه	۲	
دوره /شاخه /پایه /درس		انسان و محیط‌زیست / یازدهم / دوره دوم متوسطه نظری / کلیه رشته‌ها	

۱- محتوا

زمان تدریس کتاب انسان و محیط زیست ۲ ساعت در هفته و زمان آموزشی در سال تحصیلی ۲۶ هفته است بنابراین ۵۲ ساعت برای تدریس این کتاب زمان داریم.

هدف از تألیف کتاب انسان و محیط زیست پرورش نسلی آگاه، مسئولیت‌پذیر، فعال و امیدوار به آینده است. بنابراین محتوای کتاب بیشتر دارای اهداف رفتاری است و در فرایند آموزش تأثیرات آن در رفتار دانش‌آموزان یکی از اهداف عمده می‌باشد. با توجه به این قضیه بحث مفاهیم در جلسات غیر حضوری قرار می‌گیرد و فعالیت‌هایی چون تهیه جدول مصرف آب در خانه، محاسبه آب مصرف شده برای یک وعده صبحانه، ارائه پیشنهادهایی برای صرفه‌جویی در مصارف خانگی، کشاورزی و صنعتی، بحث و گفت‌وگو در مورد محصولات غذایی تراژن، مقایسه وارونگی دما در دو منطقه متفاوت، پیشنهادات برای کاهش آلودگی هوا، محاسبه میزان مصرف برق منزل با برچسب‌های انرژی، محاسبه ردپای کربن دی‌اکسید تولید شده توسط خانواده، اجرای تفکیک زباله به صورت تر و خشک، تولید پوسال در مدرسه، ارائه پیشنهادات برای کاهش زباله، جست‌وجو در مورد نماد جانوری و گیاهی استان خود، ارائه پیشنهادات برای حفظ تنوع زیستی در محل زندگی خود و کشور، پیشنهادات برای حفظ مناطق گردشگری کشور، پرکردن پرسش‌نامه درباره رفتار گردشگران در محل زندگی خود، ارائه پیشنهادات برای برنامه‌ریزی یک سفر با هدف حفاظت از محیط‌زیست و تهیه یک کوله‌پشتی سفری حافظ محیط‌زیست در کلاس‌های حضوری انجام می‌پذیرد.

۱۶۷

۲- روش تدریس

بدون شک با استفاده از راهنمای تدریس در شرایط عادی می‌توانستیم این کتاب را تدریس نماییم اما در شرایط فعلی هم از روش‌های راهنما می‌توان استفاده نمود و هم روش‌های جدیدتر. به‌عنوان نمونه طبق پیشنهادات در بخش محتوا نیمی از مفاهیم را به‌صورت غیر حضوری آموزش می‌دهیم که با روش‌هایی چون نمایش فیلم، ارائه به‌صورت power point، استفاده از قلم نوری، و تدریس تعاملی (Interactive) می‌باشد. اما در روش حضوری دانش‌آموزان با حضور در کلاس درس با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی تحت نظر شما کارهای عملی و فعالیت‌ها را انجام می‌دهند. در این کلاس‌ها شما از روش‌هایی چون بارش مغزی، کلاس معکوس، پرسش و پاسخ و حتی سخنرانی می‌توانید استفاده نمایید.

دبیران عزیز با ایجاد فضایی تعاملی و بحث برانگیز زمینه‌های لازم را جهت تجزیه و تحلیل، مقایسه و تفکر نقادانه در کلاس فراهم نمایند.

ارزشیابی مستمر در آموزش این کتاب جایگاه ویژه‌ای دارد زیرا هدف عمده این کتاب تغییر در نگرش و رفتار دانش‌آموزان نسبت به محیط زیست و پیرامون خود است.

بعضی از فعالیت‌های طراحی شده در کتاب باید به‌وسیله دانش‌آموزان در حین تدریس انجام شود

زیرا هدف از طراحی این فعالیت‌ها درگیر نمودن دانش‌آموزان در فرایند یادگیری است، بنابراین تأکید می‌شود برای مفهومی نمودن بسیاری از مطالب و همچنین ارزشیابی مستمر دانش‌آموزان به فعالیت‌های داده شده در متن کتاب اهمیت فراوانی بدهید.

۳- ارزش‌یابی

در بخش کلاس‌های حضوری شما با استفاده از چک لیست و نظارت بر فعالیت‌های دانش‌آموزان می‌توانید نمراتی برای آنها منظور نمایید اما در بخش آموزش غیرحضوری بنابر تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون می‌تواند برخط (آنلاین) یا برون خط (آفلاین) با توجه به محتواهای ارائه شده برگزار گردد. همکاران گرامی توجه داشته باشند که بارم‌بندی کتاب طبق بارم‌بندی‌ای است که در سال‌های گذشته انجام شده است.

دبیران محترم توجه داشته باشند که ارزشیابی درس انسان و محیط‌زیست به صورت ارزشیابی مستمر و پایانی در هر دو نوبت تحصیلی انجام می‌گیرد. لازم به ذکر است از بخش‌های بیشتر بدانیم، مطالعه برای انجام فعالیت، ارزش‌یابی انجام نشود. به ارزشیابی مستمر بها بدهید. ارزش‌یابی باید به منظور اصلاح نواقص آموزش و یادگیری و اصلاح رفتار دانش‌آموزان صورت بگیرد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

■ شبکه رشد:

استفاده از فیلم‌های آموزشی

ارائه فیلم‌های آموزشی درس به درس هر کتاب با هماهنگی گروه جغرافیای دفتر تألیف مانند تهیه فیلم‌هایی در مورد منابع آب و خاک ایران، آلودگی هوا، انرژی پاک، تفکیک زباله در ایران و جهان، تنوع زیستی و جاذبه‌های گردشگری ایران و استفاده از فیلم‌های روش تدریس مؤلفان و دبیران مجرب در سازمان.

■ شبکه شاد:

به نظر می‌رسد این شبکه در آموزش غیرحضوری یا همان مجازی نقش بسیار مؤثری دارد. این شبکه می‌تواند با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی (Interactive) و ارزشیابی معلم هر کلاس با دانش‌آموزانش، امکان آموزش برخط (آنلاین) و تصویری برای معلمین عزیز را فراهم نماید.

■ شبکه سراسری:

با هماهنگی دبیرخانه کشوری از دبیران با تجربه و مسلط انسان و محیط‌زیست برای تدریس غیرحضوری استفاده نماید و این امر فقط منوط به دبیران شهر تهران نگردد بلکه از دبیران توانمند تمامی استان‌ها در این مهم بهره‌گیرد. در اختیار قرار دادن فیلم‌هایی با مضمون مسائل محیط‌زیستی برای شبکه رشد

و شاد برای انتقال بهتر مفاهیم به دانش آموزان.

- شبکه استانی:

همکاری با گروه‌های آموزشی جغرافیای هر استان برای استفاده از دبیران مجرب انسان و محیط زیست برای آموزش در شبکه استانی و نمایش فیلم‌های مرتبط با موضوعات کتاب انسان و محیط زیست با محور همان استان، مانند منابع آب و خاک استان، آلودگی هوا، انرژی پاک، تفکیک زباله در استان، تنوع زیستی و جاذبه‌های گردشگری استان.

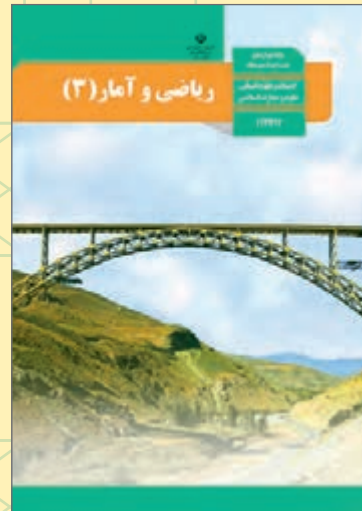
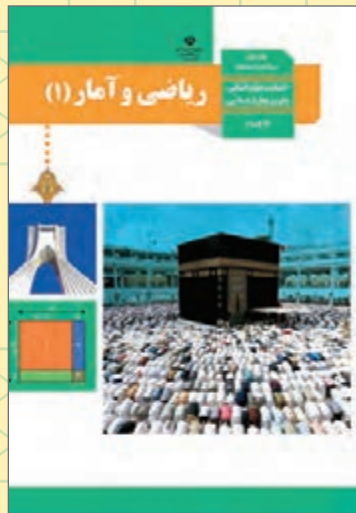
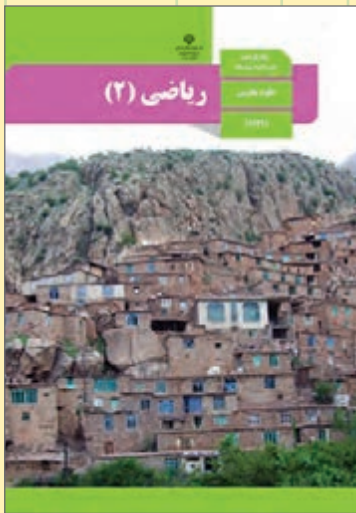
۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- **خانواده:** از خانواده‌ها انتظار می‌رود علاوه بر ایجاد فضایی مناسب برای آموزش غیرحضوری فرزندان، در اجرای فعالیت‌های این کتاب هم همکاری لازم را داشته باشند مانند تفکیک زباله، محاسبه میزان مصرفی آب و برق منزل و...

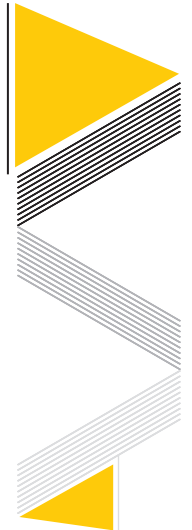
پیشنهاد می‌شود اگر فضای کافی در منزل دارید بخشی از آن را فضا سازی نموده و تبدیل به کلاس درس نمایید: مثلاً لوازم ارتباطی مانند لپ‌تاپ، تبلت، لوازم التحریر و... را در فضای مشخصی گذاشته و فرزندان را موظف نمایید با لباسی آراسته در کلاس‌های غیرحضوری شرکت نمایند. زمان مطالعه و مرور درس‌ها نیز باید دارای برنامه باشد و او را تشویق نمایید که طبق یک برنامه زمان بندی شده وظایف خود را انجام دهد. پیشنهاد می‌شود زمان استراحت، تفریح و بازی، تماشای تلویزیون هم طبق برنامه ریزی باشد. والدین عزیز توجه داشته باشند این شرایط سخت روزی به پایان خواهد رسید و در آن زمان ما باید شاهد فرزندی منظم، درس خوان و با انضباط باشیم. نباید به وجود آمدن این شرایط خللی در شخصیت فرزندان ما ایجاد نماید.

- **مدیریت مدرسه:** مدیران مدرسه با نظارت بر اجرای صحیح پروتکل‌های بهداشتی و آماده نمودن فضای کلاس‌ها برای ساعات حضوری دانش آموزان باعث آرامش خانواده‌ها و معلمان شوند و با تدارک زیرساخت‌های IT هم باعث افزایش کیفیت کار معلمان عزیز شوند و هم تأثیر مثبتی بر روند آموزش غیرحضوری داشته باشند. در ضمن در کلاس‌های حضوری این درس، در مواردی با دبیر مربوطه همکاری‌های لازم را داشته باشند مانند تفکیک زباله، توجه به فضای سبز مدرسه، مصرف بهینه انرژی و تدارک یک سفر کوتاه مدت با رعایت پروتکل‌های بهداشتی.

راهنمای دروس ریاضیات

مکان‌های برنامه	خانواده	مشارکت هم‌سو و مراقبت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند	
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: در شرایط آموزش از راه دور با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر وظیفه خود را ایفا می‌کند.	
	معلم	راهبر (هدایت‌کننده) فرایند یاددهی - یادگیری: تمرین‌ها با نظارت معلم و توسط دانش‌آموزان در کلاس درس حل می‌شود و در صورت نبودن زمان کافی برای حل همه آنها، معلم‌ها می‌توانند تعدادی از آنها را به عنوان نمونه به گونه‌ای انتخاب کنند که کل مباحث ارائه شده در درس مورد پوشش قرار گیرد.	
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزشیابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است.	
شیوه‌های ارزشیابی	آزمون حضوری		حضور غیر حضوری (بیرون خط) offline (برخط) online
رسانه‌های پشتیبان	تولید و استفاده از محتواهای تولیدی صدا و سیما	استانی	تولید و استفاده از محتواهای تولیدی صدا و سیما استانی به عنوان منبعی برای آموزش بخش‌های غیر حضوری محتوا با تأیید گروه‌های آموزشی استان‌ها
	استفاده از محتواهای تولیدی توسط صدا و سیما ملی	سراسری	استفاده از محتواهای تولیدی توسط صدا و سیما ملی به عنوان مکمل جریان آموزش در مورد استفاده برای بخش‌های غیر حضوری محتوا
	تعامل با دانش‌آموزان و آموزش تعاملی در قالب این بستر	شبکه شاد	تعامل با دانش‌آموزان و آموزش تعاملی در قالب این بستر
	استفاده از محتوای آموزشی ارائه شده در این شبکه توسط گروه ریاضی دفتر تألیف به عنوان منبعی برای دانش‌آموزان، دبیران و مکمل فرایند آموزش	شبکه رشد	استفاده از محتوای آموزشی ارائه شده در این شبکه توسط گروه ریاضی دفتر تألیف به عنوان منبعی برای دانش‌آموزان، دبیران و مکمل فرایند آموزش
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس		الگوی روش تدریس فعال در محیط آنلاین و سایر روش‌های تدریس تعاملی همانند روش تدریس معکوس روش‌های فعال یاددهی - یادگیری
محتوا	غیر حضوری	کار در کلاس	تمرین (به انتخاب دبیر)
	حضوری	فعالیت	تمرین (به انتخاب دبیر)
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۴	
دوره / شاخه / پایه / درس		ریاضیات دوره دوم متوسطه نظری	

۱- محتوا

شیوه ارائه محتوای کتاب‌های درسی ریاضی دوره دوم متوسطه در شرایط زرد به صورت حضوری و غیر حضوری است. در این شرایط حداقل ساعات آموزشی مورد نیاز برای ارائه بخش حضوری نصف مدت زمان رسمی آموزش هر درس است. بخش‌های نیازمند ارائه حضوری شامل «فعالیت» و «تمرین» و بخشی که می‌تواند به صورت غیر حضوری ارائه شود، شامل سایر بخش‌ها از جمله «کار در کلاس» است. پیشنهاد می‌شود نحوه تقسیم ساعات آموزش حضوری بین دو بخش «فعالیت» و «تمرین» بدین صورت باشد که ۸۰ درصد از زمان آموزش حضوری به ارائه بخش «فعالیت» و ۲۰ درصد باقی‌مانده از زمان آموزش حضوری، به بخش «تمرین» اختصاص یابد (این تقسیم‌بندی با تشخیص معلم در هر مورد قابل تغییر است). لازم به ذکر است که دبیران محترم می‌توانند متناسب با زمان موجود تعدادی از تمرین‌ها را بر اساس اهمیت و اولویت محتوایی‌شان انتخاب و به صورت حضوری در کلاس ارائه کنند و مابقی آنها را به همراه بخش «کار در کلاس» به صورت غیر حضوری ارائه کنند.

۲- روش تدریس

روش تدریس کتاب درسی ریاضی مبتنی بر روش‌های تدریس فعال ارائه شده در کتاب راهنمای تدریس معلم است. همکاران می‌توانند این کتاب‌ها را از طریق پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی <http://cahap.sch.ir> دریافت کنند. در شرایط جدید، افزون بر روش‌های تدریس پیشنهادی در کتاب راهنمای معلم، از روش آموزش معکوس نیز می‌توان به شکل گسترده استفاده کرد. از آنجا که یادگیری حاصل تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با محیط‌های یادگیری است، در آموزش غیر حضوری نیز تا حد ممکن نباید از آموزش فعال غفلت شود. بر همین اساس روش‌های تدریس پیشنهادی برای این شرایط شامل موارد زیر است:

۲-۱- الگوی روش تدریس فعال در محیط آنلاین

در این روش ابتدا معلم فعالیت مربوط به درس را برای دانش‌آموزان ارسال می‌کند و از آنها می‌خواهد تا این فعالیت را انجام دهند و پاسخ‌های خود را طی زمان مشخصی برای معلم بفرستند. سپس معلم با توجه به هدف آموزشی قصد شده در فعالیت، سبک‌های مختلف یادگیری دانش‌آموزان و خلاقانه و بدیع بودن راه‌حل‌ها، تعدادی از آنها را متناسب با زمان کلاس آنلاین خود برای بحث در کلاس انتخاب می‌کند. در جلسه آنلاین، معلم راه‌حل‌های انتخابی را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد تا از این طریق دانش‌آموزان به مفهوم مورد نظر دست یابند. در این مرحله مناسب است معلم در صورت امکان از دانش‌آموزان بخواهد تا نحوه حل فعالیت به کمک آن راه‌حل‌های انتخابی را توضیح دهند و او نقش هماهنگ‌کننده بحث را ایفا کند. معلم در پایان به کمک دانش‌آموزان نتایج آموزشی حاصل از انجام فعالیت مورد نظر را جمع‌بندی و تکالیف دانش‌آموزان را تعیین می‌کند. لازم به ذکر است که

نمونه‌های عملی این روش توسط گروه ریاضی سازمان پژوهش در حال تولید است و پس از تولید در اختیار همکاران گرامی قرار خواهد گرفت.

در موقعیت‌هایی که معلمان امکان استفاده از این روش تدریس را به‌طور کامل ندارند می‌توانند تا حد ممکن از این روش استفاده کنند و در موقعیتی که امکان استفاده از این روش اصلاً وجود ندارد، می‌توانند از روش‌های جایگزین همانند موارد زیر استفاده کنند:

۲-۲- یادگیری معکوس

اصطلاح یادگیری معکوس (Flipped Learning) یا کلاس معکوس در چند سال اخیر در دنیای آموزش حساسی سروصدا به پا کرده است و قبل از شرایط کنونی نیز از آن استقبال فراوانی شد. تمام معلمانی که در سراسر جهان از روش یادگیری معکوس استفاده می‌کنند آن را تحولی شگرف در شیوه‌های آموزشی می‌دانند که ضمن کم کردن از زمان آموزش، برآیند و نتیجه بهتری دارد. این روش کارآمد و مفید در شرایط کنونی آموزش نیز می‌تواند یاری‌رسان معلمان باشد. اساس این روش آن است که معلم قبل از کلاس، محتوای آموزشی مورد نظر خود را تهیه کند و آن را با دانش‌آموزان به اشتراک بگذارد تا دانش‌آموزان قبل از کلاس به مطالعه آن بپردازند و سپس در زمان کلاس، به مرور کلی مطالب، تثبیت آن، حل تمرین و رفع اشکال پرداخته شود. در این صورت دانش‌آموزان محتوایی در اختیار خواهند شد که بنا به سرعت یادگیری‌شان می‌توانند از آن استفاده کنند و برای همیشه آن را در اختیار داشته باشند. در این روش هم‌چنین چنانچه دانش‌آموزی در کلاس، مطلب را به خوبی فرا نگیرد، یا اینکه اگر دانش‌آموزی در کلاس حضور نداشت، منبع موثقی برای یادگیری وجود دارد که دانش‌آموز می‌تواند از آن استفاده کند و اشکالاتش را از معلم بپرسد. با این روش مشکل همیشگی تفاوت‌های فردی در درک مطلب کم‌رنگ‌تر خواهد شد.

برای انجام این روش تدریس، معلمان می‌توانند محتوای آموزشی مورد نظر را تهیه و آن را در وب‌گاه‌هایی مانند آپارات (www.aparat.com) که برای به اشتراک‌گذاری طراحی شده‌اند در اختیار دانش‌آموزان قرار دهند.

برای تهیه محتوای پویا مانند فیلم، انیمیشن و... استفاده از یکی از نرم‌افزارهای تولید محتوا مانند TechSmith Camtasia Studio, snagit, ActivePresenter یا نرم‌افزارهای مشابه دیگر پیشنهاد می‌شود. برای ارائه می‌توان ابتدا از فایل پی‌دی‌اف (pdf) کتاب درسی استفاده کرد و در محتوای تهیه شده تمام مثال‌های کتاب توضیح داده و کار در کلاس‌ها حل شود. بهتر است از دانش‌آموزان خواسته شود برای حل هر کار در کلاس، قبل از ارائه حل آن، فیلم را قطع و ابتدا خود سعی کنند پاسخ سؤالات مطرح‌شده را بیابند و سپس ادامه فیلم را تماشا کنند، همچنین برای حل تمرین و رفع اشکال جلسه دیگری در نظر گرفته شود.

۳-۲- تعاملی

می‌توان با استفاده از شبکه رشد و وب‌گاه‌های مشابه کلاس‌های مجازی تعاملی برگزار کرد و به‌طور هم‌زمان با دانش‌آموز تعامل داشت. آموزش در این وب‌گاه‌ها در دو قسمت آنلاین و آفلاین انجام می‌شود. قسمت آنلاین شامل برگزاری کلاس و قسمت آفلاین شامل مدیریت آزمون‌ها و تکالیف و ذخیره فیلم‌های کلاس‌ها و مدیریت تکالیف است.

در این وب‌گاه‌ها دانش‌آموزان در یک زمان مشخص در کلاس مجازی حضور خواهند داشت و یک تخته مجازی در اختیار معلم خواهد بود. همچنین قابلیت به اشتراک‌گذاری انواع فایل‌ها مانند pdf، jpeg و ... وجود دارد. دانش‌آموزان می‌توانند تکالیف محوله را در وب‌گاه برای معلم ارسال کنند. امکان برگزاری انواع آزمون‌ها نیز در این وب‌گاه‌ها وجود دارد که می‌توان از آنها استفاده کرد. آزمون‌ها نیز امکان برگزاری به‌صورت ترتیب تصادفی سؤالات و تصحیح اتوماتیک و صدور کارنامه را دارند. ارتباط ویدئویی و صوتی بین هم‌کلاسی‌ها و نیز معلم و شاگرد وجود دارد.

۳- ارزش‌یابی

ارزش‌یابی مستمر درس ریاضی می‌تواند به‌صورت حضوری و غیرحضوری انجام شود ولی ارزش‌یابی پایانی حتماً به‌صورت حضوری برگزار شود. در بخش کلاس‌های حضوری شما با استفاده از باز بیننده (چک لیست) و نظارت بر فعالیت‌های دانش‌آموزان می‌توانید نمراتی برای آنها منظور کنید اما در بخش آموزش غیرحضوری بنا بر تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون می‌تواند آنلاین یا آفلاین با توجه به محتواهای ارائه شده برگزار شود. همکاران گرامی توجه داشته باشند که بارم‌بندی کتاب همان بارم‌بندی سال‌های گذشته است.

علاوه بر ارزش‌یابی‌های پایانی که همواره انجام می‌شود، در تدریس مجازی توصیه می‌شود در مراحل مختلف تدریس از انواع ارزش‌یابی‌ها به‌صورت زیر استفاده شود:

۳-۱- در زمان تدریس

با مطرح کردن سؤال در کلاس می‌توان برای دانش‌آموزان داوطلب نمره‌ای در نظر گرفت. همچنین معلم می‌تواند دانش‌آموزان را مانند کلاس حضوری به نام صدا بزند و ارزش‌یابی شفاهی به عمل آورد.

۳-۲- پس از پایان درس

طراحی چند دسته سؤال متفاوت با مدت زمان حداکثر ۲۰ دقیقه و توزیع آن بین دانش‌آموزان و ارائه تصویر برگه پاسخ‌نامه پس از اتمام زمان به‌طور کلی ارزش‌یابی مجازی بهتر است به‌صورت مستمر صورت گیرد و همه آنها برای تعیین نمره نهایی دانش‌آموز در نظر گرفته شود تا نمره نهایی اعتبار بیشتری داشته باشد.

از دیگر روش‌های ارزش‌یابی می‌توان به خلاصه‌نویسی، انجام پروژه‌های فردی یا گروهی مرتبط با مباحث درسی، حل مسائل خلاقیتی و ... اشاره کرد.

پس از پایان حل تمرین‌های درس می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا تکالیف مربوطه را انجام دهند و برای معلم بفرستند. برای حل تمرین نیز می‌توان قسمتی از نمره را در نظر گرفت. همچنین محتوای آموزشی جدید را در اختیار آنها قرار داد و زمان مطالعه و دادن بازخورد را برای دانش‌آموزان مشخص کرد و انجام منظم و مناسب امور محوله را در ارزش‌یابی مد نظر قرار داد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

۴-۱- کتاب‌های راهنمای معلم، فیلم‌های روش تدریس و نرم‌افزارهای چندرسانه‌ای تولیدشده توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در خصوص پشتیبانی کتاب‌های جدیدالتألیف ریاضی؛

۴-۲- محتوای ارائه‌شده در وب‌گاه گروه ریاضی سازمان پژوهش به نشانی <http://math-dept.talif.sch.ir>؛

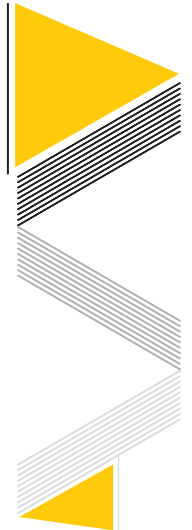
۴-۳- محتوای ارائه‌شده در شبکه ملی رشد به نشانی <http://www.roshd.ir>: با استفاده از محتواهای آموزشی شبکه رشد (www.roshd.ir) می‌توان امر آموزش مجازی را تسهیل و از منابع آموزشی آن برای کلاس استفاده کرد. در طول سال تحصیلی نیز منابع جدیدی در وب‌گاه رشد قرار داده خواهد شد که برای تسهیل آموزش معلمان مفید خواهد بود.

۴-۴- محتواهای ارائه‌شده از طریق شبکه سراسری تحت عنوان مدرسه تلویزیونی ایران: طرح درس به نحوی طراحی شود که دانش‌آموزان بتوانند از ارائه آن در تلویزیون سراسری نیز استفاده کنند.

۴-۵- شبکه استانی: محتواهای تولیدشده محلی و بومی که با همکاری گروه‌های آموزشی آموزش و پرورش و دبیران آن استان نیز می‌تواند به‌عنوان منبع مناسب مورد استفاده قرار گیرد. مناسب است که استان‌ها و مناطق مبادرت به تولید محتواهایی کنند که متمرکزند بر پشتیبانی از بخش‌هایی از کتاب‌های درسی ریاضی همانند کار در کلاس‌ها و تمرین‌ها که قرار است به‌صورت غیرحضورى ارائه شوند. دانش‌آموزان می‌توانند پس از استفاده از تدریس معلم، به تشخیص معلم خود از آموزش‌های مرتبط تلویزیون استانی نیز استفاده کنند.

۴-۶- شبکه شاد: در زمان مشخص شده برای برگزاری کلاس، می‌توان در این شبکه ادامه تدریس به روش یادگیری معکوس را برگزار کرد. ابتدا ۲۰ دقیقه آغازین کلاس را می‌توان به رفع اشکال پرداخت و سپس تمرین‌های پایان درس را حل کرد و توضیح داد. در روش تعاملی نیز می‌توان برای رفع اشکال و پرسش و پاسخ از این شبکه استفاده کرد.

۴-۷- محتواها و خدمات تأییدشده بخش‌های دیگر: با توجه به شرایط پیش‌آمده معلمان ریاضی در سراسر جهان اقدام به اشتراک‌گذاری منابع تدریس خود کرده‌اند که استفاده از آنها پیشنهاد می‌شود.

تعدادی از وب‌گاه‌های مفید برای استفاده از این محتواها شامل موارد زیر است:

www.geogebra.org

www.khanacademy.org

www.wideopenschool.org

www.kahoot.com/study

www.ed.ted.com

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- دانش آموز

دانش‌آموز باید به‌عنوان عنصری فعال در فرایند آموزش شرکت داشته باشد و نسبت به یادگیری خود تعهد داشته باشد. بخشی از انتظارات از دانش‌آموز شامل ۱- رعایت احترام معلم در فضای مجازی؛ ۲- رعایت احترام دانش‌آموزان دیگر در فضای مجازی؛ ۳- حضور منظم و فعال در کلاس‌ها؛ ۴) انجام تکالیف محوله و ارائه آنها در زمان مقرر است.

- معلم

معلم به‌عنوان برنامه‌ریز و هدایت‌گر فرایند آموزش نقشی کلیدی دارد. بر همین اساس انتظار می‌رود بخشی از نقش‌های او شامل موارد زیر باشد:

- تهیه طرح درس با در نظر گرفتن شرایط
- استفاده از نرم‌افزارهای تهیه فیلم و کلیپ برای استفاده در یادگیری معکوس
- استفاده از محیط‌های یادگیری تعاملی
- ایجاد فضای گرم و صمیمی با دانش‌آموزان و جذب آنها به کلاس
- حضور و غیاب منظم دانش‌آموزان در کلاس
- مدیریت ارائه مطالب به گونه‌ای که از زمان کلاس به‌طور بهینه استفاده شود و همچنین دانش‌آموزان را ترغیب به یادگیری کند.
- ارائه محتوا و مفاهیم مهم درس
- ارزش‌یابی مداوم از آموخته‌های یادگیرندگان و ارائه بازخورد در زمان برگزاری کلاس و بعد از آن
- مدیریت فرایند آموزش به طوری که دانش‌آموزان از نحوه ارائه درس و ارزش‌یابی مطلع باشند.
- طراحی فعالیت‌های یادگیری گوناگون به طوری که از توانایی‌های مختلف دانش‌آموزان در زمینه‌های مختلف استفاده شود.
- معرفی منابع یادگیری مرتبط مانند وب‌گاه www.geogebra.org که دانش‌آموز بتواند به منبع

بسیار غنی از مطالب آماده دسترسی پیدا کند.
- ثبت فعالیت‌های دانش‌آموزان

- خانواده

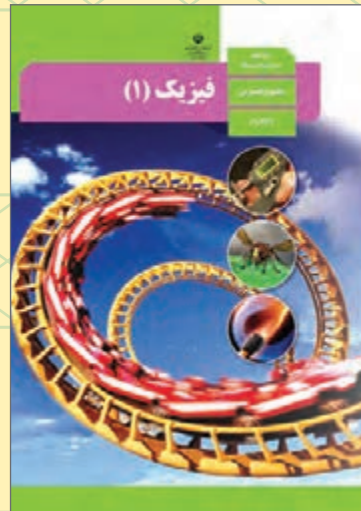
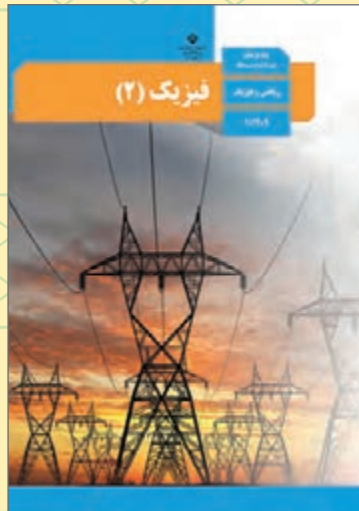
انتظار می‌رود خانواده‌ها مشارکت همسو در جریان آموزش ریاضی دانش‌آموزان داشته باشند. آنها می‌توانند از طریق انگیزه دادن به دانش‌آموزان و تشویق آنها برای تلاش بیشتر و آماده‌سازی زمینه حمایتی مناسب از فرایند آموزشی که در کلاس درس رقم می‌خورد، موجب تسهیل فرایند یادگیری ریاضی شوند. همچنین پیشنهاد می‌شود خانواده‌ها از ارائه آموزشی بر خلاف رویکردها و محتوای کتاب‌های درسی ریاضی بپرهیزند. بر همین اساس در صورتی که خانواده‌ای با رویکردها و محتوای ارائه شده در کتاب‌های درسی ریاضی آشنایی کامل ندارد باید از مداخله در فرایند آموزش خودداری کند و نقش حمایتی خود را از طریق مهیا کردن زمینه تشویقی مناسب برای تلاش و فعالیت دانش‌آموزان برای انجام دادن تکالیف منزل و پیگیری وضعیت درسی آنها از طریق ارتباط با اولیای مدرسه ایفا کند. با توجه به این مطالب، خانواده به عنوان شریک و سهیم در فرایند آموزش ریاضی در این شرایط می‌تواند ایفاگر نقش‌های زیر باشد:

- فراهم آوردن محیطی آرام برای زمان برگزاری کلاس
- فراهم آوردن امکانات برای ارتباط مانند گوشی هوشمند، تهیه اینترنت با سرعت مناسب و...
- نظارت بر نحوه استفاده دانش‌آموز از فضای مجازی

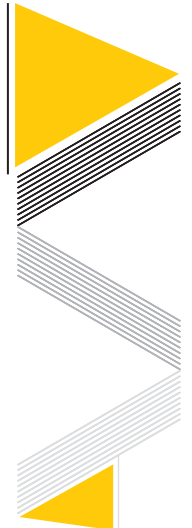
- مدیران مدرسه

- مدیران مدرسه می‌توانند ایجادکننده حلقه اتصال بین دانش‌آموز، معلم، خانواده و برنامه درسی باشند و مناسب است از طریق نظارت بر حسن اجرای این شیوه‌نامه در مدرسه، نقش نظارتی خود را ایفا کنند. بر همین اساس نقش‌های متصور برای مدیر مدرسه در این شرایط شامل موارد زیر است:
- تهیه برنامه درسی هفتگی و نظارت بر نحوه تدریس و ارزش‌یابی معلم
 - ارائه محتوای مورد نیاز به معلم
 - نظارت بر حضور و غیاب دانش‌آموز و پی‌گیری غیبت‌های آنها
 - تهیه برنامه امتحانی و نظارت بر نحوه ارزش‌یابی

راهنمای درس فیزیک

مختصات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: ایجاد فضا و امکانات مناسب برای آموزش غیر حضوری و همچنین مراقبت لازم در رفت و آمدهای فرزندان بین خانه و مدرسه		
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت بر حسن اجرای برنامه‌ها با توجه به مقررات تدوین شده		
	معلم	راهنما و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: آموزش مفاهیم دشوارتر، انجام فعالیت‌های عملی و آزمایش‌ها به صورت حضوری و آموزش مفاهیم ساده‌تر و بررسی تمرین‌ها به صورت غیر حضوری		
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: توجه به مقررات ارائه شده از طرف مدرسه و استفاده از ظرفیت‌های آموزش از راه دور		
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضور غیر حضوری (خطی) / حضور آنلاین (برخط)	آنلاین: پس از پایان هر درس حضور: پس از پایان هر فصل از کتاب درسی		
	رسانه‌های پشتیبان رسانه‌های مجازی فضای مجازی	استانی	بررسی مفاهیم کلیدی هر فصل و اجرای فعالیت‌های عملی	
		سراسری	آموزش فصل به فصل هر کتاب توسط دبیران مجرب	
		شبکه شاد	آموزش تعاملی و ارزش‌یابی و استفاده حداکثری از قابلیت‌های پیام رسان رشد	
شبکه رشد		ارائه فیلم‌های آموزشی هر فصل کتاب با هماهنگی گروه علوم پایه دفترتألیف		
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	در وضعیت حضوری مطابق راهنمای معلم و در وضعیت غیر حضوری ترجیحاً مطابق الگوی روش تدریس معکوس		
		محتوا	غیر حضوری	حل تمرین‌ها و مسئله‌ها و همچنین فعالیت‌های تکمیلی به صورت غیر حضوری
حضوری	آموزش مفاهیم کلیدی هر درس و همچنین اجرای آزمایش‌ها و فعالیت‌های عملی کتاب به صورت حضوری.			
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری		
	جلسه	رشته علوم تجربی ۳ جلسه و رشته ریاضی و فیزیک ۴ جلسه در هفته		
دوره / شاخه / پایه / درس		فیزیک / رشته علوم تجربی و ریاضی / دهم تا دوازدهم / دوره دوم متوسطه نظری		

۱- محتوا

از آنجا که تقریباً نیمی از زمان آموزش در کلاس‌های درس فیزیک صرف حل تمرین و مسئله می‌شود، پیشنهاد می‌شود در آموزش‌های نیمه حضوری با یک دوم ظرفیت، به آموزش مفاهیم هر درس و بررسی مثال‌های حل شده کتاب درسی و همچنین اجرای آزمایش‌ها و فعالیت‌های عملی کتاب بپردازند. بررسی و حل تمرین‌ها و مسئله‌های داخل و پایان هر فصل و همچنین فعالیت‌های تکمیلی را از طریق آموزش در فضای مجازی دنبال کنند.

۲- روش تدریس

راهبرد کلاس معکوس از راهبردهای مورد استفاده و مطرح در سال‌های اخیر است. این راهبرد یکی از راهبردهای توصیه شده است که در شرایط فعلی و ضرورت اجرای غیر حضوری آموزش، نقش راهگشا خواهد داشت؛ زیرا در این راهبرد دانش‌آموز در پاسخ به یک پرسش یا مسئله از سوی معلم، آغازکننده فرایند یاددهی - یادگیری است. این راهبرد می‌تواند راهبرد اصلی در آموزش علوم تجربی در محدودیت‌های اخیر و آموزش نیمه حضوری باشد. در اجرای این راهبرد ضروری است معلم منابع و محتوای مورد نیاز را با مشخص کردن انتظارات دقیق آموزشی، در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد. کتاب درسی منبع اصلی و ضروری برای انجام هر یک از فعالیت‌های یادگیری است که معلم در قالب مسئله یا پرسش طرح می‌کند. لازم است دانش‌آموزان به فعالیت‌هایی مانند تهیه نقشه مفهومی از مفاهیم درس و خلاصه‌سازی آنها تشویق و برای انجام آنها راهنمایی شوند تا بهتر بتوانند فرایند یادگیری خود را مدیریت کنند. در بخش‌های آموزش غیرحضوری ضروری است معلم با برنامه‌ریزی دقیق و استفاده از راهبرد کلاس معکوس، ضمن طراحی و اجرای فعالیت‌های مناسب برای هدایت فرایند یادگیری، بر فعالیت‌های دانش‌آموزان نظارت داشته باشد.

۳- رسانه‌های پشتیبان

در شبکه رشد، فیلم‌های تدریس برتر معلمان استان‌های مختلف کشور پس از تأیید بارگذاری خواهد شد و دانش‌آموزان و معلمان می‌توانند از آنها استفاده کنند. این فیلم‌ها پس از تأیید اولیه گروه‌های آموزشی استانی و دبیرخانه راهبری درس فیزیک، باید به تأیید نهایی گروه علوم پایه دفتر تألیف نیز رسیده باشند.

شبکه شاد: با توجه به انتظار مطرح شده درباره امکان آموزش آنلاین در شبکه شاد، در صورت تحقق این امر، معلمان می‌توانند از این بستر برای آموزش آنلاین مباحث غیر حضوری هر فصل استفاده کنند. **تلویزیون سراسری:** معلمان می‌توانند از این بستر برای آموزش فصل‌های مختلف هر یک از کتاب‌های فیزیک مشارکت می‌کنند پس از معرفی دبیرخانه راهبری و تأیید و نظارت گروه علوم پایه دفتر تألیف، در هر یک از

شبکه‌های سراسری به فعالیت آموزشی می‌پردازند.

تلویزیون استانی: افزون بر بررسی و مفاهیم کلیدی هر فصل، بررسی و انجام فعالیت‌های عملی، آزمایش‌های کتاب و همچنین آزمایش پیشنهادی در راهنمای معلم توسط دبیران با تجربه با هماهنگی گروه آموزشی فیزیک استان مود توجه قرار گیرد. فعالیت‌های آزمایشگاهی و عملی در صورت امکان رعایت همه جوانب بهداشتی، امکان‌پذیر است. استفاده از فیلم اجرای آزمایش‌ها و یا آزمایشگاه مجازی نیز توصیه می‌شود.

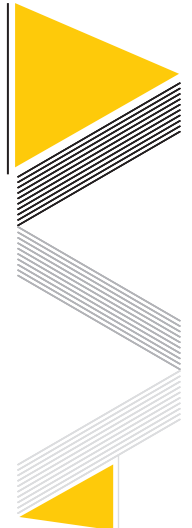
۴- ارزش‌یابی

انتظار داریم به تعداد فصل‌های هر کتاب و همچنین دو آزمون نیم‌سال اول و نیم‌سال دوم (پایانی) آزمون حضوری در طول سال تحصیلی برگزار شود. لازم است نتایج ارزش‌یابی‌ها (حضوری و مجازی) به طور مرتب به اطلاع اولیای دانش‌آموزان برسد. بنا به تشخیص معلم و امکانات در اختیار، آزمون‌های پایان هر درس می‌توانند به صورت آنلاین یا آفلاین برگزار شوند.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

دانش‌آموز: دانش‌آموزان عزیز، مسیر آموزش و یادگیری، وقتی شوق انگیز و لذت بخش است که با تلاش و جدیت شما برای پیمودن آن همراه شود. پیش از همه، باید به توانایی‌های خود باور و اعتماد داشته باشید. مفاهیمی که در هر سال تحصیلی می‌خوانید، با سطح درک و فهم شما متناسب‌اند و برای بهبود و ارتقای زندگی فردی، اجتماعی و حرفه‌ای شما مفیدند. در فرایند آموزش به طور فعال و با انگیزه مشارکت کنید. اگر امروز نتوانید دانش، مهارت و نگرش خود را بهبود ببخشید، ممکن است فردا فرصت کافی در اختیار نداشته باشید! برای تعامل مؤثر و سازنده با دنیای پرشتاب و در حال تغییر امروز راهی بهتر از کسب خرد ندارید و این خرد به تدریج و به تبع باور، تلاش و مشارکت شما در فرایند آموزش (حضوری و غیر حضوری از طریق فضای مجازی) به دست می‌آید. افزون بر آنچه اشاره شد، هر یک از شما دانش‌آموزان عزیز، شیوه‌های یادگیری متفاوت و ابزار یادگیری ویژه خود را دارید و بهتر است بر همین اساس روشی مناسب برای یادگیری خود بیابید و متناسب با آن برنامه‌ریزی کنید. شاید مهم‌ترین کاری که می‌توانید انجام دهید، آن باشد که برای خود زمان‌های مطالعه با برنامه‌بندی منظم و کافی در محیطی خالی از عامل‌های برهم‌زننده تمرکز، در نظر بگیرید. روشن است که باید وقت بیشتری را صرف جنبه‌هایی کنید که یادگیری آن برای شما دشوارتر است.

معلم: به معلمان ارجمند با توجه به تجربه معلمی خود در آموزش درس فیزیک، توصیه می‌شود آموزش مفاهیم دشوارتر، انجام فعالیت‌های عملی و آزمایش‌های کتاب درسی به صورت حضوری برگزار شود و آموزش مفاهیم ساده‌تر و بررسی تمرین‌ها و فعالیت‌های غیر عملی به صورت غیر حضوری باشد. تجربه

نشان می‌دهد که درک ایده‌های نهفته در بیشتر مفاهیم فیزیک و کاربرد آنها در زندگی برای اغلب دانش‌آموزان امکان‌پذیر است. آنچه در این راه در میزان موفقیت دانش‌آموزان مؤثر است، به شیوه‌های آموزش معلم ارتباط مستقیم و معناداری دارد. شیوه‌های آموزش درست و کارآمد (هم در حالت حضوری و هم حالت غیر حضوری) می‌توانند درک و فهم مفاهیم علوم را برای همه دانش‌آموزان، بدون توجه به توانایی علمی آنان، باز یا بسته کند. بنابراین می‌توان گفت شیوه‌های آموزش مؤثر و کارآمد کلید موفقیت هر برنامه درسی است. انتظار داریم معلمان ارجمند با تکیه بر تجربه خود و به کارگیری شیوه‌های آموزشی مؤثر (در وضعیت حضوری و غیر حضوری)، بستر مناسبی برای یادگیری و مشارکت دانش‌آموزان در فرایند آموزش و همچنین شوق‌انگیزتر شدن فضای کلاس فراهم کنند. افزون بر این‌ها، فعالیت‌هایی که ملزم به کار گروهی است، با استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌های مجازی (شاد و...) و تشکیل گروه‌های کوچک انجام شود.

مدیریت مدرسه: لازم است به موارد زیر توجه داشته باشد:

■ **مراقبت از اجرای درست برنامه‌های درسی در وضعیت حضوری و غیرحضوری و ارائه بازخورد لازم به والدین.**

■ **توجیه و استفاده از ظرفیت انجمن اولیا و مربیان مدرسه برای ایجاد بسترهای مناسب جهت آموزش برخط (آنلاین) دانش‌آموزان**

■ **توجه و رعایت جدی شیوه‌نامه‌های بهداشتی در آموزش حضوری هم توسط دانش‌آموزان و هم سایر همکاران اداری و آموزشی مدرسه.**

■ **بسترسازی و برنامه‌ریزی برای اجرای آموزش حضوری و غیرحضوری، نظارت کامل و دقیق بر مراحل متفاوت آموزش، برقراری ارتباط مستمر با معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها**

خانواده: مهم‌ترین و اثرگذارترین نهاد در رشد و تربیت دانش‌آموز است که متأسفانه در فرایند آموزش به اهمیت آن توجه لازم و شایسته نشده است. حال با توجه به کم‌رنگ شدن آموزش‌های حضوری در مدرسه و با توجه به اینکه دانش‌آموزان بخش بیشتری از وقت خود را در کانون خانواده می‌گذرانند لازم است خانواده برای تسهیل فرایند آموزش و یادگیری فرزندان خود، فرصت و امکانات بیشتری را فراهم کنند. برای مثال و در صورت امکان، تبدیل بخشی از خانه به عنوان فضای آموزشی در طول سال تحصیلی می‌تواند شرایط بهتری برای یادگیری دانش‌آموز فراهم کند.

راهنمای درس شیمی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مضامین برنامه	خانواده		مدرسه		معلم		دانش آموز		
	مسئول تربیت: ایجاد فضای مناسب آموزشی، نظارت، تعامل مناسب با مدرسه، معلم و تهیه امکانات لازم برای ارتباط غیرحضوری تا حد امکان، طرح معلم یار مدرسه*		سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت، هماهنگی لازم با معاونت آموزشی و فناوری، تعامل با معلم و دانش آموز، خانواده و ایجاد امکان تعامل مجازی و حضوری آنها و ارائه راهنمایی‌های لازم. آموزش معلمان		راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: برنامه ریزی، ارائه فعال آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی حضوری یا مجازی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش‌آموزان و اطلاع رسانی به مدیر و خانواده		یادگیرنده فعال: تعامل با معلم (حضوری و غیر حضوری) انجام فعالیت‌ها، حل تمرین‌ها و پرسش‌ها با استفاده از ظرفیت‌های ایجاد شده در آموزش از راه دور		
شيوه‌های ارزش‌یابی	حضوری / غیرحضوری offline (بیرون خط) online (برخط)		افلاین: انجام تکالیف، پاسخ به پرسش‌ها، مسائل، انجام فعالیت‌های واگذار شده، تعریف پروژه‌های ساده و کوچک. آنلاین: استفاده از بسترهای ارزش‌یابی مجازی و آزمونک‌های برخط با پرسشهای متفاوت، اما هم ارز* حضوری: انجام آزمونک حضوری با پرسش و پاسخ در هر جلسه حضوری و یک جلسه آزمون حضوری در پایان هر فصل		پخش فیلم‌های آموزش تلویزیون سراسری در زمان‌های، ارائه برنامه پشتیبانی از فعالیت‌های کتاب شیمی برای رفع اشکالات علمی و آموزش روند خوانش به دانش‌آموزان با هماهنگی گروه آموزشی استان و دبیرخانه کشوری شیمی		پخش فیلم مناسب از تدریس معلمان برتر کشور براساس فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و ارائه نمونه سوالات مناسب ارزش‌یابی و برنامه پاسخگویی به سوالات علمی متداول دانش‌آموزان با هماهنگی دبیرخانه کشوری شیمی و کارشناسان شیمی دفتر تألیف		
	استانی		سراسری		شبکه شاد		تهدیه و تدارک آرشیو محتوای الکترونیکی (فیلم، انیمیشن، نرم‌افزارها و...) به تفکیک فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان		
	رسانه‌های پشتیبان		شبکه‌های مجازی		فصلی رشد		تهدیه و تدارک آرشیو محتوای الکترونیکی (فیلم، انیمیشن، نرم‌افزارها و...) به تفکیک فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان		
	رسانه‌های مجازی		فصلی رشد		تهدیه و تدارک آرشیو محتوای الکترونیکی (فیلم، انیمیشن، نرم‌افزارها و...) به تفکیک فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان		تهدیه و تدارک آرشیو محتوای الکترونیکی (فیلم، انیمیشن، نرم‌افزارها و...) به تفکیک فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان		
راهبرهای یاددهی-یادگیری	روش تدریس		در درس‌های حضوری مطابق الگوی پیشنهادی در کتاب راهنمای معلم و در درس‌های غیرحضوری با به کارگیری محتوای الکترونیکی و روش‌های متفاوت به منظور آموزش فعال، مانند آموزش معکوس، کاوشگری، حل مسئله و ...*		غیرحضوری		فصل اول: از آغاز فصل تا ص ۴ - از نور کلید شناخت جهان تا ص ۲۱ - تمرین‌های دوره‌های		
محتوا	غیرحضوری		فصل دوم: آغاز فصل - هوا معمولی ارزشمند - پیوند با صنعت ص ۵۱ - اکسیژن گازی واکنش پتیر - در بیان تلر بنها - رفتار اکسیدها قلی و نافلزی - پیوند با زندگی ص ۶۰ - چه بر سر هوا می‌آوریم تا ص ۷۲ - توسعه پایدار - تولید آمونیاک تا پایان فصل		حضوری		فصل اول: پایداری اتم - طبقه‌بندی عنصرها - جرم اتمی عنصرها - با هم ببندیشیم ص ۱۵ - مفهوم عدد اوتوکلادو - پیوند با ریاضی - نشر نور و طیف تشریحی - ساختار اتم - توزیع الکترون‌ها - آرایش الکترونی تا ص ۴۱		
زمان آموزش	ساعت		۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری		جلسه		۳		
دوره /شاخه /پایه /درس		شیمی (۱) رشته علوم تجربی و ریاضی دوره دوم متوسطه نظری							

مکان: برنامه	خانواده	
	مسئول تربیت: ایجاد فضای مناسب آموزشی، نظارت، تعامل مناسب با مدرسه، معلم و تهیه امکانات لازم برای ارتباط غیرحضوری تا حد امکان، طرح معلم یار مدرسه*	
مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت، هماهنگی لازم با معاونت آموزشی و فناوری، تعامل با معلم و دانش آموز، خانواده و ایجاد امکان تعامل مجازی و حضوری آنها و ارائه راهنمایی‌های لازم. آموزش معلمان	
	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: برنامه ریزی، ارایه فعال آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی حضوری یا مجازی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و اطلاع رسانی به مدیر و خانواده	
معلم	یادگیرنده فعال: . . تعامل با معلم (حضوری و غیر حضوری) انجام فعالیت‌ها، حل تمرین‌ها و پرسش‌ها با استفاده از ظرفیت‌های ایجاد شده در آموزش از راه دور	
دانش آموز	آفلاین: انجام تکالیف، پاسخ به پرسش‌ها، مسائل، انجام فعالیت‌های واگذار شده، تعریف پروژه‌های ساده و کوچک. آنلاین: استفاده از بسترهای ارزش‌یابی مجازی و آزمون‌های برخط با پرسش‌های متفاوت، اما هم ارز* حضوری: انجام آزمونک حضوری با پرسش و پاسخ در هر جلسه حضوری و یک جلسه آزمون حضوری در پایان هر فصل	
شماره‌های ارزش‌یابی	حضوری / غیر حضوری (بیرون خط) (برخط)	
رسانه‌های آموزشی	استانی	پخش فیلم‌های آموزش تلویزیون سراسری در زمان‌های، ارائه برنامه پشتیبانی از فعالیت‌های کتاب شیمی برای رفع اشکالات علمی و آموزش روند خوانش به دانش آموزان با هماهنگی گروه آموزشی استان و دبیرخانه کشوری شیمی
	سراسری	پخش فیلم مناسب از تدریس معلمان برتر کشور براساس فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و ارائه نمونه سؤالات مناسب ارزش‌یابی و برنامه پاسخگویی به سؤالات علمی متداول دانش آموزان با هماهنگی دبیرخانه کشوری شیمی و کارشناسان شیمی دفتر تألیف
رسانه‌های پشتیبان	تلویزیون	ایجاد بستر مناسب و زمان بندی شده و تدارک ارتباط مجازی مطمئن و رایگان برای بازگذاری فایل‌های معلمان و دانش آموزان با کیفیت و سرعت مناسب
	فضای مجازی	تهیه و تدارک آرشیو محتوا الکترونیکی (فیلم، انیمیشن، نرم‌افزارها و ...) به تفکیک فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان
راهبرهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	در درس‌های حضوری مطابق الگوی پیشنهادی در کتاب راهنمای معلم و در درس‌های غیرحضوری با به کارگیری محتوای الکترونیکی و روش‌های متفاوت به منظور آموزش فعال، مانند آموزش معکوس، کاوشگری، حل مسئله و ... *
محتوا	غیر حضوری	فصل اول : از آغاز فصل تا خود را بیازمایید ص ۷ - پیوند با صنعت ص ۱۷ و ص ۱۵ اروض ۴۸ - عصرها به چه شکلی در طبیعت یافت می شوند - جریان بین محیط زیست و جامعه - نفت هدیه‌ای شگفت انگیز - نفت و اثر آن بر اقتصاد
	حضوری	فصل اول : با هم ببیند پنجم ص ۸ - روزها عصرها و شمع لای - دنیای رنگی عصرها دسته ل - آروش او واقعی واکنش‌ها - پیوند با رضی ۲ - با هم ببیند پنجم ص ۳ - دنیای کربن - اساس استخوان بندی - هیدروکربن‌ها - آتاکان‌ها - نانگاری آتاکان‌ها - الکن‌ها - الکن‌ها - هیدروکربن‌های حلقوی
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری
جلسه	۴	
دوره/شاخه/پایه/درس	شیمی (۲) رشته علوم تجربی و ریاضی دوره دوم متوسطه نظری	

مخاطبان برنامه	خانواده	
	مسئول تربیت: ایجاد فضای مناسب آموزشی، نظارت، تعامل مناسب با مدرسه، معلم و تهیه امکانات لازم برای ارتباط غیرحضوری تا حد امکان، طرح معلم یار مدرسه*	
	مدیریت مدرسه	
معلم	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت، هماهنگی لازم با معاونت آموزشی و فناوری، تعامل با معلم و دانش آموز، خانواده و ایجاد امکان تعامل مجازی و حضوری آنها و ارائه راهنمایی‌های لازم. آموزش معلمان	
	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: برنامه‌ریزی، ارائه فعال آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی حضوری یا مجازی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و اطلاع رسانی به مدیر و خانواده	
	یادگیرنده فعال: تعامل با معلم (حضوری و غیرحضوری) انجام فعالیت‌ها، حل تمرین‌ها و پرسش‌های با استفاده از ظرفیت‌های ایجاد شده در آموزش از راه دور	
شيوه‌های ارزش‌یابی	حضوری / غیرحضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	
	افلاین: انجام تکالیف، پاسخ به پرسش‌ها، مسائل، انجام فعالیت‌های واگذار شده، تعریف پروژه‌های ساده و کوچک. آنلاین: استفاده از بسته‌های ارزش‌یابی مجازی و آزمونک‌های برخط با پرسش‌های متفاوت، اما هم ارز* حضوری: انجام آزمونک حضوری با پرسش و پاسخ در هر جلسه حضوری و یک جلسه آزمون حضوری در پایان هر فصل	
	بخش فیلم‌های آموزش تلویزیون سراسری در زمان‌های، ارائه برنامه پشتیبانی از فعالیت‌های کتاب شیمی برای رفع اشکالات علمی و آموزش روند خوانش به دانش آموزان با هماهنگی گروه آموزشی استان و دبیرخانه کشوری شیمی	
رسانه‌های آموزشی	تلویزیون	استانی
	رسانه‌های مجازی	سراسری
	فضای مجازی	شبکه شاد
راهبرهای یاددهی-یادگیری	تهیه و تدارک آرشیو محتوای الکترونیکی (فیلم، انیمیشن، نرم افزارها و ...) به تفکیک فصل‌ها و سرفصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان	
	ایجاد بستر مناسب زمان‌بندی شده و تدارک ارتباط مجازی مطمئن و رایگان برای بارگذاری فایل‌های معلمان و دانش آموزان با کیفیت و سرعت مناسب	
	روش تدریس	
محتوا	در درس‌های حضوری مطابق الگوی پیشنهادی در کتاب راهنمای معلم و در درس‌های غیرحضوری با به کارگیری محتوای الکترونیکی و روش‌های متفاوت به منظور آموزش فعال، مانند آموزش معکوس، کاوشگری، حل مسئله و ... *	
	غیرحضوری	فصل اول: از آغاز فصل تا ص ۵ و در جستجوی پاک کننده‌های جدید - پیوند با صنعت - پاک کننده‌های خورنده تا ص ۱۲ - از ص ۳۱ تا پایان فصل
	حضوری	فصل اول: باهم ببندیم ص ۵ - کاروت کنید ص ۸ - اسیدها بازها - ثابت تعادل و قدرت اسیدی - pH بازها، محلول‌هایی با - شوینده‌های خورنده چگونه عمل می‌کنند
زمان آموزش	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	۴	
	جلسه ساعت	
دوره/شاخه/پایه/درس		
شیمی (۳) رشته علوم تجربی و ریاضی دوره دوم متوسطه نظری		

۱- رسانه‌های پشتیبان

■ از اساسی‌ترین نیازهای آموزش الکترونیکی وجود محتوا است، که از pdf کتاب شروع شده تا سطوح بالاتر نرم افزارهای تخصصی ادامه می‌یابد، در این زمینه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، برای بهره‌مندی معلمان، انواع محتواهای مورد نیاز، مثل پاورپوینت، داده نما، فیلم، عکس، نرم افزار را در سایت رشد قرار داده است، که معلمان محترم می‌توانند با انتخاب و تهیه محتوای مناسب و جذاب، فراگیران را درگیر و به آموزش الکترونیکی علاقه‌مند نمایند.

■ فعالیت‌های آزمایشگاهی و عملی در صورت رعایت همه پروتکل‌های بهداشتی، امکان‌پذیر است. برای جبران این کاستی از نمایش اجرای آزمایش، فیلم و یا آزمایشگاه مجازی استفاده شود.

۲- ارزش‌یابی

■ بسترهای فناوری ارزش‌یابی برخط تاحدی در دسترس هستند. نرم‌افزارهای مختلف و رایگانی وجود دارند که قابلیت‌هایی همچون: پشتیبانی از زبان فارسی، امکان طراحی انواع سؤالات، گروه‌بندی آزمون‌دهندگان، امکان توزیع تصادفی سؤالات، امکان زمان‌بندی انفرادی سؤالات، قابلیت بارگذاری پاسخ‌ها، امکان استخراج انواع گزارش‌ها و ... را دارند که نه تنها امکان تقلب را کاهش می‌دهند بلکه در ارزیابی عملکرد فراگیران، معلم را یاری می‌کنند.

۳- انتظارات از مخاطبان برنامه

توسعه آموزش مجازی در برنامه آموزش ترکیبی، با هدف افزایش توان تعاملی و اثرگذاری بیشتر بر یادگیری دانش‌آموز نیاز به هماهنگی موارد زیر دارد تا فرایند آموزش بهبود یابد.

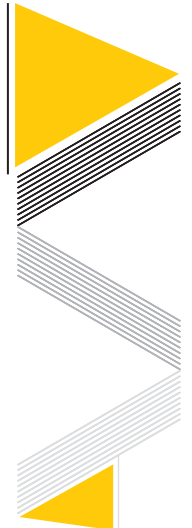
■ **خانواده:** اولیا در آماده‌سازی امکانات لازم برای دانش‌آموزان، نظارت بر فعالیت‌های مجازی دانش‌آموز و اهتمام آنان به برنامه درسی ارائه شده توسط مدرسه مشارکت کنند. این فعالیت را با اجرای طرح معلم‌یار در خانه می‌توان پررنگ‌تر کرد. یکی از اعضای خانواده به عنوان همکار معلم در خانه معرفی می‌شود و فعالیت‌های نظارتی حضوری معلم را ایفا می‌کند.

■ **دانش‌آموز:** دانش‌آموزان عناصر اصلی آموزش الکترونیکی هستند و بایستی در موارد زیر کوشا باشند.

- داشتن برنامه منظم در ورود به کلاس؛
- مشارکت در امر تدریس و همکاری با معلم در انجام پروژه‌های آموزشی؛
- تسلط به نرم‌افزار آموزشی و به‌روزرسانی اطلاعات؛
- آمادگی کامل برای حضور در کلاس و انجام تکالیف؛

و به‌طور کلی نقش یک مخاطب مناسب را در جهت یادگیری مؤثر ایفا کنند.

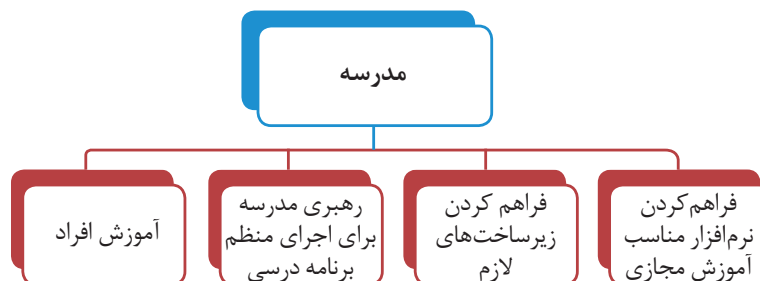
■ **معلم:** برای افزایش کیفیت آموزش الکترونیکی در صورت امکان در مدرسه یا در منطقه آموزشی،

دبیران یک پایه با همکاری یکدیگر محتوای الکترونیکی مناسب در راستای هم‌افزایی تجربیات، برای آموزش مفاهیم کتاب و نیز تهیه سؤالات مناسب به کار گیرند و در اختیار یکدیگر قرار دهند. تسلط معلم در استفاده از امکانات یک نرم‌افزار در کیفیت تدریس معلم مؤثر خواهد بود. توانایی‌هایی از قبیل به‌دست آوردن و به‌کارگیری محتوای مناسب، استخراج مطالب، استفاده از فیلم‌ها (برش‌ها)، دست‌ورزی با آزمایشگاه مجازی، گسترش انجام آزمایش ساده در منزل برای جبران کاستی‌های دوری از محیط آموزش حضوری، کم کردن حجم فایل‌ها، عکس گرفتن از (دسکتاپ) و ویرایش فیلم در آموزش‌های غیر حضوری مهم هستند. در زمینه تهیه محتوای الکترونیکی می‌توانید به سایت دفتر تألیف کتاب‌های درسی، مراجعه نمایید؛ در بخش گروه درسی شیمی، انواع متنوعی از محتواهای علمی موردنیاز، مانند فیلم، عکس، نرم‌افزار و ... تدارک دیده شده است.

همچنین استفاده از نرم‌افزارهای خاص یک موضوع (سخت‌افزارهای آزمایشگاهی ریموت لب) برای ایجاد محیط تعاملی از اهمیت خاصی در تدریس برخط (آنلاین) برخوردار است؛ البته نباید در میان انبوهی از نرم‌افزارها سردرگم شد بلکه با اعتماد به نفس نحوه اداره، تدریس و مهارت‌های اولیه خود را با به‌روزرسانی اطلاعات، بهینه کرد و توسعه داد. شناخت ابزارهای مناسب برای ارزش‌یابی بسیار اهمیت دارد و با استفاده از ابزار مناسب درصد قابل توجهی از قابلیت‌های ارزش‌یابی حضوری را می‌توان به‌دست آورد.

مدیر مدرسه: مدیران مدارس می‌توانند با ایجاد تعامل مناسب بین خانواده‌ها و معلم، از پتانسیل خانواده‌ها برای پیشبرد اهداف کلاس مجازی بهره‌گیرند، در این زمینه با آموزش خانواده‌ها و انتخاب یکی از اعضای توانمند خانواده (پدر، مادر، برادر و خواهر و ...) به عنوان معلم‌یار، خانواده به اجرای برنامه‌های درسی دانش‌آموز نظارت داشته و بر فعالیت‌های مجازی وی اهتمام ورزد. نیروی انسانی از مهم‌ترین بخش‌های آموزش الکترونیکی است که باید مدیران به آن اعتقاد داشته و به آموزش نیروهای انسانی بپردازند و همچنین بر اجرای آن نظارت داشته باشند. آموزش غیر حضوری با ویژگی‌هایی از جمله آموزش برای همه، زمینه‌ساز توسعه و پایداری. تحقق عدالت اجتماعی در نظام آموزشی مدرسه است. مطابق استانداردها هر ۲۰ دقیقه محتوای الکترونیکی معادل یکساعت آموزش حضوری است لذا باید در برنامه‌ریزی و تولید محتوا به مدیریت زمان توجه شود که خستگی نیابد و تنوع داشته باشد و از یکدستی به‌دور باشد. از لحاظ جسمانی یک‌جانشستن و نگاه کردن به صفحه نمایش (مانیتور) مشکلاتی ایجاد می‌کند که با محتوای تعاملی می‌توان آن را کاهش داد. از مهم‌ترین وظایف کادر مدیریت مدارس موفق می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

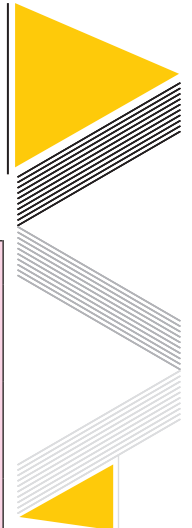

راهنمای دروس زیست شناسی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مخاطبان برنامه	خانواده	مستول تربیت: نظارت و پشتیبانی از فرایند یادگیری دانش آموز و ارزش‌یابی دانش آموز و تعامل مناسب با مدرسه
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: بسترسازی و برنامه‌ریزی برای اجرای آموزش غیرحضوری، نظارت کامل و دقیق بر مراحل آموزش، برقراری ارتباط مستمر با معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها به منظور افزایش بازدهی و رفع مشکلات، پایش مستمر حضور دانش‌آموزان در کلاس، طراحی وب‌سایت مدرسه برای پشتیبانی از آموزش غیرحضوری
	معلم	راهنم و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: برنامه‌ریزی و ارائه آموزش فعال، طراحی تکالیف رشددهنده و در راستای تعمیق یادگیری، ایفای نقش راهنم در فرایند آموزش، نظارت و تعامل با دانش‌آموزان، والدین و مدیر، بررسی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش‌آموزان و خانواده از طریق مدرسه
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: مدیریت یادگیری خود با حضور به موقع، مشارکت جدی در فرایند آموزش، ارائه به موقع تکالیف آموزشی، ارائه بازخورد از فعالیت‌ها و تکالیف انجام شده، استفاده هدفمند و برنامه‌ریزی شده از زمان، احساس مسئولیت در پیروی از قوانین کلاس غیرحضوری
رسانه‌های آموزشی	حضوری / غیرحضوری (بازخورد آنلاین)	ارزش‌یابی مستمر از فعالیت‌های دانش‌آموزان شامل ارزش‌یابی از انجام تکالیف و فعالیت‌های واگذار شده مثل تهیه نقشه مفهومی و خلاصه درس، پاسخ به پرسش‌ها، آزمون‌های هر فصل و ... و میزان مشارکت دانش‌آموزان در آموزش، ارزش‌یابی‌های پایانی: آزمون شامل انواع سؤال‌ها
	تلویزیون	استفاده از ظرفیت شبکه استانی برای آموزش هماهنگ در استان در هماهنگی با گروه آموزش زیست‌شناسی استان، تکرار فیلم‌های آموزشی تلویزیونی ملی، ارائه فیلم‌های آموزشی پشتیبان از فعالیت‌های کتاب درسی و برنامه‌های رفع اشکالات و ابهام‌های دانش‌آموزان
	شبکه شاد	فیلم‌های آموزشی برانگیزاننده مبتنی بر برنامه درسی که به طور منظم و مطابق با بودجه‌بندی ارائه شوند. ارائه برنامه‌های جمع‌بندی شامل پاسخ به پرسش‌های دانش‌آموزان و رفع اشکال و ارائه فیلم‌های علمی پشتیبان
	فضای مجازی	ارتقای شبکه شاد در راستای ایجاد بستر مناسب تعاملی و فعال با امکان بارگذاری و به اشتراک گذاشتن فایل‌های معلمان و دانش‌آموزان، امکان استفاده آنلاین و آفلاین و دسترسی رایگان برای همه
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	با استفاده از روش‌های فعال معرفی شده در راهنمای معلم و توصیه‌های ارائه شده در آن برای هر فصل به ویژه آموزش معکوس، کاوشگری و حل مسئله
	غیرحضوری	۲ فصل ۱: گفتار ۱ و گفتار ۲ بافت‌های بدن انسان ۳ فصل ۲: گفتار ۳ ۳ فصل ۳: گفتار ۲ و گفتار ۳ ۴ فصل ۴: گفتار ۳ و گفتار ۴ ۳ فصل ۵: گفتار ۱ و گفتار ۳ ۶ فصل ۶: «رنگ‌ها در گیاهان» و «ترکیبات دیگر در گیاهان» ۱ «سازش با محیط» از گفتار ۲ فصل ۷: گفتار ۱ و گفتار ۲
زمان آموزش	حضوری	۱ فصل ۱: گفتار ۲ و گفتار ۳ به جز عنوان «بافت‌های بدن انسان» ۲ فصل ۲: گفتار ۱ و گفتار ۲ ۳ فصل ۳: گفتار ۱ ۲ فصل ۴: گفتار ۱ و گفتار ۲ ۲ فصل ۵: گفتار ۲ فصل ۶: گفتار ۱ به جز عنوان «رنگ‌ها در گیاهان» و «ترکیبات دیگر در گیاهان» ۳ گفتار ۲ و گفتار ۳ به جز عنوان «سازش با محیط» فصل ۷: گفتار ۲
	ساعت	۲۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری
دوره / شاخه / پایه / درس	جلسه	۳
	دوره دوم متوسطه	زیست‌شناسی ۱ / علوم تجربی / دهم / دوره دوم متوسطه

مخاطبان برنامه	خانواده		مشاوران برنامه
	مسئول تربیت: نظارت و پشتیبانی از فرایند یادگیری دانش آموز و ارزش یابی دانش آموز و تعامل مناسب با مدرسه	مدیریت مدرسه	
معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی- یادگیری: برنامه ریزی و ارائه آموزش فعال، طراحی تکالیف رشددهنده و در راستای تعمیق یادگیری، ایفای نقش راهبری در فرایند آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموزان، والدین و مدیر، بررسی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و خانواده از طریق مدرسه		
دانش آموز	یادگیرنده فعال: مدیریت یادگیری خود با حضور به موقع، مشارکت جدی در فرایند آموزش، ارائه به موقع تکالیف آموزشی، ارائه بازخورد از فعالیت ها و تکالیف انجام شده، استفاده هدفمند و برنامه ریزی شده از زمان، احساس مسئولیت در پیروی از قوانین کلاس غیرحضوری		
شوه های ارزش یابی	ارزش یابی مستمر از فعالیت های دانش آموزان شامل ارزش یابی از انجام تکالیف و فعالیت های واگذار شده مثل تهیه نقشه مفهومی و خلاصه درس، پاسخ به پرسش ها، آزمون های هر فصل و ... و میزان مشارکت دانش آموزان در آموزش، ارزش یابی های پایانی: آزمون شامل انواع سؤال ها	حضوری / غیر حضوری (بیرون خط) online (برخط)	
راهبردهای آموزشی	استفاده از ظرفیت شبکه استانی برای آموزش هماهنگ در استان در هماهنگی با گروه آموزش زیست شناسی استان، تکرار فیلم های آموزشی تلویزیون ملی، ارائه فیلم های آموزشی پشتیبان از فعالیت های کتاب درسی و برنامه های رفع اشکالات و ابهام های دانش آموزان	استانی	
	فیلم های آموزشی برانگیزاننده مبتنی بر برنامه درسی که به طور منظم و مطابق با بودجه بندی ارائه شوند. ارائه برنامه های جمع بندی شامل پاسخ به پرسش های دانش آموزان و رفع اشکال و ارائه فیلم های علمی پشتیبان	تلویزیون سراسری	
	ارتقای شبکه شاد در راستای ایجاد بستر مناسب تعاملی و فعال با امکان بارگذاری و به اشتراک گذاشتن فایل های معلمان و دانش آموزان، امکان استفاده آنلاین و آفلاین و دسترسی رایگان برای همه	شبکه شاد	
	ایجاد آرشیو فیلم ها و انیمیشن های مناسب آموزشی به تفکیک فصل های کتاب، ارائه الگوهای تدریس غیرحضوری به ویژه راهبرد کلاس معکوس، فیلم تدریس برتر معلمان، بارگذاری فیلم دوره های آموزشی الکترونیکی معلمان، آموزش نرم افزارهای کاربردی در آموزش غیرحضوری زیست شناسی	فضای مجازی شبکه رشد	
راهبردهای یاددهی- یادگیری	با استفاده از روش های فعال معرفی شده در راهنمای معلم و توصیه های ارائه شده در آن برای هر فصل به ویژه آموزش معکوس، کاوشگری و حل مسئله	روش تدریس	
محتوا		غیرحضوری	
	فصل ۱: گفتار ۲ فصل ۲: گفتار ۱ فصل ۳: عنوان «بیماری های چشم» از گفتار ۲ و گفتار ۳ فصل ۴: عنوان «بیماری های چشم» از گفتار ۲ و گفتار ۳ فصل ۵: گفتار ۳ فصل ۶: گفتار ۱ فصل ۷: گفتار ۳ فصل ۸: گفتار ۲ فصل ۹: گفتار ۲ فصل ۱۰: گفتار ۲ فصل ۱۱: گفتار ۲ فصل ۱۲: گفتار ۲ فصل ۱۳: گفتار ۲ فصل ۱۴: گفتار ۲ فصل ۱۵: گفتار ۲ فصل ۱۶: گفتار ۲ فصل ۱۷: گفتار ۲ فصل ۱۸: گفتار ۲ فصل ۱۹: گفتار ۲ فصل ۲۰: گفتار ۲ فصل ۲۱: گفتار ۲ فصل ۲۲: گفتار ۲ فصل ۲۳: گفتار ۲ فصل ۲۴: گفتار ۲ فصل ۲۵: گفتار ۲ فصل ۲۶: گفتار ۲ فصل ۲۷: گفتار ۲ فصل ۲۸: گفتار ۲ فصل ۲۹: گفتار ۲ فصل ۳۰: گفتار ۲ فصل ۳۱: گفتار ۲ فصل ۳۲: گفتار ۲ فصل ۳۳: گفتار ۲ فصل ۳۴: گفتار ۲ فصل ۳۵: گفتار ۲ فصل ۳۶: گفتار ۲ فصل ۳۷: گفتار ۲ فصل ۳۸: گفتار ۲ فصل ۳۹: گفتار ۲ فصل ۴۰: گفتار ۲ فصل ۴۱: گفتار ۲ فصل ۴۲: گفتار ۲ فصل ۴۳: گفتار ۲ فصل ۴۴: گفتار ۲ فصل ۴۵: گفتار ۲ فصل ۴۶: گفتار ۲ فصل ۴۷: گفتار ۲ فصل ۴۸: گفتار ۲ فصل ۴۹: گفتار ۲ فصل ۵۰: گفتار ۲	حضوری	
زمان آموزش	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	ساعت	
جلسه	۲	جلسه	
زیست شناسی ۲ / علوم تجربی ۱ / یازدهم / دوره دوم متوسطه			

توصیه‌ها و پیشنهادات

ضمن آنکه دبیران محترم می‌توانند از دانش‌آموزان بخواهند با تنظیم وقت خود در خانه آموزش‌های تلویزیونی درس را نیز به عنوان بخشی از آموزش غیرحضوری دنبال کنند، در صورت امکان در مدرسه یا در منطقه آموزشی دبیران محترم یک پایه با همکاری یکدیگر فیلم‌های مناسب برای آموزش مفاهیم کتاب و نیز سؤالات مناسب را تهیه و در اختیار یکدیگر قرار دهند تا با هم افزایش تجربیات، کار آموزش و ارزش‌یابی در بخش غیر حضوری به شکل بهتری انجام شود.

راهبرد کلاس معکوس

از راهبردهای مورد استفاده و مطرح در سال‌های اخیر است. این راهبرد یکی از راهبردهای توصیه شده در راهنمای تدریس کتاب‌های زیست‌شناسی است که در شرایط فعلی و ضرورت اجرای غیرحضوری آموزش، نقش راهگشا خواهد داشت، زیرا در این راهبرد دانش‌آموز در پاسخ به یک پرسش یا مسئله از سوی معلم، آغازکننده فرایند یاددهی - یادگیری است. این راهبرد می‌تواند راهبرد اصلی در آموزش زیست‌شناسی در محدودیت‌های اخیر و آموزش نیمه حضوری باشد.

در اجرای این راهبرد ضروری است معلم منابع و محتوای مورد نیاز را با مشخص کردن انتظارات دقیق آموزشی، در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد. کتاب درسی منبع اصلی و ضروری برای انجام فعالیت‌های یادگیری است که معلم در قالب مسئله یا پرسش طرح می‌کند.

در بخش‌های آموزش غیرحضوری ضروری است تا معلم با برنامه‌ریزی دقیق و استفاده از راهبرد کلاس معکوس، ضمن طراحی و اجرای فعالیت‌های مناسب برای هدایت فرایند یادگیری، بر فعالیت‌های دانش‌آموزان نظارت جدی داشته باشد.

شیوه تدریس معکوس، آموزش مستقیم از طریق فیلم یا ابزارهای آموزشی دیگر مثل خواندن کتاب درسی و قبل از کلاس انجام می‌شود و در کلاس حضوری کارگروهی و رسیدگی به نیازهای فردی دانش‌آموزان توسط معلم انجام می‌شود. با این ترتیب که :

۱ معلم قبل از آغاز سال تحصیلی از تدریس خود فیلم می‌گیرد و در آغاز اولین جلسه فیلم را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد. این کار را می‌توان از طریق ذخیره در دی وی دی، فلش و یا حتی بارگذاری در سایت‌های مناسب نیز انجام داد. ارائه پاورپوینت یا کاربرگ‌های مناسب و ارجاع دانش‌آموزان به مطالعه کتاب درسی نیز می‌تواند جایگزین فیلم شود. یا در صورت صلاحدید، معلم می‌تواند دانش‌آموزان را به تماشای فیلم تدریس تلویزیونی ارجاع دهد.

۲ دانش‌آموزان باید فیلم تدریس و آموزش را به هر تعداد که لازم بود تا جلسه بعدی کلاس حضوری ببینند.

۳ معلم تمرین‌ها و تکلیف‌هایی را برای کار در خانه به دانش‌آموزان می‌دهد. البته این تکلیف‌ها نباید خیلی زیاد باشند.

۴ در جلسه کلاس حضوری معلم به بررسی چگونگی انجام تکلیف‌ها و آموزش درس جدید (محتوای آموزش حضوری) می‌پردازد.

۵ اگر دانش‌آموزی فیلم را ندیده بود یا هنوز یاد نگرفته بود به کمک دانش‌آموزان دیگر و معلم می‌تواند جبران کند. ارائه بازخورد حضوری و غیرحضوری به دانش‌آموز اهمیت اساسی دارد.

۶ لازم نیست معلم تمام جلسات تدریس یعنی همه محتوای غیرحضوری را به یک باره تدریس و فیلم‌برداری کند ولی بهتر است چند جلسه جلوتر باشد.

■ پیشنهاد می‌شود بخش عمده کلاس‌های حضوری زیست‌شناسی به جمع‌بندی، تعمیق و ارزش‌یابی فرایند آموزش اختصاص یابد.

■ ارزش‌یابی به صورت‌های متفاوت (حضوری، مجازی: برخط و برون خط) و با تأکید بر اجرای حضوری انجام می‌گیرد

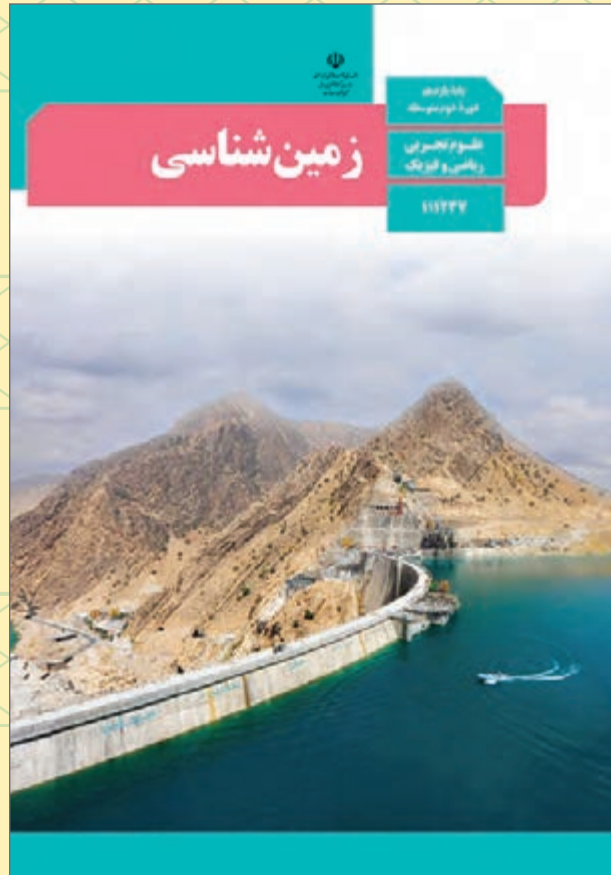
■ لازم است دانش‌آموزان به فعالیت‌هایی مانند تهیه نقشه مفهومی از مفاهیم درس و خلاصه‌سازی آنها تشویق و برای انجام آنها راهنمایی شوند تا بهتر بتوانند فرایند یادگیری خود را مدیریت کنند. بخشی از نمره ارزش‌یابی دانش‌آموزان نیز به این فعالیت‌ها اختصاص یابد.

■ استفاده حداکثری از ظرفیت آموزش الکترونیک، شبکه رشد، و رسانه‌های ملی و استانی در آموزش حضوری و غیرحضوری، به ویژه در جهت پشتیبانی از برنامه درسی در جنبه‌های عملی، مهارتی و نیز تعمیق و بسط آموزش مورد تأکید است.

■ فعالیت‌های آزمایشگاهی و عملی در صورت امکان اجرای همه جوانب بهداشتی، امکان‌پذیر است. برای جبران این کاستی از شیوه‌نمایشی اجرای آزمایش، فیلم و یا آزمایشگاه مجازی استفاده شود.

■ فعالیت‌هایی که ملزم به کارگروهی است، با استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌های مجازی (شاد و...) و تشکیل گروه‌های کوچک انجام شود.

راهنمای درس زمین شناسی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مختصات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: ایجاد فضای مناسب آموزشی، نظارت، تعامل مناسب با مدرسه، معلم و تهیه امکانات لازم برای ارتباط غیرحضوری تا حد امکان، طرح معلم یار مدرسه*
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: نظارت، هماهنگی لازم با معاونت آموزشی و فناوری، تعامل با معلم، دانش آموز، خانواده و ایجاد امکان تعامل مجازی و حضوری آنها و ارائه راهنمایی‌های لازم، آموزش معلمان
	معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: برنامه‌ریزی، ارائه فعال آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی حضوری یا مجازی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان اطلاع رسانی به مدیر و خانواده
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: تعامل با معلم (حضوری و غیرحضوری) انجام فعالیت‌ها، حل تمرین‌ها و پرسش‌ها با استفاده از ظرفیت‌های آموزش از راه دور
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضوری / غیرحضوری office (برخط)	آفلاین: انجام تکالیف، پاسخ به پرسش‌ها، مسائل، انجام فعالیت‌های واگذار شده، تعریف پروژه‌های ساده و کوچک. آنلاین: استفاده از بسترهای ارزش‌یابی مجازی و آزمون‌های برخط با پرسش‌های متفاوت، اما هم ارز* حضوری: انجام آزمونک حضوری با پرسش و پاسخ در هر جلسه حضوری و یک جلسه آزمون حضوری در پایان هر فصل
	استانی	تکرار فیلم‌های آموزش تلویزیون ملی در زمان‌های مشخص و ارائه فیلم‌های آموزشی پشتیبان از فعالیت‌های کتاب زمین‌شناسی، جلسات رفع اشکال
	سراسری	ارائه فیلم مناسب (از تدریس معلمان برتر کشور، آموزش مبتنی بر برنامه درسی فعال، برانگیزاننده، منظم و مطابق با بودجه‌بندی، علمی پشتیبان)
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	ارتقای شبکه شاد در راستای ایجاد بستر مناسب تعاملی و فعال، امکان بارگذاری و به اشتراک گذاشتن فایل‌های معلمان و دانش آموزان، امکان استفاده آنلاین و آفلاین، دسترسی رایگان برای همه
	شبکه شاد	تهیه آرشیو کاربردی از قطعات آموزشی (فیلم، انیمیشن و...) و تدریس نمونه مجازی زمین‌شناسی
راهبرهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	در درس‌های حضوری مطابق الگوی پیشنهادی در کتاب راهنمای معلم و در درس‌های غیرحضوری با به کارگیری محتوای الکترونیکی و روش‌های متفاوت به منظور آموزش فعال؛ مانند آموزش معکوس، کاوش‌گری، حل مسئله و ... *
	محتوا	غیرحضوری فصل ۱: نظریه کپلر - ککونین زمین - سن زمین - زمان در زمین‌شناسی و چرخه ویلسون فصل ۲: کاسینک و انواع آن - اکتشاف معدن - استخراج معدن - و فرآوری ماده معدنی فصل ۳: منابع آب و خاک تا مبحث فرسایش فصل ۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۲۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۳۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۴۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۵۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۶۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۷۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۸۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۰: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۱: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۲: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۳: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۴: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۵: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۶: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۷: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۸: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۹۹: زمین‌شناسی و سلاکت فصل ۱۰۰: زمین‌شناسی و سلاکت
ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
زمان آموزش	جلسه	۱
دوره/شاخه/پایه/درس	زمین‌شناسی / رشته علوم تجربی و ریاضی / دوره دوم متوسطه نظری	

۱- روش تدریس

- در بخش‌های آموزش حضوری با توجه به شرایط دانش آموزان و کلاس، از روش‌های معرفی شده در کتاب راهنمای معلم استفاده شود.
- در بخش‌های آموزش غیرحضوری ضروری است تا معلم با برنامه‌ریزی دقیق و استفاده از راهبرد کلاس معکوس، ضمن طراحی و اجرای فعالیت‌های مناسب برای هدایت فرایند یادگیری، بر فعالیت‌های دانش آموزان نظارت جدی داشته باشد. همچنین لازم است دانش آموزان به فعالیت‌هایی مانند تهیه نقشه مفهومی از مفاهیم درس و خلاصه سازی آنها تشویق و برای انجام آنها راهنمایی شوند تا بهتر بتوانند فرایند یادگیری خود را مدیریت کنند. بخشی از نمره ارزشیابی دانش آموزان نیز به این فعالیت‌ها اختصاص یابد.

۲- ارزشیابی

- ارزشیابی به صورت‌های متفاوت (حضوری، مجازی؛ برخط و بدون خط) انجام شود. لازم است نتایج ارزشیابی‌ها (حضوری و مجازی) به‌طور مرتب از طریق مدیریت مدرسه به اطلاع اولیای دانش آموزان برسد.

۳- رسانه‌های پشتیبان

- فعالیت‌های آزمایشگاهی و عملی در صورت امکان اجرای همه جوانب بهداشتی، امکان پذیر است. برای جبران این کاستی از شیوه نمایشی اجرای آزمایش، فیلم یا آزمایشگاه مجازی استفاده شود.
- فعالیت‌هایی که ملزم به کارگروهی است، با استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌های مجازی (شاد و ...) و تشکیل گروه‌های کوچک انجام شود
- تهیه فیلم‌ها، انیمیشن‌های مناسب آموزشی، موشن گرافیک‌ها و... به تفکیک فصل‌های کتاب و فیلم تدریس‌های برتر معلمان، ارائه الگوهای تدریس مجازی، بارگذاری فیلم دوره‌های آموزش الکترونیکی معلمان، آموزش نرم افزارهای آموزشی تولید محتوا در شبکه‌های آموزشی
- سایت <http://geology-dept.talif.sch.ir>

۴- انتظارات از مخاطبان برنامه

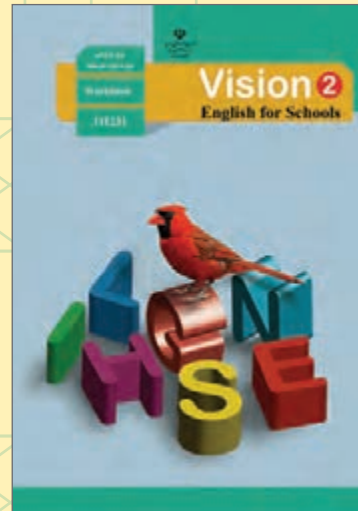
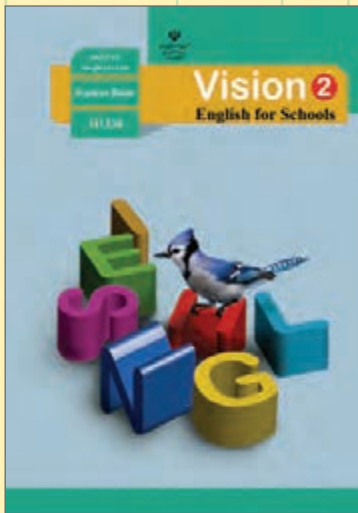
- مدیریت مدرسه: لازم است مدیران مدارس با ایجاد تعامل لازم بین خانواده‌ها و معلم، هماهنگی لازم را برای پیشبرد آموزش انجام دهند.
- معلم: در صورت امکان در مدرسه یا منطقه آموزشی دبیران محترم با همکاری یکدیگر فیلم‌های مناسب برای آموزش مفاهیم کتاب و نیز سؤالات مناسب را تهیه و در اختیار یکدیگر قرار دهند تا با هم افزایی تجربیات، کار آموزش در بخش غیرحضوری به شکل بهتری انجام شود.

راهنمای درس آزمایشگاه علوم تجربی ۱ و ۲

مختصات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: همکاری در انجام آزمایش‌های غیر حضوری و ایجاد فضای مناسب برای انجام آنها	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: همکاری در تهیه وسایل مورد نیاز برای انجام آزمایش‌ها	
معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: معلمان می‌توانند با توجه به امکانات آزمایشگاه مدرسه و همچنین تجربه معلمی خود در هر فصل، حداکثر ۵ آزمایش حضوری را با ۵ آزمایش غیر حضوری جابه‌جا کنند. آزمایش‌های انتخاب شده باید به نسبت تقریباً یکسان شامل مجموعه‌ای از آزمایش‌های مری، دستورالعملی و کاوشگری باشد. همچنین آزمایش‌های باقیمانده را به‌طور غیر حضوری و با تهیه فیلم انجام آنها با دانش‌آموزان در میان بگذارید. همچنین انجام یک پروژه عملی به کمک وسایل ساده، در دسترس و کم هزینه به دانش‌آموزان معرفی شود.		
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزشیابی، خودبازاندیشی و خودتنظیم است که چه بسا تاکنون کسب نشده باشند و در نتیجه چالش‌ها و اضطراب‌هایی برای دانش‌آموزان در پی داشته باشد. بنابراین لازم است سایر عوامل مؤثر در امر یادگیری با درک عمیق این موقعیت، وی را برای حسن استفاده از این اختیار و انتخاب پاری کنند	
شوه‌های ارزش‌یابی	حضور / غیر حضوری / offline (بیرون خط) / online (بر خط)	فعالیت‌های دانش‌آموزان از قبیل مشارکت در انجام آزمایش‌های کتاب، ارائه ایده‌های خلاقانه و نو برای انجام آزمایش‌ها، توجه به موارد ایمنی در آزمایشگاه و رعایت آنها و تهیه گزارش انجام آزمایش‌ها در طول هر نیمسال تحصیلی می‌تواند مبنا و معیار خوبی برای نمره نوبت اول و نمره نوبت دوم باشد.	
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	استانی	گروه‌های آموزشی منطقه، شهر و استان توصیه می‌شود در تهیه و معرفی فیلم انجام تمامی آزمایش‌های هر کتاب اهتمام کنند و آنها را در اختیار دبیران قرار دهند.
		سراسری	
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	شبکه شاد	استفاده حداکثری از ظرفیت آموزش الکترونیک، شبکه رشد، و رسانه‌های ملی و استانی در آموزش حضوری و غیر حضوری، به‌ویژه در جهت پشتیبانی از برنامه درسی در جنبه‌های عملی، مهارتی و نیز تعمیق و بسط آموزش.
		شبکه رشد	
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	شاید تاکنون با بسنده کردن به حداقل‌ها، دعوت به استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری یک توصیه آموزشی صرف تلقی می‌شد ولی با تغییر شرایط آشکار شد که استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضروری اجتناب‌ناپذیر است زیرا که در این شرایط سایر روش‌ها همان اثربخشی حداقلی را نیز ندارند.	
محتوا	غیر حضوری	فصل ۱: بخش‌های ب تا ج فصل ۲: آزمایش‌های ۱ تا ۱۵	فصل ۱: بخش‌های ب تا ج فصل ۲: آزمایش‌های ۱ تا ۱۵
	حضوری	فصل ۱: آشنایی با محیط آزمایشگاه فصل ۲: آزمایش‌های ۱۶ تا ۲۸ فصل ۳: آزمایش‌های ۱ و ۴ و ۱۰ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۶ و ۱۷ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ تا ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۳۸ و ۳۹ و ۴۰ فصل ۴: آزمایش‌های ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۱ و ۱۵ تا ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ تا ۲۵	فصل ۱: آشنایی با محیط آزمایشگاه فصل ۲: آزمایش‌های ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ تا ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ و ۳۳ و ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۳۷ و ۳۸ و ۳۹ و ۴۰
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری
	جلسه	۲ جلسه در هفته	۱ جلسه در هفته
درس / پایه / دوره / رشته	آزمایشگاه علوم تجربی / ۱ / تجربی و ریاضی / دهم / متوسطه دوم		

راهنمای درس زبان انگلیسی

مکاتبات برنامه	خانواده	مسئول تربیت: در درس زبان خارجه انگیزه بخشی به دانش آموزان و داشتن تعامل با دبیران محترم از طریق بسترهای پیش بینی شده، از نقش های حائز اهمیت خانواده ها است.	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: مدیر مدرسه باید حتی الامکان امکاناتی را برای دانش آموزان کمتر برخوردار فراهم کند که بتوانند از امکانات فضای مجازی بهره مند شوند و همکاری لازم را با اولیا داشته باشند. مدیران به دستور العمل ها و بخشنامه ها مقید باشند و در اسرع وقت دبیران محترم را در جریان شیوه نامه ها و سایر موارد ابلاغی قرار دهند.	
معلم	معلم	راهبر و هدایت کننده یاددهی - یادگیری: به معلمان نیز پیشنهاد می شود رویکرد ارتباطی خودباورانه فعال را پیش روی قرار دهند و به تمامی مهارت ها به صورت یکسان در هر شرایطی توجه نمایند. تطابق معلمان با شبکه مجازی و ادامه روند تدریس این شبکه ها برای جلوگیری از ایجاد ناهماهنگی اکیداً توصیه می گردد.	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: عمل به توصیه معلمان و اولیای مدرسه مورد تأکید است. همچنین دانش آموزان عزیز باید نسبت به استفاده از بسترهای مجازی دقت لازم را مبذول کنند.	
شیوه های ارزش یابی	حضوری (بیرون خط) حضوری (برخط) online	ارزیابی دانسته ها به شیوه مرسوم تا حدی زیاد ناممکن شده است. در شرایطی که روش های فعال یاددهی - یادگیری به کار گرفته شده و دانش آموز به یادگیرنده فعال بدل می شود؛ مجال ارزش یابی به شیوه های خود ارزش یابی، همتا ارزش یابی، ارزش یابی مستمر در حین فرایند یاددهی - یادگیری و ... میسر می شود. امتحان مستمر و پایانی	
رسانه های آموزشی	رسانه های پشتیبان تلویزیون فصلی مجازی	استانی	تدریس بخش های مختلف کتاب دانش آموز از بستر شبکه های سراسری سیمای جمهوری اسلامی پوشش مکتبی بر تولید و در دسترس قرار دادن بخش ارائه مطالب (PRESENTATION) است و از آنجا که تدریس های انجام شده در این بستر مبتنی بر رویکرد ارتباطی و راهنمای معلم کتابهای درسی است، کاملاً همسو با تدریس های ارائه شده در بستر فضای مجازی توسط دبیران محترم می باشد.
		سراسری	بستر تعامل دبیران محترم با دانش آموزان را فراهم می آورد. ضروری است حداکثر تلاش برای تقویت تعامل بین فردی و گروهی و توجه به دو مهارت صحبت کردن و گوش کردن در این بستر انجام شود. انتظار می رود در این شبکه ملی هم بسترهای مطمئن و سریعی برای ارائه و تمرین مهارت های چهارگانه، به ویژه مهارت های گفتاری و شنیداری ایجاد شود تا دبیران محترم بتوانند از این شبکه حداکثر استفاده را در فرایند تدریس مجازی خود داشته باشند.
		شبکه شاد	شبکه ملی مدارس رشد، محتواهای متنوعی مانند کلیپ های آموزشی، فیلم نمونه تدریس در فضای مجازی و نمونه تدریس های متنوعی را در اختیار دبیران و دانش آموزان عزیز قرار می دهد که استفاده از آنها توصیه می شود.
		شبکه رشد	نقش خانواده ها در حمایت روحی از دانش آموزان، تشویق، ترغیب و انگیزه بخشی به ایشان و همچنین رصد فرایند حضور دانش آموزان در فرایند آموزش های مجازی مورد انتظار است. در واقع خانواده رکن اصلی همیار نهاد مدرسه در تحقق آموزش های مجازی است.
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	استفاده از روش های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضرورتی اجتناب ناپذیر است زیرا که در این شرایط سایر روش ها همان اثربخشی حداقلی را نیز ندارند. در راهنمای معلم کلیه پایه ها تمامی روش تدریس های مناسب ارائه شده است. روش کلاس معکوس نیز برای کلاس های نیمه حضوری پیشنهاد می گردد.	
محتوا	غیرحضوری	- get ready و conversation grammar - see also و Writing	
	حضوری	- new words and expressions - reading comprehension - listening and speaking و PRONUNCIATION - what you learned - کتاب کار:	
زمان آموزشی	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره /شاخه/ پایه /درس		زبان انگلیسی ۱ / دهم / دوره دوم متوسطه	
		زبان انگلیسی ۲ / یازدهم / دوره متوسطه دوم	
		زبان انگلیسی ۳ / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	

۱- محتوا

پایه دهم: get ready و conversation غیر حضوری / new words and expression و reading و listening and speaking / grammar غیر حضوری / see also و reading comprehension حضوری / writing غیر حضوری / what you learned حضوری

پایه یازدهم: get ready و conversation غیر حضوری / new words and expression و reading و reading comprehension حضوری / vocabulary development غیر حضوری / see also و grammar غیر حضوری / listening and speaking و pronunciation حضوری / writing غیر حضوری / what you learned حضوری

پایه دوازدهم: get ready و conversation غیر حضوری / new words and expression و reading و reading comprehension حضوری / see also و grammar غیر حضوری / listening and speaking و pronunciation حضوری / writing غیر حضوری / what you learned حضوری

توجه: ارائه تمامی مطالب کتاب کار در همه پایه‌ها به صورت حضوری خواهد بود.

۲- روش تدریس

در راهنمای معلم، همه پایه‌ها تمام روش تدریس‌های مناسب ارائه شده است. روش کلاس معکوس نیز برای کلاس‌های نیمه حضوری پیشنهاد می‌شود.

۳- ارزشیابی

مسلماً ارزش‌یابی‌های مستمر درس زبان انگلیسی هم به صورت حضوری و هم غیر حضوری امکان‌پذیر است. اما ارزش‌یابی پایانی فقط به صورت حضوری توصیه می‌شود.

۴- رسانه‌های پشتیبان

مجموعه متنوعی از رسانه‌های پشتیبان، اعم از محتوای شبکه رشد، شبکه شاد، برنامه‌های شبکه‌های سیمای جمهوری اسلامی ایران.

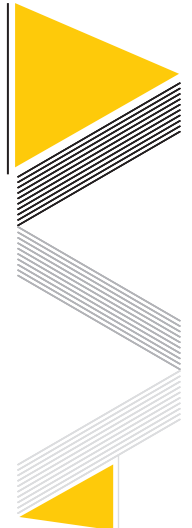
۵ - انتظارات از مخاطبان برنامه

همکاری خانواده‌ها برای تهیه محتوا از طریق فضاهای مجازی و شبکه ملی و رشد مؤثر است. مدیر مدرسه باید امکاناتی را برای دانش‌آموزان کمتر برخوردار فراهم کند تا بتوانند از امکانات فضای مجازی بهره‌مند شوند و همکاری لازم را با اولیا داشته باشند. مدیران به دستور العمل‌ها و بخشنامه‌ها مقید باشند. به معلمان نیز پیشنهاد می‌شود رویکرد ارتباطی خودباورانه فعال را پیش روی قرار دهند و به تمام مهارت‌ها به صورت یکسان در هر شرایطی توجه نمایند. تطابق معلمان با شبکه مجازی و ادامه روند تدریس این شبکه‌ها برای جلوگیری از ایجاد ناهماهنگی توصیه می‌شود.

راهنمای درس آمادگی دفاعی

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: نظارت دقیق بر روند بخش آموزش در خانه و مشارکت در بحث‌های ناظر به انتخاب همسر و بلوغ‌ها/ همراهی با دانش‌آموزان در روند آموزش و انجام فعالیت‌های عملی حضوری (خصوصاً آموزش نظامی پسران)	
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: ایجاد شرایط مناسب برای اجرای برنامه‌های زلزله و ایمنی و... در مدرسه/ جدی گرفتن درس و ابعاد علمی آن با رعایت پروتکل‌های بهداشتی.	
	معلم	راهنما و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: هماهنگی با مربیان آموزشی وابسته به سپاه برای آموزش‌های نظامی فراهم کردن شرایط و هماهنگی با خانواده و مراکز مربوطه برای حضور دانش‌آموزان در برنامه‌های عملی و مهارتی	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام فعالیت‌های دروس و گزارش به معلم و شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی به صورت مجازی - حضور و مشارکت فعال در برنامه‌های عملی و مهارتی دروس با محتوای آموزش نظامی، ایمنی و زلزله و مشابه آن با رعایت پروتکل‌های بهداشتی و اعلام شده	
شیوه‌های ارزشیابی	حضوری/غیرحضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	آفلاین: از طریق ارزشیابی مستمر و ارائه فعالیت‌ها - به‌علاوه آزمون کتبی آنلاین به صورت تحلیلی حضوری؛ فعالیت‌های عملی در اردوهای عملی یا برنامه‌های داخل مدرسه	
		استانی	رفع خلأهای تدریس مجازی و کمک به دانش‌آموزانی که دسترسی به فضای مجازی ندارند.
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	تلویزیون	شبکه شاد
		سراسری	شبکه رشد
		فضای مجازی	بهره‌مندی از محصولات سایت‌های دبیرخانه دو کتاب - استفاده از محصولات تولیدی ارائه شده در سامانه رشد
راهنما/های یاددهی - یادگیری	روش تدریس		
	غیرحضوری	سایر دروس	
محتوا	حضوری	یکم/ دوم/ هفتم/ هشتم/ دهم / نازدهم و دوازدهم	
	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
زمان آموزش	جلسه	۲	
	دوره/شاخه/پایه/درس	آمادگی دفاعی / نهم / اول متوسطه نظری	آمادگی دفاعی / دهم / دوم متوسطه نظری / دوازدهم فنی و حرفه‌ای و کاردانش

۱- محتوا

- کتاب آمادگی دفاعی (پایه نهم) و (پایه دهم)

- دروسی که دارای محتوای عملیاتی و مهارتی است حتی المقدور لازم است به صورت حضوری برگزار شود و دانش‌آموزان در صحنه عمل آن را تجربه کنند.

- پیشنهاد می‌شود درس ابتدایی کتاب را معلم به صورت حضوری برگزار کند تا فرایند آشنایی با معلم و البته توضیح نحوه توزیع دروس به حضوری و غیر حضوری و نحوه تدریس در این شرایط با دانش‌آموزان هماهنگ شود.

- همچنین لازم است دروس و محتواهایی از این کتاب که آموزش آنها نیاز بیشتری به گفت‌وگو و بحث‌های گروهی دارند و مباحثی که نیازمند پاسخ به شبهات و سؤالات مشورتی دانش‌آموزان است، به صورت حضوری ارائه شوند. عناوین فصول آنها عبارت‌اند از:

- پایه نهم

دروس یکم/ سوم/ هشتم/ نهم/ دهم و یازدهم

- پایه دهم نظری / دوازدهم فنی و حرفه‌ای

دروس یکم/ دوم/ هفتم/ هشتم/ دهم/ یازدهم و دوازدهم

۲- روش تدریس

- با توجه به ظرفیت و محدودیت‌های تدریس غیر حضوری، پیشنهاد می‌شود تدریس غیر حضوری بیشتر متمرکز بر جمع‌بندی مطالب آن درس و البته پاسخ به شبهات و ابهامات اصلی دانش‌آموزان باشد.

- به دبیران محترم توصیه می‌شود برای آموزش مطلوب برخی از دروس مانند آشنایی با حماسه دفاع مقدس، مردان مبارز و زنان قهرمان، بسیج مدرسه عشق با هماهنگی با سرمربیان آمادگی ناحیه مقاومت بسیج شهرستان از حضور معنوی ایثارگران دوران دفاع مقدس در مدرسه یا در فیلم‌های ضبط شده در جلسات مجازی به منظور انتقال مفاهیم و ارزش‌های آن دوران به دانش‌آموزان استفاده کنند.

- همچنین در صورت عدم امکان تحقق کلاس نیمه‌حضوری برای دروس مشخص شده پیشنهاد می‌شود معلم محترم حتی‌الامکان از فضای مجازی و قابلیت اتاق‌های گفت‌وگو و (چت) برای بحث‌های چالشی‌تر بهره‌برد و این مشارکت را می‌توان یکی از ملاک‌های ارزشیابی قرار داد. البته برای دانش‌آموزانی که امکان حضور در فضای مجازی را ندارند می‌توان اینگونه طراحی کرد که دانش‌آموزان فعالیت‌ها را در منزل انجام دهند و فقط برای تحویل آن به معلم، به مدرسه مراجعه کنند.

دروس عملیاتی و مهارتی مثل امداد نجات و آموزش‌های نظامی نیز به تشخیص مربیان مربوطه و شرایط هر منطقه در بازه‌های مشخص شده با رعایت پروتکل‌های بهداشتی و رعایت فاصله برگزار خواهد شد.

- آموزش دروس نظامی برای دختران الزام ندارد.

بخشی از تدریس غیرحضورى برای دانش‌آموزانى که امکان استفاده از سامانه‌هاى شاد و اتاق‌هاى مجازى را ندارند از طریق رسانه ملى آموزش داده خواهد شد و معلمین به تشخیص خودشان جلساتى را ماهانه برای رفع اشکال دانش‌آموزان و توضیح در مورد نحوه آزمون برگزار خواهند کرد.

در آموزش‌هاى حضورى و غیرحضورى در این درس امکان بهره‌مندی از انواع روش‌هاى تدریس فعال فراهم است که برای نمونه سه روش پیشنهادى در آموزش‌هاى غیرحضورى به شرح زیر پیشنهاد مى‌شود:

■ **روش اکتشافى:** در آموزش به روش اکتشافى در فضای مجازى لازم است معلم با طراحی آموزشى مناسب و بهره‌مندی از امکانات فضای مجازى، انواع رسانه‌هاى آموزشى (فیلم، عکس، پاورپوینت و ...) را برای هدایت بهتر دانش‌آموزان از قبل تدارک ببیند.

یادگیرى اکتشافى فرایندى است که دانش‌آموز با راهنمایى معلم، اصل یا قانونى را کشف نموده و مسئله‌اى را حل مى‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب‌هاى نادرست دانش‌آموزان را به سمت جواب‌هاى درست هدایت مى‌نماید. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینى حفظ نماید به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را وادار به فکر کردن مى‌کند و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق مى‌نماید.

■ **بحث گروهى:** روش بحث گروهى گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعى خاص که موردعلاقه مشترک شرکت کنندگان در بحث است. روش بحث گروهى برای کلاس‌هاى حضورى این درس به راحتی قابل اجرا است ولى در روش آموزش مجازى نیز مى‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌هاى کوچک حداکثر ۵ نفره تقسیم کرد و با بهره‌مندی از امکانات فضای مجازى، گفت‌وگوها را در آن بستر انجام داد. در این روش، معمولاً معلم موضوع یا مسئله اصلی درس را مطرح مى‌کند و شاگردان درباره آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهارنظر مى‌پردازند و نتیجه مى‌گیرند؛ بنابراین برخلاف روش سخنرانى در این روش، شاگردان در فعالیت‌هاى آموزشى فعالانه شرکت مى‌کنند و مسئولیت یادگیرى را به عهده مى‌گیرند. آنان در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌هاى خود با ذکر دلایل متكى بر حقایق، مفاهیم و اصول علمى دفاع مى‌کنند. در اجرای صحیح بحث گروهى، شاگردان باید توانایی سازمان‌دهى عقاید و دیدگاه‌هاى خود، انتقادات دیگران (چه درست و چه نادرست) و ارزیابى نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند؛ به عبارت دیگر، روش بحث گروهى روشى است که به شاگردان فرصت مى‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه‌هاى خود را با دلایل مستند بیان کنند و نتایج گفت‌وگوهاى خود را به معلم گزارش کنند. همچنین معلمان مى‌توانند با شرکت در گفت‌وگوهاى دانش‌آموزان از کم و کیف فعالیت‌هاى آنها مطلع شوند.

■ **روش کلاس معکوس:** در این روش دانش‌آموزان موضوعات جدید را از طریق تماشای ویدیوها در خانه با توجه به سرعت یادگیرى خودشان و ارتباط برخط (آنلاین) با معلم یا همسالان خود فرا مى‌گیرند و آنچه را که قبلاً در قالب تکلیف مربوط به آن درس بود، در کلاس با هم انجام مى‌دهند. در کلاس درس با کمک معلم با مفهوم درس درگیر مى‌شوند. همچنین معلم به جای ایراد سخنرانى

این فرصت را دارد که با توجه به نیاز هر یک از دانش‌آموزان، راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را بدهد و با آنان ارتباط ایجاد کند. در حقیقت این شیوه، یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیت‌های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس و آموزش انفرادی مستقیم با کامپیوتر خارج از کلاس. به عنوان مثال دانش‌آموزان می‌توانند در موضوع «جنگ نرم» فیلم‌های آموزشی مربوطه را در منزل تماشا کرده، بر محتوای درس مربوطه تأمل کنند و در کلاس درس می‌توانند با جای‌گیری در گروه‌های مختلف گفت‌وگو کرده و با راهبری معلم ابهامات احتمالی برطرف شود.

۳- ارزشیابی

ارزشیابی این درس شامل ۱۲ نمره نظری و ۸ نمره عملی است که در بخش نظری اولویت با پژوهش و تحقیق و سؤالات مفهومی مبتنی بر تفکر و تعقل است و در بخش عملی ۸ نمره مربوط توسط سرمربیان نواحی مقاومت بسیج به آموزشگاه ارائه خواهد شد. همچنین ارزشیابی این درس می‌تواند بر اساس نسخه ترکیبی باشد.

۱ مشارکت در بحث‌های برخط (آنلاین) و یا حضوری کلاسی و یا ارسال فعالیت‌ها برای معلم به صورت غیرحضوری

۲ آزمون برون خط (آفلاین) از محتوا (مطالعه کتاب به بهانه آزمون موضوعیت دارد که محقق می‌شود)
۳ فعالیت‌های عملی که با برنامه‌ریزی‌های کشوری، استانی و منطقه‌ای و در اردوهای عملی این درس برگزار خواهد شد

با توجه به آموزش‌های حضوری و غیرحضوری در این درس، ارزشیابی دانش‌آموزان مشتمل بر دو نوع ارزشیابی مستمر و ارزشیابی پایانی است:

الف) ارزشیابی مستمر (۸ نمره)

در ارزشیابی مستمر آموزش‌های حضوری و غیرحضوری، آموخته‌ها و فعالیت‌های دانش‌آموزان در دو بخش ارزیابی می‌شود:

۱ مشاهدات معلم از میزان مشارکت دانش‌آموزان در انجام فعالیت در کلاس و انجام فعالیت‌های کتاب و ارسال آن به معلم (۱۰ نمره) شامل:

- ابراز علاقه نسبت به انجام فعالیت و مشارکت فعال در کلاس
- کیفیت گزارش ارسال شده توسط دانش‌آموز

- رعایت نظم و ترتیب از طریق انجام به‌موقع فعالیت و ارائه گزارش آن

۲ بررسی نتایج کاردانش‌آموزان در فعالیت‌های فوق برنامه و پروژه پژوهشی به صورت فردی یا گروهی (۱۰ نمره) شامل:

- تهیه گزارش با مراجعه به منابع علمی همچون کتاب و مقالات موجود در بستر اینترنت
 - خلاصه کتاب در مورد موضوعات مربوط به کتاب مانند خاطرات شهدا، دفاع مقدس، جنگ نرم و ...
 - ساخت کلیپ و فیلم کوتاه در مورد موضوعات مربوط به کتاب با راهبری و هدایت معلم و والدین
 - ثبت خاطرات اطرافیان و نزدیکان در موضوعات دفاع مقدس، شهدا و ... در قالب یک مقاله و نوشتار کوتاه متناسب با توانمندی دانش آموز
 - تهیه بروشور و یا فعالیت‌های هنری
- ب ارزشیابی پایانی و تئوری (۲۱نمره)**
بر اساس نتایج آزمون کتبی است که در پایان هر نوبت تحصیلی به صورت حضوری و یا غیر حضوری (آنلاین) از دانش آموزان به عمل می آید.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- سامانه ملی رشد:

از جمله فعالیت‌های جذاب در این درس، نمایش فیلم‌های آموزشی است. در سامانه ملی رشد امکان بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی این درس به سهولت فراهم شده است و به معلمان این امکان را می‌دهد تا ضمن ایجاد تنوع در فرایند تدریس خود، از ظرفیت‌های آموزشی آنها نیز بهره‌مند شوند. همچنین معلمان محترم می‌توانند با مراجعه به سایت‌های دبیرخانه مراجعه کنند.

- معلمان پایه دهم به «دبیرخانه کیفیت بخشی آموزشی آمادگی دفاعی» به آدرس

<http://def.gam1.medu.ir/portal/home.php>

معلمان پایه دهم به «دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی» به آدرس

<http://defaee.gam2.medu.ir/portal/home.php>

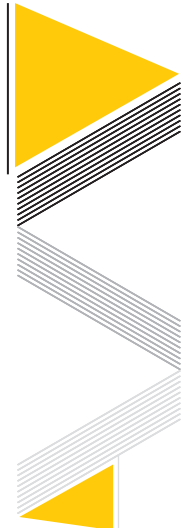
معلمان گرامی می‌توانند از محصولات و رسانه‌های آموزشی مناسب ارائه شده در این دو سایت در جریان آموزش خود بهره‌مند شوند.

همچنین با امکانی که این سامانه در اختیار کاربران قرار داده است، توصیه می‌شود معلمان محترم به منظور بهره‌مندی سایرین، نسبت به بارگذاری محتواهای آموزشی و مناسب خود در این سامانه اقدام نمایند و البته با شرکت در «تالار گفت‌وگو» به بهبود فرایند تدریس محتوای این دو کتاب، سایر معلمان و البته مؤلفین کتاب را یاری برسانند.

- سامانه شاد:

کلیپ‌های کوتاه آموزشی در موضوعات مختلف مرتبط با آموزش سلامت در این سامانه بارگذاری شده است. همچنین برخی از فیلم‌های تولیدشده توسط استان‌ها و دبیرخانه که متناسب با اهداف درس آمادگی دفاعی تشخیص داده شود، قابلیت استفاده خواهد داشت.

انتظار می‌رود معلمان نمونه‌های طراحی آموزشی خود در درس آمادگی دفاعی و سایر مطالب علمی و

قابل استفاده را با هدف بهره‌مندی سایرین بر روی این سامانه بارگذاری کنند.

— رسانه ملی:

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی مناسب بخش غیرحضور
درس آمادگی دفاعی بهره لازم را برد.

۵- مخاطبان برنامه

— دانش آموزان:

- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزش مجازی
- انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش دهی به معلم
- شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی
- انجام تکالیف دروس، ثبت و گزارش دهی به موقع به معلم
- حضور و مشارکت فعال در برنامه‌های عملی و مهارتی دروس با محتوای آموزش نظامی، ایمنی و زلزله و مشابه آن با رعایت پروتکل‌های بهداشتی و اعلام شده
- شرکت در آزمون‌های برون خط (آفلاین)، برخط (آنلاین) و حضوری

— خانواده:

- ۱ پشتیبانی برنامه‌های آموزشی
- ۲ فراهم آوردن شرایط مناسب آموزش در منزل
- ۳ نظارت دقیق بر روند بخش آموزش در خانه
- ۴ حمایت روانی و علمی از دانش آموز (ایجاد محیطی شاد و پر امید)

— مدیریت مدرسه:

- تسهیل شرایط و امکانات برای معلمان به منظور استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی برای معلمان و حضور دانش آموزان در کلاس، در دروس نیازمند به تعامل حضوری و دو طرفه
- ایجاد شرایط مناسب برای اجرای برنامه‌های زلزله و ایمنی و ... در مدرسه
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضور

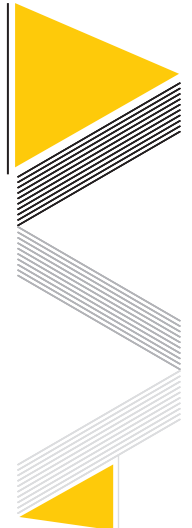
- معلم:

- طراحی آموزشی مناسب برای هر درس
- تدارک برنامه‌های آموزشی مناسب برای استفاده در فضای آموزش مجازی
- تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق گفت‌وگوهای گروهی در فضای مجازی
- پیگیری و نظارت مستمر بر انجام تکالیف و فعالیت‌های کتاب توسط دانش‌آموزان
- بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی شبکه‌های رشد و شاد در آموزش‌های مجازی
- هدایت و راهبری فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان
- فراهم کردن شرایط و هماهنگی با خانواده و مراکز مربوطه برای حضور دانش‌آموزان در برنامه‌های عملی و مهارتی دروس آموزش نظامی و ایمنی و زلزله با رعایت پروتکل‌های بهداشتی

راهنمای درس تفکر و سواد رسانه‌ای

مخاطبان برنامه	خانواده		شبهه‌های ارزشیابی	رسانه‌های آموزشی			راهنمای یاددهی - یادگیری	محتوا	زمان آموزش
	مدیریت مدرسه	معلم		استانی	رسانه‌های پشتیبان	شبکه‌های مجازی			
	مسئول تربیت: نظارت دقیق بر روند آموزش در خانه مشارکت و همراهی عملی در بحث‌های ناظر بر کتاب با فرزند به‌ویژه در موضوع رژیم مصرف رسانه و همراهی با دانش‌آموزان در روند آموزش و انجام فعالیت‌های عملی								
	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: جدی گرفتن این کتاب و جلوگیری از حذف این درس و جایگزین شدن آن با سایر دروس								
	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: تمرکز بر سوالات مبتلا به دانش‌آموزان و تلاش برای به روز کردن اطلاعات خود در این حوزه با استفاده از منابع ارائه شده در سامانه‌های معتبر/ تمرکز جدی بر بخش فعالیت‌های کتاب و ملاک ارزیابی قراردادن فعالیت‌ها و گزارشات دانش‌آموز به جای تکیه بر مباحث نظری کتاب								
	یادگیرنده فعال: انجام فعالیت‌های درس و ثبت و گزارش دهی به معلم و شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به‌صورت مجازی - مشارکت فعال در برنامه‌های و مهارتی								
	برون خط: از طریق ارزشیابی مستمر و ارائه فعالیت‌های کلاسی به معلم - آزمون کتبی آنلاین به صورت تحلیلی یا محفوظات با رعایت ملاحظات آزمون کتبی - حضوری: از طریق فعالیت‌های کلاسی (نمره میزان فعالیت‌ها جایگزین نمره کتبی می‌تواند بشود).		حضوری/غیر حضوری (بیرون خط) (برخط) online						
		در حال حاضر قابلیت و ضرورت ندارد.	استانی	تلویزیون					
		رفع خلأهای تدریس غیر حضوری و کمک به دانش‌آموزانی که دسترسی به فضای مجازی ندارند.	سراسری	شبکه شاد					
		ارائه نمونه‌های طراحی آموزشی موفق و تجربیات معلمان در سامانه		فضای مجازی					
		استفاده از منابع و محصولات پاورپوینت و فیلم کوتاه که در سامانه رشد باز نشر محصولات تولیدی مجموعه‌های فعال در این عرصه با تأیید حوزه مربوطه		شبکه رشد					
	بحث گروهی در اتاق‌های گفت‌وگو (چت) و روش‌های تدریس فعال و تعاملی رفع شبهات و طرح مسائل چالشی یا سوالات ارسالی دانش‌آموزان با تشخیص و هدایت معلم، ارائه جمع‌بندی و رفع شبهات، ترجیحاً به کلاس حضوری موکول شود.			روش تدریس					
		سایر دروس		غیر حضوری					
		۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵		حضوری					
		۳۵ دقیقه غیر حضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری		ساعت					
		۲		جلسه					
دوره /شاخه /پایه /درس			تفکر و سواد رسانه‌ای / همه رشته‌ها / دهم یا یازدهم / دوره دوم متوسطه نظری						

درس تفکر و سواد رسانه‌ای پایه دهم

آموزش و تدریس این کتاب در همه رشته‌ها متناسب با اجرا در شرایط اضطراری به شرح زیر است:

۱- محتوا

- آموزش این کتاب در دروسی که آموزش آنها به گفت‌وگو و بحث‌های گروهی نیاز بیشتری دارند و مباحث چالشی‌تر و نیازمند پاسخ به شبهات و سؤالات مشورتی دانش‌آموزان است، به صورت حضوری ارائه می‌شود که عناوین فصول آنها عبارت‌اند از:

- دروس: یکم / دوم / سوم / چهارم / پنجم / ششم / نهم / یازدهم / چهاردهم / پانزدهم / شانزدهم / بیستم / بیست‌ویکم

۲- روش تدریس

- با توجه به ظرفیت و محدودیت‌های تدریس مجازی، پیشنهاد می‌شود تدریس مجازی بیشتر متمرکز بر جمع‌بندی مطالب آن درس و البته پاسخ به شبهات و ابهامات اصلی دانش‌آموزان باشد.

- همچنین در صورت عدم امکان تحقق کلاس نیمه حضوری برای دروس مشخص شده پیشنهاد می‌شود معلم محترم حتی الامکان از فضای مجازی و قابلیت اتاق‌های گفت‌وگو (چت) برای بحث‌های چالشی‌تر بهره‌برد و این مشارکت را می‌توان یکی از ملاک‌های ارزشیابی قرار دهد. البته برای دانش‌آموزانی که امکان حضور در فضای مجازی را ندارند، می‌توان اینگونه طراحی کرد که دانش‌آموزان فعالیت‌ها را در منزل انجام دهند و فقط برای تحویل آن به معلم به مدرسه مراجعه کنند.

- در آموزش‌های حضوری و غیرحضوری در این درس امکان بهره‌مندی از انواع روش‌های تدریس فعال فراهم است. برای نمونه سه روش پیشنهادی در آموزش‌های غیرحضوری به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

- روش اکتشافی

در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، انواع رسانه‌های آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و ...) را برای هدایت بهتر دانش‌آموزان از قبل تدارک ببیند.

یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش‌آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف نموده و مسئله‌ای را حل می‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، پاسخ‌های نادرست دانش‌آموزان را به سمت پاسخ‌های درست هدایت می‌نماید. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ نماید به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را وادار به فکرکردن می‌کند و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می‌نماید.

- بحث گروهی

روش بحث گروهی گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که موردعلاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است. روش بحث گروهی برای کلاس‌هایی حضوری این درس به راحتی قابل اجرا است ولی در روش آموزش مجازی نیز می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های کوچک حداکثر ۵ نفره تقسیم کرد و با بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، گفت‌وگوها را در آن بستر انجام داد. در این روش، معمولاً معلم موضوع یا مسئله اصلی درس را مطرح می‌کند و شاگردان درباره آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهار نظر می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند؛ بنابراین برخلاف روش سخنرانی در این روش، شاگردان در فعالیت‌های آموزشی فعالانه شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیری را به عهده می‌گیرند. آنان در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند. در اجرای صحیح بحث گروهی، شاگردان باید توانایی سازمان‌دهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران (چه درست و چه نادرست) و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند؛ به عبارت دیگر، روش بحث گروهی روشی است که به شاگردان فرصت می‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه‌های خود را با دلایل مستند بیان کنند؛ و نتایج گفت‌وگوهای خود را به معلم گزارش کنند. همچنین معلمان می‌توانند با شرکت در گفت‌وگوهای دانش‌آموزان از کم و کیف فعالیت‌های آنها مطلع شوند.

- روش خودارزیابی

در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با معیارهای تعیین شده توسط معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان به صورت خودخوان محتوای دروس را مطالعه و بر عملکرد خود نظارت می‌کنند. به عنوان مثال معلم در هر درس مفاهیم و مهارت‌های اساسی و انتظارات یادگیری و معیارهای ارزیابی پیرامون آنها را مشخص می‌کند و دانش‌آموزان موظف هستند در هر کلاس آموزش مجازی پس از مطالعه درس خود را بر اساس معیارهای تعیین شده از سوی معلم ارزیابی کنند و در پایان کلاس به معلم بازخورد ارائه دهند. این شیوه در برخی دروس مثل فصول اول و ششم کارایی بیشتری خواهد داشت.

- روش کلاس معکوس

در این روش دانش‌آموزان موضوعات جدید را از طریق تماشای فیلم‌های آموزشی در خانه با توجه به سرعت یادگیری خودشان و ارتباط برخط (آنلاین) با معلم یا همسالان خود فرامی‌گیرند و آنچه را که قبلاً در قالب تکلیف مربوط به آن درس بود، در کلاس با هم انجام می‌دهند. در کلاس درس با کمک معلم با مفهوم درس درگیر می‌شوند. همچنین معلم به جای ایراد سخنرانی این فرصت را دارد که با توجه به نیاز هریک از دانش‌آموزان، راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را ارائه بدهد و با آنان ارتباط

ایجاد کند. در حقیقت این شیوه یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیت‌های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس، و آموزش انفرادی مستقیم با کامپیوتر خارج از کلاس. به عنوان مثال دانش‌آموزان می‌توانند در موضوع «رژیم مصرف رسانه‌ای» فیلم‌های آموزشی مربوط را در منزل تماشا کرده، بر محتوای درس مربوطه تأمل کنند و در کلاس درس می‌توانند با جای‌گیری در گروه‌های مختلف گفت‌وگو کنند و با راهبری معلم ابهامات احتمالی برطرف شود.

۳- ارزشیابی

حالت مطلوب در این درس این است که خصوصاً با توجه شرایط نیمه حضوری و آموزش مجازی بسته به موقعیت و امکانات موجود برای دانش‌آموزان نیمی از نمره نهایی به فعالیت مستمر اختصاص یابد. تشخیص اینکه دانش‌آموزان کلاس چقدر در امکان ارائه فعالیت‌های مستمر از امکانات و شرایط مطلوب برخوردار هستند، به عهده معلمان محترم خواهد بود.

ارزشیابی این درس می‌تواند بر اساس نسخه ترکیبی باشد.

- ۱ مشارکت در بحث‌های آنلاین و یا حضوری کلاسی؛
- ۲ انجام فعالیت‌های دروس و ارسال آن به صورت (آفلاین) یا حضوری در مدرسه؛
- ۳ آزمون می‌تواند به صورت آنلاین / یا به صورت حضوری از مطالب و محتواهای غیر مهارتی برگزار شود.

فعالیت‌های مستمر پیشنهادی

- ابراز علاقه نسبت به انجام فعالیت و مشارکت فعال در کلاس؛
- کیفیت گزارش ارسال شده توسط دانش‌آموز؛
- رعایت نظم و ترتیب از طریق انجام به موقع فعالیت و ارائه گزارش آن؛
- انجام فعالیت‌های تهیه گزارش با مراجعه به منابع علمی، همچون کتاب و مقالات موجود در بستر اینترنت (به صورت فردی یا گروهی)؛
- تهیه خلاصه کتاب یا مقاله درباره موضوعات مربوط به سواد رسانه‌ای (به صورت فردی یا گروهی)؛
- تهیه بروشور و یا فعالیت‌های هنری از مطالب و موضوعات کتاب (به صورت فردی یا گروهی).

۴- رسانه‌های پشتیبان

— سامانه ملی رشد

از جمله فعالیت‌های جذاب در این درس، نمایش فیلم‌های آموزشی و ارائه پاورپوینت‌های آموزشی است.

در سامانه ملی رشد، امکان بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی این درس به سهولت فراهم شده است و به معلمان این امکان را می‌دهد تا ضمن ایجاد تنوع در فرایند تدریس خود، از ظرفیت‌های آموزشی آنها نیز بهره‌مند شوند. ان شاءالله برخی محصولات جدید نیز در این سامانه افزوده خواهد شد.

- سامانه شاد

کلیپ‌های کوتاه آموزشی در موضوعات مختلف مرتبط با آموزش سواد رسانه‌ای و موضوعات مربوط در این سامانه بارگذاری خواهد شد؛ همچنین برخی از فیلم‌های تولیدشده توسط استان‌ها، معلمان و یا مجموعه‌های فعال در این حوزه که با اهداف ارتقای سطح دانش عمومی جامعه تولیدشده است و متناسب با اهداف برنامه درسی تفکر و سواد رسانه‌ای هست، قابل استفاده است.

انتظار می‌رود معلمان نمونه‌های طراحی آموزشی خود در موضوعات مرتبط با سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی و سایر مطالب علمی و قابل استفاده را به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ارسال کنند تا ضمن تقویت و اصلاح کتاب، در سامانه رشد نیز از آن بتوان استفاده نمود.

۲۱۷

- رسانه ملی

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی مناسب بخش غیرحضوری خصوصاً برای دانش‌آموزانی که به سامانه‌های مجازی دسترسی ندارند، بهره لازم را برد.

۵- مخاطبان برنامه

- دانش آموز

- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از محصولات و فیلم‌های آموزشی مجازی
- انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش دهی به معلم
- شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی
- انجام تکالیف دروس، ثبت و گزارش دهی به موقع به معلم
- شرکت در آزمون‌های برون خط (آفلاین)، برخط (آنلاین) و حضوری

- خانواده

- مشارکت در اجرای برنامه‌های عملیاتی و توصیه‌های این درس در محیط خانواده و تلاش برای یادگیری جمعی
- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف دانش‌آموزان در منزل؛
- فراهم آوردن فضای آرام و ساکت در منزل به هنگام برگزاری کلاس‌های مجازی؛
- همکاری با معلم و مدرسه در برگزاری آزمون‌های حضوری و غیرحضوری؛

- مدیریت مدرسه

- فراهم آوردن امکانات موردنیاز معلمان در برگزاری آموزش‌های حضوری و غیرحضوری؛
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضوری.

- معلم

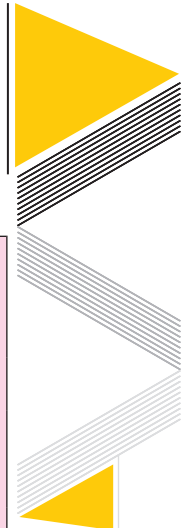
- طراحی آموزشی مناسب برای هر درس؛
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب برای استفاده در فضای آموزش مجازی؛
- تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق گفت‌وگوهای گروهی در فضای مجازی؛
- پیگیری و نظارت مستمر بر انجام تکالیف و فعالیت‌های کتاب توسط دانش‌آموزان؛
- بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی شبکه‌های رشد و شاد در آموزش‌های مجازی؛
- هدایت و راهبری فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان.

راهنمای درس مدیریت خانواده و سبک زندگی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مضامین برنامه	خانواده	مسئول تربیت: خانواده فضا و شرایط لازم را برای آموزش متربی فراهم می‌کند؛ از سلامت جسم، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند؛ و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی-یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند. نظارت دقیق بر روند بخش آموزش در خانه و مشارکت در بحث‌های ناظر به انتخاب همسر و بلوغ‌ها/همراهی با دانش‌آموزان در روند آموزش و انجام فعالیت‌های عملی	
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: جدی گرفتن این کتاب و جلوگیری از حذف این درس و جایگزین شدن آن با سایر دروس تخصصی	
	معلم	راهبر و هدایت‌کننده یاددهی-یادگیری: معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزش هدایت می‌کند. سوق دادن مباحث کتاب به سمت نیازها و سؤالات مبتلا به دانش‌آموزان و تلاش برای برگزاری دو طرفه و تعاملی در بستر فضای مجازی	
	دانش‌آموز	یادگیرنده فعال: در این شرایط دانش‌آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خود برنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با هم‌کلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی	
شيوه‌های ارزش‌یابی	حضوری / غیر حضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	مجال ارزشیابی به شیوه‌های خودارزش‌یابی، هم‌ارزش‌یابی، ارزش‌یابی مستمر در حین فرایند یاددهی-یادگیری و... میسر می‌شود. برون خط (آفلاین): از طریق ارزشیابی مستمر و ارائه فعالیت‌های کلاسی به معلم-آزمون‌کننده بر خط (آنلاین) به صورت تحلیلی یا محفوظات با رعایت ملاحظات آزمون‌کتابی-حضوری: از طریق فعالیت‌های کلاسی (نمره میزان فعالیت‌ها جایگزین نمره کتبی می‌تواند بشود)	
		استانی	رفع خلأهای تدریس غیرحضوری و کمک به دانش‌آموزانی که دسترسی به فضای مجازی ندارند. ارائه نمونه‌های طراحی آموزشی موفق و تجربیات معلمان در سامانه منابع و محصولات پاورپوینت و فیلم کوتاه در سامانه رشد باز نشر محصولات تولیدی مجموعه‌های فعال در این عرصه با تأیید حوزه مربوط
		تالوزیون	
		سراسری	
شبکه‌های پشتیبان			
رسانه‌های آموزشی	شبکه‌های مجازی	رسانه‌های آموزشی	
	شبکه‌های مجازی	رسانه‌های آموزشی	
	شبکه‌های مجازی	رسانه‌های آموزشی	
	شبکه‌های مجازی	رسانه‌های آموزشی	
راهبردهای یاددهی-یادگیری	روش تدریس	بحث گروهی در اتاق‌های گفت‌وگو (چت) و روش‌های تدریس فعال و تعاملی رفع شبهات و طرح مسائل چالشی با تشخیص معلم یا سؤالات ارسالی دانش‌آموزان استفاده از ظرفیت والدین و بحث‌های خانوادگی مرتبط با موضوعات کتاب / جمع‌بندی هر فصل ترجیحاً در جلسات حضوری اجرا شود.	
	غیرحضوری	سایر دروس	سایر دروس
		سایر دروس	سایر دروس
		سایر دروس	سایر دروس
محتوا	حضوری	درس اول فصل دوم (نظام دروس) درس: آذای و عمل دوستی‌های مختلف / خوشبختی داری / احساس گناه / قطع رابطه / معیارهای ازدواج / شیوه‌های آشنایی برای ازدواج	
	غیرحضوری	درس اول فصل دوم (نظام دروس) درس: آذای و عمل دوستی‌های مختلف / خوشبختی داری / احساس گناه / قطع رابطه / معیارهای ازدواج / شیوه‌های آشنایی برای ازدواج	
	غیرحضوری	درس اول فصل دوم (نظام دروس) درس: آذای و عمل دوستی‌های مختلف / خوشبختی داری / احساس گناه / قطع رابطه / معیارهای ازدواج / شیوه‌های آشنایی برای ازدواج	
	غیرحضوری	درس اول فصل دوم (نظام دروس) درس: آذای و عمل دوستی‌های مختلف / خوشبختی داری / احساس گناه / قطع رابطه / معیارهای ازدواج / شیوه‌های آشنایی برای ازدواج	
زمان آموزش	ساعت	۳۵ دقیقه غیرحضوری معادل ۵۰ دقیقه حضوری	
	جلسه	۲	
دوره/شاخه/ پایه/ درس	مدیریت خانواده و سبک زندگی (دختران) / کلیه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	مدیریت خانواده و سبک زندگی (پسران) / کلیه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	
	مدیریت خانواده و سبک زندگی (پسران) / نسخه میرمحمد صادقی / کلیه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	مدیریت خانواده و سبک زندگی (پسران) / نسخه میرمحمد صادقی / کلیه رشته‌ها / دوازدهم / دوره دوم متوسطه	

۱- محتوا

۱- کتاب مدیریت خانواده (دختران)

آموزش‌های این کتاب، در دروسی که تدریس آنها به گفت‌وگو و بحث‌های گروهی نیاز بیشتری دارند و مباحث آنها چالشی‌تر و نیازمند پاسخ به شبهات و سؤالات مشورتی دانش‌آموزان است، به صورت حضوری ارائه می‌شود که عناوین فصول آنها عبارت‌اند از:

دروس: ۱۹/۱۸/۱۶/۱۵/۱۲/۸/۶/۴/۲
به شبهات برگزار می‌شود.

۲- کتاب مدیریت خانواده (پسران) نسخه میرمحمدصادقی

دروس انتهایی هر فصل (که معادل ۶ درس است) ترجیحاً با نصف ظرفیت کلاس، حضوری برگزار شود. تا در آن درس نهایی فصل، جمع‌بندی نسبت به مطالب آن فصل انجام شود. همچنین پیشنهاد دیگری که قابل طرح است اینکه دروس به صورت یک در میان به روش حضوری ارائه شود؛ به این صورت که تدریس مجازی دروس محقق شود ولی در جلسه حضوری فعالیت‌های گروهی دو جلسه در جمع دانش‌آموزان مورد نقد و بررسی قرار گیرد. با توجه به شرایط و اقتضات مدرسه، منطقه و معلم یکی از دو شیوه بالا مورد عمل قرار بگیرد.

۳- کتاب مدیریت خانواده (پسران) نسخه بانکی پور

کتاب به صورت نسخه خودخوان طراحی و نگارش شده است ولیکن آموزش دروس مشخص شده با بحث گروهی و رفع شبهات و طرح مسائل مبتلا به برای دانش‌آموزان مفیدتر خواهد بود؛ لذا در صورت عدم امکان تحقق کلاس نیمه‌حضوری، برای دروس مشخص شده، پیشنهاد می‌شود معلم محترم حتی‌الامکان از فضای مجازی و قابلیت اتاق‌های گفت‌وگو (چت) برای بحث‌های چالشی‌تر بهره‌گیرد. دروس توصیه شده برای برگزاری به صورت حضوری عبارت‌اند از:

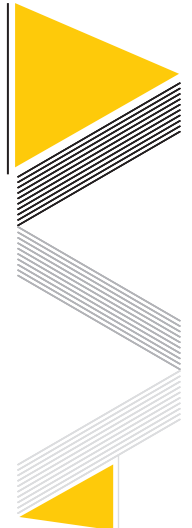
۱ درس اول و دروس فصل دوم.

۲ دروس: آزادی و میل / دوستی‌های مختلط / خویشتن‌داری / احساس گناه / قطع رابطه / انگیزه‌ها و معیارهای ازدواج / شیوه‌های آشنایی برای ازدواج

۳- روش تدریس

فارغ از اجرای شیوه‌های خودخوان، یا آموزش مجازی، جلسات حضوری بیشتر به نقد و بررسی فعالیت‌های گروهی - به اندازه دو جلسه - در جمع دانش‌آموزان اختصاص یابد.

کتاب ویژه پسران نسخه نگارش شده توسط آقای بانکی پور، به صورت نسخه خودخوان طراحی و نگارش شده است ولیکن دروس مشخص شده با بحث گروهی و رفع شبهات و طرح مسائل مبتلا به برای دانش‌آموزان مفیدتر خواهد بود؛ لذا در صورت عدم امکان تحقق کلاس نیمه‌حضوری برای دروس مشخص شده پیشنهاد می‌شود معلم محترم حتی‌الامکان از فضای مجازی و قابلیت اتاق‌های گفت‌وگو

(چت) برای بحث‌های چالشی تر گیرد ببرد و این مشارکت را یکی از ملاک‌های ارزشیابی قرار دهد.

■ در آموزش‌های حضوری و غیرحضوری در این درس امکان بهرمندی از انواع روش‌های تدریس فعال فراهم است. روش‌های پیشنهادی ذیل در آموزش‌های غیر حضوری این درس پیشنهاد می‌شود:

■ **بحث گروهی:** روش بحث گروهی گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که موردعلاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است. روش بحث گروهی برای کلاس‌هایی حضوری این درس به راحتی قابل اجرا است ولی در روش آموزش مجازی نیز می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های کوچک حداکثر ۵ نفره تقسیم کرد و با بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، گفت‌وگوها را در آن بستر انجام داد. در این روش، معمولاً معلم موضوع یا مسئله اصلی درس را مطرح می‌کند و شاگردان درباره آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهارنظر می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند؛ بنابراین برخلاف روش سخنرانی در این روش، شاگردان در فعالیت‌های آموزشی فعالانه شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیری را به عهده می‌گیرند. آنان در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند. در اجرای صحیح بحث گروهی، شاگردان باید توانایی سازمان‌دهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران (چه درست و چه نادرست) و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند؛ به عبارت دیگر، روش بحث گروهی روشی است که به شاگردان فرصت می‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه‌های خود را با دلایل مستند بیان کنند؛ و نتایج گفت‌وگوهای خود را به معلم گزارش کنند. همچنین معلمان می‌توانند با شرکت در گفت‌وگوهای دانش‌آموزان از کم و کیف فعالیت‌های آنها مطلع شوند.

■ **روش خودارزیابی:** در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با معیارهای تعیین شده توسط معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان به صورت خودخوان محتوای دروس را مطالعه می‌کند و بر عملکرد خود نظارت می‌کنند؛ به عنوان مثال معلم در هر درس مفاهیم و مهارت‌های اساسی و انتظارات یادگیری و معیارهای ارزیابی پیرامون آنها را مشخص می‌کند و دانش‌آموزان موظف‌اند در هر کلاس آموزش مجازی پس از مطالعه درس خود را بر اساس معیارهای تعیین شده از سوی معلم ارزیابی کنند و در پایان کلاس به معلم بازخورد ارائه دهند. این روش در فصول مختلف کتاب مدیریت خانواده به خوبی قابلیت اجرا دارد. و قالب اجرای آن انجام فعالیت‌های توصیه شده در کتاب و ارائه آن به معلم محترم است.

■ **روش کلاس معکوس:** در این روش دانش‌آموزان موضوعات جدید را از طریق مطالعه در منزل یا بررسی آثار مرتبط با موضوع درس در قالب فیلم، اخبار روز و .. در خانه با توجه به سرعت یادگیری خودشان و ارتباط برخط (آنلاین) با معلم یا همسالان خود فرا می‌گیرند و آنچه را که قبلاً در قالب تکلیف مربوط به آن درس بود، در کلاس با هم انجام می‌دهند. در کلاس درس با کمک معلم با مفهوم درس درگیر می‌شوند. همچنین معلم به جای ایراد سخنرانی این فرصت را دارد که با توجه به نیاز هر یک از دانش‌آموزان، راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را ارائه بدهد و با آنان ارتباط ایجاد کند. در حقیقت

این شیوه، یادگیری را به دانش آموز می سپارد و به معلم این امکان را می دهد که یادگیری تک تک دانش آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیت های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس، و آموزش انفرادی مستقیم با رایانه (کامپیوتر) خارج از کلاس. دانش آموزان بر محتوای درس مربوط تأمل کنند و در کلاس درس می توانند با جای گیری در گروه های مختلف گفت و گو کنند و با راهبری معلم ابهامات احتمالی برطرف شود.

۳- ارزشیابی

با توجه به وضعیت توزیع معلمان این درس و مشکلات موجود در آن، در آموزش های حضوری و غیر حضوری در این درس، ارزشیابی دانش آموزان مشتمل بر دو نوع ارزشیابی مستمر و ارزشیابی پایانی است. با این تفاوت که در صورتی که دانش آموزان فعالیت های مستمر خوبی داشته باشند، می توان فعالیت های دانش آموز را نیمی از نمره نهایی در نظر گرفت و در صورتی که شرایط انجام فعالیت مستمر وجود ندارد، تمام نمره ارزشیابی، حاصل نمره آزمون نهایی خواهد بود.

همچنین ارزشیابی این درس می تواند بر اساس نسخه ترکیبی باشد.

۱ مشارکت در بحث های برخط (آنلاین) و یا حضوری کلاس و یا ارسال فعالیت ها برای معلم به صورت غیر حضوری؛

۲ آزمون برون خط (آفلاین) از محتوا (مطالعه کتاب به بهانه آزمون موضوعیت دارد که محقق می شود).

فعالیت های مستمر پیشنهادی

■ گزارشی از مشارکت و گفت و گوی والدین با فرزند خود درباره دروس این کتاب، به معلم ارائه داده شود. به این صورت که بین اعضای خانواده و دانش آموز مباحثه برگزار شود تا در محیط بومی خانواده، مباحث کتاب مورد بررسی بهتر قرار گیرد.

■ تهیه گزارش با مراجعه به منابع علمی همچون کتاب و مقالات موجود در بستر اینترنت؛

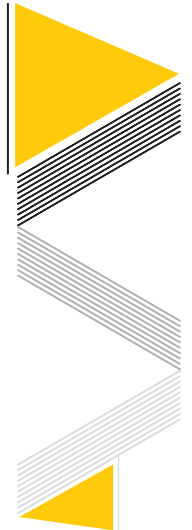
■ تهیه خلاصه کتاب درباره موضوعات مربوط به حوزه خانواده؛

■ تهیه بروشور و یا فعالیت های هنری از مطالب و موضوعات کتاب.

۴- رسانه های پشتیبان

■ سامانه ملی رشد:

از جمله فعالیت های این درس، نمایش فیلم های آموزشی است. در سامانه ملی رشد امکان بهره مندی از فیلم های آموزشی این درس فراهم خواهد شد. این فیلم ها به معلمان این امکان را می دهد تا ضمن ایجاد تنوع در فرایند تدریس خود، از ظرفیت های آموزشی آنها نیز بهره مند شوند.

■ سامانه شاد:

کلیپ‌های کوتاه آموزشی در موضوعات مختلف مرتبط با آموزش سلامت در این سامانه بارگذاری شده است. انتظار می‌رود معلمان نمونه‌های طراحی آموزشی و تجربیات خود و سایر مطالب علمی و قابل استفاده را با هدف بهره‌مندی دیگران بر روی این سامانه بارگذاری کنند.

■ رسانه ملی:

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی مناسب در بخش غیرحضور برای دانش‌آموزانی که شرایط استفاده از سامانه‌های مجازی را ندارند، بهره لازم را برد.

۵- مخاطبان برنامه

■ دانش‌آموزان:

- انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش دهی به معلم؛
- شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی؛
- انجام تکالیف دروس، ثبت و گزارش دهی به موقع به معلم؛
- شرکت در آزمون‌های برون خط (آفلاین)، بر خط (آنلاین) و حضوری.

■ خانواده:

- پشتیبانی برنامه‌های آموزشی؛
- فراهم آوردن شرایط مناسب آموزش در منزل؛
- حمایت روانی و علمی از دانش‌آموز (ایجاد محیطی شاد و پر امید)؛
- حتی الامکان والدین درباره محتوای دروس این کتاب، با فرزند خود مباحثه داشته باشند تا در محیط بومی خانواده، مباحث مورد بررسی بهتر قرار گیرد.

■ مدیر مدرسه:

- جدی گرفتن این کتاب و جلوگیری از حذف این درس و جایگزین شدن آن با سایر دروس
- تسهیل شرایط و امکانات برای معلمان برای استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی برای معلمان و حضور دانش‌آموزان در کلاس، در دروس نیازمند به تعامل حضوری و دو طرفه

■ معلم:

- طراحی آموزشی مناسب برای هر درس
- تدارک برنامه‌های آموزشی مناسب برای استفاده در فضای آموزش مجازی
- تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق گفت‌وگوهای گروهی در فضای مجازی
- پیگیری و نظارت مستمر بر انجام تکالیف و فعالیت‌های کتاب توسط دانش‌آموزان
- بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی شبکه‌های رشد و شاد در آموزش‌های مجازی
- هدایت و راهبری فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان

۳

ET/p1/voc/covid19

محتوای دوره دوم متوسطه نظری بار گذاری شده
در سامانه آموزشی تربیتی رشد

محتوای سامانه ملی رشد

محتوای بارگذاری شده دوره دوم متوسطه نظری در سامانه آموزشی تربیتی رشد

QR	عنوان	کد	ردیف
	فارسی ۱ (نظری)	۱۱۰۲۰۱	۱
	نگارش ۱ (نظری)	۱۱۰۲۰۲	۲
	دین و زندگی ۱	۱۱۰۲۰۴	۳
	دین و زندگی ۱ (علوم انسانی)	۱۱۰۲۰۵	۴
	عربی زبان قرآن ۱ (ریاضی و علوم تجربی)	۱۱۰۲۰۶	۵

	عربي، زبان قرآن (علوم انساني)	۱۱۰۲۰۷	۶
	عربي، زبان قرآن (معارف اسلامي)	۱۱۰۲۰۸	۷
	فيزيک (رياضي)	۱۱۰۲۰۹	۸
	شيمي ۱	۱۱۰۲۱۰	۹
	رياضي (رياضي-علوم تجربي)	۱۱۰۲۱۱	۱۰
	هندسه ۱	۱۱۰۲۱۳	۱۱

	فیزیک ۱ (علوم تجربی)	۱۱۰۲۱۴	۱۲
	آمادگی دفاعی	۱۱۰۲۱۵	۱۳
	زیست شناسی ۱	۱۱۰۲۱۶	۱۴
	تفکر و سواد رسانه‌ای (انتخابی)	۱۱۰۲۲۵	۱۵
	احکام ۱ (پسران)	۱۱۰۲۲۶	۱۶
	اصول عقاید ۱	۱۱۰۲۲۷	۱۷

	انگلیسی ۱	۱۱۰۲۳۰	۱۸
	کتاب کار انگلیسی ۱	۱۱۰۲۳۱	۱۹
	احکام ۱ (دختران)	۱۱۰۲۳۲	۲۰
	تاریخ اسلام ۱ (معارف اسلامی)	۱۱۰۲۳۳	۲۱
	علوم و معارف قرآنی ۱	۱۱۰۲۳۴	۲۲
	اخلاق اسلامی ۱	۱۱۰۲۳۵	۲۳

	فارسی ۲ (نظری)	۱۱۱۲۰۱	۲۴
	دین و زندگی ۲	۱۱۱۲۰۴	۲۵
	دین و زندگی ۲ (علوم انسانی)	۱۱۱۲۰۵	۲۶
	عربی، زبان قرآن ۲ (ریاضی-علوم تجربی)	۱۱۱۲۰۶	۲۷
	عربی، زبان قرآن ۲ (علوم انسانی)	۱۱۱۲۰۷	۲۸
	عربی، زبان قرآن ۲ (معارف اسلامی)	۱۱۱۲۰۸	۲۹

	فیزیک ۲ (ریاضی فیزیک)	۱۱۱۲۰۹	۳۰
	شیمی ۲	۱۱۱۲۱۰	۳۱
	ریاضی ۲ (علوم تجربی)	۱۱۱۲۱۱	۳۲
	ریاضی و آمار ۲	۱۱۱۲۱۲	۳۳
	هندسه ۲	۱۱۱۲۱۳	۳۴
	آمار و احتمال	۱۱۱۲۱۵	۳۵

	زیست شناسی ۲	۱۱۱۲۱۶	۳۶
	آزمایشگاه علوم تجربی ۲	۱۱۱۲۱۷	۳۷
	جغرافیا ۲-علوم انسانی	۱۱۱۲۱۸	۳۸
	تاریخ ۲ (از بعثت پیامبر اسلام تا پایان صفویه)-علوم انسانی	۱۱۱۲۱۹	۳۹
	تاریخ معاصر ایران (ریاضی-علوم تجربی-فنی حرفه ای- کاردانش)	۱۱۱۲۲۰	۴۰
	اقتصاد	۱۱۱۲۲۱	۴۱

	جامعه شناسی ۲	۱۱۱۲۲۲	۴۲
	روانشناسی	۱۱۱۲۲۴	۴۳
	احکام ۲	۱۱۱۲۲۷	۴۴
	انگلیسی ۲	۱۱۱۲۳۰	۴۵
	کتاب کار انگلیسی ۲	۱۱۱۲۳۱	۴۶
	اصول عقاید ۲	۱۱۱۲۳۲	۴۷

	تاریخ اسلام ۲ (معارف اسلامی)	۱۱۱۲۳۳	۴۸
	علوم و معارف قرآنی ۲	۱۱۱۲۳۴	۴۹
	اخلاق اسلامی ۲	۱۱۱۲۳۵	۵۰
	فیزیک ۲ (علوم تجربی)	۱۱۱۲۴۴	۵۱
	انسان و محیط زیست	۱۱۱۲۶۸	۵۲
	فارسی ۳ (نظری)	۱۱۲۲۰۱	۵۳

	نگارش ۳ (نظری)	۱۱۲۲۰۲	۵۴
	علوم و فنون ادبی ۳	۱۱۲۲۰۳	۵۵
	دین و زندگی ۳	۱۱۲۲۰۴	۵۶
	دین و زندگی ۳ (علوم انسانی)	۱۱۲۲۰۵	۵۷
	عربی، زبان قرآن ۳ (ریاضی-علوم تجربی)	۱۱۲۲۰۶	۵۸
	عربی، زبان قرآن ۳ (علوم انسانی)	۱۱۲۲۰۷	۵۹

	عربی، زبان قرآن ^۳ (معارف اسلامی)	۱۱۲۲۰۸	۶۰
	فیزیک ^۳ (ریاضی)	۱۱۲۲۰۹	۶۱
	شیمی ^۳	۱۱۲۲۱۰	۶۲
	ریاضی ^۳ (علوم تجربی)	۱۱۲۲۱۱	۶۳
	ریاضی و آمار ^۳	۱۱۲۲۱۲	۶۴
	هندسه ^۳	۱۱۲۲۱۳	۶۵

	حسابان ۲	۱۱۲۲۱۴	۶۶
	ریاضیات گسسته	۱۱۲۲۱۵	۶۷
	زیست شناسی ۳	۱۱۲۲۱۶	۶۸
	جغرافیا ۳ (کاربردی) - علوم انسانی	۱۱۲۲۱۸	۶۹
	تاریخ ۳ (ایران و جهان معاصر) - علوم انسانی	۱۱۲۲۱۹	۷۰
	هویت اجتماعی	۱۱۲۲۲۰	۷۱

	جامعه‌شناسی ۳	۱۱۲۲۲۲	۷۲
	تحلیل فرهنگی	۱۱۲۲۲۳	۷۳
	فلسفه ۲ (آشنایی با فلسفه اسلامی)	۱۱۲۲۲۶	۷۴
	اصول عقاید ۳	۱۱۲۲۲۷	۷۵
	انگلیسی ۳	۱۱۲۲۳۰	۷۶
	کتاب کار انگلیسی ۳	۱۱۲۲۳۱	۷۷

	علوم و معارف قرآنی ۳	۱۱۲۲۳۴	۷۸
	مدیریت خانواده و سبک زندگی (دختران)	۱۱۲۲۴۰	۷۹
	مدیریت خانواده و سبک زندگی (پسران)	۱۱۲۲۴۱	۸۰
	فیزیک ۳ (علوم تجربی)	۱۱۲۲۴۴	۸۱
	سلامت و بهداشت	۱۱۲۲۶۸	۸۲

موسسه تخصصی تربیتی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری